

PŘEDMLUVA

Před několika lety jsem byl požádán s více stran, abych přispěl svým dílem k novému českému překladu Písma svatého Nového Zákona. Když od té doby volání po novém překladu Písma neustávalo, byl jsem znovu přímo a konkrétně vyzván, abych připravil pro tisk vydání aspoň poslední knihy novozákonní, překlad Apokalypsy, spolu s nejnmutnějšími poznámkami, potřebnými k porozumění tomuto textu. Dal jsem se do práce s jistým váháním, poněvadž jsem si byl jasně vědom obtížnosti a závaznosti takového podniku.

Správný překlad nezbytně souvisí s plným pochopením toho, co se překládá. Tím jest dáno, že překladatel musí chtěj nechtěj, chce-li v případech sporných ukázati, proč přeložil něco tak a ne jinak, psáti komentář. O tom, jak veliký má býti komentář, může býti pochybnost; ale Církev nerada vydává jakýkoli text Písma bez komentáře, a ovšem činí tak, vedle jiných důvodů, k největšímu prospěchu Písma samého.

Zvolil jsem za předlohu k překládání latinskou Vulgátu, text, jímž se těšili naši předkové katoličtí a který jest vtělen do liturgických knih našeho latinského obřadu. Nemám námitek proti jiným způsobům

a předloham. Chtěl bych jen tvrditi, že tento náš prastarý způsob je stejně oprávněný, ne-li dokonce, alespoň po jisté stránce, oprávněnější. Řecké odchylky, malé i velké, pokud mají nějakou pravděpodobnou důležitost, budou svědomitě poznamenány v komentáři.

Komentář, který přikládám k textu, má učinit text hmatatelným a srozumitelným. Týká se proto hlavně slovního a bezprostředního smyslu, o který mi jde především, protože ten chtějí míti zaručený všichni bez rozdílu. Není třeba připomínati, že i vyšetření pouhého gramatického smyslu posvátného textu, zejména pokud se týče Apokalypsy, není vždycky věc nejsnadnější.

Domnívám se, že se tato mocná a obsažná kniha Zjevení výborně hodí do rukou právě dnešního člověka, jemuž má odhaliti pravý význam a cíl světového dění i jeho tajemné příčiny a činitele. Kéž tento překlad i výklad k tomu přispěje, kéž jest užitečný všem »svatým«, to jest věřícím v Krista, k správnému posuzování všech věcí!

*Psáno v Praze, v den Jana Apoštola a Evangelisty,
léta Páně tisícího devítistého čtyřicátého šestého.*

Konstantin Miklík, CSsR.

J E V E N Í S V A T Ě H O J A N A

jest jediná kniha Nového Zákona, jejíž obsah jest ponejvíce soustavně prorocký, zatím co Evangelia, Skutky a Listy apoštolské uvádějí předpovědi jen ojediněle, uprostřed toku jiného vypravování, ne sice příliš zřídka, ale přece jen jaksi mimochodem. Ze církev novozákonní obdržela na cestu staletími vedle jiných bohonaděných povzbuzení také poučení o svých některých *budoucích* osudech, lze vítati a může býti pokládáno za láskyplné dokončení její výbavy se strany Kristovy. Vždyť i církev starozákonní musila býti utvrzoována v své věrnosti a v mesiášských nadějích netoliko proroctvími v smyslu zastupitelském, totiž slovy mluvčích Hospodinových (kazatelů) a Božích zástupců (kněží), nýbrž i vlastními předpověďmi prorockými, které se týkaly událostí příštích časů.

Příležitost k vytvoření prorocké příručky novozákonní poskytla Duchu Svatému svízelná, ba krutá situace jednoho z apoštolů, vyvoleného za *svatopisce* v tomto případě, a právě tak tíseň i utrpení církví, řízených do té chvíle tímto apoštolem a najednou odtržených od něho v okamžiku, kdy nepřátelé vnější i vnitřní hrozili zničit Kristovo náboženství a kdy si

věřící kladli otázku, proč se neobjevuje Kristus, aby je zachránil a zahájil novou, věčnou éru. Jan, Miláček Páně, později spisovatel čtvrtého evangelia a tří kanonických listů, byl pro hlásání svědectví Ježíšova a po nezdařeném pokusu o umučení vyhoštěn za císaře Domitiána na pustý ostrov Patmos, a maloasijské církevní obce, zbavené takto svého vrchního pastýře, octly se v nebezpečí ztráty víry, protože římské úřady, pohanské obyvatelstvo a fanatičtí židé doléhali všude prudce na křesťany, neukládajíce o nic menšího než o jejich život a úplné vyhlazení, zatím co se uvnitř těchto církví pokoušeli o znetvoření Kristova učení první bludaři, Mikulášovci, Kerinthovci, Gnostikové, a snad ještě jiní.

Za tohoto dvojího vyhnanství měl z Efesu vyhoštěný Jan — bylo to jednou v neděli před koncem vlády Domitiánovy (81—96) — obšlrné a velmi obsažné vidění, vztahující se, buď jak buď, na budoucí věci. Toto vidění popsal z rozkazu Božího brzy potom (asi r. 95) a zaslal je církvím maloasijským za tím účelem, aby je posílil ve víře i v naději a utvrdil v trpělivosti a statečnosti, která se neleká žádných strastí, protože je jista vítězným koncem. Že spisovatel Apokalypsy je *skutečně Jan apoštol*, dokazuje nejen vytrvalé ústní podání, nýbrž i svědkové této tradice, blízcí apoštolům, srovnání apokalypsy s jinými spisy Janovými, a také způsob, jakým vystupuje autor sám v svém díle.

Naznačený podnět, vznik a účel spisu, jakož i podobnost pozdějších situací Církve a snaha čeliti podobným nebezpečím malomyslnosti u věřících, musí

býti rozhodčími při sporných otázkách o hlavním smyslu jednotlivých částí knihy, protože *výkladů* k apokalypse existuje velmi mnoho a všechny se liší od sebe dosti značně. Jest totiž možno vykládati Apokalypsu (aspoň zčásti) buď archeologicky (jako zjevení o významu událostí minulých); nebo současně-historicky (jako zjevení o událostech soudobých s autorem); nebo symbolicko-historicky (jako zjevení o střídavých osudech církve bez určitého pořádku časového); nebo církevně-historicky (jako zjevení o věkších dějinách církve v časové posloupnosti); nebo závěrečně-historicky (jako zjevení o posledních časech církve a konci světa). Není třeba zamítati zásadně a úplně žádný z těchto výkladů; ale třeba trvati na podmínce, že účel posvátného spisu musí býti splněn, čili že se budoucí věci v apokalypse oznamují tak zřetelně, aby jim k splnění jejího poslání bylo možno rozuměti.

Porozumění apokalypse jest arci *ztěžováno* — na rozdíl od literárních výrobků apokryfních — mnohonásobně rozdílným chápáním její hlavní a základní myšlenky; obrazy, podobenstvími a úslovími, jež mohou míti smysl několikový; nejistotou o tom, jak se předpovědi splnily, když se přece ještě nesplnily, nýbrž teprve čekají na splnění; nejistotou o tom, užívá-li prorok, který tak činí často, míst ze Starého zákona v témž významu jako Starý Zákon, či jen jako slovného znění k vyjádření něčeho zcela jiného; užitím hebraismů, které mohou, ale také nemusí znamenati něco jiného než naznačují holá slova. Není tedy radno chtíti vykládati každé slovo apokalypsy

s určitostí až do dna výrazu, protože takový výklad podrobností by mohl podati opět jenom prorok poslaný od Boha.. Ale právě tak není spravedливо vyslovovati mínění, že Zjevení jest venkoncem nesrozumitelné a že každý pokus o výklad je marný, i pokud se týče hlavního obsahu, náznaku nebo napomenutí. Spíše třeba říci, že nejasnost apokalypsy není nikterak větší než bývá vůbec u katolických tajemství. Používání prorockých obrazů starozákonních přispívá k chápání více apokalyptické právě tak, jako stará symbolika k chápání téže symboliky nově užitě. Někdy prorok sám vykládá jinotaje. Jindy prorokuje přímo jasnými slovy, bez obrazů a náznaků. Jindy nepatrná poznámka rozhoduje o smyslu odstavců. Jindy užito okras, které neobsahují žádného prorocství. Jindy jde o shrnutí mnohých a různých dějů pod jeden rodový obrys, v němž není možno rozeznati konkrétní události.

Podle toho lze připustiti prvý i druhý svrchu označený výklad jako obraz a základ čehosi dalšího a závažnějšího, co se posléze musí naplniti způsobem svrchovaně konečným a rozhodným. Ani exegeta, vidoucí v Apokalypse výklad současnosti, nemůže vyloučiti narážky na budoucnost. A tak, nepřehlížejíce nepochybně *eschatologický* charakter posledních stránek apokalypsy, můžeme s právě vysloveným omezením ponechati nerozřešeno, zda se předpovědi apokalypsy vztahují na celé dějiny církve chronologicky, či jen obecně a symbolicky, čili eschatologicky v širokém smyslu (srv Mk 13, 1—31; Mt 24, 1—35; Sk 21, 5—33!). Nic z velikých užitků četby této knihy

Písma nám nehrozí uniknouti ani při relativní nevědomosti o tom, jak rozuměti slovům a obratům, pokud nemají ještě smysl zřejmě závěrečný, nebo pokud nenastala chvíle, kdy blízkost prorokovaných událostí a osvětlení shůry poskytnou o všech záhadách Janova Zjevení odhad zřetelnější, světlo plnější a poznání dokonalejší.

Ovoce zbožného čtení Apokalypsy jest v každé době trvání církve hojné a sladké. Jan ji napsal na rozkaz Boží (1, 11. 19; 22, 10), a nikomu není dovoleno z ní ubrati nebo k ní přidati slovo (22, 18 až 19); kdo by chtěl tvrditi za tohoto stavu věcí, že je to kniha bez užitku, nebo že jí ani v hlavnějších rysech nemůže rozuměti žádný obyčejný křesťan? Jasná jsou její napomenutí církvím k zachování neporušené víry a trpělivosti v souženích. Konečné vítězství Kristovo a jeho církve jsou v ní vylíčeny tak jistě, že to může býti útěchou každému za všech okolností, a křesťanská naděje dostává v ní podporu přímo od Toho, jenž ji vzbudil a vlil ponejprv na počátku nového života. Hynou-li pohané v dobách zlých, je to proto, že jim božská naděje schází; křesťan však má ve Zjevení předjatu radostnou píseň o svém budoucím vítězství.

Již v evangeliích jest druhý příchod Mesiášův označen za čas k vlastnímu a konečnému vyrovnání mezi světem zla hříchu na jedné straně, dobra a ctnosti na druhé straně, mezi klamným štěstím pachatelů nepravosti a utrpením i strádáním všech, kdo chtějí žíti na tomto světě zbožně v Kristu Ježíši. Apokalypsa jest velkolepým rozvedením této myšlenky.

Vykupitel vystupuje i zde jako Beránek. A přece: již není souzen On, jako kdysi před Pilátem, nýbrž soudí sám po řadě všechny a chystá se k soudu poslednímu. Církev i tu je shromážděním pronásledovaných věřících. Ale zároveň jest Nevěstou, která se strojí k svatbě s Králem věčné slávy, aby spolu s ním kralovala věčně nad svými nepřáteli. Dobří andělé jsou i v apokalypse služební duchové, posílání k spáse všech vykoupených; věřící spějí přese vše k blaženosti, která jim dá navždy zapomenouti na hoře, které snášeli v údolí slzavém; nekající hříšníci marně bojují po boku ďáblově proti svědkům Ježíšovým, protože budou poraženi zároveň se svým vůdcem a svůdcem, budou odsouzeni do žaláře, z něhož nikdy nevyjdou. Dobří ani zlí nemusí čekat s posmrtným osudem až na soud poslední, protože již před koncem světa zažije každý jednotlivě druhý příchod Kristův, ovšem prozatím bez účasti své tělesné podstaty.

Všecko to jest řečeno v Apokalypse jednou nebo mnohokrát, ale bezpečně, mocně, s autoritou, které je schopen pouze veliký Bůh, ten, který může učiniti to, čím hrozí, a dáti to, co slibuje svým věrným!

OBSAH

•
Strana

Předmluva:	5
Úvod:	7
Obsah:	13
Čl. 1. <i>Nápis a obsah knihy (1, 1—3):</i>	15

Část I. Listy církvím maloasijským (1, 4—3, 22):

Čl. 2. Úvodní list společný (1, 4—9):	17
Čl. 3. Popis úvodního vidění (1, 10—20):	19
Čl. 4. List církvi Efeské (2, 1—7):	23
Čl. 5. List církvi Smyrnenské (2, 8—11):	26
Čl. 6. List církvi Pergamské (2, 12—17):	27
Čl. 7. List církvi Thyatirské (2, 18—29):	29
Čl. 8. List církvi Sardské (3, 1—6):	33
Čl. 9. List církvi Filadelfské (3, 7—13):	35
Čl. 10. List církvi Laodicejské (3, 14—22):	37

Část II. Veliké vidění prorocké (4, 1—20, 15):

Čl. 11. Vidění Boží velebnosti (4, 1—3):	40
Čl. 12. Vidění nebeského dvora (4, 4—11):	42
Čl. 13. Vidění zapečetěné knihy (5, 1—5):	45
Čl. 14. Vidění vítězného Beránka (5, 6—14):	47
Čl. 15. Rozlomení čtyř pečeti (6, 1—8):	51
Čl. 16. Rozlomení páté pečeti (6, 9—11):	55
Čl. 17. Rozlomení šesté pečeti (6, 12—17):	57
Čl. 18. Zpráva o dvanácti kmenů (7, 1—8):	59
Čl. 19. Vidění všech vyvolených (7, 9—17):	62
Čl. 20. Otevření sedmé pečeti (8, 1—6):	66
Čl. 21. První čtyři pozouny (8, 7—13):	68

Čl. 22. Anděl s pátým pozounem (9, 1—12):	71
Čl. 23. Anděl s šestým pozounem (9, 13—21):	75
Čl. 24. Anděl s otevřenou knihou (10, 1—11):	78
Čl. 25. Dva svědkové Boží (11, 1—14):	83
Čl. 26. Anděl se sedmým pozounem (11, 15—19):	89
Čl. 27. Vidění Ženy a Draka (12, 1—6):	92
Čl. 28. Boj nebe s Drakem (12, 7—18):	98
Čl. 29. Šelma vystupující z moře (18, 1—10):	102
Čl. 30. Šelma vystupující ze země (13, 11—18):	106
Čl. 31. Beránek s vybraným vojskem (14, 1—5):	110
Čl. 32. Oznámení soudu anděly (14, 6—13):	113
Čl. 33. Vykonání soudu anděly (14, 14—20):	117
Čl. 34. Misky hněvu Božího (15, 1—8):	120
Čl. 35. Vylití čtyř misek (16, 1—9):	123
Čl. 36. Vylití dalších tří misek (16, 10—21):	126
Čl. 37. Vidění Nevěstky Babylonské (17, 1—6):	131
Čl. 38. Výklad předešlého vidění (17, 7—18):	135
Čl. 39. Pád velkého Babylonu (18, 1—8):	141
Čl. 40. Naříkání nad Babylonem (18, 9—20):	145
Čl. 41. Babylon zůstane zpuštěný (18, 21—24):	152
Čl. 42. Vítězný jásot na nebi (19, 1—10):	154
Čl. 43. Soud nad oběma šelmami (19, 11—21):	160
Čl. 44. Zatímní Soud nad ďáblem (20, 1—3):	165
Čl. 45. Tisíc šťastných let (20, 4—6):	166
Čl. 46. Konečný Soud nad ďáblem (20, 7—10):	170
Čl. 47. Soud nad celým světem (20, 11—15):	173

Část III. Dokonání veškerých věcí (21, 1—22, 5):

Čl. 48. Nový svět i Jerusalema (21, 1—8):	178
Čl. 49. Popis nového Jerusalema (21, 9—27):	183
Čl. 50. Věčné kralování svatých (22, 1—5):	189
Čl. 51. První závěr apokalypsy (22, 6—17):	192
Čl. 52. Druhý závěr apokalypsy (22, 18—21):	198
Dodatek:	201

ZJEVENÍ SVATÉHO JANA APOŠTOLA¹⁾

Nápis a obsah knihy (1, 1—3)

1. Zjevení Ježíše Krista, které mu dal²⁾ Bůh, aby ukázal³⁾ svým služebníkům⁴⁾, co se vbrzku nutně bude⁵⁾ dít, a které On naznačil⁶⁾ skrze svého anděla svému služebníkovi Janovi,
2. jenž osvědčuje⁷⁾, že všechno to, co viděl, jest slovo Boží⁸⁾ a svědectví⁹⁾ Ježíše Krista.
3. Blažen jest, kdo to čte¹⁰⁾ a kdo poslouchá slova proroctví toho a zachovává, co je v něm psáno; neboť čas jest blízko.¹¹⁾

Poznámky k Zj. 1, 1—3

¹⁾ Běžný nápis dnešního řeckého vydání Apokalypsy jest: »Apokalypsis Ioannú«, latinského: »Apocalypsis beati Joannis Apostoli«. Vlastní nápis, pocházející od svatopisce, jsou slova: »Apokalypsis Iésu Christú«. — Co následuje ve v. 1—3, jest rozvedení nápisu a naznačení obsahu knihy.

²⁾ Bůh Otec »dal« Ježíši Kristu zjevení o věcech budoucích nejen jako člověku spojenému s božstvím jednotou božské osoby, nýbrž i jako Bohu tím, že jej zplodil a že mu spolu s božskou přirozeností dal vševědčinnost.

³⁾ Účel apokalypsy jest »ukázati«, t. j. jasně předvésti (deixai, palam facere) budoucí věci; není tudíž spravedlivo příliš zdůrazňovati nezřetelnost apokalypsy.

⁴⁾ Bůh chce prokázati milost služebníkům Kristovým. Proto dává Kristu známost tajemství, aby on je oznámil svým věr-

ným. Ostatní lidé nebudou mít z toho odhalení nic, jako neměli nic ze stoletého kázání Noemova (srv. Mt. 24, 36—39!)

⁵⁾ Ha dei genesthai (quae oportet fieri) znamená: co se musí státi. Avšak řecké infinitivy dokonavé znamenají v řeči Nového Zákona buď dokonání děje, nebo začátek děje. Věci předpovídané v apokalypse se tedy »začnou dít«, ale dokonají se později. Srv. Zj. 1, 19; 22, 6!

⁶⁾ Slova »naznačil« jest užito z mnoha důvodů: Kristus odhaluje své tajemství obrazy a způsoby prorockými, jak bude zřejmo z průběhu apokalypsy; odhaluje je nikoli osobně a bezprostředně, nýbrž skrze svého zvláštního »anděla«, (dia tú angelú autú). Toto mnohonásobné prostřednictví vyjadřuje názorně velkou velikost předmětu zjevení. (Bůh jej zjevuje Kristu, Kristus andělům, andělé Janovi, Jan církvím, církve každému věřícímu).

⁷⁾ Jan se označuje — podle pravomoci udělené v Sk. 1, 8 — za »svědka«, který svědčí o hlavním svědku, Ježíši Kristu. Ten totiž sám jest věrný svědek slov Otcových, jsa od přirozenosti jeho Slovem i jeho věčnou Pravdou, které jako člověk přišel vydati svědectví před světem (Jan 18, 37).

⁸⁾ O slovu Božím i svědectví Ježíšově jest řeč i dále: v Zj. 1, 9; 12, 17; 19, 20; 20, 4. Není jím však míněno především kázání evangelia a svědectví o Ježíšovi, jako spíše skutečné slovo, pronášené Bohem a jeho hlavním svědkem Ježíšem Kristem, který jest co do osoby podstatným Slovem Božím. Opravdu je také to, co Jan vidí, slovo Boží, ať je mluví ve vidění Bůh, či ten, který je zjevuje, Ježíš Kristus.

⁹⁾ Ježíš Kristus jest jediný svědek, jemuž Bůh odhalil přímo tajné a budoucí věci, které Jan spatřuje ve vidění. Můžeme říci, že slovo Boží, o němž jest právě řeč, ba každé slovo Boží vůbec, jest totožné se svědectvím osoby Kristovy, se svědectvím Slova Božího nevtěleného i Vtěleného.

¹⁰⁾ »Ho anaginóskón« jest veřejný předchítatel Písma svatého v kostele. Od něho se rozlišují ti, kdo čtení poslouchají a zachovávají (hoi akúontes kai térontes).

¹¹⁾ Srv. Zj. 22, 10! Míní se čas »naplňování proroctví«. I jeho úplné naplnění vidí ostatně prorok ve své vizi zcela blízko, protože Bohu jest tisíc let jako jeden den (Zalm 89, 4).

Společný list církvím (1, 4—9)

4. Jan sedmi církvím v (Malé) Asii. Mějte milost a pokoj od Toho¹⁾, který jest a který byl a který přijde²⁾; i od sedmi duchů³⁾, kteří jsou před jeho trůnem⁴⁾).

5. A od Ježíše Krista⁵⁾, který je Svědek věrný⁶⁾, který se první⁷⁾ narodil z mrtvých a jest Vládcem nad králi země⁸⁾. Jemu, který si nás zamiloval⁹⁾ a obmyl¹⁰⁾ nás svou krví od našich hříchů,

6. a učinil nás svým královstvím¹¹⁾ a kněžími svému Bohu a Otcí¹²⁾, (náležití¹³⁾ čest a panování¹⁴⁾ po věčné věky. Amen!

7. Hle: On přichází¹⁵⁾ v oblacích, a uvidí jej každé oko, i ti, kteří ho probodli¹⁶⁾; a všechny rody pozemšťanů budou pro něj naříkati¹⁷⁾! Ano, tak jest!

8. Já jsem Alfa i Omega¹⁸⁾, Počátek i Konec¹⁹⁾, praví Pán Bůh, který jest a který byl a který přijde, (Bůh) Všemohoucí.

9. Já Jan²⁰⁾, váš bratr a spoluúčastník v soužení a v království Božím a v trpělivosti skrze Ježíše Krista, byl jsem pro slovo Boží a pro svědectví Ježíšovo²¹⁾ na ostrově jménem Patmos²²⁾.

Poznámky k 1, 4—9

¹⁾ Prvý pozdrav pochází od první božské osoby, Otce. Zde i častěji jinde (4, 2. 8. 11; 5, 13; 6, 16; 7, 10. 11. 12. 15; atd.) vystupuje Otec jako princip ostatních božských osob i všeho bytí vůbec. Svatopisec si netroufá (v řeckém textu) ani skloňovati jeho jméno, nýbrž ponechává po předložce apo (od) nominativy: apo ho ón, kai ho én, kai ho erchomenos.

²⁾ Srv. Ex. 3, 14; Zj. 1, 8; 11, 17; 16, 5! Řecký text má

místo »přijde« (lat. venturus est): ho erchomenos (který přichází). Jest tím naznačen příchod tak blízký, že se již takřka uskutečňuje; a poněvadž jde o Otce, plyne z toho, že Otec přijde soudit všechny lidi. Protože se ve v. 7. praví totéž o Kristu, přijde On soudit všechny lidi, aby vykonal soud Otcovým jménem jako Syn člověka. Neboť Otec soudí svět skrze Ježíše Krista (srv. Jan 5, 22. 27; Řím. 2, 16!).

³⁾ Doslova: od sedmi duchů; srv. Zj. 3, 1; 4, 5; 5, 6! Míne-
no jest sedm archandělů (srv. Tob. 12, 15; Dan. 10, 13; Lk. 1, 19; Zj. 8, 2!).

⁴⁾ Řečeno o obzvláštní pohotovosti k Boží službě. Mínění, že by zde (i 3, 1; 4, 5; 5, 6) byla řeč o sedmerém, či sedmi-
dárném Duchu Svatém, třetí božské osobě, vycházející a »vy-
síláné« od Otce a od Syna, nehodí se tak dobře do souvis-
losti, jako čtení doslovné. Archandělé se jmenují před Kris-
tem jenom proto, že patří přímo k slávě Otcova trůnu; i oni
však jsou pohotovi k službě Kristově (viz 3, 1!).

⁵⁾ Ježíš Kristus je stavěn na druhé, případně na třetí místo,
protože o něm bude více řeči, a také proto, že svým člově-
čenstvím jest menší než Otec a Duch svatý, třebaž je jim ro-
ven božstvím. O Kristu člověku následují tři chvály, které jej
povyšují nad každého člověka.

⁶⁾ Srv. Zj. 3, 14; 2. 88, 38; Is. 55, 4; 1, Tim. 6, 13; Jan 3, 11. 32 a j.! Ježíš vypovídá před Pilátem, že se narodil, aby
vydal svědectví pravdě (Jan 18, 37).

⁷⁾ Ježíš první vstal z mrtvých, aby více neumřel. Srv. 2.
88, 28; Kol. 1, 18; 1 Kor. 15, 20!

⁸⁾ Ježíš má moc i nad nejmocnějšími lidmi. Mluví o tom
Zj. 19, 15—16; 2. 2, 8—9; 109, 5; 1 Tim. 6, 15; atd.

⁹⁾ Lepší řecké texty mají: který nás miluje.

¹⁰⁾ Lepší řecké čtení má: vykoupil (lysanti místo lúsanti).
Srv. Zj. 7, 14; 22, 14; Žid. 9, 14!

¹¹⁾ Srv. Zj. 5, 10; 1 Petr 2, 9; Ex. 19, 6! Kdežto následu-
jící »kněží« vyjadřuje konkrétně osoby, stojí v lepším řeckém
čtení »královstvím« místo »králi«; spojka »a« se v tomto
případě vypouští (královstvím, kněžími; nebo: králi a kně-
žími).

¹²⁾ Božská osoba, k jejíž slávě Kristus založil duchovní království, jest zároveň Ježíši Kristu Otcem.

¹³⁾ Náleží právem vlastnickým, i kdyby mu to lidé upírali.

¹⁴⁾ Řecky: moc.

¹⁵⁾ Ježíš řekl u Mt. 26, 64, že přijde; prorok říká o něm, že přichází. Přichází soudit lidi, a bude je soudit stále, až do onoho soudu obecného, kdy rozsoudí všecko navždy. Srv. Poznámku 2)!

¹⁶⁾ Srv. Zach. 12, 10; Jn. 19, 37!

¹⁷⁾ Zach. 12, 12; Mt. 24, 30. Rody pozemšťanů (fylai tés gés) jsou lidé zabraní do země, hříšníci celého světa. Co následuje v 7. a 8. verši, jest přísaha samého Boha, že Ježíš opravdu přijde po druhé, ba že už přicázal, aby když vykonal dílo vykoupení, vykonal také dílo soudu.

¹⁸⁾ Srv. Zj. 21, 6; 22, 14!

¹⁹⁾ Slova »Počátek i Konec« chybějí ve větších částech řeckých rukopisů a jsou patrně vypůjčena z 21, 6 a z 22, 13.

²⁰⁾ Autor knihy se zde jmenuje po třetí (v 1. 4. 9.) a vypočítává vše, co ho může nejvíce přiblížiti věřícím: Jest bratrem a trojnásobným spoluúčastníkem jejich, ovšem jen milostí Ježíšovou (slovo »Krista« v řeckém chybí).

²¹⁾ Jan sám svědčí, proč byl poslán do vyhnanství: pro víru křesťanskou, t. j. »pro slovo Boží« čili »pro svědectví Ježíšovo«. Nemluví se zde o svědectví Janově o Ježíšovi podle Sk. 1, 8.

²²⁾ Ostrůvek Patmos byl vzdálen 14 hodin od Efesu, sídelního města Janova. Tam se Jan »octl« (řecký text má názorné »egenomén« místo prostého én, byl jsem) po nezdařeném pokusu o jeho umučení.

Popis úvodního vidění (1, 10—20)

10. Jednou v den Páně¹⁾ přišel jsem do vytržení ducha²⁾ a uslyšel jsem za sebou mohutný hlas³⁾ jako zvuk pozounu⁴⁾,

11. který pravil: Co vidíš⁵⁾, napiš⁶⁾ do knihy a pošli sedmi církvím v Asii⁷⁾, do Efesu, do Smyrny, do Per-

gamu, do Thyatiry, do Sard, do Filadelfie a do Lao-diceje⁹⁾!

12. I obrátil jsem se¹⁰⁾, abych se podíval po tom hlase, který ke mně mluvil; a když jsem se obrátil, užíel jsem sedm zlatých svíců¹¹⁾,

13. a uprostřed těch sedmi zlatých svíců kohosi, jenž měl podobu Syna člověka¹²⁾). Byl oděn dlouhou ří-zou¹³⁾ a vysoko na prsou¹⁴⁾ přepásán zlatým pásem.

14. Jeho hlava však a¹⁵⁾ vlasy zářily jako bílá vlna a jako sníh, jeho oči¹⁶⁾ byly jako ohnivý plamen.

15. Jeho nohy¹⁷⁾ byly podobny (vzácnému) kovu v rozžhavené peci¹⁸⁾ a jeho hlas byl jako hukot vel-kých vod¹⁹⁾.

16. V pravici měl sedmero hvězd²⁰⁾, z úst mu vy-cházel meč²¹⁾ ostrý na obě strany, a jeho tvář²²⁾ byla jako když svítí slunce v plné síle.

17. Když jsem jej spatřil, padl jsem mu k nohám jako mrtvý. On však položil na mne svou pravici a pravil: Neboj se²³⁾! Já jsem První²⁴⁾, a Poslední,

18. a Živý²⁵⁾). Byl jsem mrtev, a hle: žiji na věky vě-kův, a mám klíče²⁶⁾ od smrti i od záhrobí!

19. Napiš tedy, co jsi viděl, (totiž) co jest²⁷⁾, i co bude potom²⁸⁾:

20. tajemství sedmi hvězd, které jsi viděl v mé pra-vici, a sedmi zlatých svíců²⁹⁾! Sedm hvězd jsou andělé sedmi církví, a sedm svíců jest sedm církví³⁰⁾).

Poznámky k 1, 10—20

1) »Den Páně« jest neděle, která se ještě u Lk. 24, 1 jme-nuje prvním dnem po sobotě (hé mia tón sabbatón, una sabba-

ti). Od počátku však, tudíž asi z rozkazu Kristova, byl den jeho vzkříšení slaven od křesťanů jako den sváteční — místo soboty. Srv. Sk. 20, 7; 1 Kor. 16, 2!

⁵⁾ Srv. Zj. 4, 2; 20, 20; Sk. 11, 5; 22, 17; 2 Kor. 12, 2. 3! Vytržení skutečně působí Duch svarý.

⁶⁾ Byl to asi hlas anděla, zmíněného v 1, 1. Srv. 1, 12; 4, 1!

⁷⁾ Veliká trouba, kovový dechový nástroj hudební téhož charakteru zvukového jako trubka a s ní tvořící stejnou čeleď. Jméno jest odvozeno od starořímské »buciny«. Byla to původně dopředu vypjatá rovná roura (tuba). Ott. N. slovník.

⁸⁾ Rozuměj: Co vidíš a co uvidíš až do konce.

⁹⁾ Tato výzva se v Apokalypse opakuje dvanáctkrát.

⁷⁾ Slovo »v Asii« chybí v nejlepších řeckých rukopisech.

⁶⁾ Byly ještě v jiných městech maloasijských význačné křesťanské obce, v Troadě, v Kolosech, v Hierapoli atd. (srv. Sk. 20, 5, 6; 2 Kor. 2, 12; Kol. 1, 2; 4, 13!); o těch neříká prorok nic.

⁵⁾ Bylo třeba se obrátiti, protože Jan slyšel hlas za sebou; chtěl se tedy dobře podívat na toho, jenž mluvil (blepein tén fónén).

¹⁰⁾ »Lychnia« byl u Řeků vyvýšený, zpravidla krásně pracovaný podstavec pro lampu (lychnos).

¹¹⁾ Srv. Dan. 7, 13; Zj. 14, 14; Mk. 13, 26! Čtení homoion hyion anthrópú místo hyiό jest omyl, ale vyskytuje se ještě v 14, 14. Syn člověkův znamená tedy Mesiáš, ovšem již nikoli Mesiáš strádajícího (Mt. 8, 20), nýbrž slavného a proměněného, jenž vystupuje jako Bůh, jako Velekněz a jako Král.

¹²⁾ »Podérés« bylo velebné dlouhé roucho, sahající až k nohám (podes). Židovští velekněží mívali roucho podobné.

¹³⁾ Byl to způsob na východě obvyklý, důstojný a symbolický, jak patrno na př. z Lk. 12, 35 nebo z Ef. 6, 14. Anděl v Zj. 15, 6 mají tentýž královský způsob oblečení.

¹⁴⁾ Spojka »a« má tu význam vysvětlovací (»totiž«. Srv. Dan. 7, 9! Vlna a sníh jsou symboly oslňující bělosti a spolu ctihodného stáří, zde stáří věčného.

¹⁵⁾ Zj. 2, 18; 19, 12; Dan. 10, 6. Oči a plamen znamenají nekonečné vědění, jemuž nic neunikne.

¹⁶⁾ Srv. Dan. 10, 6!

¹⁷⁾ Kov, zvaný »chalkolibanos«, zářil jako libanské kadidlo; možná však, že jest míněno proslulé »elektrum«, složené ze $\frac{1}{8}$ zlata a $\frac{1}{8}$ stříbra. Většina řeckých textů čte: nohy byly podobny vzácnému kovu a jako rozžhaveny v peci.

¹⁸⁾ Srv. Ez. 1, 24; 43, 2; Zj. 14, 9; 19, 16 atd.! Hlas byl tedy daleko slyšitelný a prozrazující živelnou sílu, které nic neodolá.

¹⁹⁾ Verš 16. představuje Syna člověka jako hlavu církve (srv. 1, 20), všemocného krále (srv. Is. 11, 4; 49, 2; Ef. 6, 17; Zid. 4, 12; Zj. 19, 15) a největšího Světce (srv. Mt. 17, 2; Zj. 10, 1). Má anděly církve v své pravici; jeho meč jest dlouhý dvojsečný meč thrácký (romfaia distomos, nikoli krátký mečík, machaira, jakého užíval i Petr); se září jeho ctnosti nelze nic jiného srovnati, tak jako je každé světlo slabé proti světlu slunečnímu.

²⁰⁾ Prvý dojem Janův byla posvátná hrůza. Srv. Dan. 8, 17 násl.; 10, 7 násl.; Mt. 17, 6; Ježíš však utiňuje Apoštola posunkem i hlasem. Srv. Dan. 10, 13. 16; Lk. 24, 39; Mt. 17, 7; Mk. 16, 6!

²¹⁾ Ježíš se dává poznati svému apoštole trojím charakteristickým znakem. Jest věčný (První a Poslední; srv. Is. 44, 6; 48, 12; Zj. 22, 13!); jest žijící (bo zón; umřel na okamžik, ale žije na věky; srv. Jos. 3, 10; Os. 1, 10; Mt. 16, 16; Jn. 1, 4; 5, 26; Zj. 4, 9; 10, 6; 15, 7; Zj. 2, 8; 5, 6; 13, 8!); jest pánem Žaláře mrtvých, ale může jim odmykati dle své vůle.

²²⁾ »Co jest« znamená stav přítomných církví, o nichž bude hned řeč (viz kap. 2. a 3.); »co bude potom« znamená budoucnost církve, o níž se bude mluvit dále (viz kap. 4—22!)

²³⁾ »Tajemství« atd. jest přístavek k předchozímu. Z toho plyne, že sedm hvězd a sedm svíců znamená a zastupuje celou církev, jak v stavu přítomném, tak v čase přístím; tak jako sedmíramenný svícen, umístěný v Stánku (Ex. 25, 31 násl.), znázorňoval celý národ vyvolený.

²⁴⁾ Kristus sám vykládá autenticky základy svého prvního proroctví, které má za účel vyložiti, co Bůh soudí o mravním stavu současné církve.

List¹⁾ církvi Efeské (2, 1—7)

1. Napiš andělu církve Efeské: »Toto praví Ten, jenž drží²⁾ v své pravici sedmero hvězd, jenž se prochází³⁾ mezi sedmi zlatými svícny:

2. Znáš tvé skutky⁴⁾ i tvou námahu⁵⁾ i tvou trpělivost⁶⁾, i to, že nemůžeš snést⁷⁾ lidí zlých; zkoušel⁸⁾ jsi ty, kteří se apoštoly nazývají, ale nejsou, a poznals, že jsou lháři.

3. Máš také trpělivost a (mnoho) jsi snášel pro mé jméno a nezmalomyslněls⁹⁾.

4. Ale mám proti tobě, že jsi ustal od své první lásky.

5. Pomni tedy, s jaké výše jsi spadl, a čiň pokání a skutky dřívější! Pakli ne, (hned) jdu na tebe a pohnu svícnem tvým s jeho místa, neobrátíš-li se¹⁰⁾.

6. Máš však to (dobré), že nenávidíš skutky Mikulášovců¹⁰⁾, které i já nenávidím!¹¹⁾

7. — Kdo má ucho, ať poslechně¹²⁾, co Duch¹³⁾ praví církvím: (Jen) tomu, kdo zvítězí, dám jísti se stromu života¹⁴⁾, jenž jest v ráji Boha mého¹⁴⁾! —

Poznámky k 2, 1—7

¹⁾ Listy sedmi církvím mají velikou podobnost, protože jsou složeny podle téhož vzoru. Začínají rozkazem Napiš, jsou adresovány (strážnému) andělu určité církve (srv. Dan. 10, 13. 20; 12, 1!), a hned jest připojen autor listu, Kristus opatřený tituly z první kapitoly. Vlastní obsah listů jest popis situace, v níž se církve nalézají, a tomu odpovídající povzbuzení. Následuje příslibení, týkající se blažené věčnosti. Podle potřeby je v každém listě rozdělena chvála a hana. V sedmém listě není chvály žádné; v druhém a šestém není

žádné výtky; v ostatních jest obojí. Ačkoli jsou listy určeny jmenovaným křesťanským církvím a až věci v nich připomínané jsou skutečné, přece už otcové staré doby poznali jejich význam obecný. V církvi obecné bude vždy pronásledování a bludy, pokvetou ctnosti i budou bujeti nedokonalosti. Nikomu se neběže svobodná vůle činiti dobro nebo zlo; ale podle toho, jak si každý jednotlivec bude počínati, bude souzen, často již zde, ale jistě po skončení tohoto života. Co se pak týče křesťanských obcí a zemí, ty budou žít jen tehdy, bude-li v nich stálý živý a láskyplný zájem o království Kristovo.

⁷⁾ Proti 1, 16 Kristus nejen má, nýbrž »drží pevně« (kratón) sedm hvězd, a proti 1, 13 se mezi sedmi svícny přímo »prochází« (peripatón). Prvé naznačuje, že strážní andělé církví jsou v jeho službách, druhé, že je svrchovaným Pánem nad církvemi. Ježíš chodí mezi nimi, aby se díval, jak si vedou, a andělé strážní budou slyšeti jeho chválu i hany, aby vyplnili jeho další rozkazy, hrozby i přísliby.

⁸⁾ Tímto »znám« neb »vím« začínají všechny připomínky Ježíšovy v listech církvím. »Skutky« anděla Efeského jsou skutky efesské církve. Vypočítávají se podrobně a zahrnují v sobě mnoho. Zasluguje tudíž pozornosti výtku, že láska Efeských či základ jejich ctností nevzrůstá, nýbrž opouští výši, které už jednou dosáhli. Bylo to v dobách první horlivosti po založení efesské církve (Sk. 19) a za biskupa Timothea (1 Tim. 1, 3).

⁹⁾ Řecké »kopos« znamená těžkou lopotu (»dřinu«); Efesští tedy dělali na venek mnoho dobrého.

¹⁰⁾ Řecké »hypomoné« znamená stálost, vytrvalost, přes všechny nesnáze. Srv. 1 Thes. 1, 3a!

¹¹⁾ Řecké »bastasai« znamená unést; zlí křesťané byli tedy pro efesskou církev nesnesitelným břemenem, kterého se zbavila vyloučením čili exkomunikací (srv. 1 Kor. 5, 2f)

¹²⁾ Smysl: Podrobili jste zkoušce. — Tito nepraví apoštoly byli asi Mikulášovci, zmínění dále ve v. 6. Stavěli se apoštoly jako ti, o nichž mluví Pavel v 2 Kor. 11, 13.

¹³⁾ Kristus znovu chválí vytrvalost anděla efeského, představujícího církev efesskou. Zlých křesťanů snést nemohli,

nebyli tedy nábožensky snášenliví; křtí Kristův nesli (ebastasas); jméno Kristovo a snaha o jeho čest byly jim vzpruhou. Neochabli na duchu (non defecisti), nebo, jak řecký text názorně praví: nenasytili se námah, neomrzeli si lopotu (ú kekopiakas). Kristus to vše přiznává; ale nebudou-li míti v srdcích více tepla božské lásky, nevydrží až do konce.

9) V. 4—5. obsahuje výtku, napomenutí a hrozbu, jako zase v. 6.—7. přidává povzbuzení. Strážci efesské církve, t. j. křesťanům efesským vytýká Kristus, že upadli v stupni a jakosti lásky, jakou kdysi měli (srv. 2, 2; Ez. 16, 8!). Vnější skutky prací a námah se umenšují stářím, ale láska má růsti. Nerooste-li, jsou i sebe chvalnější skutky nedostatečné, protože jim chybí základ (Srv. 1 Kor. 13, 1—3!). Anděl, rozuměj církev efesská, se má vrátiti k živější lásce, a to brzy; jinak jim hrozí Kristus svým kárným příchodem, který již již uskutečňuje (erchomai soi, venio tibi). Výsledek bude, neobrást-li se v poslední chvíli, že církev efesská bude z křesťanského světa vyhlazena (pohnu tvým svícnem!), a nebude při posledním soudu ani existovati.

10) Mikulášovci, jmenovaní zde a v Zj. 2, 15, byli bludaři, kteří — dle sv. Irenea — za nic prohlašovali hříchy těla a modloslužbu, a kteří působením gnostiků popírali brzy i samo božství Kristovo. Odvozovali své jméno od jáhna Mikuláše, o němž jest řeč v Sk. 6, 5; není však jisto, zda to nečinili neprávem, jen aby získali takto větší autoritu. Že církev efesská vylučovala a potírala tyto bludaře, tvoří její hlavní zásluhu. Nezbyvá, než aby oživila svou lásku a zajistila si tak své další trvání.

11) Srv. Mt. 11, 15 a j.! V evangeliích napomíná k pozornému poslouchání toho, co se praví, sám Ježíš, kdežto na tomto místě to činí prorok.

12) Duchem jest míněn Duch svatý, jemuž se proroctví zvláště přičítá, i když jest proneseno od někoho jiného. Srv. Zj. 2, 11. 17. 29; 3, 6. 13. 22; 19, 10!

13) Obraz jest vypůjčen z Gen. 2, 9; srv. Zj. 22, 14; Přisl. 3, 18! Vítěz je ten, kdo vytrvá ve víře i v lásce.

14) »Mého« chybí většinou v řeckém. Rájem míněno nebe, nikoli ráj pozemský.

List církvi Smyrnenské (2, 8—11)

8. A andělu církve v Smyrně¹⁾ napiš: »Toto praví První a Poslední²⁾, Ten, jenž byl mrtev a ožil³⁾»:

9. Znáám tvou tíseň i tvou chudobu (— ačkoli jsi bohat! —⁴⁾), i to, že jsi urážen od těch, kteří se Židy nazývají, ale nejsou, nýbrž jsou synagoga satanova.

10. Neboj se ničeho z toho, co máš trpěti⁵⁾! Neboť ďábel⁶⁾ hodlá některé z vás uvrhovati do vězení, abyste byli vyzkoušeni, takže budete v souzeních po deset⁷⁾ dnů. Buď (však) věrný až k smrti, a dám ti korunu života!⁸⁾

11. Kdo má ucho, ať poslechne, co Duch praví církvím: Kdo zvítězí, ten druhé smrti⁹⁾ neutrpí! —

Poznámky k 2, 8—11

¹⁾ Ačkoli Smyrna, hlavní město Lydie, nebyla metropolí římské provincie jako Efes a ačkoli počátky jejího křesťanství nejsou zdaleka tak pohnuté a slavné jako efesské, přece i ona byla (a je dosud) městem důležitým a lidnatým. Není však jisto, že by již tehdy byl Polykarp, žák Janův, biskupem toho města.

²⁾ Obě slavné vlastnosti byly už připomenuty v 1, 17—18.

³⁾ Strážce církve smyrnenské, to jest vlastně ona sama a její členové, mají tři přivlastky: jsou pronásledováni (jakožto křesťané, mezi jiným urázeni od špatných židů); jsou chudi (buď zabavením majetku, jak se stávalo, nebo přirozeným nedostatkem; srv. 1 Kor. 1, 26!); jsou bohati (věrou neporušenou, i zásluhami). Hlavní nepřátelé církve jsou špatní židé, kteří ji urážejí, kteří dělají hanbu jménu Judovu, kteří jsou horší než pohané, takže se mohou nazvati vybraným sborem satanovým. Srv. Jn. 8, 44; Zj. 3, 9!

⁴⁾ Kristus povzbuzuje církev Smyrnenskou, aby se nebála ani ještě větších útrap, jež ji v budoucnu čekají, jako za od-

měnu dotavadní věrnosti. Méně dobré řecké čtení vypouští slova »nic«, to jest má pouhé »mé« — místo »médén«.

*) Dábel tedy bývá vskutku příčinou mnohých pronásledování, které lidé zahajují, jak myslí, ze svého vlastního podnětu a úmyslu.

*) »Deset dnů« může znamenati vůbec krátký čas, nebo doslova: jen deset dnů. Srv. Dan. 1, 10!

7) Povzbuzení andělu smyrnenskému t. j. jeho církvi, jsou mírná a laskavá; nicméně očekává od nich Kristus veliké věci, nic menšího než věrnost, bude-li třeba, až k smrti; srv. Filip 2, 8; Zid. 12, 4!). Dá jim však také odměnu, hodnou života opravdu svatého a dokonalého (srv. Jak. 1, 12; Zj. 3, 11!).

*) Druhou smrtí jest míněno věčné zavržení, na rozdíl od první smrti, která je přirozená a stihne každého. Srv. Zj. 20, 6; 21, 8! I tento závěr jest mírný a ubezpečující, jak jest případné u křesťanů, věrných zdravému učení a životu z víry.

List církvi Pergamské (2, 12—17)

12. Andělu církve v Pergamu¹⁾ napiš toto: »Tak mluví Ten, jenž má meč ostrý po obou stranách²⁾«:

13. Vím, kde bydlíš: tam, kde jest sídlo satanovo³⁾. A přece se držíš mého jména a nezapřel jsi víry ve mne ani ve dnech, kdy žil Antipas, můj svědek věrný⁴⁾, jenž byl zabit u vás, kde jest bytem satan.

14. Ale mám něco málo proti tobě: Máš tam některé, držící se návodu Balaamova, jenž vnukal Balakovi, aby nastražil Izraelitům léčku, totiž modlářské jedení a smilnění⁵⁾.

15. Tak máš i ty takové, kteří se drží učení Mikulášovců podobným způsobem⁶⁾.

16. Obrať se tedy, jinak přijdu na tebe rychle⁷⁾ a budu s nimi⁸⁾ válčiti mečem svých úst⁹⁾!«

17. Kdo má ucho, ať poslechne, co Duch říká církvím: (Jen) tomu, kdo zvítězí, dám many skryté⁹⁾; dám mu také kamének bílý¹⁰⁾, a na tom kaménku napsané nové jméno¹¹⁾, jehož nikdo nezná, leč ten, kdo je přijímá¹²⁾!

Poznámky k 2, 12—17

¹⁾ Pergamos, též Pergamon, bylo město v Mysii, proslulé kdysi svou královskou nádherou, svými studii i kultem pohanských bohů s nesčíslnými chrámy, v nichž se provozovala necudná modloslužba. V době římské, kdy přestalo být městem královským, ale zůstávalo sídlem vrchního soudu a středem pohanství, byl necudný prvek jeho modloslužeb uprostřed nahromaděného přepychu zvláště do očí.

²⁾ Hlavní autor listu se představuje s ostrým dvojsečným thráckým mečem (srv. 1, 16!), protože v takovém městě, jakým byl Pergamos, bylo mnoho nepřátel Kristových, vedených přímo satanem, proti nimž bylo nutno vésti válku nejostřejšími zbraněmi.

³⁾ Řecký text má výraz: trůn Satanův. Podle toho, co jsme řekli o Pergamu, jest toto označení pochopitelné; ještě pochopitelnějším se stává, když se povází, že v Pergamu kvetl jako v centru mimo jiné kult Eskulapův, jehož symbol jest »had«, který je v Písmě znakem satanovým (srv. Zj. 12, 9; 22, 2; Gen. 3, 1 násl.). Také krutost pronásledování, připomenutá v samém listě, svědčí o nenávisti vpravdě satanské.

⁴⁾ Řecký text opakuje člen i přivlastňovací zájmeno u slova věrný (můj svědek, můj věrný), aby položil důraz na Antipasovo svědectví mučednické; neboť slovo martyrs (svědek) dostávalo v křesťanství už význam svědka krvavého čili mučedníka (srv. 6, 9; 12, 11; 17, 6; Sk. 22, 20 atd.).

⁵⁾ Num 25, 1; 31, 16; Jud. 11; a j. Historie Balaamova není zcela zřetelná; ale buď výslovně, nebo nějak nepřímou (srv. Num 23, 8. 21; 31, 16!) vnukal králi Balakovi způsob a možnost, jak přivést Izraelity k pádu.

⁶⁾ Mikulášovci, o nichž byla řeč již v 2, 6, byli arci podobní

oněm dřevním židům, potrestaným v 4 Mojž. 25, a nalézali hojně půdy v městě tak nemravném, jako byl Pergamos. Kus viny pergamských bylo v tom, že proti nim nevystupovali zdaleka s tou rozhodností jako církev cfesská (2, 2. 6).

7) Řecky: jinak rychle jdu na tebe (srv. Zj. 3, 11; 22, 7. 12. 20!) — Kristus přijde, ba již jde, aby potrestal Mikulášovce, neobrátlí-li se, a ostatní obec pro přílišnou snášenlivost k nim.

8) Rozuměj: s Mikulášovci; s těmi totiž, kteří ze ziktnosti povolují lidem nebo již sami pěstují smilstva a účast na zakázaných kultech.

9) Naráží na meč Anděla Hospodinova v Num 21, 22 násl. i na ten, jenž zabil Balaama v Jos. 13, 22. Ježto pak Anděl Hospodinův byl Hospodin sám, mohl Kristus mluvit o meči svých úst jako táž osoba.

10) Manna, dávaná Israelitům na poušti (Ex. 16, 24), jest předobrazem pokrmu blažených v nebi (srv. Zj. 22, 21). Zatím však je to pro lidi manna skrytá. Srv. Jn. 6, 31 n.!

11) V staré době dostával bílý kamének ten, kdo byl při soudu uznán nevinným; neb ten, kdo měl obdržeti úřad, o nějž se ucházel; nebo posléze ten, kdo zvítězil při veřejných hrách. Vítěz míval na kaménku napsáno své jméno, aby se mohl s tím kaménkem ucházeti o odměnu vítěze. Nové jméno, o němž jest řeč na tomto místě, znamená, že člověk, který dosáhne blaženosti, bude sice starý člověk, ale bude míti zhola novou důstojnost i nová práva. Bude dítětem Božím, které se stane dědicem slíbeného království. Dokud ho však neobdrží, nemůže míti o něm představy. Tím méně může svět rozuměti tomu, co čeká věrného křesťana v nebesích. — Obojím tímto zaslíbením chce prorok čeliti svodům k účasti na hostinách i obřadech modloslužebných.

List církvi Thyatirské (2, 18—29)

18. Potom napiš andělu církve v Thyatiře¹⁾: »Toto praví Syn Boží²⁾, který má oči jako ohnivý plamen a jehož nohy jsou podobny žhoucím kovu:

19. Znáám tvé skutky, i víru a lásku³⁾ tvou, i tvou službu³⁾ a trpělivost, i to, že tvých posledních skutků jest více nežli prvních⁴⁾).

20. Ale mám něco⁴⁾ proti tobě: že necháváš⁵⁾ ženu Jezabel⁶⁾, která si říká prorokyně, učiti a sváděti mé služebníky, aby smilnili a jedli modlářsky⁷⁾).

21. Dal jsem jí sice čas⁸⁾, aby se obrátila, ale ona se nechce káti ze svého smilství.

22. Hle, já ji uvrhnu na lože, a ty, kteří s ní cizoloží⁹⁾, do soužení velikého, neobráti-li se ze skutků s ní páchaných.

23. A její dívky usmrtím morem¹⁰⁾, aby všecky¹¹⁾ církve zvěděly, že já¹²⁾ jsem ten, který proniká ledví i srdce, a že odplatím každému z vás podle vašich skutků.

24. Vám však a¹³⁾ ostatním v Thyatíře, kteří se ne-drží toho (špatného) učení, kteří, jak (dobře) říkají, nepoznali hloubek satanových, pravím (toto):

25. Nevložíím na vás jiného břemene¹⁴⁾, leč abyste to, co držíte¹⁵⁾, uhájili až do času¹⁶⁾, kdy přijdu.

26. Kdo zvítězí a až do konce zachová mé¹⁷⁾ skutky, tomu dám moc nad pohany, aby nad nimi vládl železným prutem,

27. a aby je rozbíjel jako nádoby hrnčířské¹⁸⁾).

28. A jako to jsem obdržel od svého Otce, tak dám jemu i hvězdu jitřní¹⁹⁾!«

29. Kdo má ucho, ať poslechne, co Duch praví církvím! —

¹⁾ Thyatira byla město v Lydii (dnešní Ak Lissar), vzdálené dva dni cesty na západ od Pergamu (na cestě do Sard), a vynikalo obchodem s nachovými látkami. I Lydie, známá ze Sk. 16, 14, byla prodavačka nachu v Thyatiře.

²⁾ Syn Boží jest titul moci. Je to jediné místo v Apokalypse, kde se Kristus tak jmenuje (Srv. v. 27—28!). Jeho oči jsou bdělé a pronikavé, neuniknou mu ani menší poklesky. Jeho nohy jsou pevné a pádné, aby mohl rozšlápnouti blud. To vše uvádí Kristus o sobě, aby přemohl přílišnou bázeň křesťanstva thyatirského před vlivem kacířů (srv. Mt. 10, 28!), i aby jim samým dal poslední výstrahu k polepšení.

³⁾ Křesťanský lid thyatirský má proti efesskému větší hojnost lásky, která se projevuje pilnou, křesťanskou, zrovna posvátnou vzájemnou službou (diakonia). Jeho horlivost je vždy větší (na rozdíl od lidu efesského má více skutků posledních než prvních). V boji proti bludům a v chování k bludařům jest však za církví efesskou a pergamskou.

⁴⁾ »Něco« chybí v lepším řeckém čtení. Je to zřejmě přejato z jiného listu.

⁵⁾ Řecké »afeis« prokazuje, že snášlivost thyatirské církve k heresím jest bezmezná a svrchovaně trestuhodná.

⁶⁾ Čtení »žena tvá Jezabel« jest málo pravděpodobné, ale ani tak nemění podstatně smyslu místa. Možno ji rozuměti v Thyatiře převládající sektu, která je příbuzná s Mikulášovci; její hanlivé symbolické jméno je vzato z 3 Král. 21, 25; 4 Král. 9, 22, kde se připomíná zuřivé, nemravné a záhludné modlářství královny Jezabel, manželky Achabovy. V Thyatiře však jde spíše o skutečnou ženu Kristem takto nazvanou, jednu z těch žen, které hrály hlavní úlohy v sektě gnostické, mikulášské i montánské, jak o nich mluví také Irenej v díle o heresích. Hlásaly nauky nepravé a provozovaly skutečné smilství, které ostatně prohlašovaly za bezhříšné pro lidi osvěcené jejich vyšším, prorockým učením.

⁷⁾ Srv. v. 20, sv. 14. v předellém listě! »Smilniti a jísti modlářsky« (porneusai kai fagein eidólothyta) znamená doslova jísti z toho, co bylo obětováno modlám a mítí podíl

v příslušné, často necudné modloslužbě. To bylo židům zakázáno vždycky a křesťanům od apoštolského sněmu v Sk. 15, 29. Sektáři však toho nedbali, protože prý nic nemůže porušiti vyšší duchovní čistotu (srv. 1 Kor. 8, 1!). Přeneseně může znamenati řečená fráze veškeré věroučné a mravoučné rejdy falešných proroků a prorokyní oněch časů, o nichž Apoštol píše.

⁹⁾ Kristus učinil něco, čím mohla býti svědkyně upozorněna na zlobu svého počínání. Protože to nic nepomohlo, pošle na ni těžkou nemoc, která ji sklátí. S jejím obrácením se už nepočítá.

⁹⁾ Slovem »cizoložství« mohou býti míněny všechny nedovolené pohlavní styky smilných proroků a prorokyní sektářských, ale ještě více herese či zpronevěra duchovní, jakou představuje Jezabel, manželka krále israelského, a jakou vyčítá Kristus židům ještě v evangeliích, zvláště právě v evangeliu Janově. Ti, kdo cizoložili s falešnou prorokyní, jsou tedy její spolupracovníci v šíření a udržování jejích bludů.

¹⁰⁾ Dítěmi cizoložné prorokyně jest myšleno ne tak potomstvo tělesné, pocházející z nedovoleného obcování, nýbrž všichni, kdo jsou jejími učedníky a učednicemi ve zlém. Kristus odsoudí nakažlivou smrtí, od níž není úniku (srv. 6, 8; Ez. 33, 27; viz též Lev 20, 10!), všechny ty, kdo nejen na chvíli podlehli svodu, nýbrž kdo trvale a celá přijali falešné učení a špatné mravy a jsou křesťany jen podle jména.

¹¹⁾ Ježto bludaři dovedou oklamati kde koho, má zvěděti celá církev, nikoli jen obce maloasijské, jak nebezpečno jest opouštěti neporušené učení Páně. Jest nezbytně potřebí odstrašujícího příkladu, tak jako se stal nebezpečným příklad Thyatirských.

¹²⁾ Ne gnostikové, nýbrž Kristus má tajné poznání věcí skrytých, i hříchů a hříšných myšlenek gnostických. On proniká celého člověka (srv. Jer. 17, 10; Ž. 17, 10!), odplatí každému podle jeho skutků (srv. Jer. 17, 10; Ž. 61, 13!). Gnostikové to brzy poznají.

¹³⁾ Chybí v řeckém. Může míti nanejvýš význam: »to jest«. Kristus mluví laskavě k těm, kteří se nedali svést, aspoň ne trvale, gnostickými lichotkami thyatirské Jezabely, a tak ne-

poznali k svému štěstí oněch hlubin tajného poznání, jež jak nyní jasně vidí, nejsou než ďábelský klam.

¹⁴⁾ Bludaři, zejména judaisté, chtěli, aby se zachovával i mojišský zákon obřadní. Apoštolé rozhodli na sněmu jerusalemském opak.

¹⁵⁾ Víru totiž a mravnost vpravdě křesťanskou. Srv. 3, 11!

¹⁶⁾ Až do druhého příchodu. Srv. 1, 7!

¹⁷⁾ Skutky, které já schvaluji a mohu počítati za své, protože vycházejí z víry ve mne (srv. Jn. 14, 12!).

¹⁸⁾ Kristus tu činí tři opravdu královská zaslíbení. V. 27 i 28a obsahují smysl vzatý z 2. 2, 8 násled. Jest to žalm ryze mesiášský. Řecký text čte — proti Vulgátě —: »aby je pásí železným prutem«.

¹⁹⁾ Dám mu trojí moc, kterou já sám jsem obdržel od Otce, a mimo to mu dám sám sebe, který jsem hvězda jítlná (srv. Zj. 22, 16!).

List církvi Sardské (3, 1—6)

1. Napiš též andělu církve v Sardech¹⁾: »Takto mluv! Ten, jenž vládne sedmi duchy Božími a sedmi hvězdami²⁾: Znáám tvé skutky; máš jméno³⁾, jako bys žil, a jsi mrtev⁴⁾).

2. Probud' se, a utvrď zbytky, které byly na umření⁵⁾. Shledávám totiž před svým Bohem, že tvé skutky nejsou plné⁶⁾).

3. Pomni tedy, co⁷⁾ jsi přijal a slyšel; zachovej to, a čiň pokání⁸⁾! Nebudeš-li bděti, přijdu na tebe⁹⁾ jako zloděj¹⁰⁾; ani neuhodneš, v kterou hodinu na tebe přijdu.

4. Máš však v Sardech několik jmen¹¹⁾, která neposkvřila¹²⁾ svých rouch: ti budou choditi se mnou v šatě bílém, poněvadž to zasluhují¹³⁾. •

5. Kdo zvítězí, bude takto oděn v bílé roucho¹⁾), a jeho jméno nevymaže z knihy života²⁾), nýbrž vy- znám³⁾) jeho jméno před svým Otcem, i před jeho anděly!«

6. Kdo má ucho, ať poslechne, co Duch vzkazuje církvím! —

Poznámky k 3, 1—6

¹⁾ Sardy byly staré královské město Lydů, a i v době římské byly velikým městem. Obyvatelstvo bylo bohaté a oddané rozkošem.

²⁾ Sedm duchů je sedm archandělů z 1, 4, a sedm hvězd je sedm andělů strážných z 1, 20. Kristus má v ruce obojí, to jest obojí jsou mu k službám.

³⁾ Rozuměj: pověst.

⁴⁾ »Mrtev« nikoli v smyslu konečného odsouzení (srv. v. 2!), nýbrž v tom smyslu, že nejeví už žádných známek života. To může znamenati jen stav nemilosti, pro nějž se hříšník neznapojuje, stav netečnosti k Božím přikázáním i k prostředkům milosti, stav naprosté duchovní lenosti, i když se ještě neodhazuje jméno »křesťan«.

⁵⁾ Esto vigilans (jinú grégorón). Jest to řečeno k jádru církeve sardské či spíše k ní samé jako takové (srv. Mt. 18, 17!), protože její anděl ji zastupuje jako celek. Zbytky (ta loipa), které mají býti utvrzeny, jsou zbylé pozůstatky křesťanského náboženství v duších, zejména habitus víry a jistých mravních ctností. Víra, podle níž se nežije, pomalu slábne, dokud nezmizí zcela pozitivním úkonem nevěry (duchovní smrt). Než se to stane, lze ji zachrániti skutky podle víry čili návratem k praktickému křesťanskému životu. Jiné možné výklady jsou tyto: Zbytky znamenají malý počet křesťanů, který sice již byl blízek zahynutí, ale přece ještě žije. Nebo znamenají slova »ta loipa«: zbývající čas, Pak by byl smysl: »Utvrď v zbývajícím čase, co bylo na umření« (ha emellon apothanein)! —

⁶⁾ Rozuměj: záslužné čili platné, kdežto opak jsou: prázd- né. K plnosti dobrých skutků (srv. řecké: peplérómēn!) ne-

stačí vnější dobrota nějakého skutku, nýbrž Bůh žádá i dobrotu vnitřní, která plyne jednak z posvěcující milosti jednajícího podmětu, jednak z úmyslu, za kterým je skutek vykonáván. Bez podstatného zachovávání všech přikázání Božích jest taková dobrota nemožná.

7) Doslova: »kterak«.

8) Řecky: metanoéson (změň smýšlení!). K pravému obrácení toho, kdo vypadl z křesťanského smýšlení, jest především třeba, aby se vrátil k závazkům, jež na sebe vzal přijetím evangelia i svatého křtu.

9) »Na tebe« chybí v řeckém.

10) Srv. Mt. 24, 43; Lk. 12, 39; 1 Thes. 5, 2; Zj. 16, 15!

11) Rozuměj: osob. Jest nemnoho věřících, kteří ještě udržují pověst sardské církve nejen v křesťanstvu, nýbrž i před tváří Kristovou.

12) Nezhřešili těžce. Srv. 14, 4!

13) Bílé roucho je znakem věčné blaženosti; jsou ho hodni ti (axioi eisin), kdo umrou v posvěcující milosti, ale již za života mají lidé žijící v milosti na ně nárok.

14) Ani ten, kdo zvítězí po tomto napomenutí, nepřijde o roucho blažených.

15) Srv. Ex. 32, 33; Dan. 12, 1; Lk. 10, 20; Zj. 13, 8; 21, 27!

16) Srv. Mt. 10, 32; Lk. 12, 8!

List církvi filadelfské (3, 7—13)

7. Napiš také andělu církve ve Filadelfii¹⁾: »Toto praví²⁾ Svatý³⁾ a Pravdivý⁴⁾, který drží klíč⁵⁾ Davídu; který otvírá tak, že nikdo nezavře, a zavírá tak, že nikdo neotevře:

8. Znam tvé skutky. Hle, otevřel jsem před tebou dveře⁶⁾, jichž nikdo nemůže zavřít; neboť máš malou sílu⁷⁾, a přece jsi zachoval mé slovo a nezapřel mé jméno.

9. Hle, dám⁸⁾ ti některé ze synagogy satanovy, kteří

si říkají Židé, ale nejsou, nýbrž lžou¹⁾). Hle, způsobím, že přijdou¹⁶⁾), že ti padnou k nohám a poznají, že jsem si tě zamiloval¹⁷⁾).

10. Poněvadž jsi zachoval můj příkaz trpělivosti¹⁸⁾), zachovám i já tebe v hodině zkoušky, která má přijíti na celý svět, aby zkusila obyvatele země¹⁹⁾).

11. Hle: jdu rychle²⁰⁾)! Drž, co máš, aby nikdo nevzal koruny tvé²¹⁾)!

12. (Jen) toho, kdo zvítězí, udělám sloupem²²⁾) v chrámu Boha mého, a nikdy více²³⁾) z něho nevypadne! A napíše naň²⁴⁾) jméno svého Boha²⁵⁾), a jméno města²⁶⁾) Boha svého, nového Jerusalema, jenž sestupuje z nebe od mého Boha, i jméno svoje nové²⁷⁾)!«

13. Kdo má ucho, nechť poslechne, co Duch vzkazuje církvím! —

Poznámky k 3, 7—13

¹⁾ Filadelfie byla lidské město, založené jihovýchodně od Sard Attalem II. Filadelfem († 138 před Kr.), a nenabyla v dějinách světských nikdy velkého významu. Za to v církvi křesťanské se vyznamenala tak, že dostává v Apokalypse od Krista jen samou chválu a jest zřejmě předmětem jeho obzvláštního zálibení.

²⁾ Kristus se představuje církvi filadelfské jednak jako absolutní vzor svatosti a dokonalosti, jednak jako svrchovaný držitel mesiáské moci, jíž bude užívatí ve prospěch svých věrných a jíž nikdo nemůže zmařiti.

³⁾ Hab 3, 3; Is. 40, 25; Mk. 1, 24; Jn. 6, 69; Sk. 4, 27. 30.

⁴⁾ Srv. Jn. 14, 6! — Oba přívlastky, Svatý i Pravdivý, jež si tu dává Syn člověka, jsou božské. V Zj. 6, 10 je duše zemřelých dávájí Bohu.

⁵⁾ Srv. Is. 22, 22!

⁶⁾ Míněny jsou dveře k věčné blaženosti, nikoli k křtení evangelia z Filadelfie (srv. 1 Kor. 16, 9; Sk. 14, 27!); blaže-

nost je tu v záslužné souvislosti s věrností Filadelfských v pronásledování, jak plyne z další připojené věty (v. 8b).

7) Křesťanská obec filadelfská jest malá.

8) Obrátím k všem a přivítám k vám.

9) Srv. 2, 9!

10) Srv. Is. 49, 23; 60, 14; 1 Kor. 14, 25!

11) Srv. Is. 43, 4!

12) Srv. Lk. 21, 19! Není však vyloučen smysl: »příkaz trpělivého čekání na mne«. —

13) Zachovám, t. j. nedopustím, abyste podlehlí (srv. Mt. 6, 13; Jn. 17, 15; Zj. 7, 3; 7, 14!).

14) Tím se uvádí důvod pro další výzvu. Výroky Páně o jeho rychlém či brzkém příchodu jsou neomylně pravdivé, protože vždy zahrnují v sobě jednotlivce právě tak jako celek. U jednotlivců, jejichž život jest krátký, přichází Kristus brzy, a jak zde, tak u celého lidstva jest jeho příchod rychlý, protože jest přes všechno čekání nečekaný. Mimo to jest každý čas v pohledu věčnosti nepatrný.

15) Byla by hanba, kdyby někdo selhal před samým koncem.

16) Srv. Písl. 9, 1; Gal. 2, 9! 2, 9! Býti sloupem či pilířem nebes, které jsou chrámem Božím, jest nejvyšší sláva.

17) Řecké »ú mé eti« vyjadřuje slavnostní jistotu.

18) Buď na čelo, nebo na ruku vítěze, nebo na sloup, jímž se vítěz stane.

19) Jméno Boha Otce; neboť kdo jest Ježíšův, jest Otcův.

20) Jméno to jest: »Jerusalem«. Na kom bude napeáno, ten bude občan nebes. Jerusalemem tento sluje »nový« (srv. Is. 62, 2!), protože jej založí Bůh sám (Zj. 21, 2. 10).

21) Nové jméno Ježíšovo nebude »Syn člověka«, který učí a vykupuje, volá a soudí, nýbrž jméno Boha-člověka, jenž se dává člověku v společenství oblažující lásky (srv. Jn. 14, 3!).

List církvi Laodicejské (3, 14—22)

14. A andělu církve v Laodiceji¹⁾ napiš: »Toto praví ten, jenž jest Amen²⁾, svědek věrný a pravdivý, přičina³⁾ stvoření Božího:

15. Znáám tvé skutky: nejsi ani studený, ani horký. Kéž bys byl studený nebo horký!

16. Ale že jsi vlažný, a nejsi ani studený, ani horký, hodlám tě vyplivnouti ze svých úst⁹).

17. Neboť říkáš: Jsem bohat; nabyt jsem bohatství, a ničeho nepotřebuji¹⁰)! — A nevíš, jak jsi bídný, a ubohý¹¹), a chudý, a slepý, a nahý¹²)!

18. Radím¹³) ti, aby sis koupil ode mne¹⁴) zlato přepálené ohněm, bys mohl zbohatnouti a obléci bílý šat, aby hanba tvé nahoty nevyšla na jevo. A mastí si potři oči, abys prohlédl¹⁵)!

19. Já kárám a trestem vychovávám ty, které miluji¹⁶). Buď tedy horlivý a obrať se¹⁷)!

20. Hle: stojím u dveří a tluku. Kdo uslyší můj hlas a otevře dveře, k tomu vejdu, a budu s ním večeřeti, a on se mnou¹⁸).

21. (Jen) tomu, kdo zvítězí, dám zasednouti se mnou na mém trůně, tak jako já jsem zvítězil a se svým Otcem zasedl na jeho trůně!¹⁹)«

22. Kdo má ucho, ať poslechne, co Duch vzkazuje církvím! —

Poznámky k 3, 14—22

¹⁾ Laodicea na řece Lyku bylo veliké a bohaté obchodní město v sousedství Hierapole a Kolos, odkud sem přišlo křesťanství již v době Pavlově (srv. Kol. 4, 14!). Náboženský život v tomto městě byl lepší než v Sardech, které byly mrtvy, ale nikoli takový, aby nesměřoval k témuž konci i osudu, totiž k zatvrzelosti a záhubě. Proto Ježíš mluví k obci přísně a nalhavě, s velkerými přídomky autority, ale při tom s nepokrytou touhou získati tyto křesťany své lásce.

²⁾ Srv. Is. 65, 16! — »Amen« (»Staň se!« nebo »Tak jest!«) je ten, jenž Boží zjevení i své vlastní smýšlení dosvědčuje věrně, a jenž má moc splniti, co slibuje nebo čím hrozí (srv. Zj. 1, 5; Jn. 8, 26!).

³⁾ Doslova: počátek či princip. Srv. Písl. 8, 22; Kol. 1, 15. 18; Jn. 1, 3; Zj. 22; 13!

⁴⁾ Ježíš užívá lidského obrazu. Málo komu chutná něco vlažného; spíše chce člověk něco horkého pro zahřátí, nebo něco studeného pro zchlazení. Vlažnost jest protivná proto, že není jasno, ke které straně člověk patří. Záleží v tom, že člověk směle uráží Boha všedními hříchy a tím nezadržitelně kráčí k těžkému pádu. Těžký hřích ho nevydělí, protože se naň dlouho prakticky připravoval. Jeho stav jest horší než hříšníka z vášně, který se hrozí, když vášně přelila, nebo hříšníka ze zloby, který ví o své hříšnosti.

⁵⁾ Známkou vlažného jest duchovní spokojenost s všedně hříšným stavem: je v tom marná pýcha, přesvědčení o dostačném námaze, odmítání prostředků polepění.

⁶⁾ Talaipóros (miser, bídný) je ten, kdo vzbuzuje vnější ošklivost, eleeinos (miserabilis, ubohý) ten, kdo je hodný vnitřního politování. To obojí se hodí na vlažného, který jest zevně protivný pro svou lehkovážnost, a vnitřně hodný soucitu pro svůj nebezpečný stav.

⁷⁾ Kristus přirovnává v podrobnostech vlažného člověka k žebrákovi, k slepci a k nahému.

⁸⁾ Řečeno ironicky, protože rozkazu vlažný nerozumí; splnění dané rady jest však nezbytné k záchraně.

⁹⁾ Kristus může vlažného zachrániti svými prostředky; na člověku jest, aby si je »koupil« od Krista svým spolupůsobením s jeho pomáhající milostí, po případě obětmi, spojenými s čerpáním ze stálých zdrojů jeho milosti.

¹⁰⁾ Tři záchranné prostředky Kristovy jsou: zlato »milosti a pravdy« (Jn. 1, 14) podmíněné zájmem o vyšší statky; šat dobrých skutků, vykonaných pro Boží království a z milosti Bohem udělené (srv. Mt. 22, 11 násl.); masť křesťanského učení pobožně přijímaného, které otvírá oči jako zázračná

mast Rafaelova (srv. Tob. 11, 8!). Tyto tři věci stačí, aby odstranily vnitřní chudobu, hříšnost i zaslepenost.

¹¹⁾ Srv. Pťsl. 3, 12! Vlažný člověk ať chápe tvrdé výtky Páně jako projev otcovské péče, která se leká zlé budoucnosti neukázněných potomků. Základem této péče jest trvající stav milosti mezi jím a vlažným křesťanem.

¹²⁾ Doslova: Čiň pokání! nebo: Změň smýšlení! — »Vlažné« tedy vyzývá Kristus právě tak ku pokání jako »mrtvé« (3, 1).

¹³⁾ Vlažný nemá těžké státi se horlivým. Ježíš klepe na jeho dveře (srv. Mt. 25, 1 násl.; Mk. 13, 29. 34; Lk. 12, 36!), chce býti vpuštěn. Kdo mu otevře, t. j. kdo má trochu času pro něj, aby s ním přátelsky pohovořil, k tomu se Ježíš chová ještě přátelštěji. Takový člověk žije v církvi v intimním spojení s Kristem (Lk. 14, 15; Pťsl. 8—9), přijímá do sebe mízu jeho srdce (Jn. 15, 1 násl.). Je to počátek blaženého společenství, které bude pokračovati v nebi.

¹⁴⁾ Srv. Lk. 22, 29 násl.; Mk. 16, 19! Kristus dává těm, kdo se z vlažných stanou horlivými, nejľaskavější a nejvyšší zaslíbení. Budou (pro své vítězství) pozdvíženi až na sám trůn Ježíšův, tak jako Ježíš dosáhl svým vítězstvím nejvyšší možné cti: že zasedl na trůně Otcově.

Vidění Boží Velebnosti (4, 1—3)

1. Potom¹⁾ jsem měl (jiné) vidění. Hle: dveře do nebe byly otevřené, a dřívější²⁾ hlas, který jsem slyšel, jak mluví se mnou jako hlas pozounu, pravil: Vystup sem, a ukáži ti³⁾, co se musí státi dále⁴⁾.

2. Najednou jsem se octl u vytržení⁵⁾; a hle⁶⁾: v nebi byl postaven trůn, a na tom trůně seděl Kdosi.

3. Sedící měl vzhled⁷⁾ podobný kameni jaspisu a sardisu a duha kolem toho trůnu měla vzhled podobný⁸⁾ smaragdu.

Poznámky k 4, 1—3

¹⁾ Slovy: Po těchto věcech jsem viděl (Meta tauta eidon) uvádí svatopisec vidění první velikosti a důležitosti; slovy: A viděl jsem (Kai eidon) vidění toliko druhotná. To budiž poznamenáno na tomto místě všeobecně.

²⁾ Viz Zj. 1, 10. 11; srv. 1, 1!

³⁾ Anděl vyzývá Jana k vstupu do nebe, aby lépe viděl, co se uvnitř děje. Slibuje také další vidění o budoucnosti církve, když již vylíčil její současný stav a její nejbližší příští.

⁴⁾ Doslova: Po těchto věcech, čili: potom Srv. 1, 19!

⁵⁾ Srv. 2 Kor. 12, 2 n; Zj. 1, 10; 17, 1—3; 21, 1—10! — Vytržení to, rozdílné od stavu předešlého okamžiku, přeneslo Jana dovnitř nebeských prostor.

⁶⁾ Prvá věc, kterou Jan vidí v nebi a která ho ohromuje, je zjevení velebnosti Boží. Bůh není ani jmenován, jednak z úcty a podle pravidla, zděděného ze staré Úmluvy, jednak také proto, aby se naznačilo, že žádné Boží jméno nemůže vystihnouti celé šíře jeho velikosti. Proto není ani popisován podrobně, nýbrž jen v celkovém postřehu, jako Kdosi, jenž sedí na trůně. Ezechiel (1, 26), jenž rovněž mluví o Sedícím na trůně, prozrazuje, že Sedící měl »podobu člověka«.

⁷⁾ Prorok srovnává zář božské velebnosti se září drahých kamenů. Jsou to tři drahokamy, jimiž jest poněkud znázorněna povaha Boží záře a vůbec ty vlastnosti Boží, kterých si měl prorok povšimnouti jak pro sebe, tak pro ty, kterým měl vidění oznámiti. Jaspis, o němž jest řeč také v Ez. 28, 13 a který jest podle Zj. 21, 11. 18 kámen nejvzácnější a nejzářivější, tedy diamant nebo opál, naznačuje svou skvoucí bělostí Boží svatost a vznešenost. Sardis (vzácný křemen sardský, srv. 21, 20!) jest nejspíše karniol, kámen barvy krve (= červená odrůda chalcedonu), a naznačuje Boží spravedlnost, která postihuje všechny nepřátele církve. Duha, čili věnec barevných paprsků, klenoucí se ne pouze kolem hlavy Sedícího na trůně, nýbrž kolem celého trůnu (srv. Ez. 1, 28; Gen. 9, 13!), znamená milosrdenství Boží, tedy onu vlastnost, jíž se Bůh před lidmi jeví oděn nejčastěji. Spolu značí duha vítězství slunce nad vodami, které hrozí zaplaviti zemi. Smaragd (srv. 21, 19)

vyniká v barevném vidmu zázračné duhy nejvíce, protože jest pro oko dívajícího se člověka nejpřístupnější a nejsnesitelnější. Znamená naději, a vyjadřoval takto velkolepost, jistotu, svěžest i sladkost Boží slávy.

*) Udání barev, jimiž se rozlévala záře kolem bytosti Boží, sedící na trůně moci, jest arci jen přibližné a náznakové. Některé drabokamy starých jmen neměly přílišné ceny; ale jména dostávala časem pozměněný význam.

Vidění nebeského dvoru (4, 4—11)

4. Kolem¹⁾ trůnu (stálo) čtyřiaadvacet trůnů, a na těch trůnech sedělo čtyřiaadvacet kmetů; byli oděni v bílá roucha, a na jejich hlavách byly zlaté věnce²⁾.

5. Z trůnu vycházely blesky, hlasy a hromy³⁾, a před trůnem hořelo sedm pochodní, to jest sedm duchů Božích⁴⁾.

6. Před trůnem se prostíralo jakoby skleněné moře, podobné křišťálu⁵⁾, a uprostřed po každé straně trůnu byly čtyři živé podoby⁶⁾, plničké očí vpředu i vzadu⁷⁾.

7. První živá bytost byla podobna lvu, druhá živá bytost byla podobna býčku, třetí živá bytost měla tvář jako lidskou, čtvrtá živá bytost byla podobna letícímu orlu⁸⁾.

8. Ty čtyři živé podoby měly každá po šesti⁹⁾ křídlech, kol dokola i uvnitř byly samé oko¹⁰⁾, a bez přestávky dnem i nocí volaly: Svátý, svátý, svátý jest Pán¹¹⁾, Bůh Všemohoucí, který byl, a který jest, a který přichází.

9. Kdykoli ty živé podoby vzdaly¹²⁾ slávu a čest a

díky Tomu, jenž seděl na trůně a jenž žije na věky¹⁵⁾),

10. padalo¹⁶⁾) těch čtyřiaadvacet kmetů před Tím, jenž seděl na trůně, klanělo se Tomu, jenž žije na věky věkův¹⁷⁾), a skládalo své věnce před trůnem, říkajíce¹⁸⁾):

*11. Hoden jsi, Pane, Bože náš,
přijmouti slávu i čest i moc,
protože ty jsi stvořil vesmír
a k vůli tobě¹⁹⁾ povstal stvořen²⁰⁾).*

Poznámky k 4, 4—11

¹⁾ K trůnu Božího Veličenstva, jak jest viděti i v dalších viděních, patří tři druhy nebeských bytostí: tajemní starci, tajemné pochoďné, tajemné živé bytosti, mající podobu zvířat.

²⁾ Srv. Dan. 7, 9; Is. 24, 23! Starci kolem Trůnu představují jakýsi senát nebo soudní dvůr. Mají odznaky spravedlivých, kteří dosáhli konečného vítězství: sedí na trůnech (srv. 3, 21!), mají bílý šat (srv. 3, 5), jsou ozdobeni korunami (srv. 2, 10; 3, 11!). Jejich zlaté věnce ukazují na jejich přednostní postavení; proto je oslovuje prorok názvem »Pane!« (7. 13). Číslo 24 odpovídá číslu kněžských tříd starozákonních, ale nemusí znamenati více, než že kmeti představují výkvět Starého Zákona, totiž jeho nejpřednější patriarchy, vůdce, krále a proroky (srv. Mt. 8, 11; Lk. 16, 22—31). O světcích Nového Zákona není ještě řeč, protože Nový Zákon není ještě skončen, a apoštolům je slíbeno zasedání až v soudu posledním (Mt. 19, 28; Lk. 22, 30).

³⁾ Srv. Ex. 19, 16; Ez. 1, 13, kde rovněž vycházejí blesky z trůnu Božího. Zde i 8, 5; 11, 19 a 16, 18 jsou blesky provázeny tajemnými »hlasy« a hromobitím.

⁴⁾ I v Ez. 1, 13 jest řeč o těchto hořících lampách. Jsou to oni trůnní andělé, o nichž byla zmínka již v 1, 4.

⁵⁾ Půda, na níž stáli archandělé, byla nekonečná vodní hla-

dina (mořel), průhledná jak křišťál, pevná jako sklo (srv. 15, 2; 21, 11; Ez. 1, 22f).

9) Tajemné tyto bytosti (zvané v originálu důsledně »zóa«, což znamená živou bytost, nebo jakoukoli, zvláště živou »podobu«, připomínají čtyři cheruby, vezoucí u Ez. 1 a 12 vůz Hospodinův. Zde stojí uprostřed každé ze čtyř stran Trůnu (doslova: uprostřed Trůnu a kolem Trůnu), jako jeho nejbližší podpěry či nosiči.

7) Srv. Ez. 1, 18; 10, 12! Tak i zde mají ty čtyři tajemné bytosti plno očí na znamení svého účelného a záměrného počinání, určeného jejich Tvůrcem, jehož moudrost prokazují, nebo — jde-li o nejvyšší anděly — na znamení jejich nesmírného vědění, jemuž nic neuniká, co se děje kolem.

6) Čtyři živé bytosti, spatřené v tomto vidění v bezprostřední blízkosti Božského trůnu, liší se od těch, jež viděl Ezechiel v 1, 10. Tam to byly čtyři postavy lidské s hlavami člověka, lva, býčka a orla, zde to jsou čtyři bytosti s celou podobou zvířecí. I ta třetí podoba jest taková, jen hlava jest podobná hlavě lidské. Mají tedy čtyři »živoucí podoby« Apokalypsy vztah ke čtyřem zástupcům živé přírody, buď jako jejich symboly, nebo jako její nadřizení, nebo jako její strážcové a přímluvcové, nebo konečně jako její zástupcové vůči Stvořiteli. On jest nad přírodou, a příroda jest jenom nositelkou jeho trůnu.

5) Tajemné čtyři živoucí podoby Apokalypsy mají na rozdíl bytostí u Ez. 1, 6 místo čtyř křídel po šesti, jako serafové nad trůnem Božím u Is. 6, 2; čímž se naznačuje jejich obzvláštní pohotovost k rychlému přenesení Božského trůnu na jiné místo.

4) Nová zmínka o očích jest buď nové zdůraznění, že veškerá příroda jest plna důkazů Boží moudrosti, nebo se mluví o tom, že i křídla živých podob po celém obvodu zevně i uvnitř prozrazují znalost pozemských věcí.

3) Srv. Is. 6, 3, kde počátek chvalozpěvu je stejný, ale konec jiný. Zde se opěvuje Boží svatost, moc a věčnost (srv. 1, 8f), a to bez přestání (»dnem i nocí«, srv. 7, 15; 12, 10; 14, 11; 20, 10f); tomu však nebrání, aby na chvalozpěv »podob« neodpovídali »kmeti«, jak podotýká Jan v následujícím v. 9.

¹⁹⁾ Recky: »kdykoli vzdají — padnou« (slovesa v budoucím čase).

²⁰⁾ Srv. Dan. 4, 31 i Zj. 1, 18!

²¹⁾ Chvály kmetů jsou složitější: provází je padání na zem, klanění, skládání věnce za vítězství, jako dík Tomu, jenž je daroval. Také sám hymnus jest bohatší než hluboký hymnus »podob«; jest v něm jasně vyjádřena podrobenost Boží vůli, k jejíž službě Bůh stvořil svět. Proto jest »hoden« přijmouti od svých tvorů, zejména rozumných, slávu (v nich samých obsaženou), čest (kterou přinášejí), moc (kterou mu obětují, vzdávající se jeho přesile).

²²⁾ »Dia to theléma sú« mohlo by snad míti význam: »na tvůj pokyn«. Byla by to narážka na snadnost Božského tvoření (Gen. 1; Judit 16, 17; Ž. 32, 9).

²³⁾ Doslova: »byl a stvořen jest«. — Smysl je tento: že svět »jest«, a že »byl stvořen«, aby dosáhl existence, nemůže míti jiný cíl než Boží oslavu. Protože však Bůh stvořením prokázal lidem nesmírné dobrodiní, přinášejí mu tito lidé oslavu s největší vděčností a vším přístupným způsobem.

Vidění zapečetěné knihy (5, 1—5)

1. Pak jsem spatřil¹⁾ v pravici²⁾ Toho, jenž seděl na trůně, knihu³⁾ popsanou uvnitř i zevně⁴⁾, a zapečetěnou sedmi pečetmi⁵⁾.

2. Uzřel jsem také silného anděla⁶⁾, provolávajícího mocným hlasem: Kdo jest hoden otevřít tu knihu a sejmuti její pečeti⁷⁾?

3. Nikdo však ani na nebi, ani na zemi, ani pod zemí nemohl⁸⁾ tu knihu otevřít, ani do ní nahlédnouti.

4. I plakal jsem hořce⁹⁾, že nikdo nebyl shledán hoden, aby knihu otevřel nebo do ní nahlédl.

5. Ale jeden z kmetů mi pravil¹⁰⁾: Neplač! Hle, zvítě-

zil Lev z kmene Judova¹¹⁾), kořen Davidův¹²⁾); ten knihu otevře a rozlomí jejích sedm pečeti! —

Poznámky k 5, 1—5

¹⁾ »Kai eidon«. — Uvádí se vedlejší vidění, proti dřívějšímu hlavnímu.

²⁾ »Epi dexian«. — Tím jest naznačeno, že Otec jest původcem všech tajných úradků o osudech světa hmotného i duchovního.

³⁾ Ez. 2, 9. Knihou (biblion) jest myšlen závitok, t. j. svíjící se pruh papyru neb pergamentu, nikoli kniha našeho způsobu.

⁴⁾ Uvnitř (esóthen) popsaný kruh papyru se zavíjel dovnitř, rub závitku čili druhá strana proužku (opisthen) zůstávala obyčejně nepopsána. Opisthografů či »rubopisů« bývalo však přes to dosti, a závitok popsaný po obou stranách býval kazem dvojnásobného obsahu knihy.

⁵⁾ Každý závitok býval stočen, svázan šňůrou a upevněn pečeti. Čím důležitější byl spis, tím více měl šňůr i pečeti. Sedm pečeti znamená spis obrovského významu, a při tom velmi tajný. Podobné příklady byly již známy z Is. 29, 11 n. a Ez. 2, 9., a tam i zde byl každý dychtiv zvědět, co písmo závitku obsahuje.

⁶⁾ Anděl byl k tomu zřejmě poslán od sedícího na trůně; Bůh chtěl, by každý poznal i přiznal svou neschopnost jednak uhodnouti nejskrytější plány Boží mysli, jednak i jen přistoupiti a odvážiti se žádosti o nahlédnutí.

⁷⁾ Než někdo mohl zkusit čísti zapečetěný spis, musil nejprve pečeť rozlomit či sejmuti, a pak rozvinouti proužek a pokusiti se o čtení. Zde jest pořad obrácený, protože myšlenka na odpečetění knihy za účelem otevření jest dodatečná.

⁸⁾ Rozuměj: nemohl se odvážiti.

⁹⁾ Když se žádný z trojího světa (srv. Filip 2, 10!), ani anděl nebo světec, necítil hoden porozuměti tajemství velikého Boha (srv. Řím. 11, 33 n.), ačkoli by je byli všichni velmi rádi znali, byla obava, že tajemství zůstane nezužitkováno a že se lidé nebudou moci žádným způsobem uvarovati neštěstí,

které snad na ně čeká, nebo zase dosíci možného štěstí, kterého netuší a jemuž nemohou vyjítí vstříc. To pohnulo Jana k lítostivému pláči.

¹⁰⁾ Ježto jsou »kmeti«¹⁰⁾ světcové Starého Zákona, dosáhli svého místa v nebi věrou v Mesiáše a životem dle této víry. Bylo tedy jednomu z nich snadné utíhati znepokojeného apoštola případným výrokem Písma.

¹¹⁾ To bylo známé proroctví Jakobovo o Judovi a o Mesiáši z jeho krve (Gen. 49, 9), a z toho proroctví žily a tyly všechny generace věřících židů.

¹²⁾ Rozuměj: potomek Davidův! Příčina je tu básnickým »přejmenováním«, nikoli ostatně bez věčného důvodu, položena za výsledek. Isaiáš totiž prorokoval, že Mesiáš, dlouho předpovídaný, vzejde z rodu či kořene Davidova (11, 1). Jeho moudrost a rozum, důmysl a statečnost, vědomost a zbožnost, jeho neobmezená uctivost k Bohu a láskyplná bázeň před Bohem, neporušená nikdy ani stínem neposlušnosti — tyto od Boha pocházející vlastnosti Mesiášovy, prorokované týměž Isaiášem hned v následujícím verši (11, 2), budou zajisté s to vymoci u Boha, aby pečeti směly býti strženy k prospěchu lidí. Až budou sňaty, bude přístup k tajemstvím knihy otevřen, a umění Mesiášovo jim nepochybně dovede porozuměti. Kristus má k tomu nejenom vrozenou schopnost (Is. 11, 2), nýbrž i právo, získané vítězstvím slavně dobytým (Gen. 4, 9, 9). Kromě toho nic není skryto před jeho věděním, které má od Otce, protože má jakožto Slovo Boží Otcovu přirozenost (srv. Jn. 1, 18; 3, 11; 5, 19 n.; atd.).

Vidění vítězného Beránka (5, 6—14)

6. Tu jsem viděl: hle, (uprostřed) mezi trůnem a čtyřmi živými podobami a mezi kmety¹⁾ stál Beránek, jako zabitý²⁾; měl však sedm rohů a sedm očí³⁾. Je to těch sedm duchů Božích, vyslaných do celého světa⁴⁾.

7. (Beránek tedy) šel a vzal knihu z pravice Toho, jenž seděl na trůně.

8. A když knihu přijal⁹⁾, čtyři živé podoby a čtyřicet kmetů¹⁰⁾ padlo před Beránkem. Každý měl harfu a po zlaté misce, plné vonných věcí — jsou to modlitby svatých! —, a zpívali novou¹¹⁾ píseň.

9. *Hoden jsi, Pane⁹⁾, vzíti knihu
a otevřítí její pečeti,
protožeš byl zabít
a vykoupils¹⁰⁾ nás¹⁰⁾ pro Boha svou krví
z každého kmene, i jazyka,
i lidu, i národa¹¹⁾,*

10. *a učinils nás¹²⁾ Bohu našemu
královstvím¹³⁾ a kněžstvím,
abychom¹⁴⁾ na zemi panovali.*

11. Pak jsem spatřil a slyšel hlas mnohých andělů kolem trůnu a kolem živých podob a kmetů (bylo jich počtem tisíce tisíců¹⁵⁾), a volali silným hlasem¹⁶⁾:

12. *Hoden jest Beránek,
který byl zabít,
přijmouti moc,
i bohatství, i moudrost,
i sílu, i čest,
i slávu, i chválu¹⁷⁾*

13. A všechno stvoření, které jest v nebi, i na zemi, i pod zemí, i na moři, i všechno, co jest v tom obsaženo¹⁸⁾, slyšel jsem volati:

*Sedícímu na trůně a¹⁹⁾ Beránkovi:
buď zehmání, i čest, i sláva, i vláda²⁰⁾
po (všecky) věky (všech) věkův! —*

14. A čtyři živé podoby volaly: Amen (Staň se)¹¹⁾ — A čtyřia dvacet kmetů padlo na své tváře a poklonilo se Tomu, jenž jest živ na věky věkův¹²⁾.

Poznámky k 5, 6—14

¹¹⁾ Zjevení Vítěze následuje tedy náhle po předpovědi tajemného starce. Lev z kmene Judova vstupuje, podle práva, do bezprostřední blízkosti Božího trůnu, podpíraného tajemnými živými podobami, před oči čtyřia dvacetí starců, kteří tvoří půlkruh kolem Božího trůnu. Řecké dvojí »en mesó« (mezi... a mezi...) nepřipouští žádné nedorozumění.

¹²⁾ Prorok jest překvapen: místo lva spatřuje Beránka, a k tomu Beránka s jízvou na krku po smrtelné ráně. Není to však překvapení netušené. Již Předchůdce pojmenoval Krista Beránkem Božím, který snímá hříchy světa (Jn. 1, 29), a Isaías dávno před tím nazval trpícího Mesiáše čili »muže bolesti«: »Beránkem, který jest veden na zabití« (Is. 53, 7; srv. Sk. 8, 32).

¹³⁾ Beránek tedy měl, proti svému celému vzezření, také znamení moci a života. Rohy byly vždycky znamením síly (srv. Lk. 1, 69), oči znamením bdělosti. Prorok Zachariáš mluví o čtyřech rozích moci (1, 18) a o sedmi očích (4, 10), bdělých to vykonavatelích vůle královské »po celé zemi«. Že Beránek jest osoba, a nikoli pouhý obraz, plyne také z přídělní »echón« (maje) v lepším čtení místo »echon«, které by bylo v dobré mluvnické shodě s podměttem »arnion« (beránek).

¹⁴⁾ Touto větou vysvětluje svatopisec, co míní sedmi Beránkovými rohy a sedmerem očí. Jest to zase těch sedm duchů, o nichž byla již řeč v 1, 4; 3, 1 a v 4, 5. Tam to byli andělé požehnání a andělé světla, zde jsou to andělé moci a bdělosti (vědoucnosti). Že náleží Beránkovi jako jeho vlastní rohy a oči, to vyjadřuje jejich blízkost, pohotovost a naprostou poslušnost. Jsou mu tedy právě tak k službám jako Bohu Otci v. 1, 4 (srv. 1 Petr 3, 22!), a svou služebnost osvědčili Hospodinu již v dřívějších dějinách světa, jak je známo ze zpráv Písma o Michaelovi, Gabrielovi a Rafaelovi. I čtení

»apestalmenoi« (místo pozdějšího »apestalmena« či »apostellomena«) ukazují na duchy jako na osoby.

⁶⁾ Latinské »otevřel« (aperuisset, místo accepisset) nemá zde místa a vzniklo asi přepsáním. Vzetí knihy osudů z ruky Otcovy a přijetí úkolu provést to, co je v Knize od Otce stanoveno, jest čin dalekosáhlý a požehnaný; proto tři chvalozpěvy vychvalují Beránka za tuto schopnost (v. 8—14).

⁷⁾ První hymnus chvály vzdávají Beránkovi čtyři živé »podobu« spolu s »kmety«, kteří mimo to doprovázejí píseň hrou na harfu, nebo přinášením oběti kadidla (thymiamata, odoramenta), t. j. modliteb věřících (srv. Ž. 141, 2; Zj. 8, 3 n!l). Jsou tedy prostředníky a podporovateli zbožnosti, kterou lidé na zemi Boha oslavují.

⁷⁾ Srv. Ž. 32, 3; 39, 4 atd.! Novou se nazývá píseň, protože opěvuje nový čin právě vykonaný, v tomto případě vykupitelský čin Ježíšův.

⁸⁾ Chybí v řeckém textu. Hymnus začíná vyzdvižením práva Vykupitelova na zlomení pečeti knihy osudů, načež vypočítává důvody existence toho práva.

⁹⁾ Srv. Is. 52, 3!

¹⁰⁾ »Nás« chybí v lepším řeckém čtení. Třeba tam místo toho doplniti »mnohé«.

¹¹⁾ Čtvrtým jménem přirozeného celku má se naznačiti všeobecnost spásy pro všechny lidi (srv. 7, 9; 13, 7; 14, 6!)

¹²⁾ Lepší čtení řecké má: »je«.

¹³⁾ Méně dobré čtení řecké má: »králi«.

¹⁴⁾ Doslova: a budeme na zemi panovati. — Lepší řecké čtení: a budou na zemi panovati. — Jest tím míněna účast v království Božím na zemi, t. j. v Církvi, protože pravá Cíkev Kristova potrvá až do skonání věku (Mt. 28, 20; srv. 16, 18!).

¹⁵⁾ Rozuměj: miliony! — Řecký text čte »myriady myriad a chiliady chiliad« (= stamiliony a miliony), což se podobá tomu, co je řečeno u Dan. 7, 10.

¹⁶⁾ Srv. Zj. 7, 11!

¹⁷⁾ Andělé přidávají k tomu, co »kmeti« přáli v 4, 11, ještě: bohatství (»božství« většiny kodeksů Vulgáty je zřejmá chyba, vzniklá přepsáním slova »divitias« na »divinitas«),

moudrost, sílu i blahořečení (srv. díkůvzdání v 4, 91), takže posvátné číslo sedm jest opět naplněno. Vykupiteli světa se má z titulu jeho dobytých zásluh dostati toho, co měl u Otce před začátkem věcí (Jan 17, 5), aby mohl z toho udíleti vykoupeným a říditi další běhy světa.

¹⁸⁾ K rozumnému stvoření se v chvále připojuje i stvoření nerozumné, k trojímu světu pevnému i svět tekutý (moře). Veškerenstvo stvoření jest takto opět dokonale vyjádřeno.

¹⁹⁾ Toto »a« vyjadřuje na tomto místě rovnost a souřadnost, podle Zj. 3, 21, kde praví, že Ježíš sedí na trůně Otcově spolu s Otcem.

²⁰⁾ Tři prvá dobra se přijímají z chvalozpěvu předceřlého, místo moci a síly se klade »vláda« (řecky kratos). Takto čtyři světy pronášejí každý po jednom různém blahopřání.

²¹⁾ Čtyři živé podoby zahájily (4, 8) svým věčně opakovaným trojzpěvem nejvyšší chválu Boha; proto teď schvalují všechny božské chvály, udělené také Beránkovi.

²²⁾ Srv. Zj. 4, 91 Konec verše zní podle řeckého textu: »A kmeti padli a poklonili se«. Tím jest lépe vyjádřeno, že uctili stejně i Beránka Božského, podle toho, co jest řečeno v listě k Filipským (2, 7 n.).

Rozlomení čtyř pečetí (6, 1—8)

1. I spatřil jsem, že¹⁾ Beránek rozlomil²⁾ jednu ze sedmi pečetí, a uslyšel jsem, kterak jedna ze čtyř živých podob praví jako hlasem hromu³⁾: Pojď a viz⁴⁾! —

2. A uzřel jsem: hle, bílý kůň, a ten, jenž na něm seděl, měl luk. Když pak byl jezdcí odevzdán věnec, vytáhl jako vítěz, aby dobýval⁵⁾ vítězství.

3. A když (Beránek) rozlomil druhou pečeť, slyšel jsem volati druhou živou podobu: Pojď a viz⁶⁾!

4. I vyšel jiný kůň, rudý⁷⁾, a tomu, jenž na něm se-

děl, bylo dovoleno odnít zemi pokoj, aby se lidé navzájem pobíjeli. Proto mu byl odevzdán veliký (krátký) meč⁷⁾).

5. A když (Beránek) rozlomil třetí pečet, slyšel jsem třetí živou podobu volati: Pojď a viz¹⁾! — Tu hle: Kůň vraný²⁾), a ten, jenž na něm seděl, držel v ruce váhy³⁾).

6. A z prostředka⁴⁾) čtyř živých podob jsem slyšel jako hlas voljících⁵⁾): »Dvě libry pšenice za denár⁶⁾!« Nebo: »Šest liber ječmene⁷⁾ za denár!« — Nebo: »Neplýtvej olejem a vínem⁸⁾!«

7. A když rozlomil (Beránek) pečet čtvrtou, uslyšel jsem hlas čtvrté živé podoby, jak praví: Pojď a viz¹⁾!

8. A hle: Kůň plavý²⁾), a ten, jenž na něm seděl, měl jméno Mor³⁾), a Vládce hrobů kráčel s ním. Tomu⁴⁾) byla dána moc nad čtyřmi díly⁵⁾) země, aby zabíjel mečem, hladem, morem, a divokými šelmami⁶⁾).

Poznámky k 6, 1—8

¹⁾ Původní řecké čtení má správně »když«; je to vložená věta mezi »spatřil a uslyšel jsem«.

²⁾ Kristus láme pečeti jednu po druhé, ale mezi každým zlomením se odehrává děj prorocký, který vykládá obsah jednoho ze sedmi dílů knihy, a spolu způsob, jakým Lev z Judy provede ustanovení Otcova. Nečeká se s odhalováním tajemství až po zlomení pečeti poslední, protože Kristus, jenž tajemství zjevuje, zná pro sebe obsah knihy odjakživa. Zlomení prvních čtyř pečeti má to společné, že čtyři živé podoby, vládnoucí nad čtyřmi říši živé přírody, velitelsky přivolávají z dále do nebes čtyři tajemné jezdce, aby je zmocnili k provedení některého trestu nad světem, některé pohromy, kterou ovšem budou trpěti dobří lidé stejně jako zlí. Příklad čtyř

jezdců nebo čtyř válečných vozů byl ostatně znám svatopisci ze Zach. 1, 8 n. a 6, 1 n.

³⁾ Toto určení způsobu lze předpokládati také ve v. 3. 5. a 7.

⁴⁾ Slova »a viz« chybějí v mnohých řeckých a některých latinských rukopisech, a nehodí se do souvislosti. Spíše je smysl vyzvání »pojď sem!«, protože je to řečeno andělu zkázy, nikoli svatopisci. Text Vulgáty třeba bráti jako rozkaz »pojď sem a viz, co máš udělat!«. — To se týče také v. 3. 5. a 7.

⁵⁾ Dobyvatelská choutka jest prvá zlá příčina pustošení světa. Ale i tato choutka je v službách Beránkových a jest řízena mnohonásobně shora: Bohem, Beránkem, tajemnou bytostí nadpřirodní, přivolaným rytířem zhouby, dobyvateli, které tento rytíř švel Nabízí se otázka, kdo jsou oni čtyři jezdci, kteří jsou posíláni k trestání světa. Mohly by to býti pouhé symboly pohrom, které Bůh na zem sesílá; ale mnoho okolností mluví pro to, abychom v nich spatřovali zlé duchy, kteří i po svém odsouzení musí prováděti Boží rozkazy a bráti si dovolení na své působení ve světě (srv. Jak. 2, 19; Filip 2, 10; Mk. 1, 23 n.) I v Starém zákoně jsou toho příklady (Ex. 12, 23; Job 1—2; Hab. 3, 5), a v Novém Kristus jde do pouště, aby byl pokoušen od ďábla (Mt. 4, 1), a Michael jedná s ďáblem o těle Mojžíšově (Jud. 9). Nic tedy nebrání tomu, abychom nepovažovali čtyři tajemné jezdce v této šesté kapitole Apokalypsy za čtyři demony, kterým bylo právě tak dáno (edothé) hubiti zemi, jako jiným démonům (Mk. 5, 1—20) právo utopiti stádo prasat a býti znamenitým kázáním pro všechny lidi (srv. Zj. 7, 2; 9, 3. 5; 13, 5. 7. 14 n!). První jezdec má tedy koně barvy bílé, což jest barva vítěze (srv. 19, 11 n!). Má luk, aby usmrcoval z dálky (srv. Is. 13, 18). Protože jest vybaven neodolatelnou mocí, dostává jezdec věnec vítěze předem. Ubírá se tedy (exélthen, on jako jeho další druzi) do války s jistotou, právě jako činívali nepřemohitelní dobyvatelé. Teprve další barvy koní prozrazují démonický charakter čtyř jezdců, a jméno posledního i jeho průvodce to jenom potvrzuje. Spousty, které budou tropiti (daleko před skonáním věku) tito andělé Božího hněvu, jsou naznačeny v eschatologické řeči Kristově (Mt. 24, 6—8; Mk. 13, 7—8; Lk. 21, 9—11). Budou se, jak plyne opětovně z této

řeči i z Apokalypsy samé, opakovati často, naléhavě, a v novém uspořádání; ale nelze je zřetelně vykládati jen o určitých zemích, národech nebo pohromách. Přes to bude dojem z těchto soužení čím dále tím krutější.

⁴⁾ Rudý či ohnivě červený kůň velmi dobře znázorňuje satanskou zlobu (srv. 12, 3; 17, 3; 17, 4!) osnovatelů všeobecných i občanských válek, jež jsou nepochybně hroznější než ojedinělé války k řešení sporů mezi státem a státem (Mt. 24, 7), nebo mezi řádnými občany a rušiteli občanského pokoje (srv. Mt. 10, 34!).

⁷⁾ V řeckém textu zní věc názorněji. Jest užito slova »machaira«, což jest krátký meč (na rozdíl od romfaia v 2, 16); ale tento krátký meč jest neobyčejně velký a těžký. Přes to jej tajemný bojovník unese lehce.

⁸⁾ Černý kůň znamená smrt; až podnes jest černá barva barvou smrti.

⁹⁾ Váha jest symbol nouze o potraviny v čas hladu: vše se odměřuje, přiděly jsou co nejmenší, bez vah se nedává a neprodává nic.

¹⁰⁾ Hlas, t. j. cosi podobného jako jest lidský hlas, vycházel z trůnu, totiž od Boha.

¹¹⁾ Řecky: volající (legúsan). Bůh totiž sám určoval ceny potravin a způsob šetření, aby nezahynulo hladem příliš mnoho lidí. Tedy ani v přikázaném trestání neponechává Bůh andělu hladu plnou zvůli. Rozkazy Boží znějí jasně; svatopisec je odděluje souřadnou spojkou »kai« (= a, nebo).

¹²⁾ »Choinix«, řecká míra obilí, která znamenala denní dávku, bylo něco přes litr a odpovídalo římskému »bilibris«. Dénar byl asi 4 gramy stříbra, denní mzda dělníkova podle Mt. 20, 2, a obvykle, mimo dobu drahoty, bylo lze za něj koupiti deset denních dávek pšenice.

¹³⁾ Ječmen, strava méně chutná, byl třikrát lacinější; ale kdo nevydělával, nemohl si koupiti ani ten.

¹⁴⁾ Sloveso »Mé adikésés!« znamená: »Nebud' nespravedliv!« — V našem případě: »Neplýtvej!« — Není přirozené rozuměti tímto zákazem (srv. v. 8!) omezení, dané třetímu jezdcí, asi v smyslu: »Ale nekaz olej, ani víno!« — Olej i ví-

no byly považovány za nezbytně potřebné k živobytí. Proto má jimi každý žetřiti.

¹⁵⁾ Rozuměj zeleno-žlutý, což jest barva mrtvoly. Prapor této barvy vztyčovala v středním věku města, postižená morem.

¹⁶⁾ Srv. Zj. 2, 31 Vládce hrobů (Hades), který chodí s Morem, aby ihned přijímal jeho oběti do podsvětí, jest nejspíše také jeden z démonů (srv. Zj. 1, 18; 20, 13 n.l.).

¹⁷⁾ Řecky většinou »těm« (autois místo autó).

¹⁸⁾ Řecky: nad čtvrtým dílem. —

¹⁹⁾ Čtvrtý jezdec tedy měl, vedle svého zvláštního způsobu, také právo usmrcovati způsobem prvních dvou jezdců, i třetího jezdce, i mimořádnými způsoby přírodními. Mohl tedy trestati všemi druhy pokut, ohlášenými u Ezechiele v 14, 12—21, ale tak, aby většina lidí mohla býti odstrašována osudem menšiny (tři čtvrtiny jednou čtvrtinou).

Rozlomení páté pečeti (6, 9—11)

9. Když rozlomil (Beránek) pátou¹⁾ pečeť, spatřil jsem pod oltářem²⁾ duše³⁾ těch, kteří byli zabiti⁴⁾ pro Boží slovo a pro svědectví (Ježíšovo), které drželi⁵⁾.

10. Ti křičeli hlasem mocným: Jak dlouho⁶⁾ ještě, Pane svatý a věrný⁷⁾, nebudeš souditi a nepomstíš krev naši⁸⁾ na obyvatelích země?

11. I bylo dáno každému z nich roucho bílé⁹⁾, a bylo jim řečeno¹⁰⁾, aby si odpočinuli¹¹⁾ — ještě kratičká¹²⁾ čas, než se naplní¹³⁾ (počet) jejich¹⁴⁾ spolumužebníků a jejich bratří, kteří budou usmrceni¹⁵⁾ jako oni.

Poznámky k 6, 9—11

¹⁾ Ve visi, následující po rozlomení páté pečeti, zjevuje Beránek, co se bude dít při trestání světa se spravedlivými. Budou biti a pronásledováni, na to at jsou připraveni.

*) Nebe není jen palác, nýbrž i chrám Boží (srv. 3, 12; 7, 15; 11, 1; atd.). Má tedy také obětní oltář, na němž se přináší Bohu různé zápaly (srv. 8, 3; 9, 13!). Všecko to stojí, podle staré představy, na průhledné podlaze oblohy, pod níž čekají duše na vstup do nebe.

*) Duši nemůže viděti hmotné oko; ale Bůh může dáti duši podobu, viditelnou očím smrtelníků.

*) Řecky: »τόν εσφαγμένον«. Téhož výrazu (εσφαγμένον) užito bylo v 5, 6 o Beránkovi. Slovesa »σφαζό« užívá již Homér ve významu »porážeti k oběti« nebo »obětovati«.

*) Rozuměj: přijali a nepustili. Umřeli tedy proto, že nechtěli upustiti od Božského zjevení (zjeveného náboženství), ani od svědectví Ježíšova o Božím Zjevení (srv. Zj. 1, 2. 9; 12, 17; 19, 10; 20, 4; Zid. 1, 2!). Protože prorok vidí duše čerstvě zabíjených a jako obětovaných, je to znamení, že s nebudami světa půjde ruku v ruce pronásledování těch, kteří nejdou se světem. I to bylo předpověděno v eschatologické řeči Kristově (Mt. 24, 9 atd.).

*) Srv. 2. 78, 5. 10 n.; Zach. 1, 12!

*) Bůh, který je tu vzýván, jest podstatně svatý a pravdivý (věrný). Proto modlitba vražděných, jež se dovolává těchto přívlastků Božích, nemůže zůstati nevyslyšena.

*) Křik vražděných svědků Kristových neodporuje příkazu lásky k nepřítelům (Mt. 5, 44), protože vražda a nespravedlivě prolitá krev sama volá k Bohu o pomstu (Gen. 4, 10. 11) a protože není nespravedlivě prositi Boha o potrestání nespravedlnosti. Mimo to znamená pomstíti často tolik, co vysvoboditi či obhájit (Lk. 18, 3), a doba, o níž jde a v níž půjde o rozhodný boj mezi služebníky Božími a nepřáteli Božími, nepřáteli, jejichž konečná zatvrzelost se předvídá, nebude již znáti milosrdenství, nýbrž právě jen soud a spravedlnost (srv. Zj. 18, 20; 19, 21!).

*) Srv. Zj. 3, 4 n.; 7, 9. 13! Křik mučedníků jest částečně vyslyšen tím, že dostávají roucho vítězů, čili že jsou přijati za obyvatele nebes. Ovšem prozatím jen jako lidští duchové bez těla.

*) Buď Bohem samým, nebo nějakým hlasem, který mluvil z Božího příkazu.

¹¹⁾ »Odpočinkem« se nazývá pobyt v nebi bez těla, v užívání blaženosti, která po posledním soudu a po vzkříšení těl bude dovršena spojením blažené duše s tělem (srv. Zj. 14, 13!).

¹²⁾ Pro duše v nebi jest čekání na poslední soud kratičké, protože tráví život v štěstí a spokojenosti.

¹³⁾ Také počet zlých se musí naplniti, dříve než budou všichni najednou odsouzeni a vhozeni do Propasti (srv. Mt. 23, 32; 25, 41).

¹⁴⁾ Řecky: »i jejich«.

¹⁵⁾ V latinském textu stojí sloveso »interficere« jako ve v. 9. Řecké »apoktennesthai« více znamená »býti zavražděn« nebo »odpraven«.

Rozlomení šesté pečeti (6, 12—17)

12. Pak jsem viděl, když rozlomil Beránek šestou¹⁾ pečť, která, nastojte, povstalo strašné zemětřesení²⁾: slunce zčernalo jako kilikijský pytel³⁾, a měsíc v úplňku zrudl jako krev⁴⁾.

13. Hvězdy nebeské spadly na zem⁵⁾, jako když řík shazuje své pozdní plody, zatřese-li jím silný vítr⁶⁾.

14. Nebe se stáhlo jako kniha, která se svinuje⁷⁾, a každá hora i každý ostrov se pohnul se svého místa⁸⁾.

15. Králové země, knížata i velitelé, boháči i velmoži, kdejaký otrok i svobodný se ukryli v jeskyních a horských skalách⁹⁾,

16. a říkají¹⁰⁾ horám i skalám: »Padněte na nás a skryjte nás¹¹⁾ před tváří Toho, jenž sedí na trůně, i před hněvem¹²⁾ Beránkovým!

17. Přišel zajisté veliký den jejich¹³⁾ hněvu, a kdo bude moci obstát¹⁴⁾?« —

¹⁾ Víse po rozlomení této pečeti ukazuje počátky konečného hroucení světa, jako bylo předpověděno v eschatologické řeči Ježíšově (Mt. 24, 29; Mk. 13, 24 n.; Lk. 21, 25 n.; Srv. Is. 13, 10 n). Zde a často i v následujících visích spatřují se věci pozdější dříve, než události bližší, o nichž se pak promlouvá později.

²⁾ Zemětřesení byla již předpověděna dříve (Mt. 24, 7; Mk. 13, 8; Lk. 21, 11); toto však předchází zjevy vskutku závěrečné.

³⁾ Srv. Is. 50, 3! Latinský text mluví o pytlí »kilikijském«, podle krajiny Kilikijské, kde se tehdy dělaly z kozí neb jiné srsti pytle a pláště chmurných, temných barev. Řecký text má na místě latinského »cilicinus« slovo »trichinos« (žíněný).

⁴⁾ Měsíc bude při svém přelíném zatemnění v úplňku. Holé (tota) znamená »celý«, ale to samo předpokládá, že jest »úplný«. U Pindara se nazývá úplněk »plným okem večera« (holos hesperas ofthalmos). Ztratí-li tedy úplněk svůj přirozený lesk, bude to znamení nastávajícího konce (srv. Mk. 13, 24), právě tak jako ono poslední zemětřesení, a všechny nesnesitelné změny v kosmu (srv. Joel 2, 10!).

⁵⁾ Srv. Is. 34, 4 a Mk. 13, 25!

⁶⁾ Olynthoi (grossi) jsou podzimní, obyčejné nedozrálé plody fíkové, zůstávající na stromě přes zimu. Tím se obraz o pádu hvězd liší od obrazu Isaiášova v 34, 4. Za to následující přirovnání o závitku knižním je shodné s Is. 34, 4!

⁷⁾ Obloha, kterou si představovali jako stan, rozestřený nad zemí, zmizí.

⁸⁾ Strašlivé otřesy ve vesmíru způsobí, že se hory na zemi a ostrovy v moři ztratí.

⁹⁾ Srv. Is. 2, 10. 19; Mk. 13, 14! Všichni lidé tedy, i ti, kteří jindy vyvážnou ze všeho mocí svého postavení, budou na konec, v čas hrozných katastrof přírodních, jati hrůzou a omdlévati strachem (srv. Lk. 21, 26!).

¹⁰⁾ Svatopisec přechází do přítomného času, pro větší živost podání.

¹¹⁾ Lidé, obtíženi zlým svědomím a zoufalým děsem, bu-

dou pošetile vzývati každý vršek, aby nad nimi zapadl a skryl je před Bohem i před Kristem; neboť budou tužiti, že se dávno slibovaný soud přibližuje (srv. Oz. 10, 8 a Lk. 23, 30!).

¹²⁾ Právě v této změně tichého Beránka v přísného Soudce jest nutnost Apokalypsy (vedle Evangelii) patrná; třeba znáti nejen Kristovu mírnost, která třtiny nalomené nedolomí, nýbrž i jeho spravedlnost, která musí vyrovnati všechny nesrovnalosti.

¹³⁾ Mnoho řeckých rukopisů má »jeho« (autú) místo »jejich« (autón). Toto druhé jest pozdější korektura.

¹⁴⁾ Bázeň před posledním soudem jest ovšem oprávněná u všech lidí, protože ji Písmo samo vzbuzuje (srv. Joel 2, 11. 31; Mal. 3, 2!). Ale hříšníci, kteří se vždycky spravedlivým vysmívali, se budou na konec ptáti jakoby jménem nevinných: Kdo vůbec může obstáti před Beránkem? Začnou tedy přiznávat Beránkovi sílu a moc, jakou dříve popírali. Budou mu však přičítati nejprve přísnost přílišnou, aby se mohli postavit do stejné řady s ospravedlněnými; potom budou tuto přísnost odmítati jako nenáležitou a nerovnou, aby se mohli konejšiti, že ani oni nemohou dobře býti odsouzeni.

Zpráva o dvanácti kmenů (7, 1—8)

1. Na to¹⁾ jsem viděl na čtyřech úhlech²⁾ země státi čtyři anděly, držící čtyři větry³⁾ zemské, aby nemohly váti⁴⁾ na zem, ani na moře, ani na žádný strom⁵⁾).

2. A spatřil jsem jiného anděla, jak vystupuje od východu slunce⁶⁾), nesa znamení⁷⁾ Boha živého. Ten vzkřikl mocným hlasem na čtyři anděly⁸⁾), jimž bylo dáno škoditi zemi a moři:

3. Neškodte zemi, ani moři, ani stromům, dokud nepoznameníme služebníky našeho Boha na čela⁹⁾!

4. I uslyšel jsem¹⁰⁾ počet poznamenaných: sto čtyřicet

čtyři tisíce poznamenaných ze všech kmenů Israelových.

5. Z kmene Judova dvanáct tisíc poznamenaných¹⁾, z kmene Rubenova dvanáct tisíc poznamenaných, z kmene Gadova dvanáct tisíc poznamenaných;

6. z kmene Aserova dvanáct tisíc poznamenaných, z kmene Neftalimova dvanáct tisíc poznamenaných, z kmene Manassova dvanáct tisíc poznamenaných;

7. z kmene Simeonova dvanáct tisíc poznamenaných, z kmene Leviova dvanáct tisíc poznamenaných, z kmene Issacharova dvanáct tisíc poznamenaných;

8. z kmene Zabulonova dvanáct tisíc poznamenaných, z kmene Josefova dvanáct tisíc poznamenaných, z kmene Benjaminova dvanáct tisíc poznamenaných.

Poznámky k 7, 1—8

¹⁾ Následující více není časovým pokračováním předellých, nýbrž odpovídá na jisté otázky obecné, zejména na tu, jež byla pronesena zoufalci na konci předcházejícího vidění (»Kdo bude moci obstát?«) a kterou již dávno před tím položili proroci Joel a Malachiáš. Uvozovací formule »Meta túto« (Post haec) upozorňuje, že následující vidění patří k hlavnějším, ale že jest přece úvodem k dalšímu, které začíná slovy »Meta tauta« (Post haec, po těchto věcech).

²⁾ Staří si představovali zemi jako čtyřúhelník. Svět tedy měl podle nich čtyři kouty či úhly, rohy nebo konce (goniai, anguli).

³⁾ Vítr jest živý, jehož účinky znají proroci odedávna; proto rádi užívají tohoto obrazu, kdykoli chtějí vzbuditi dojem prudké síly, která (podobně jako oheň a voda) stravuje před sebou všecky překážky. Andělé, jimž jest podle Božích poky-

nů svěřena vláda nad živlem větru, mají poukázat tento živl na svět, kdykoli má býti svět trestán. Nevadí, že se i větry spravují zákony přírodními; i tak mohou býti využity k cílům a účelům, jichž chce dosáhnouti Stvořitel.

4) Právě proto jsou drženy na uzdě od andělů, aby nemohly působiti libovolně a náhodně; t. j. vznik i zánik větru jest řízen Prozřetelností všeobecnou nebo zvláštní, a vždycky podléhá zákonu nevíditelné účelnosti (srv. Mk. 4, 37—40; Jan 1, 4; 4, 8!).

5) Moře vykládají někteří o národech, stromy o králcích a velmožích. Není však (na tomto místě) třeba mysliti na jinotaje, povázíme-li, jaké spousty může natropiti orkán či větrná smršť na zemi, na moři i na stromech (srv. Jer. 49, 36; Dan. 7, 2; a j.).

6) Východ znamená milost a spásu; anděl vystupující od východu jest vyšší než čtyři andělé, vládnuoucí živlem větru.

7) Řecké slovo je přesnější; »sfragis« je spíše razítko nebo pečeť, která označuje věci znamením vlastníka. Anděl nese toto razítko, aby jím znamenal lidi, patřící Bohu a chráněné Bohem, jako majetek Boží. Také toto vtištěné znamení se ovšem jmenuje »sfragis« (na příklad i nezrušitelné znamení, působené křtem, biřmováním a svěcením kněžstva).

8) Anděl od východu mluví jako jeden z velitelů vesmír-
ných: jeho hlas musí slyšeti andělé na nejzazších koncích země. Všichni zmocněnci Boží vystupují v Apokalypse s naprostou autoritou.

9) Podobně u Ezechiele v 9, 3—6 píše posel Boží zbožným mužům na čelo písmeno tau; kdo má to znamení, unikne obecnému pobití (srv. Zj. 6, 17; 9, 4!).

10) Jan tedy nevidí sám na své vlastní oči, kterak mocný anděl s jinými druhy (sfragisómen) poznamenává lidi bohabojné; ale slyší hlas, kterým oznamuje počet poznamenaných. Jest jich mnoho na počet, ještě více jich bude na pohled. Přičítají se dvanácti kmenům israelským, které představují celek vyvoleného národa; každému kmeni se přičítá stejný počet dvanácti tisíc, což může ovšem znamenati jakkoli veliké číslo.

11) Toto slovo (esfragismenoi) se v lepším řeckém textu čte jen zde (u Judy) a ve v. 8. (u Benjamina). Co se týče pořadí

kmenů, jest Juda na prvním místě jakožto dědic mesiánských nadějí. Ostatní uspořádání rovněž neodpovídá přirozenému věku (srv. Gen. 49, 3—27; atd.); ale lze vždycky najít pro ně nějaký patřičný důvod v Bibli. Kmen Dan není jmenován vůbec (ani 1 Par. 4—7 už o něm nemluví!); za to kmen Manassův existuje zvlášť vedle kmene Josefova (Efraimova). Dvanáctero kmenů představuje však vůbec množství vyvolených, kteří při soudu posledním (srv. 6, 17!) a už nyní jsou předmětem zvláštní pozornosti v nebi. Jest to tedy Israel duchovní (Gal. 6, 16), záležející z duchovních synů Abrahamových (Řím 4, 12; 9, 6 n.; srv. Mt. 3, 9; Lk. 3, 8!), ať pocházejí z kmene a národa kteréhokoli. Právě dvanáct různých kmenů israelských naznačuje židovskému vidci poněkud tuto rozmanitost vyvolených.

Vidění všech vyvolených (7, 9—17)

9. Potom¹⁾ jsem spatřil zástup veliký²⁾, jehož nikdo nedovedl sečísti³⁾, ze všech národů, kmenů, plemen a jazyků: stáli před trůnem a před Beránkem⁴⁾, byli oděni bílými rouchy, a měli v ruku palmy⁵⁾.

10. Provolávali mocným hlasem:

*Spása⁶⁾ od Boha našeho,
jenž sedí na trůně,
a od Beránka! —*

11. A všichni andělé⁷⁾ stáli okolo trůnu a kmetů a čtyř živých podob, padli na tvář před trůnem a poklonili se Bohu,

12. řkouce:

*Amen! (Tak jest⁸⁾)!
Chvála, i sláva, i moudrost,
i dík, i čest, i moc, i síla*

*(náleží) Bohu našemu
po (všechny) věky (všech) věkův!
Amen! (Tak jest)!*

13. I promluvil ke mně jeden z kmetů⁹⁾ a pravil: Kdo jsou tihle zde v těch bílých řízách a odkud přišli¹⁰⁾?

14. Řekl jsem mu: Pane můj, ty to víš! — On mi odpověděl¹¹⁾: To jsou ti, kteří přišli z (onoho) velikého soužení¹²⁾! Vyprali svá roucha a zbílili je v krvi Beránkově¹³⁾.

15. Proto¹⁴⁾ dlí před trůnem Božím¹⁵⁾, dnem i nocí konají Boží službu v jeho chrámě¹⁶⁾, a Ten, jenž sedí na trůně, rozestře nad nimi (střechu svého) obydlí¹⁷⁾

16. Nebudou již nikdy mítí hlad, ani žízeň¹⁸⁾; ani slunce, ani jiný žár je nebude tížiti¹⁹⁾.

17. Neboť Beránek, ten, jenž sedí uprostřed trůnu²⁰⁾, je bude říditi²¹⁾, a voditi je k pramenům vod živých²²⁾, a Bůh (sám) jim setře s očí každou slzu²³⁾.

Poznámky k 7, 9—17

1) Rozuměj: po této zprávě o počtu těch, kteří byli poznamenáni, aby na konec obstáli. Jan tedy nejprve o poznamenaných slyšel; a teď je také spatřil.

2) Řecky: polys (mnohý, početný).

3) Nespočetný byl zástup proto, že 144.000 je číslo toliko symbolické, znamenající právě počet nesmírný. Protože to jsou lidé z každého kmene, tedy jsou mezi nimi i rození Židé.

4) Bílá roucha patří jako denní oděv nebeským občanům (srv. 3, 5; 4, 4; 6, 11!);

5) Mávání ratolestmi a prostírání jich pod nohy králi náleží k celosti královské pocty (Mt. 21, 8; Jn. 12, 13).

6) Zástup prohlašuje uznale — to jest první úkon vděčnosti! — že spása, které dosáhli, záchrana před zhoubou mravní a

trestem, který ji stíhá a stihne, že toto zvláštní a vyjimečné štěstí jest od Boha a od Krista (srv. 2. 2, 13; 3, 9!)

7) Jsou to totiž andělé jako naboře v 5, 11, v počtu takřka nekonečném. Také chvalozpěv, jakým odpovídají tentokrát na slova lidského zástupu — kdežto tehdy přejímali slovo po »živých podobách« a »kmetech« — zní skoro stejně jako tenkrát, když jej zpívali Beránkovi a když mu přáli týchž sedm zasloužených nejvyšších dober. Rozdíl jest ten, že zde stojí dík (eucharistia) místo bohatství (plútos), že zde jsou všechna dobra téhož rodu, a že mají všechna tentýž určitý člen (hé eulogia, hé doxa, hé sofia, hé eucharistia, hé timé, hé dynamis, hé ischys).

8) Prvým »Amen« potvrzují andělé hymnus lidský, druhým »Amen« hymnus vlastní.

9) Srv. 5, 5! Zde však začíná tajemný kmet sám.

10) Otázka zní tak, jak ji v tomto okamžiku chtěl položit Jan a jak ji klade i každý čtenář jeho dotavadního líčení.

11) Protože bílé roucho je znamení spásy, zasluhuje odpovědi otázka, kde se vzalo takové množství zachráněných, když předellé líčení (vise po rozlomení šesté pečeti) poskytovalo tak žalostný pohled na zoufající a nevěřící lidstvo. Jan na otázku odpovědět nedovedl; ale Stařec, který ji položil, ví nepochybně více.

12) Řecky: »kteří přicházejí« (hoi erchomenoi). »Veliké soužení« jest to, které naznačil Kristus v eschatologické řeči (Mt. 24, 21; srv. 24, 29!) a které patří k začátkům konečné tísně. Jsou tedy oni »přicházející« ti, kteří přestáli hrůzy, zavřené v knize Boží pod šestou pečetí (viz tamtéž).

13) Musili ovšem vyprati svá roucha od skvrn hříchů (srv. Zj. 3, 4; 22, 14!), t. j. hledati takový loup, který by i nejhlubší a nejčernější skvrny rozpustil. Takovým božským loubem jest krev Vykupitelova, zásluha jeho smrti, svátosti, jež jsou přímo prostředkem k přivlastnění zásluh krve Kristovy (srv. 1, 5, 5, 9!). Kdokoli v dobách jakýchkoli soužení si vzpomene na Spasitele světa a jde načerpati pomoci u Církve jím založené, zejména milost odpuštění hříchů v svátosti křtu a pokání, nebo (v krajní nouzi) aspoň v myšlence na smrt Kristovu, podstoupenou z lásky a nekonečného milosrdenství, ten

dosáhne smíření s Bohem skrze Beránka obětovaného, obstojí tak, že Krista nezapře, podrží právo, aby nebyl odsouzen ani při soudu prvním, ani posledním. Bude poznamenán od Boha, a nic mu nebude moci opravdu uškoditi.

¹⁴⁾ Řecké »Dia túto« (Pro tuto věc) naznačuje důrazně spojitost mezi tím, co bylo právě řečeno, a sedmi druhy odměn, které ctihodný kmet vypočítává.

¹⁵⁾ Doslova: jsou! — Smějí z blízka patřiti na Boží tvář, a náležejí k jeho přednímu dvořanstvu.

¹⁶⁾ Řecké »latreuúsin« lépe vystihuje věc než latinské pouhé »serviunt«. Jde o službu náboženskou či kněžskou (srv. 1, 6; 5, 10; 20, 6; 21, 22!), a to nepřetržitou jako v 4, 8.

¹⁷⁾ Lat. »habitabit super illos« jest překlad řeckého »skénósei ep autús« (rozestře, rozbije nad nimi svůj stan = bude je chrániti a bude jim zcela blízko; srv. Ez. 37, 27!).

¹⁸⁾ Srv. Is. 49, 10; Jer. 31, 12; Jn. 4, 13—14!

¹⁹⁾ Is. 49, 10; 4, 6; 25, 4! Viz též konec 15. verše!

²⁰⁾ Tímto slovem nahrazuje Jan slovo »jejich Slitovnsk« u Is. 49, 10. Pozoruhodný jest výraz »to arnion to ana meson to thronú« (Beránek, jenž jest vedle prostředka trůnu). Znamená to, že Beránek sedí na trůně Otcově, vedle Otce.

²¹⁾ Řecky »poimanci« (bude pásti). Splní se tedy, co řekl o sobě jako dobrém pastýři u Jn. 10, 11; srv. Ž. 22, 1—2!

²²⁾ Srv. Is. 49, 10; Ž. 22, 2; Jer. 2, 13; Jn. 4, 14; 7, 37; Zj. 21, 6; 22, 1!

²³⁾ Srv. Is. 25, 8; 61, 2; Mt. 5, 4; Zj. 21, 4! — Veliká soužení tedy, která pronásledují církev z jednoho věku do druhého a s jednoho místa na druhé místo, a která ke konci (viz opět 6, 12—17!) nabudou rozměrů nesmírných a tíže nesnesitelné, nejenom nebudou s to vyhladiti věřící ze světa, nýbrž spíše přispějí k tomu, aby jednak vytříbila věrné a napravila nevěrné (viz listy církvím!), jednak obrátila i mnohé z nevěřících, takže útěcha zlých a zatvrzelých, jakoby musili buď všichni lidé zahynouti nebo všichni obstáti, bude marná.

Rozlomení sedmé pečeti (8, 1—6)

1. Když potom rozlomil Beránek sedmou¹⁾ pečeť, nastalo v nebi asi na půl hodiny mlčení²⁾.
2. Tu jsem spatřil sedm andělů, stojících před Bohem³⁾, a těm bylo rozdáno sedm pozounů⁴⁾.
3. Pak přišel jiný⁵⁾ anděl a postavil se k oltáři⁶⁾ se zlatou kadidelnicí⁷⁾. Bylo mu dáno mnoho⁸⁾ kadidla, aby (je) dal z modliteb⁹⁾ všech svatých na zlatý oltář, jenž stojí před trůnem Božím¹⁰⁾.
4. I vystoupil dým kadidel z modliteb⁹⁾ svatých z ruky¹¹⁾ andělovy před Boha.
5. Potom vzal anděl kadidelnici, naplnil ji ohněm¹²⁾ z oltáře a vrhl na zem¹³⁾. Ihned¹⁴⁾ nastalo hřmění, hlasy, blýskání¹⁵⁾ a veliké¹⁶⁾ zemětřesení.
6. A těch sedm andělů, držících sedm pozounů, se připravovalo, aby zatroubili¹⁷⁾.

Poznámky k 8, 1—6

¹⁾ Rozlomení sedmé pečeti uvozuje podle souvislosti (5, 1—8, 1) vidění těch věcí, které ještě zbývá odhaliti před ustavením nového světa a věčného kralování, což se vyličuje v kapitole 21, 1—22, 5. Všecko tedy, co se popisuje v hlavě 8, 1—20, 15, patří nezbytně k *tajemstvím, zavrženým pod sedmou pečeť*, a týká se věcí skutečně nejposlednějších, i když není předem zaručeno, že svatopisec nebude připomínati příležitostně, nebo ze zvláštních důvodů, nebo dodatečně pro lepší porozumění, události dřívější. Zběžný pohled na další osnovu knihy jen potvrzuje tento závěr i ten jeho další důsledek, že dění uváděná signálem jednotlivých sedmi pozounů jsou líčena buď krátce a jednoduše, nebo složitě a článkovaně, podle své důležitosti a váhy, v následujících kapitolách nepřetržitě až do

dokonání soudu nad celým světem v hlavě dvacáté (v. 11—15), a že všechna tato líčení patří k sedmé pečeti, jejímž rozlomením bylo zpřístupněno poznání největších záhad nejposlednější budoucnosti tohoto běžícího času.

⁷⁾ Srv. Hab. 2, 20; Zach. 2, 13! Půlhodinové čekání ve visi na nějaký děj nebo nějakou řeč jest samo o sobě znamením čehosi ohromujícího, co přijde. Přestává-li k tomu i nepřetržitý hymnus čtyř živoucích podob (viz 4, 8!), povážíme-li, že se toto mlčení rozprostírá v nebi, místě neutuchajícího života, třeba říci, že tento prostředek na vzbuzení úžasu jest sám úžasný.

⁸⁾ Sedm archandělů (srv. Tob. 12, 15; Lk. 1, 19), o nichž byla řeč již vícekrát (1, 4; 4, 5; 5, 6), stojí před trůnem Božím, aby byli pohotově k službě Otcově i Beránkově. Beránek, který osobně rozlomil i poslední pečeť, používá teď každého z těchto andělů k oznámení i zahájení některého z dějství, spadajícího pod sedmou pečeť, aby byla zřejmá závislost všech těchto dějství na rozlomení sedmé pečeti, i aby více vynikly důležitost i význam této sedmé pečeti nad všechny ostatní.

⁹⁾ Srv. 1, 10; 4, 1 atd.; též Mt. 24, 31; 1 Kor. 15, 52; 1 Thes. 4, 16!

¹⁰⁾ Srv. 8, 2. 3 se 7, 1. 2! Tam jiný anděl vládne nad těmi anděly, kteří vládnou jedním z živlů; zde jiný anděl vykonává funkci před tváří sedmi andělů nejpřednějších.

¹¹⁾ Řecky: *epi tú thysiastériú*, latinsky: *ante altare*. — Určitý člen v řeckém textu připomíná tentýž jeden oltář v nebi, o němž jest řeč v 6, 9.

¹²⁾ Řecké *libanótos* znamená jindy kadidlo (thus), zde kaditelnici (thuribulum).

¹³⁾ Mnoho kadidla naznačuje mnoho modliteb věrných křesťanů (srv. 5, 8!); poslední doby budou zajisté nutiti církev bojující k hojnějšímu modlení než kdykoli před tím.

¹⁴⁾ Latinské *de orationibus* (z modliteb) předpokládá, že kadidlo (řec. *thymiamata*, lat. *incensa*), zcela ve shodě s 5, 8, jest totožné s modlitbami věřících. Řecký dativ prospěchu (*tais proseuchais*, ve prospěch modliteb, nebo: za modlitby, naznačuje aspoň tolik, že kouř z kadidla, obětovaného andělem (text nemá *epidósei*, nýbrž pouhé *dósei*!), i když by

byl jen viditelným výrazem těchto modliteb, přispívá nějak navíc modlitbám samým, totiž tím, že je činí zřetelnými a že jest sám důkazem přímluvy andělské. V každém případě však jest obojím textem zdůrazněno andělské prostřednictví při modlitbách adresovaných Bohu věřícími (srv. Tob. 12, 12!).

¹⁰⁾ »Božím« chybí v řeckém textu.

¹¹⁾ Viz konec poznámky 9)!

¹²⁾ Rozuměj: hořící látkou, čili žhavým uhlím (srv. Is. 6, 6!).

¹³⁾ Celým tímto počínáním naznačil anděl, co se naopak stane zlým a kterak to bude pocházeti nikoli z náhody, nýbrž z ustanovení a rozhodnutí nejvyšších míst. Tentýž anděl, který jest pro věřící prostředníkem lásky, bude pro nevěřící prostředníkem Boží pomsty (srv. Ez. 9, 9—10, 2!).

¹⁴⁾ Požární katastrofy, naznačené uhlím, vrženým na zem, jsou potvrzovány ihned zahájeným úvodem k nastávajícím pohromám.

¹⁵⁾ Srv. 4, 5!

¹⁶⁾ »Veliké« chybí v řeckém. Jinak jest zemětřesení vždy počátkem čehosi strašlivého (srv. 6, 12; 11, 19; 16, 18!).

¹⁷⁾ Všichni archandělé nasazují pozouny k ústům najednou, aby každý zatroubil ve svůj čas. I to jest neomylný důkaz, že všechna vidění, pojící se k těmto signálům, tvoří dohromady jeden obsah, uzavřený v knize pod sedmou pečeti, která před půl hodinou byla Beránkem rozlomena.

První čtyři pozouny (8, 7—13)

7. Když zatroubil první anděl¹⁾, nastalo krupobití²⁾ a oheň, smíšená s krví³⁾; a když to bylo vrženo na zem, shořela třetina země, třetina stromů byla sežehnuta a všechna zelená tráva byla spálena⁴⁾.

8. Když zatroubil druhý anděl, cosi jako veliká ohnivá hora⁵⁾ bylo svrženo do moře, a třetí díl moře se proměnil v krev,

9. třetina tvorů, těch, co žili v moři, a třetina lodí zahynula.

10. Když zatroubil třetí anděl, spadla s nebe veliká hvězda, hořící jako pochoděň, a padla na třetinu řek a na prameny pitné vody.

11. Jméno té hvězdy jest Pelyněk¹⁾. I proměnila se třetina těch vod v pelyněk, a mnozí lidé z těch vod umřeli, protože byly proměněny v hořké.

12. Když zatroubil čtvrtý anděl, byla raněna třetina slunce a třetina měsíce a třetina hvězd, takže třetí díl jejich se proměnil v tmu²⁾, den pak svítil o třetinu méně, a noc podobně.

13. Nato jsem viděl a slyšel šum orla³⁾, letícího prostředkem nebe a volajícího mocným hlasem:

*Běda, běda, běda⁴⁾
obyvatelům země
z ostatních hlasů
tří andělů⁵⁾,
kteří mají
ještě troubiti!*

Poznámky k 8, 7—13

¹⁾ Vidění, zahájená zvukem prvního pozounu, dělí se na dvě skupiny, podobně jako vidění, která se týkala církví (2 a 3), ta, která následovala po zlomení pečeti (6, 1—8 a ostatní), i ta, která budou následovati po vylití misek (16, 1—9 a dále). První skupina zahrnuje vidění nastalá po zatroubení prvních čtyř pozounů (8, 7—12), a jest oddělena 13. veršem 8. kapitoly od dalších vidění, která budou následovati a převýší všecko předellé mnohonásobně. 13. verš sám o sobě obsahuje vidění trojího běda, které nastane po zatroubení páté-

ho, šestého a sedmého pozounu (9, 1—21, 8). Pohromy líčené v prvních čtyřech viděních se týkají přímo přírody, nepřímo člověka; pohromy další se budou týkati člověka bezprostředně. Zda jsou ony prvé pohromy jediná velká katastrofa, či zda je to souhrn různých nehod, zda jsou to jen náznaky a obrazy skutečného neštěstí, či zda jsou věrným popisem toho, co se bude dítí skutečně, těžko říci. Ani časová posloupnost od nějakého začátku nebo vzdálenost od konce, ani charakter stupňování nebo délka trvání trestů, ani konečné jejich účinky a jejich vztah ke konci nejsou ještě dosti zřetelné dnešnímu zraku; ale třeba mítí za to, že jsou zařaděny pod sedmou počet z dobrého důvodu a že i jejich uspořádání mezi sebou má dobrý věcný základ. Výkladu může napomáhati srovnání s podobnými ranami egyptskými, jež ovšem byly skutečné; ale skutečné rány budoucnosti nemusí býti prorokem vyličený podle své vnitřní povahy, kterou snad budou lépe znáti současníci, nýbrž mohou býti nastíněny jen podle své stránky vnější a podle účinků, jež způsobí.

⁷⁾ Při sedmé egyptské ráně (Ex. 9, 23—26; srv. Ez. 38, 22; Joel 2, 30!) padaly kroupy s ohněm, což možná znamená s nepřetržitým blýskáním; ale zde jest viděti také proudy krve čili krvavý déšť, což snad znamená takovou prudkost bouře, že je schopna ubíti do krve vše, co není ukryto.

⁸⁾ Účinek první rány je zničení vegetace (podzemní, nízké i vysoké), buď bouří, nebo vypráhlostí (srv. Joel 1, 19).

⁹⁾ Srv. Jer. 51, 25! Představa obrovské hořící masy, vržené do moře, nevylučuje možnost hory neb koule umělé, relativně veliké, ale s účinky nesmírnými. Třetí díl moře jest proměněn v krev, jako při první egyptské ráně voda v Nilu (Ex. 7, 20 n.); třetina tvorů mořských, ti totiž, co mají duši (podle řeckého), bere za své, buď otrávenou vodou, nebo jinou silou, vrženou do moře s onou horou; a všechny lodi, plující po oné zasažené třetině moře, hynou i s nákladem zvířat a lidí, buď bouří, vyvolanou v moři tajemným oním zásahem, nebo přímo účinkem toho, co jest nazvanou ohnivou horou, vrženou do moře.

¹⁰⁾ Srv. Is. 14, 12! Hvězdou spadlou s nebe může býti padlý nebo dobrý anděl (srv. 9, 1; 1, 20!), který má uloženo trestati

lidi (otravováním sladkých vod a pitných pramenů), podobně jako oni jezdci v 6, 1—8, nebo onen anděl vod v 16, 5. Také jméno hvězdy (Ho Absinthos), by tomu nasvědčovalo, a stejně i okolnost, že jen třetina pitných vod bude smrtelně zhoubná nebo nebezpečná těm, kteří se jich napijí. V čem ona hořkost bude záležeti, je lhostejno; bude to zajisté hořkost jedovatá, nebo skrytá usmrcující síla, jejíž nepatrné a rozptýlené množství bude stačiti k porušení některého životního orgánu člověka, zvláště takového, který již nebude mít u něho odolnosti.

*) Srv. Ex. 10, 21; Mt. 24, 29 n. Jakým způsobem dojde k tomuto zatemnění hvězd (srv. 6, 12 n.), není udáno. Budou však svítiti o celou dobu zatemnění méně, takže světlý den bude kratší o třetinu svého času, a rovněž tak světlá noc.

7) Řecký i latinský text čtou »jednoho«, t. j. »nějakého« orla; je to patrně ona čtvrtá živoucí podoba ze 4, 7.

8) Výkřik »běda!«, t. j. hlasité bědování nepřátel Božích, zazní po každém dalším zatroubení archanděla, tedy v 9, 1—12; v 9, 13—11, 14; v 11, 15—21, 8.

9) Řecký text čte: »pozounu tři andělů«; což jest patrně čtení původní.

Anděl s pátým pozounem (9, 1—12)

1. Když zatroubil anděl pátý, spatřil jsem, jak spadla s nebe na zem Hvězda¹⁾, a jak jí byl dán klíč od studně Propasti²⁾.

2. Sotva otevřela studnu Propasti, vystoupil ze studny kouř jako z obrovské peci, a slunce i vzduch se zatměly dýmem té studny³⁾.

3. Z toho dýmu vyšly na zem kobylinky⁴⁾, a těm byla dána moc, jakou mívají zemští štírové⁵⁾.

4. Ale bylo jim přikázáno, aby neškodily na zemi ani trávě, ani zeleni, ani jakýmkoli stromům, nýbrž

toliko lidem, kteří nemají na čele onoho znamení Božího⁹⁾.

5. A bylo jim dáno, ne aby lidi usmrcovaly, ale aby je trápily po pět měsíců. Trápení po nich bylo takové jako trápení po štíru, když uštkne člověka.

6. V oněch dnech budou lidé hledati smrt, ale nebudou ji moci nalézt; budou si přát umřít, ale smrt bude od nich utíkat¹⁰⁾.

7. Ty podoby kobylek měly vzhled koní vyzbrojených pro válku¹¹⁾: na hlavách měly jako věnce podobné zlatu, a jejich tváře byly jako tváře lidské¹²⁾.

8. Jejich vlasy byly jako vlasy ženské, a jejich zuby jako zuby lvů¹³⁾.

9. Měly pancíře jako pancíře ocelové¹⁴⁾, a šum jejich křídél byl jako rachot vozů, tažených množstvím koňů, ženoucích se do boje¹⁵⁾.

10. Ocasy měly podobné štěrům, a v (těch) jejich ocasích byla žihadla, to jest ona síla, aby mohly škoditi lidem po pět měsíců¹⁶⁾.

11. Za krále nad sebou měly¹⁷⁾ Anděla Propasti, který se židovsky jmenuje Abbadon (Troska)¹⁸⁾, řecky Apollyon, latinsky pak má jméno Exterminans (Hubitel).

12. První »Běda« (tedy) minulo¹⁹⁾; hle: přijde po těchto věcech²⁰⁾ ještě dvojí »Běda«!

Poznámky k 9, 1—12

⁹⁾ Hvězda, o níž se zde mluví, jest nepochybně anděl, a pravděpodobněji anděl dobrý, vyslaný z nebe k trestání lidí.

Kdo spatřují v tomto andělu ducha zlého (srv. Lk. 10, 18!), mohou se dovolávat toho, že mu byl dán od Boha pro ten účel klíč od propasti, jak se ihned podotýká, a že i zlý anděl může býti vyslán z nebe, kam jest citován, aby si přišel pro rozkazy (srv. Job 1, 6; Zj. 12, 3. 7; 6, 1—8!).

7) Míni se propast pekelná, která jest v představě Apokalypsy nesmírně hluboko v zemi na způsob studny a na povrchu země se končí uzávěrem. V ní hoří věčný oheň, o němž mluví proroci a evangelia (Is. 66, 24; Mk. 9, 47; atd.); tam musí dlíti ďáblové, není-li jim dovoleno vystoupiti na svět (Lk. 8, 31). Ježto se tato propast nachází v světě podzemním, má Kristus (Zj. 1, 18) od ní klíče, právě tak jako od smrti a celého podsvětí vůbec, a může otevírati záhroby i vlastní peklo, kdy mu libo.

8) Otevřená hořící Propast, zabírající značnou část podsvětí, mohla by zajisté vychrliti nesmírná mračna dýmu, aby zatemnila oblohu a zakryla věci dějící se pod oblohou.

9) Kobylky samy jsou symbolem duchů zlých; zde vyletují přímo z pekelné propasti a skrývají se zpočátku v kouři, který z ní vychází. I zde jest nepochybná podobnost s egyptskou ranou, o níž mluví Ex. 10, 4nn (srv. též Joel 1, 4; 2, 2. 10!).

10) Kobylky, o nichž jest řeč, jsou arci cosi, co se jen kobyilkám podobá (viz v. 7!). Nežerou nic z toho, co kobylky ničívají (viz v. 4. a srv. Ex. 10, 15), nýbrž mají moc vrhati se na lidi a píchat je žahadly skutečných štírů a působiti jim nesnesitelné bolesti.

11) Dovoluje-li Bůh k potrestání lidí, aby zlé živly provozovaly s nimi svá kouzla, jest všechno jejich působení přesně vymezeno. Dána jest jim moc štírů, t. j. dána od anděla dobrého, nebo uvolněna, na Boží rozkaz, od anděla zlého. Nebylo jim dovoleno ničiti přírodu, nýbrž měly škípati lidi. Ne však všechny lidi, nýbrž jen ty, kteří neměli na čele Boží znamení, o kterém byla řeč v 7, 3. Nebylo jim dovoleno lidi svým uškntutím usmrcovati, nýbrž jen trápiti (v. 5). Konečně jim nebylo dovoleno působení časově delší než bývá dovoleno kobyilkám skutečným (tt).

12) Jan vypovídá, jak strašná bude tato rána, na pohled nikoli nejhorší; lidé budou dávati přednost smrti, a přes to bu-

dou musiti trpěti místo smrti. Bude to jakási předzvěst podobného údělu zavrženců v pekle.

⁹⁾ Viz podobné líčení u Joele 2, 4!

⁹⁾ Bytosti podobné kobyilkám budou mítí jakoby věnce vítězů; ale věnce nebudou zlaté, nýbrž jen podobné zlatu. Kobylinky budou mítí tváře podobné lidským, to jest podobné poznání jako mají lidé. Budou to tedy bytosti rozumné, ale lživé a marně se vynášející.

¹⁰⁾ V podobenství kobylek by mohlo státi (místo prvních vlasů) právě tak »vousy« jako »vlasy« (capilli, triches), a rovněž tak místo prvních zubů: »kusadla«. Již Joel vylíčil strašlivé vzezření těchto zubů u »kobylek« Bohem seslaných (Joel 1, 6).

¹¹⁾ Řecký text možno přeložiti, protože »thórax« jest hrud i pancíř, také takto: Měly hrudi jako hrudi ocelové, t. j. měly hrudi jako ocelové pancíře. Tvrdost i chmurná barva těchto bytostí je tím nejvhodněji naznačena.

¹²⁾ Srv. Joel 2, 5! Text možno přeložiti také: jako rachot množství koňských vozů, ženoucích se v boj.

¹³⁾ Řecky zní verš takto: Mají ocasy podobné štirům i žahadla; a v těch jejich ocasích jest ona jejich síla (viz v. 3!) atd.

¹⁴⁾ Řecky: mají.

¹⁵⁾ Zbytek verše zní řecky: »v řeckém jazyce má pak jméno Apollyón«. — V tom verši je tedy odhalen Vládce celého pekla, vůdce pekelných kobylek. Abhaddón znamená »to, co je zkaženo«, nebo »ten, co přivádí k zkáze« (Srv. Zj. 11, 18!). U Joba má to slovo význam: »místo pobytu mrtvých« (26, 6; 28, 22). V našem případě však Apollyon i Exterminans znamenají »toho, jenž působí zkázu«. — V tomto odkrytí jména »krále kobylek« jest dán klíč k porozumění celého vidění. Nejde o kobylinky, ty krále nemají. Jde o zlé duchy, přicházející z pekla. Budou působiti lidem trápení tělesné a duševní, a to ve velkém, ne jako dříve zřídka a ojedinele (srv. 2 Kor. 2, 7!). Budou působiti hlavně jako vykonavatelé Božího trestu, a účinek jejich působení bude nepřekonatelný: lidé budou doháněni k marnému a nic nepomáhajícímu zoufalství.

¹⁶⁾ Připomíná se jen konec rány, nikoli způsob, jak přestala. Ale takové připomenutí prodlužuje hrůzu neštěstí až do okamžiku, kdy bude vystřídáno dalším, a to nekonečně horším.

¹⁷⁾ Meta tauta. — Jak je zřejmo, že vidění uváděná těmito slovy jsou časově pozdější než vidění popsaná před tím, tak je zřejmo, že druhé a třetí »běda« bude následovati časově po tomto prvním »běda«.

Anděl s šestým pozounem (9, 13—21)

13. Když zatroubil šestý anděl, uslyšel jsem jakýsi hlas¹⁾ ode čtyř rohů zlatého oltáře, toho, jenž jest před rváří Boží²⁾.

14. Hlas kázal šestému andělu, majícímu pozoun: Rozvaž ty čtyři anděly, kteří jsou spoutáni u oné veliké řeky Eufratu³⁾!

15. I byli rozvázáni ti čtyři andělé⁴⁾, připravení na tu hodinu, na ten den, na ten měsíc a na ten rok, aby pobili třetinu lidstva⁵⁾.

16. Počet toho jízdného vojska byl dvacetisíckrát deset tisíc; tento jejich počet jsem slyšel⁶⁾.

17. Koně a ty, kteří na nich seděli, jsem spatřil v tom vidění takto⁷⁾: Měli pancíře barvy ohnivě červené, fialově modré a sírově žluté; hlavy koní byly jako hlavy lví⁸⁾, a z tlam jim vychází⁹⁾ oheň, kouř a síra¹⁰⁾.

18. Těmito třemi ranami, ohněm, kouřem a sírou, jež vycházely⁹⁾ z jejich tlam, byla usmrcena¹¹⁾ ona třetina lidstva.

19. Síla těch koní jest v jejich tlamách a v jejich ocasech¹²⁾; neboť jejich ocasy jsou podobny hadům, majícím hlavy, a (právě) těmi působí zkázu¹³⁾.

20. Ale ostatní lidé, kteří nebyli pobiti oněmi ranami, neobrátili se ani (pak)¹⁴⁾ od výrobků svých rukou¹⁵⁾, aby se neklaněli démonům a¹⁶⁾ zlatým, stříbrným, měděným, kamenným a dřevěným modlám¹⁷⁾, které nemohou ani viděti, ani slyšeti, ani choditi¹⁸⁾.

21. Nekáli se ze svých vražd, ani ze svých travičství, ani ze svého smilství, ani ze svých krádeží¹⁹⁾.

Poznámky k 9, 13—21

1) Hlas Boží, protože pocházel od onoho obětního oltáře Božího, stojících před trůnem Božím, jak o něm byla řeč v 8, 3. Ježto byly na něm obětovány prosby věřících, vychází tuto Bůh vsříci těmto prosbám.

2) Původ tajemného hlasu, dávajícího rozkaz archandělovi, je zřejmý ze slavnostní formy, jaká provází jeho východiště: ek tón tessarón keratón tú thysiasériú tú chrysú tú enópion tú theú.

3) Srv. 16, 12! Eufratský veletok byl odjakživa symbolem země Babylonské, odkud měla přijíti největší pohroma na vzpurný lid israelský. Jan opakuje titul řecky z Mojžíše a Josua (Gen. 15, 18 atd.).

4) Tito čtyři andělé jsou, jak patrně z dalšího textu, vůdcové čtyř nesmírných démonických voják, která už nemají lečtí zlé lidi, jako ve vidění předellém, nýbrž mají z nich usmrtiti celou třetinu. Jací jsou to lidé, viděti z v. 20 a 21. Ale i těm popřával Bůh čas ku pokání, jak patrně z povahy předellé rány. Právě tak jako ho popřeje i zbývajícím dvěma třetinám, které ještě neodsoudil k smrti tělesné i věčné, jako tu třetinu, o níž bude ihned řeč (srv. v. 20. a 21!).

5) Ti čtyři vůdcové pekelných zástupů jsou uvědomeni dávno o tom, že jim jednou bude svěřen tento úkol. Proto jsou připraveni (hétoimasmenoi), jako skuteční velitelé, čekající ještě vyššího pokynu, oni stejně jako jejich vojáci v plné zbroji a pohotovosti. Čekají dychtivě na ten rok, měsíc, den i hodinu, kdy budou

moci ukojiti svou zášť proti lidem, proti těm, kteří jim neuniknou, i za ty, kteří jim uniknou. Čas, kdy se mají a smějí vrhnouti na lidi, jim oznámí, až si to bude přát Bůh, jeden z archandělů, kteří čekají před Bohem na každý pokyn. A Bůh dává archandělu s šestým pozounem (v. 13. a 14.) pokyn, aby dovolil vůdcům démonů provést na lidech vyměřený trest.

6) Řecký jest opsán tento počet slovy: dvě myriady myriad. Počet ten (200,000.000) soutěží tudíž s počtem andělů kolem trůnu Božího (viz 5, 11!); ale při pozorném povšimnutí jest patrně menší. Jan ovšem nemohl spočísti toto hemžení divokých jezdců; ale nebeský hlas mu udal počet, aby dojem z něho byl náležitý.

7) Jan tedy vidí jen jezdce a koně, žádné pěší vojsko. Jak se dále čte, nebyla barva pancířů těchto jezdců a koní jednotná jako ve v. 9.; ale každá z těchto tří pestrých barev (červená, modrá a žlutá) byla strašidelná a neveselá, a ukazovala svým odstínem na pekelný původ.

8) »Kobylky« ve v. 8. měly »zuby lví«.

9) Zde se mění čas popisu v přítomný, protože vlastnosti dáblům přičítané jsou trvalé. Řecký text podržuje přítomný čas tohoto popisu i ve v. 18. (tú ekporeuomenú).

10) Ani dech těchto koní není znamením života, nýbrž smrti; jest to produkt pekelné sopky, která neumí vydávati jiného ovoce než oheň, který žhne a oslepuje, kouř, který dusí a zatemňuje, síru, která páchne a otravuje. Pancíře koní i jezdců jsou prostoupeny u jedněch více, u druhých méně, těmito barvami ohně, kouře a síry.

11) Rozuměj: spálili, udusili nebo otrávil.

12) Toto rozlišení mezi jezdci a koňmi, koňskými tlamami a ocasy jest příznačné. Jezdci jsou démoni, koně jejich nástroje. K prostředkům zkázy, skrytým v tlamách, přistupují ty, jež jsou v ocasech.

13) Tyto hadí hlavy mohou usmrcovati zlé lidi (nepoznamenané znamením Božím, srv. 9, 4!), buď překousnutím ústroje, nezbytného k životu, nebo uštknutím, vstříkujícím jed.

14) Z různých řeckých čtení (ú, ute, úde) bodí se sem nejlépe úde (úde = ani pak ještě), protože svatopisec chce zdůrazniti nepolepšitelnost a zatvrzelost zlých.

¹⁴⁾ Rozuměj: od uctívání toho, co jejich ruce udělaly (srv. Deut. 4, 28; Is. 2, 8; Mich. 5, 12; Sk. 7, 4 atd!).

¹⁵⁾ Přifařovací spojka »a« nebrání tomu, abychom nepovažovali, jako to činí Písmo důsledně a bezvýminečně, modloslužbu za službu démonům (srv. Deut. 32, 17; Ž. 95, 5; 105, 37; 1 Kor. 10, 20!).

¹⁷⁾ Srv. Dan. 3, 23; Ž. 113 b, 4—8!

¹⁸⁾ Citovaný žalm 113 uvádí rovněž tyto ironické poznámky. Je to dobrý doplněk k předchozímu výčtu všech možných látek, z nichž lze modlu zhotoviti, a spravedlivé odůvodnění, proč Bůh trestá skrze demony ty, kdo se jim přímo nebo nepřímě klanějí.

¹⁹⁾ Vedle falešného kultu žije zlý svět také málo mravně. Páté, šesté a sedmé přikázání není vůbec zachovááno. Čáry (farmakeiai) mají sloužiti k škodě bližního. K této dvojí zkaže a zatvrzelosti světa, která se ničím nedá odstrašiti, ani přiměti k přemýšlení a ke změně smýšlení (= pokání), nezůstane Bůh nevšímavý.

Anděl s otevřenou knihou (10, 1—11)

1. Pak jsem spatřil sestupovati s nebe¹⁾ jiného mocného anděla²⁾. Byl zahalen oblakem³⁾ a měl kolem hlavy duhu⁴⁾; tvář jeho byla jako slunce⁵⁾, nohy jako ohnivé sloupy⁶⁾,

2. a v ruce držel otevřenou knížku⁷⁾. Ten anděl položil pravou nohu na moře, levou však na zem⁸⁾,

3. a volal hlasem strašlivým jako když řve lev⁹⁾. Když skončil volání¹⁰⁾, začalo sedm hromů¹¹⁾ mluvit slova svá.

4. A když těch sedm hromů domluvílo, chtěl jsem se dáti do psaní; ale uslyšel jsem s nebe hlas, řkoucí¹²⁾: Zapečet¹³⁾, co mluvilo těch sedm hromů, a nepiš o tom! —

5. Tu onen anděl, kterého jsem viděl státi na moři i na zemi, napřáhl ruku k nebi,

6. a přísahal skrze Toho, jenž žije na věky věkův¹⁴⁾, jenž stvořil nebe a co je v něm, i zemi a co je na ní, i moře a co je v něm¹⁵⁾: »Čas již nebude více¹⁶⁾;

7. nýbrž ve dnech hlasu sedmého anděla, jakmile začne troubiti na pozoun, dokoná se¹⁷⁾ ono tajemství Boží, jak je zvěstoval jako radostné poselství skrze své služebníky Proroky¹⁸⁾).

8. V tom jsem uslyšel, že onen hlas, přicházející z nebe, opět mluví se mnou a praví¹⁹⁾: Jdi²⁰⁾ a vezmi tu otevřenou knížku z ruky anděla, stojícího na moři i na zemi!

9. Odešel²¹⁾ jsem tedy k tomu andělu a žádal ho, aby mi tu knížku dal. On mi řekl: Vezmi knížku a polkni ji²²⁾! V žaludku ti sice způsobí hořkost²³⁾, ale v ústech bude sladká jako med²⁴⁾.

10. Vzal jsem tedy knížku z ruky andělovy a polkl jsem ji. Byla v mých ústech jako sladký med²⁵⁾; ale když jsem ji spolkl, bylo mi v žaludku hořko²⁶⁾.

11. Tu mi řekl²⁷⁾: Musíš znovu prorokovati národům²⁸⁾, i lidem, i jazykům, i mnohým králům! —

Poznámky k 10, 1—11

¹⁴⁾ Jan tedy vidí střídavě věci v nebi i na zemi; ale vždy je vidí v nějakém způsobu vytržení mysli. Zde se mu poskytuje vidění mimořádné.

²⁷⁾ Anděl, jenž vstupuje na scénu, jest nový (dotud nevystoupil), a má podobu člověka silné a mohutné postavy (ischyros), podobně jako anděl v 5, 2.

²⁾ Oblak činí člověka neviditelným; anděl však, jak ihned patrně, ukazuje z oblaku aspoň hlavu, nohy a ruce.

⁴⁾ Srv. 4, 31

⁵⁾ Srv. 1, 161

⁶⁾ Srv. 1, 151

⁷⁾ Srv. 5, 1! Celý tento popis anděla (3—7) vykazuje rysy bytosti božské nebo takové, která Boha neb Syna člověkovu zastupuje zvláště významným způsobem. Vskutku jest to prostředník mimořádného i řádného zjevení budoucnosti. Prvé uvede jako mocný ohlašovatel hlasu Králova, druhé jest vysláno v knížce, již anděl drží v ruce. Proti větší, úhrnné Boží knize v 5, 1, jest tato zvláštní knížka malá (biblaridion nebo biblidarion; pouhé »biblion« v této kapitole se jeví jako korektura). A jest již otvřena, což je znovu zdůrazněno ve v. 8; její obsah může tedy býti zjeven, protože je to jen podrobnost knihy velké.

⁸⁾ Svým šlápnutím na moře a na zem oznamuje Anděl nové kosmické převraty; a tím, že zároveň šlape na obojí, ukazuje šíři Boží všemoci.

⁹⁾ Srv. Oz. 11, 10; Joel 3, 16; Am. 1, 2—3! Tímto křikem (ekraksen) dává anděl na jevo jednak sílu, jednak i hrůzu ohlašovaného proroctví; Bůh provede, co ohlašuje, a co ohlašuje, jest bez míry hrozné. Po tomto signálu andělově mluví totiž sám Bůh.

¹⁰⁾ Cum clamasset (hote ekraksen).

¹¹⁾ Hlas hromu jest v Bibli hlas Boží (srv. Ex. 19, 19; Jn. 12, 28—30; Z. 28; 103, 71); sedm hromů mluvících »slova svá« jest sedmero výroků Božích, oznamujících sedmero pohrom na zlý svět. Reč tato jest temná, ale Jan jí rozuměl. Protože ji však nesměl napsati, musil ji naznačiti jen takto. Jest v tom Boží shovívavost k lidem; mají však činiti pokání, když slyší, že Bůh chystá věci, které by ani nesneslo lidské ucho nebo oko.

¹²⁾ Asi hlas Syna člověkovu, protože ten zjevuje, co mu Otec zjevil (1, 1), a ten dává rozkaz, co třeba napsati (1, 19) neb zatajiti (10, 4c).

¹³⁾ Srv. Zj. 22, 10; Dan. 12, 4. 9; 8, 26! Jan má tedy to, co se dověděl od Boha, zase započtiti; nesmí tedy touto for-

mou a s touto jasností ani nic mluvit, ani psát. Anděl však, vyslaný k zjevení budoucnosti, vysloví to, co mohou a mají lidé slyšet a prorok napsat, totiž konec a vrchol všeho, co bylo dotud prorokováno.

¹⁴⁾ Srv. Deut 32, 40; Dan. 12, 71

¹⁵⁾ Srv. Z. 145, 6; Sk. 14, 14! Zde jest první slovo Genese (1, 1) rozvedeno co nejvíce, aby slavnostní přísaha andělova zněla co nejpádněji (srv. 2, Esdr. 9, 61).

¹⁶⁾ Čas se již nebude počítati, protože bo bude na mále; nebude to státi za to, a nebude již nikomu mnoho platen. Hned potom nastane pro všechny věčnost.

¹⁷⁾ Celé toto místo je v řeckém textu důraznější; »ve dnech hlasu sedmého anděla, když bude míti zatroubiti na pozoun, jest také dokončeno (kai etelesthé) ono tajemství Boží« (rozuměj příchod Kristův a začátek šťastné nebo nešťastné věčnosti). Jest dokonáno, protože jest neodvratno, i když se uskuteční ve více »dnech« (en tais hémerais).

¹⁸⁾ Srv. Dan. 9, 6. 10! Řecký text má ovšem (v Zj. 10, 7): »svým služebníkům prorokům« — (aby ti je ohlašovali lidem). Radostným poselstvím se nazývá zvěst o druhém příchodu Kristově a konečném vysvobození z moci zlých proto, že jest útěchou i příčinou spásy věřících (srv. Is. 61, 1 n.; 58, 6; Lk. 4, 18 n.; Řím. 16, 25; Efes. 31—12; Kol. 1, 26; 1 Petr 1, 10—12; Is. 63, 1—4; Lk. 21, 28 atd.); přísaha andělova pak jest výzvou k těm, kteří pořád ještě nevěří.

¹⁹⁾ Řecká vazba jest anakolut, při němž třeba ještě jednou opakovati sloveso: »A hlas (1. pád místo 4.), který jsem slyšel s nebe, (slyšel jsem) opět mluvící se mnou a pravící«. Je to tentýž velitelský hlas, který ve v. 4. zakazoval psát jedno proroctví; teď naopak vyzývá Jana, a to velmi názorně, ke konání nevďěčného prorockého úřadu.

²⁰⁾ Jan má změniti místo pozorovatele a vstoupiti na jeviště dramatu. Nesmí zůstat pouhým divákem, nýbrž má zakusiti trampot starých a velkých proroků (Jeremiáš, Ezechiele atd.).

²¹⁾ Mocný anděl odevzdává Janovi knížku podle vyššího rozkazu, a z plné moci, která jest mu udělena, připojuje ještě rozkaz další, poněkud drastický, který však dal Hospodin již

jinému proroku. I Ezechiel (2, 8—33) musil napřed polknouti knihu s trpkými proroctvími, dříve než byl poslán k domu israelskému, který nechtěl taková proroctví slýchat (3, 4 nn).

²⁵⁾ Jako v 8, 11 se lidé svíjeli, ba bolestí umírali, zkazivše si žaludek zhořklou vodou, tak si i prorok zkazí žaludek hořkostí těchto nových podrobných proroctví. Co se asi teprv stane s těmi, na nichž se vyplní skutkem toto strašné podobenství?!

²⁶⁾ Přijetí úřadu prorockého jest čestné a sladké (provádění však nebezpečné a trpké).

²⁷⁾ Řecky: tu mi pravili (legúsin). Jan tedy slyšel najednou více hlasů, což znamená položení důrazu na to, co slyšel.

²⁸⁾ Řecky: *epi laois atd.*) o lidech, o národech, o jazycích, i o mnohých králích). »Králové« jsou tu jmenováni místo obvyklého »čeledí« (*fylai*, *tribus*: 5, 9b; 7, 9; 11, 9 atd.), aby se naznačilo, že po proroctvích obecných, týkajících se mnohých a různých kmenů (kap. 11—15), budou následovati (kap. 16—19) proroctví, týkající se různých králů. Jan, který sotva vyvázl z pronásledování tyranů, má podobně jako staří proroci hlásati další tresty Boží na nepřátele Boží, kteří ani největšími pohromami nebudou dosti zkrúšeni (viz 9, 20 n!). Tyto další tresty, obsažené v knížce andělově, jsou ovšem v podstatě totožny s konečnými tresty, obsaženými ve větší knize, zapečetěné původně (5, 1) sedmi pečeti. Co tedy bude následovati, budou proroctví Janova z knížky andělovy. Budou náležeti, hledě k větší knize Boží, pod sedmou pečeť (7, 8); budou totožny s koncem vidění po znamení šestého pozounu čili s koncem druhého »běda« (které se začíná 9, 13 a končí 11, 13); a budou dále totožny s obsahem všech vidění po znamení sedmého pozounu, t. j. s obsahem celého třetího »běda« (11, 15—21, 8). A první z těch proroctví (11, 1—14), konec druhého »běda«, bude mluviti o Církvi Boží, v obraze svatého města Jerusalema (Is. 48, 2; 52, 1; Dan. 9, 24; Mt. 4, 5), zvláště pak v obraze jeho nejsvětějšího místa, chrámu a oltáře s věřícími.

Dva svědkové Boží (11, 1—14)

1. I byla mi dána třtina¹⁾ jako hůl, a bylo mi řečeno: Vstaň a změř²⁾ chrám³⁾ Boží, i oltář⁴⁾, a sečti ty, kteří se v něm klanějí⁵⁾!
2. Vnější nádvoří chrámové⁶⁾ však vynech a neměř: protože bylo dáno pohanům, kteří budou šlapati po svatém městě dva a čtyřicet⁷⁾ měsíců.
3. Dám však svým dvěma svědkům⁸⁾, že oblečeni do žlíněných⁹⁾ rouch, budou prorokovati tisíc dvěstě šedesát dní¹⁰⁾.
4. Jsou to ony dvě olivy a ony dva svícny, které stojí před tváří Pána země¹¹⁾.
5. Pročež kdyby jim někdo chtěl uškoditi, vyrazí oheň z jejich úst a stráví jejich nepřátele¹²⁾). A takto musí býti usmrcen (každý), kdo by jim chtěl ublížit¹³⁾.
6. Oni mají moc zavřítí nebe, aby nepršel déšť ve dnech jejich prorokování¹⁴⁾, a mají moc nad vodami, aby je proměňovali v krev, a moc bítí zemi jakoukoli ranou, kdykoli se jim zlíbí¹⁵⁾.
7. A když dokonají svoje svědectví¹⁶⁾, Šelma¹⁷⁾ vystupující z Propasti zdvihne proti nim válku, zvítězí nad nimi a usmrtí je¹⁸⁾.
8. (Mrtvá) těla¹⁹⁾ jejich budou ležeti na ulicích velkého města, které v obraze sluje Sodoma a Egypt²⁰⁾ a v němž byl také ukřižován jejich Pán.
9. (Lidé) z (různých) čeledí, kmenů, jazyků a národů

se budou dívat na jejich (bezduchá) těla¹⁹) tři a půl dne, a nenechají těla¹⁹) jejich uložiti do hrobů²¹).

10. Obyvatelé země se budou radovati nad nimi, budou slaviti veselí a posílali si navzájem dary, poněvadž ti dva proroci obyvatelům veškeré země působili trápení.

11. Ale po třech a půl dni vešel do nich dech života z Boha a oni se postavili na nohy. Tu na ty, kteří to viděli, padl hrozný strach²²).

12. Oni dva však slyšeli mocný hlas, kterak jim praví s nebe: Vstupte sem! — I začali vystupovati k nebi na oblaku, a nepřátelé jejich je viděli²³).

13. V tu chvíli nastalo silné zemětřesení. Desátá část města padla a sedm tisíc lidských osob bylo usmrčeno. Ostatní se zalekli a vzdali čest Bohu nebeskému²⁴).

14. Tak přešlo druhé »běda«, ale hle: třetí »běda« přijde záhy²⁵).

Poznámky k 11, 1—14

¹) Jan jest vyzýván k spolupráci na záchraně aspoň nejlepšího jádra církve. Má se uchopiti rákosové míry a vymeziti v svatém městě místo nejsvětější, aby aspoň to, obzvláštním Božím přispěním, nepřišlo vůbec do moci pohanů. Při všem tom tane proroku na zřeteli obraz dávného Jerusalema před jeho zbořením i jeho celková historie.

²) Vstaň, t. j. neseď, a měř, jako vyměřoval kdysi anděl chrám u Ez, 40, 3 nn. a Zach. 2, 5! Tam šlo o vybudování chrámu nového, zde jde o ohraničení »chrámu věrných křesťanů«, jenž nebude nikdy od nikoho zbořen.

³) Míněn jest chrám vnitřní čili svatyně.

⁴) Oltář tento jest onen mohutný oltář obětní, jenž stával

ve vnitřním nádvoří chrámovém před svatyní (Ex. 29, 11. 12; Lev 4, 7b).

⁸⁾ Mílní se praví citelé Boží (srv. Jn. 4, 23!), zůstávající v »chrámě«, t. j. ve vnitřním nádvoří chrámovém (3 Král. 6, 36; 4 Král. 21, 5), kolem oltáře, majícího právo útočičné.

⁹⁾ Ez. 10, 5 atd. I toto nádvoří bývalo posvátné, a jeho dobytí pohany znamená, že v posledních dobách nastane veliký odpad křesťanů, svedených pohansky smýšlejícím světem, a že tento odpad zabere nejen celý obvod svatého města, nýbrž i jeho vnější část. Jest to úžasná výstraha pro křesťany těchto dnů (Srv. Ez. 9, 7; Dan. 8, 13; Zach. 12, 3; Lk. 21, 24; 2 Thes. 2, 3; Mt. 24, 10—13!).

⁷⁾ Srv. Dan. 7, 25; 9, 25! Nemyslí se však doba 3½ roku (= 42 měsíců) doslova, nýbrž vůbec doba zlá (rozpůlený »týden«), trvání nikoli příliš krátkého, ale zase ne příliš dlouhého. V Zj. 13, 5 se tentýž čas přičítá panství antikristovu (po zatroubení sedmého pozounu), kdežto zjevení o svědcích (11, 1—14) se děje ještě před zatroubením sedmého pozounu a jako konec druhého »běda«.

⁸⁾ Bůh pošle, jako posílával dříve, proroky, opatřené velkou pravomocí, aby svědčili o Bohu i o Kristu, pohanům i svedeným křesťanům. Pošle dva, aby bylo vyhověno požadavkům lidského zákona o dvou svědcích (Deut. 19, 15; Jn. 8, 17; srv. Mt. 18, 16; 1 Kor. 13, 1; Lk. 10, 11).

⁹⁾ Budou tedy hlavně kázati pokání podobně jako Jan Křtitel a jako Kristus.

¹⁰⁾ 1260 dní = 3½ roku. Budou tedy oba svědci kázati po celou dobu velkého odpadu (= vlády a činnosti antikristovy), aby nikdo neměl výmluvy, že nevěděl, jak se opravdu věci mají.

¹¹⁾ Jan praví, že ti dva poslední proroci budou tak znameniti a tak včas a vhod vystoupí, jako oni dva pomazání u proroka Zachariáše (4, 14), kníže Zorobabel a velekněz Josue, které též prorok nazývá dvěma olivovníky, stojícími po obou stranách posvátného svícnu chrámového (Zach. 4, 2 nn). Jan přidává k tomuto podobenství druhé: oni dva proroci budou dvěma svícny, místo starozákonního jednoho svícnu. Jejich prorokování, t. j. jejich kázání a učení, provázené podle po-

třeba různými divy, bude »světlem světa« (Mt. 5, 14), a oni dva budou svícny, na němž bude toto světlo postaveno (tt.).

¹²⁾ Narážka na zázračnou moc Eliášovu, již se bránil svým pronásledovatelům (4 Král. 1, 10—14; srv. Jan 5, 14, a Zj. 9, 18f.).

¹³⁾ Budou tedy míti dosti prostředků, aby po čas svého poslání nebyli nikým rušeni, a aby zase nikdo neměl výmluvy, že jejich svědectví neslyšel.

¹⁴⁾ »Dny prorokování« (hai hémerai tés proféteias) jsou dny určité. Jejich trvání jest určeno ve v. 3. I moc nad počasím připomíná Eliášovu moc z 3 Král. 17, 1 (srv. Lk. 4, 25 a Jak. 5, 17f.), a i ta trvala tři a půl léta.

¹⁵⁾ Moc bítí zemi různými ranami připomíná obrovskou moc Mojžíšovu (Ex. 7, 14—12, 29). A at přičítáme někdejší moc Eliášovu jednomu z těch dvou posledních proroků a moc Mojžíšovu druhému, či at obojí přičteme každému z nich, je zřejmo, že se má před koncem světa a v době největšího náboženského úpadku učiniti poslední velkolepý pokus k obrácení mnohých.

¹⁶⁾ Řeč o svědectví vzbuzuje otázku, kdo jsou oni dva svědci (v. 3), i jak jest rozuměti jejich zde vylíčenému působení. Mínění, opírající se o židovské pověsti o Henochovi (srv. též Gen. 5, 24f.), vidí v jednom ze svědků patriarchu Henocha. Mnohem pravděpodobnější jest výklad, že jedním z proroků bude Mojžíš (Deut. 3, 15. 18; Jan 1, 21; srv. Deut. 34, 5—6f.), druhým Eliáš (Mal. 3, 23; srv. 4 Král. 2, 11f.). Ježíš totiž, mluvě o Eliášovi (Mt. 11, 14; 17, 10—13; Mk. 9, 10—12), rozeznává Eliáše v duchovním smyslu (Lk. 1, 17; srv. Mal. 3, 24f.), a o tom praví, že již přišel (v Janu Křtiteli); a Eliáše v původní osobě, a o tom praví na citovaných místech, že přijde a — »napraví všechno«. Názor, že dvěma svědky třeba rozuměti všechny kazatele pokání s mimořádnými dary, zvláště ty, kteří přijdou ve velkých pronásledováních církve a ke konci světa, odbočuje přílišně od tónu proroctví Apokalypsy, a mimo to — nechává nevysvětlena slova Kristova o skutečném příchodu Eliášově. Mojžíš a Eliáš se ukázali na boře při proměnění Kristově, rozmlouvajíce s ním (Mt. 17, 1—8; Mk. 9, 1—7; Lk. 9, 25—36). Oba slyšeli také hlas Otcův, svědčící

o Kristu (tt). Kromě toho mluvili oba o smrti Kristově (Lk. 9, 31), kterou měl podstoupiti v Jerusalemě. Mohou tedy býti svědky nad jiné schopnými, aby svědčili o Kristu jako pravém Synu Božím, jako Mesiášovi v slávě božství, i jako milosrdným Vykupiteli lidského pokolení. K tomu ke všemu přistupuje u Mojžíše i Eliáše možnost svědčiti lidem, kteří budou málo věděti o Bohu, z vlastní zkušenosti o Zjevení starozákonním i zázracích při tom učiněných. I podobnost Mojžíše se Zorubabelem a Eliáše s Josuem ze Zach. 4, mluví pro dvojici Mojžíš — Eliáš. Nikdo by zajisté nemohl lépe svědčiti o Bohu a o Kristu pohanům, židům a špatným křesťanům, než nejvyšší zákonodárce a největší prorok staré smlouvy, rozmlouvající s Mesiášem, zatím co dobří křesťané nynějšího i každého dalšího věku již žádného svědectví nepotřebují! V každém případě budou, jak naznačuje jejich moc, oba poslední svědkové jednati v duchu a síle Mojžíšově a Eliášově.

17) O této Šelmě či Antikristovi jest více pověděno v kapitole třinácté, k níž kapitola jedenáctá časově patří. Zde je jen řečeno, že po skončení posledního svědectví dopustí Bůh — který bude od obou proroků žádati svědectví krve —, aby byli přemoženi (ovšem jen fysicky, tím, že jim nedá sílu proti vyšší přirozenosti), od bytosti démonické, které užije Satan za nástroj, jak myslí, k svému universálnímu vítězství.

18) Srv. Dan. 7, 3. 7. 21! Zde, kde není řeč o pouhých bojujících královstvích, Antukrist svědky nejen přemůže, nýbrž i usmrtí. Jejich působení právě vyvolalo jeho hněv a líté zakročení. Tato zášť způsobí, že lidé antikristovi je zahrnou ještě po smrti vší hanbou, budou se pásti na jejich mrtvolách a budou třeptati radostí, jakoby to byl konec všeho obtížného náboženství (v. 8—10).

19) V latinském překladu jest pouhé »corpora«, v řeckém textu dvakrát »ptóma« (bezduché tělo), po třetí »ptómata« (bezduchá těla).

20) Is. 1, 9—10; Ez. 16, 48—49. Také Egypt jest v Písmě považován za zemi hříchu, nvolářství a pýchy, a v Moudr. 19, 13—17 jest co do hříčnosti považován za horší než Sodoma (srv. Mt. 11, 23—24!). Následující poznámka o Ukřižovaném ukazuje znovu, že »ulice velkého města« jsou ulice Jeru-

salema, žijícího (i po zboženi) v myslí prorokově a představujícího církev, dostávajícího však obrazně (pneumatikóš, spiritualiter) název »Sodomy a Egypta« pro hříchy obyvatel (dle jména křesťanských), kteří se úplně zkazili vpádem »pohanů« (t. j. úplných neznabohů) do všech téměř částí města, nebo spíše, kteří přijavše mravy pohanů vně církve, způsobili tento vpád pohanství do bran a do největší části duchovní velcobce.

²¹⁾ Srv. Z. 78, 3! Řecký text se maličko liší od latinského: Slovesa (i ve v. 10. krom »pempúsine«) jsou v čase přítomném, ale s významem budoucím; místo »hrobů« stojí jednotné číslo; ale i v těchto věcech je dosti variantů, shodných s latinským překladem. Z verše devátého plyne, že vliv obou svědků bude sahati daleko za hranice města - církve, že v městě samém budou i ctitelé proroků, kteří by je chtěli řádně pochovali, a že jejich veřejné vystavení jako zločinců po dobu nešťastného čísla 3¹/₂, dne má býti jednak výstrahou věřícím, jednak útěchou bezbožným, kteří jak svatopisec chce říci s ironií ve v. 10, od obou proroků mnoho »zkusili«. Řecké »ebasanisan«, stejně jako latinské »cruciaverunt«, znamená totiž doslova: trýznili, čili podrobovali mukám, natahovali na skřípec.

²²⁾ Radost hříšníků tedy netrvala dlouho. Po nešťastném čísle 3¹/₂, dne učinil Bůh podobný zázrak jako u Ez. 37, 5. 10. Když bezbožci hleděli (theórúntas) na oživlé mrtvolky, stojící opět na svých nohou, jest pochopitelné, že je popadla velká hrůza (fobos megas).

²³⁾ Řecký text má tyto odchylky. Místo: »Oni však slyšeli« čte mnoho rukopisů: »I slyšel jsem«. Místo: »viděli« má řecké čtení názorné: »etheórésan« (pozorovali). Oba svědkové byli tedy odměněni »nanebevzetím«, podobajícím se nanebevstoupení Páně v Sk. 1, 9, za věrnost svědectví, třebaž byli zdánlivě bez velkého úspěchu.

²⁴⁾ Výsledky trestu jsou mnohonásobně poučné. Třeba říci, že když Bůh trestá, jsou pokuty mírnější, než když je dopouští provéstí ďáblům (srv. Zj. 9, 15!). Že trestá i křesťany, kteří nosí nezrušitelné znamení Božího vlastnictví skrze křest, to je arci stupňování trestů proti dřívějšíku. Ale nedává je

trestati černým mocem (násilí na prorocích není Božím trestem!), nýbrž trestá je sám. Zemětřesením od Boha způsobeným zničena byla jen desetina svatého města-církve. Usmrčeno bylo jen sedm tisíc odpadlíků z milionové metropole. Obrácen však bude celý zbytek zbloudilých křesťanů, kteří dostali tak velikou výstrahu v náhlém zavržení sedmi tisíc spoluobčanů. Neboť oni a nikoli Židé jsou znázorněni historickým Jerusalemem (srv. dále Zj. 14, 1, 20, 9!). Jen oni a nikoli Židé mohou, buď jak buď, tvořiti »město milované« potom, co vlastní Jerusalemem židovský byl zničen spravedlivou prehlivostí Božího hněvu proti bohovrahům.

³⁰⁾ Jan očekává brzký příchod třetího »běda«, protože podle dřívějších zjevení jest na řadě znamení sedmého pozounu (8, 2nn.), i uskutečnění slíbeného třetího a nejstrašlivějšího »běda« (8, 13), kterým vyvrcholí a skončí zloba i odsouzení veškerého hříšného světa, stojícího proti Bohu a Kristu (11, 15—21, 8). Co do obsahu bylo již něco z tohoto hrozného období 3¹/₂ roku řečeno v 11, 1—14. Teď bude podán a vyličen ostatní obsah této doby.

Anděl se sedmým pozounem (11, 15—19)

15. Když sedmý anděl zatroubil, začaly mocné hlasy v nebi volati³¹⁾.

„Království nad tímto světem

připadlo našemu Pánu³²⁾

a jeho Pomazanému³³⁾;

i bude kralovati³⁴⁾

po (všechny) věky (všech) věkův. Amen³⁵⁾.

16. A těch čtyřia dvacet kmetů, kteří sedí na trůnech před obličejem Božím, padlo na tváře a klanělo se³⁶⁾ Bohu slovy:

17. Děkujeme ti, Pane³⁷⁾,

Bože všemohoucí³⁸⁾,

*jenž jsi, a byls, a přicházíš⁹⁾,
že jsi sáhl
k své strašné moci⁷⁾
a začals kralovati.*

18. *Pohané budou zuřiti¹⁰⁾;
ale přišel tvůj hněv¹¹⁾,
čas soudu nad mrtvými¹²⁾,
čas mzdy¹³⁾ tvým služebníkům:
prorokům, svatým
i ctitelům tvého jména,
malým i velkým¹⁴⁾,
čas k vyhubení
hubitelů¹⁵⁾ země!*

19. Tu se otevřel chrám Boží v nebi a schránka jeho¹⁶⁾ úmluvy se ukázala v jeho¹⁶⁾ chrámě. A povstaly blesky, a hlasy, a zemětřesení, a silné krupobití¹⁷⁾.

Poznámky k 11, 15—19

¹⁾ Andělé a Svatí, slyšíce sedmý pozoun, a vědouce, že dojde k rozhodnému boji a vítězství nad Satanem a jeho služebníky, (kap. 12—20), předjímají tento stav věcí a propukají v jásot. Jan se tedy zase ocitá v nebi (jako v 4, 1) a slyší zpěv nebeských zástupů, jemuž ihned (v. 17—18) odpovídá blahopřání Kmetů, v jejichž ústech znamená spolu radost nad konečným splněním starozákonních nadějí.

²⁾ Míněn Bůh Otec, jako v Efes. 5, 5, nebo v 2. 2, 2. 4. Mesiáš (srv. poznámku ²⁾).

³⁾ Pomazaný jest, stejně jako v celém žalmu 2., Kristus čili Mesiáš (srv. poznámku ²⁾!).

⁴⁾ Právě o Ježíšovi praví Gabriel při zvěstování (Lk. 1, 32—33), že jakožto Syn Nejvyššího obdrží od Boha království po Davidovi a že jeho kralování nebude mít konce.

⁵⁾ »Amen« chybí v řeckém textu.

6) Opět pokorný obřad klanění jako 4, 11; 5, 8. 14; 7, 11; 19, 4.

7) »Pán« i »Bůh všemohoucí« jest prvá božská osoba. K němu nejprve se obrací zástupci Staré smlouvy. »Eucharistům« jest právě tak »děkujeme«, jako »blahopřejeme«.

8) »Kai ho erchomenos« (1, 4. 8; 4, 8) chybí ve velké většině řeckých textů. Důvod jest ten, že se už nemluví o brzkém příchodu Boha k soudu, nýbrž o soudu už takřka vykonaném (srv. 16, 5!).

9) Boží moc jest nesmírná. Ale Bůh jí dotud jaksi nepoužíval. Teprve teď ji bře do ruky (eilefas, accepisti), tuto svou moc strašlivou (tén dynamin sú tén megalén).

10) Právě teď, kdy svět pozná, že je slabý a bezmocný, bude zuřiti nejvíce (srv. 2, 2, 1. 5; 99, 1!). O tom více pojedná hlava třináctá.

11) Srv. 6, 17! Tento hněv Boží pomsty bude vylíčen v 14, 1—20, 10.

12) »Mrtví« jsou vlastně všichni zemřelí; ale dvojnásob »mrtví« jsou lidé zlí, když umrou. Soud nad všemi mrtvými bude popsán v 20, 11—15.

13) Soud bude předcházeti nejen uloženému věčnému trestu, nýbrž i přiděleným odměnám. Po soudu (krithénai) přijde nejprve odevzdání mzdy (dúnai ton misthon); ovšem jenom těm, kteří Bohu sloužili (tois dúlois sú). I u Matouše oslovuje Kristus při posledním soudu nejprve vyvolené (25, 34), a pak teprve ty, kteří budou na levici (25, 41; srv. 25, 32b—33!).

14) Služebníci Boží jsou trojho stupně co do důstojnosti duchovní, kdežto na tom, jaké měli postavení v životě a ve světě, mnoho nezáleží. »Proroci« jsou služebníci Boží ve vybraném smyslu, nejen ti, kteří předpovídají budoucnost (srv. 10, 7. 11; 11, 3!), nýbrž i ti, kteří mluví vůbec jménem Božím k lidu (srv. Ex. 7, 1!). »Svatí« jsou věřící. Jsou mezi nimi různé stupně svatosti, ale to nenáleží k vnějšmu hierarchickému řádu, ačkoli všichni tito svatí budou míti podíl na královské i kněžské moci (Zj. 1, 6). »Bohobojní« (hoi fobúmenoi ton Theon v Sk. 13, 16. 26), nebo »ti, kteří se bojí tvého jména« (hoi fobúmenoi to onoma sú: zde, ve v. 18), jsou podle židovského názvosloví »proselyté«, t. j. pohané, kteří se přidali

k židovské víře a zachovávají mravní zákon. Přeneseme-li tedy předobraz do skutečnosti křesťanské, můžeme jím rozumět lidi bez viny, kteří nepatří sice k tělu pravé církve, již neznají, ale patří k duši církve, protože mají bázeň Boží a žijí nebo umrou v milosti posvěcující! Jistojistě jest nějaký rozdíl mezi »věřícími« a »bohabojnými« (oddělenými spojkou »kai« stejně jako »věřící« od »proroků«).

¹⁵⁾ Zlí kazí zemi duchovně i hmotně; tato nespravedlnost bude po soudu vyrovnána tím, že zlí budou požívatí toho, co činili: věčné zkázy. Budou hubeni bez ustání, ale vyhubeni. t. j. tak zničení, aby necítili svého osudu, nikdy nebudou.

¹⁶⁾ Jeho = Boží a Božím. Jako chrám starý (viz Ex. 31. 7 nn; Zid. 9, 4!) měl svou starozákonní »archu úmluvy« mezi Bohem a Israelem, uschovanou ve velesvatyni, tak i nebe má svou velesvatyni, svůj »chrám«, v němž bude navždy uložena schránka s novou smlouvou, tentokrát mezi Bohem a vyvolenými. Oko prorokovo vidělo, jak se dveře této velesvatyně v nebi, »tohoto chrámu Božího, jenž jest v nebi« (podle řeckého), otevřely (srv. Zj. 15, 5!), a že v ní vsutku schránka s novou úmlouvou byla uložena.

¹⁷⁾ Řecky zní verš: A povstaly blesky a hlasy a hromy atd. Prvé tři úkazy zvěstují pevnost Božích rozhodnutí (srv. 8, 5; 16, 18!), zemětřesení pak a krupobití znamenají opravdový začátek konečného účtování s ďáblem a světem.

Vidění Ženy a Draka (12, 1—6)

1. Pak se ukázalo na nebi veliké znamení: Žena¹⁾ oděná sluncem, s měsícem pod nohama a s věncem dvanácti hvězd kolem hlavy²⁾.

2. Byla těhotná a křičela v bolestech, a trápila se, aby porodila³⁾.

3. Tu se však ukázalo na nebi jiné znamení⁴⁾: hle, obrovský, ohnivě červený Drak, mající sedm hlav a deset rohů, a po koruně na každé hlavě⁵⁾.

4. Jeho ocas vlekl (s sebou) třetinu hvězd nebeských⁹), a vrhl je na zem. Ten drak se postavil před onu ženu, jež měla právě poroditi, aby jí pohltil dítě, jakmile porodí¹⁰).

5. I porodila statného syna¹¹), jenž měl všechny pohany spravovati železným prutem¹²). Tu její dítě bylo uchváčeno k Bohu a k jeho trůnu¹³);

6. Žena však musila utéci na poušť, kde měla místo připravené od Boha, aby ji tam živili tisíc dvěstě šedesát dnů¹⁴).

Poznámky k 12, 1—6

¹) »Ženou« rozumějí na tomto místě jedni vykladači Apokalypsy výhradně Pannu Marii jakožto Matku Mesiášovou; druzí Církev, buď jen novozákonní, nebo spolu s ní i starozákonní; třetí národ židovský (dceru Sionskou); jiní božskou Moudrost, jiní opět něco jiného. Třeba si všimnouti, co se v samé Apokalypse vypovídá o této Ženě, a zda ten či onen výklad vyhovuje těmto výpovědím. O Ženě praví svatopisec: 1. že je to symbol, a to veliký symbol (sémeion mega); 2. že trpěla, nebo že bude trpěti strašlivé bolesti porodní (v. 2); 3. že Drak (jiný symbol) usiloval nebo bude usilovati o zničení záhadného potomstva záhadné Ženy (v. 3—4); 4. že Žena přes to porodila nebo porodí syna zdravého, jenž bude jednou kralovati nad pohany (5a); 6. že Žena musila nebo bude musiti po porodu utéci na poušť, kde žila nebo bude žíti pod ochranou Boží po celou dobu vlády Drakovy (12, 6. 13—16); 7. že i po vzetí potomstva Ženy na nebe bylo nebo bude jiné potomstvo Ženy dále na světě, protože Drak s ním sváděl nebo bude sváděti »poslední« rozhodné bitvy (v. 17). Těmto znakům apokalyptické Ženy nevyhovuje dosti žádný z výkladů právě uvedených. Jelikož však většina vykladačů v každé době spatřuje v obraze Ženy jednak Matku Boží, jednak Církev Katolickou, jest míti za to, že tento výklad jest v něja-

kém smyslu a vymezení pravdivý, a že jej lze srovnati jak mezi sebou navzájem, tak i se vším, co se v Písmě samém praví jak o tajemné ženě, tak i o jejím potomstvu. Této shody a tohoto souhlasu však nelze dosáhnouti jinak, než že budeme viděti v Ženě katolickou církev v jejím nejzákladnějším, nejpodstatnějším a doslova pregnantním smyslu, totiž církev učící či hierarchickou v prvotním nebo i druhotném významu slova. Tato Církev, pokud jest nezbytným principem existence křesťanstva, Církev po výtce, znázorněná velikým symbolem Matky Syna Božího a rodící Kristu ustavičně nové potomstvo, jehož převyšujícím, ale k vlastnímu zveličení a rozmnožení směřujícím obrazem jest sám Syn člověkův, nyní již oslavený, ale kdysi podrobený největším zkouškám života, tato Církev přednostní, vznešená a nenahraditelná, jest onou tajemnou Ženou ve Zjevení, onou hrdinkou, která vždycky rodí zdravé dítky Boží i v poměrech nevůlných a bude je roditi i v době nejposlednějšího antikrista (srv. 2 Thes. 2, 3—4; 1 Jn. 2, 18!), v době označené nešťastným číslem 3 a půl roku. Ať nijak nezaráží, že Církev učící rodí Krista, když přece Církev jest Choť Kristova. Ano; ale v jiné příčině jest Církev i Matkou mystického Krista (viz 9. lekci Mariánského Oficia; srv. 1 Kor. 12, 12; Enc. Pia XII. »Mystici Corporis«, odstavec o tom, že »Církev je takřka druhou osobou Kristovou«!).

Že jest svrchovaně na snadě mluvití zvláště o této Církvi učící a představití si ji zosobněnou pod obrazem rodící Matky Mesiášovy, aniž se odvažujeme všechny ostatní znaky této Ženy přičítati v běžném smyslu Boží Matce, vyplývá i z letmého pohledu do evangelí a epistol Nového zákona, i ze samého rozboru tohoto theologického pojmu. 1. Kristus založil církev ještě než odešel z tohoto světa k Otci, a tato církev, již věnoval nejvíce času i práce, byla tenkrát pouze církev budoucích učitelů, kněží a pastýřů. Můžeme a musíme mluvití o založení Církve samým Kristem na základě Mt. 16, 18 n; 18, 17 n; Jn. 21, 15—17. — 2. Svou ustavičnou pomoc i přítomnost až do skonání světa zaručil Kristus především církvi učící, té právě, s níž se loučil na hoře v Galileji a již udělil formálně trojí moc pro působení mezi lidmi a národy v Mt. 28, 16—20; Mk. 16, 14—20; Lk. 24, 44—49. — 3. Kámen nejzákladnější,

Kristus, a další kameny základní, učitelé nového Zákona (apoštolé a proroci), se v Efes. 2, 19—22 zřetelně rozeznávají od další stavby, která jest v tomto obraze považována za dílo a účinek těchto základních činitelů. Srv. Mt. 19, 27 nn; Lk. 22, 28 nn; Zj. 11, 18! — 4. Církev učící může a musí býti považována za těleso zvláštní rýmž právem jako privilegovaný stav kněžský proti laickému (Lk. 6, 13—16; srv. Mt. 18, 17 n; Jn. 21, 15 nn!), stav učitelský proti stavu učících se (1 Tim. 2, 12; 4, 11—16; 2 Tim. 2, 2) a stav majících právo býti živu z věřících, proti vlastnímu stavu věřících (1 Kor. 9, 4—14; 2 Kor. 11, 7—11; Gal. 6; Filip 4, 4. 10—18; Lk. 10, 7 atd.). — 5. Na prvním obecném sněmu církevním byli shromážděni k rozhodujícímu usnesení pro celou církev jen Apoštolé a Starší (Sk. 15, 1—32), kteří také jediní věc rozřešili. Přes to pak, že samo Písmo dří, že se »uvidělo apoštolům, starším i celé obci církevní«, vyslati s tímto rozhodnutím některé muže do provincií (Sk. 15—22), jsou to jen »apoštolé a starší«, kteří přišli rozhodující dokument (v. 23—29) a kteří představují opravdu celou církev jerusalemskou jako tu, kde sídlí Petr a kam se sešli i ostatní zástupcové církve učící. — 6. Církev učící jest církev v smyslu dostatečném a úplném. Ona jest nejen aktivní princip mystického těla Kristova, nýbrž jest i sama o sobě také vždycky církvi věřící, kdežto církev věřící jest vždycky bezvýhradně a podstatně plod a účinek církve učící. — 7. Církev učící jest do té míry považována za církev v nejvlastnějším smyslu, že jak starověk a středověk, tak i věk nový jmenují »církve« skoro výhradně církev učící, protože proti ní se obracejí hlavně vřichni nepřátelé církve, ji pozorují a činí předmětem svého uvažování i svých výtek historikové a kritikové, a od ní občasně, v situacích krajně zlých a nebezpečných, vyžadují spolupráce nebo i pomoci státníci, politikové i filosofové. Církev učící a její nejbližší a bezprostřední stoupenci a pomocníci jsou především myšleni také v jiných dvou obrazech, v chrámu Svátého města v kap. 11, 1, a v hoře Sionu, na níž stojí Beránkova elitní stráž v kap. 14, 1.

⁷⁾ Krása apokalyptické Ženy jest svrchovaně nebeské povahy. Oděv sluneční je vzat z Ž. 103, 2; měsíc jest buď znakem pozemské krásy (Velep. 6, 10), nebo její pomíjejnosti a měnliv-

vosti (Sir. 27, 12); 12 hvězd znamená podle Gen. 37, 9 dvanáct patriarchů starozákonních, nebo vůbec plnost počtu a dokonalosti vyvoleného lidu. Pokud třeba rozuměti tímto obrazem Marii Pannu, možno z něho ukazovati na její zářící čistotu a svatost, na její vznešenost a stálost, i na to, že ona ztělesňuje v sobě všecku slávu i naději svého Bohem vyvoleného národa. Pokud však jest hlavním smyslem obrazu Církev učící, lze rovněž mluvit o Ženě, ozářené neposkvrněnou pravdou Ježíšovou, o Panně moudré, která se nemění podle názoru světa a překonává vysoko i přirozenou krásu lidského myšlení, a o Královně, korunované slávou dvanácti knížat apoštolských, jež představuje a zastupuje.

⁵⁾ Srv. Mich. 4, 9—10 o dceři Sionské! P. Maria neměla žádných tělesných bolestí při porodu Mesiáše; ale že nebyla pro Mesiáše bez bolestí duševních, můžeme souditi z Lk. 2, 4—7 a z Mt. 1, 18—24. Církev učící pak rodívá dítky duchovní velmi často za okolností bolestných a zvláště v dobách nejkrutějšího pronásledování může získávati nové potomstvo jen těžce a s trýzní.

⁶⁾ Jako Žena, rodící Mesiáše v 1. verši, tak i Drak, o němž se mluví teď, jest znamením čehosi jiného a obecnějšího. Koho znamená tento Drak, bylo by lze uhodnouti srovnáním různých bájesloví; ale Apokalypsa sama podává jasné vysvětlení ve verši 9.

⁷⁾ O zvířeti s 10 rohy mluví Daniel v 7, 7. Satan má tedy, proto že napodobuje moc i slávu božskou, sedm hlav a sedm korun. Má však ještě víc rohů, které značí plnost jeho světské moci, i jeho útočnost, která předstihuje jeho skutečnou sílu. Srv. Jn. 12, 31; 14, 31; 16, 11! Šelma mořská naproti tomu (Zj. 13, 1), ačkoli je Drakovi podřízena, má počet korun podle počtu desíti rohů, nikoli podle počtu sedmi hlav.

⁸⁾ Recky: vleče, táhne, smetá (syrei). Podobného cosi viděl Daniel (8, 10; srv. i Zj. 6, 13; 8, 7; 9, 15!). Kristus viděl jakožto Bůh onen první pád satanův s nebe, jak svědčí Lk. 10, 18.

⁹⁾ Vzhledem k tomu, co čteme v 8. verši, chystal se satan, maje známost rajského poselství z Genese 3, 15, pohltiti potomka dokonalé Ženy, o němž věděl (dle hebrejského textu), že má potřiti jeho hlavu. Tento obraz, doslova pravdivý v hi-

storii úkladu Herodova podle Mt. 2, 1—22, třeba přenést zjmena na dobu rozšíření satanské moci, kdy se bude peklo snažiti o včasnou záhubu nových křesťanů a zkázu těch, kdo by se i jen mohli státi dětmi Církve a dojít tak spásy.

⁹⁾ Doslova »hyion arsen« (syna, mužské pohlaví). Má tím býti naznačena mužná síla tohoto syna, tohoto Božského potomstva, narozeného v bolestech a v krajním nebezpečí pro rodičku-Církev. Is. 66, 7 líčí rovněž zrození nového lidu Božského přes mnohé a veliké předchozí nesnáze; co jest tudíž snazší, než srovnati na tomto místě dceru Sionskou s učící Církví Kristovou?

⁹⁾ Řecky: jenž má pásti, atd., podle mesiánského žalmu 2, 9. Maria porodila Mesiáše přes úklady židovské, Církev bude vždycky rodit statné křesťany přes úklady ďábelské. Bude-li pronásledována v Jerusalemě, rozběhne se, aby vytvořila ještě větší obec věřících, vpravdě stoupenců, dítek a žáků Kristových, v Antiochii (Sk. 11, 26), a tak stále. Vždy budou na světě lidé, kteří budou ctíti Boha a Krista (srv. Zj. 12, 17, kde je toto vždy existující potomstvo Ženy s důrazem připomenuto!), a i toto potomstvo bude míti jednou právo vládnouti pohannům podobně jako Kristus (Zj. 2, 26. 27), protože i oni budou syny Božími podobně jako Kristus (Řím. 8, 16. 17).

¹⁰⁾ Dítě Mariino bylo — třebaš po životě plném obětí a po kruté smrti — uchváčeno k Bohu při nanebevstoupení a k trůnu Božímu při posazení Syna člověka po pravici Otcově (Sk. 7, 55; Řím. 8, 34). Věrné děti Církve budou rovněž tak vzaty jednou do šťastného nebe a postaveny tvář v tvář Bohu před jeho věčný trůn.

¹¹⁾ Srv. Zj. 11, 2. 3; 12, 14! — Slovo »poušť« má v řeckém člen. Místo: kde měla — čte lepší řecký text: kde tam má. — Místo toto lze vykládati také o Marii Panně, která po nanebevstoupení Páně žila na světě jako v poušti na místě, které jí Duch svatý a její přisvojený syn Jan vnukl k pobytu. Ale nemohla se v dobách pronásledování ukazovati mnoho před očima těch, kdo jí odsoudili Syna jako zločince. Ve vlastním smyslu však to byla již tehdy Církev učící, která se v prvních těžkých stoletích raného křesťanství i v každé jiné době krutého pronásledování, označené křivým číslem 3¹/₂, musila a

musí skrývati v pouštích, katakombách a soukromých domech, aby unikla očím pronasledovatelů. Tak bude také v dobách největšího útisku před koncem časů (Zj. 11, 2. 3; 12, 6. 14), dříve než vliv Církve pronikne do celého světa. Služebníkům satanovým půjde tehdy o to, aby zamezili každý další dorost věřících. Bude na Církvi, aby zase objevila svůj nový způsob pouště a aby se tajila před zraky svých úhlavních nepřátel. Církev totiž jest jistým způsobem jaksi trvale skryta v poušti, kde má své místo (srv. 12, 14), a tak jest trvale ochráněna celým svým vnitřním zřízením proti tomu, aby jí Drak mohl dosáhnouti.

Boj nebe s Drakem (12, 7—18)

7. Tehdy nastal v nebi prudký boj¹⁾: Michael a jeho andělé válčili s Drakem²⁾. Bojoval i Drak a jeho andělé;

8. ale nezvítězili, a jejich místo se pak už v nebi více nenalezlo³⁾).

9. Veliký Drak, onen starý had⁴⁾, který se nazývá Dábel a Satan, který svádí⁵⁾ celý obydlený svět, byl svržen na zem, a jeho andělé byli svrženi s ním⁶⁾.

10. I uslyšel jsem v nebi silný hlas, který volal⁷⁾:

*Nyní se uskutečnila spása,
a síla a království našeho Boha
a moc jeho Pomazaného⁸⁾!
Neboť byl svržen Ostouzeč našich bratří,
jenž na ně žaloval před naším Bohem dnem i nocí⁹⁾.*

11. Oni ho přemohli pro krev Beránkovu
i skrze slovo svědectví svého;
nemilovali zajisté život svůj k smrti¹⁰⁾!

12. *Proto se radujte, nebesa¹⁾,
i všichni, kdo v nich přebýváte!
Běda však vám, země i moře,
protože k vám sestoupil ďábel¹²⁾,
naplněn prudkým hněvem,
věda, že času má málo. —*

13. Když tedy Drak viděl, že byl svržen na zem, pronásledoval Ženu, která vydala na svět (toho) chlapce¹³⁾.

14. Proto byla dána Ženě obě křídla velikého Orla¹⁴⁾, aby mohla uletět do pouště na to své místo¹⁴⁾, kde jest živena čas a dva časy a půl času¹⁴⁾, (v bezpečí) před tváří Hadovou.

15. I vychrlil Had ze své tlamy za Ženou vodu jako řeku, aby ji tou řekou strhl¹⁵⁾.

16. Země však přispěla Ženě ku pomoci: otevřela totiž ústa svá a vstřebala¹⁶⁾ (do sebe) onu řeku, kterou byl Drak vychrlil ze své tlamy.

17. I rozlítil se Drak proti té Ženě a odešel svádět bitvu¹⁷⁾ s ostatními²⁰⁾ z jejího potomstva, s těmi, kteří zachovávají přikázání Boží a mají²¹⁾ svědectví²²⁾ Ježíše Krista.

18. Proto se postavil²³⁾ Drak na mořskou písčinu²⁴⁾.

Poznámky k 12, 7—18

¹⁾ Boj, o němž se vypravuje ve v. 7—12, nastal v nebi hned po vstoupení Mesiáše do nebes. Bůh dopustil, že tam mohli andělé satanovi vniknouti bez obeslání, jakožto nepřátelé Syna člověkovy; ale stačili na to andělé dobří, aby vetřelce z nebe vypudili.

7) Řecký text jest neobyčejně živý: »Michael a jeho andělé (se postavili) do boje (tú polemésai) proti Drakovi«. — Michael totiž od počátku, hned při prvním vzbouření, tedy ještě před pokušením Adama a Evy, byl odpůrcem Luciferovým; právě proto se stal vyvoleným ochráncem a strážcem lidu Božského (Dan. 10, 13, 21; srv. Jud. 6, 9)!

8) Řecky: Ale neměli síly (kai úk ischysen), což jest lepší než »úk ischysan« neb »ischyon« (neměli síly). Poznámka svatopiscova, že se napotom už nesměli zlí duchové objeviti v nebi bez zavolání (jako v Job. 1, 1 n), neznamená, že by tam nemohli býti citováni pro přijetí rozkazů (viz Zj. 6, 1—8!).

9) Srv. Gen. 31; Moudr. 2, 24; 2 Kor. 11, 3!

10) Dábel (diabolos) je jméno řecké a znamená »pomluvač« nebo »protivník«. Satan je jméno hebrejské a znamená rovněž »protivník«; ovšem se členem dostává specifický význam protivníka nejhoršího. Ježíš (Jn. 8, 44) vytýká zvláště, že Lucifer jest »vrahem« lidí od počátku, a v 1 Par. 21, 1 se o ďáblu připomíná, že »svádí« lidi k hříchu. Obojí má přímý vztah ke Gen. 3, 1.

11) Řecký text má formu slavnostní: »I byl svržen onen drak veliký, onen had starý, onen tak zvaný dábel a onen satan, onen svůdce celého obydlého okrsku; byl svržen na zem, a jeho andělé byli svrženi s ním!« — Nebude tedy satan v svých bojích osamocen, nýbrž bude míti řady zlých andělů na pomoc, jak se brzy ukáže i v dalším vidění (kap. 13). Nebude také odpočívati, nýbrž pilně obcházeti zemi, aby něco urval pro své království (1 Petr 5, 8).

12) Nebesa sama (andělé) upozorňují, že se svržením satana s nebe udála věc největšího významu.

13) Srv. 7, 10; 11, 15. Všecka čtyři podstatná jména mají člen (v řeckém textu).

14) Již dříve byl znám dábel jako nespravedlivý žalobce (Job. 1, 1. 9) i jako samozvaný nástroj zkoušky (Lk. 22, 31); teď však budou míti proti němu neomylný prostředek obrany: duchovní zbraně, plynoucí z Krve Kristovy, a vyznání víry v Krista a jeho učení. To obojí bude příčinou jejich vítězství (dia, propter).

15) Srv. Mk. 8, 35; Jn. 12, 25! Doslova stojí zde: nemilo-

vali života svého »až k smrti«. Smysl jest: tak velice, aby si tím přivodili až smrt duše. —

¹⁴⁾ Srv. Is. 44, 23; Ž. 96, 11! Andělé chtějí říci: Vám blaženým se už nic nestane; ale země a moře zakusí teď dvojnásob zlosti satanovy.

¹⁵⁾ Zj. 12, 9.

¹⁶⁾ Kdežto ve v. 13—16, i když člen při slově »žena« a »chlapec« (tén gynaike, ton arsena) poukazuje zřejmě na 12, 1—6, jde o Církev a nikoli o Matku Mesiášovu, možno verš 17. vykládati právě tak o Marii (srv. Gen. 3, 15!), jako o Církvi. Podobným způsobem přechází Kristus v evangeliích od konce Jerusalema, jakožto obrazu konce světa, k předpovědem bezprostředním, týkajícím se výhradně konce světa. — Tři a půl roku (čas neurčitý) měl Satan po nanebevstoupení Páně na pokus o opětné získání světa. Začal tedy pronásledovati Marii Pannu tím, že pronásledoval učící Církev (viz Skutky Apoštolské!), a Ježíše Krista tím, že pronásledoval věřící. Církev učící se musila tajiti, země však, t. j. různé způsoby úkrytu, jí vyšla vstříc a pomáhá jí udržovati se v poměrně bezpečí i v dobách nejkrvavějších.

¹⁷⁾ Srv. 4, 7; 8, 13; Is. 40, 31! Řecký text má: hai dyo pteryges tú actú tú megalú (obě dvě peruti onoho obrovského orla). Tímto způsobem mohla Žena letěti rychleji než Satan.

¹⁸⁾ Člen před »topos« zřejmě poukazuje na to, že toto místo jest totožné s oním »připraveným místem« v 12, 6.

¹⁹⁾ »Časem« se rozumí neurčitý »rok«, protože 1 + 2 + 1/2, času jest totožno s 1260 dny ve v. 6. Srv. Dan. 7, 25; 12, 71. Přítomný čas »jest živena« ve v. 14., stejně jako »kde má místo« ve v. 6., mohl by míti i smysl minulý (nebo budoucí). Jest to však nápadný přeskok do jiného času.

¹⁷⁾ Hina autén potamoforéton poiésé.

¹⁸⁾ Řecky »katapien« (vypila).

¹⁹⁾ Řecky »poiésai polemon« (roznítit válku).

²⁰⁾ Meta tón loipón (cum reliquis). Není tím řečeno, že je jich již jen málo (»zbytek«) nýbrž že jsou to ti, kteří ještě nejsou v nebi (viz v. 51)

²¹⁾ Řecké »echó« má význam silnější: (pevně) držím. —

²²⁾ Rozuměj: Zjevení Boží, jak je Ježíš zprostředkoval a dosvědčil (srv. Zj. 1, 9!).

²³⁾ Méně dobrý text řecký čte: »Proto jsem se postavil« (estathén místo estathé). Drak zajisté chtěl přivítati svého spojence Antikrista, vystupujícího z moře v podobě Šelmy.

²⁴⁾ »Ammos« i latinské »arena« značí nejen písek, nýbrž i písčinu, nebo vůbec písčitý břeh.

Šelma vystupující z moře (13, 1—10)

1. I spatřil jsem vystupovati z moře šelmu¹⁾, mající deset rohů a sedm hlav. Na jejích rozích bylo deset korun, a na jejích hlavách rouhavá jména²⁾.

2. Byl pak ta šelma, kterou jsem viděl, podobna pardovi: její nohy byly sice jako nohy medvědí, avšak tlama byla jako tlama lví³⁾. Jí dal Drak svou sílu, i velikou moc⁴⁾.

3. Viděl jsem také, jak jedna z jejích hlav byla jako zbitá k smrti; ale smrtelná ta rána se jí zahojila, a celá země si šelmu prohlížela s úžasem⁵⁾.

4. I začali se klaněti Draku, že dal šelmě tu moc⁶⁾, a klaněli se i šelmě, říkajíce:

*Kdo se může té Šelmě vyrovnati
a kdo s ní může bojovati⁷⁾?*

5. Byla jí také dána tlama, mluvící nadutě a rouhavě⁸⁾, a byla jí dána moc působiti⁹⁾ po dva a čtyřicet měsíců¹⁰⁾.

6. I otevřela tlamu k rouhání proti Bohu: aby se rouhala jeho jménu, i jeho stanu, i těm, kteří bydlí v nebi¹¹⁾.

7. Bylo jí též dáno válčiti s věřícími a dobývati nad nimi vítězství¹²⁾, a byla jí dána moc nad každým kmenem, i lidem, i jazykem i národem¹³⁾.

8. A klaněli se jí všichni¹⁴⁾ obyvatelé země, jejichž jména nejsou od počátku světa zapsána v knize života, patřící Beránkovi¹⁵⁾, jenž byl zabit¹⁶⁾.

9. Slyš (tedy) každý, kdo má ucho¹⁷⁾:

10. Kdo bude zajímati, půjde do zajetí; kdo bude usmrcovati mečem, musí býti usmrčen mečem¹⁸⁾. Zde jest potřebí trpělivosti i víry svatých¹⁹⁾!

Poznámky k 13, 1—10

1) Tato i další šelma (13, 11) jsou démoni (srv. 16, 13—14!), jichž užívá Satan jako svých hlavních pomocníků. Jeden jest Antikrist, druhý falešný Prorok. Oba patří k padlým andělům, o nichž byla právě řeč v 12, 7. 9 (srv. Mt. 25, 41!).

2) Na rozdíl od Draka v 12, 3, který má také deset rohů, ale sedm korun na sedmi hlavách, má Antikrist po koruně na každém rohu — ty rohy jest viděti nejdříve! —, kdežto hlavy má pokryty božskými tituly, které mu nenáleží.

3) Považujeme-li Šelmu za zakladatele poslední »říše« ve světě, podle vzoru sedmi zvířat u Dan. 7, kde lev, medvěd, čtyřhlavý pard a desítirohá strašlivá žravá bestie představují zakladatele říší pohanských a o pravého Boha nedbajících, můžeme v jejich spojených symbolech, která vyjadřují spojenou zlobu všeho minulého, viděti vrchol zla na zemi, skutečnou říši Antikristovu. Šelma jest Antikrist. Deset rohů, znamenajících plnost světské moci, jest deset králů, patřících Šelmě a konajících všechna její vnuknutí, tedy zcela zotročených a nesamostatných, ale utlačujících všechny lidi sobě podřízené. Budou to praví tyrani (králové), ale zároveň pouhé loutky v rukou Antikristových.

4) Řecky: »Svou slů, i svůj trůn, i velikou moc«. Totéž sliboval satan samému Kristu (Mt. 4, 8; Lk. 4, 5—7), a v 2

Thes. 2, 9—10a se výslovně praví, že Antikrist bude mít svou působnost od Satana.

⁸⁾ Démon měl na hlavě ránu, podobně jako Beránek v 5, 6. Byla to rána od meče (z onoho boje s anděly po zrození Mesiášově v 12, 7 nn.), rána, která by byla stačila učiniti ho neschopným boje na vždycky, kdyby mu Satan ze své vyšší moci nebyl pomohl ránu zhojiti. Je-li Antikrist tentýž démon, který byl kdysi založil ony velké pohanské říše, které byly vyvráceny (Dan. 7, 1—27), byl ovšem poražen dokonale a musil se dlouho zdržovati v Propasti (17, 8). Teď však, po zhojení své rány smrtelné, vystupuje jako nesmrtelný kníže nad tímto světem.

⁹⁾ Přivrženci onoho ducha, který byl vyhnán ze světa duchem Kristovým, chápou se nejenom ihned příležitosti vyslovit úžas nad znamenitostí Šelmy, nýbrž přecházejí od obdivu rovnou k modlářství, a to dvojímu. Především se klanějí Satanu úctou, jaká náleží vskutku jen Stvořiteli. Neboť — tak mluví — jen stvořitel mohl učiniti tak nesmírnou věc, jako jest Šelma, a jen on jí mohl dáti všechny její půvaby a schopnosti.

⁷⁾ Přivrženci světa se budou klaněti, třebaž až na druhém místě (pohané ctí mnoho bohů!), také Šelmě, protože ji budou pokládati za největší div světa, za nepřemožitelnou a hodnou vši poslušnosti i poddanosti. Budou napodobovati anděly v Zj. 5, 2 nebo Mojžíše v Ex. 15, 1, a budou tím omlouvati svou zbabělost a svou neschopnost odporu.

⁸⁾ Lalún megala kai blasfémias. — Antikrist si počíná podobně jako onen malý Roh u Dan. 7, 8. 20: sebe prohlašuje za cosi velikého (srv. Lk. 8, 7), Boha však a svaté věci si troufá snižovati.

⁹⁾ Buď je to řečeno ironicky ve smyslu »tropiti neplechu«, nebo ve smyslu »konati divy«.

¹⁰⁾ Je to táž doba, kdy pohané smějí šlapati po svatém městě (Zj. 11, 2) a kdy velcí proroci budou kázati pokání (11, 3); doba, na jejímž konci Šelma proroky usmrtí (11, 7), čas, v němž se musí skrývati mystická žena z 12, 1; onen čas krátký, který jest popřán Dáblu před koncem (12, 12) a v němž chce poraziti na světě dlící potomky mystické Ženy (12, 17).

¹¹⁾ První úspěchy Šelmy a skutečnost, že se jí nikdo nestaví v cestu, dávají jí odvalu pronášení rouhání vždy důkladnější a konkrétnější: netoliko obecně proti Bohu, nýbrž i zvláště proti Božímu jménu, i proti Božímu stánku t. j. obydlí (srv. Mt. 5, 34), i proti těm, kteří (dle řeckého) mají v nebi svůj stan (skénúntes 12, 12). Řecký text nemá arci toto poslední »i« (kai), takže by bylo rozuměti stánkem Božím jeho obyvatele, blažené lidi i anděly (srv. Zj. 3, 12; 21, 3!).

¹²⁾ Viz Zj. 11, 7 a srv. Dan. 7, 21! Jsou to ovšem často jen vítězství fyzická, jako na příklad usmrcení dvou kazatelů pokání (11, 7), ale i mnoho lidí odpadne od víry v pronásledování, které se bude dítí všemi způsoby, jež kdy byly předpověděny v evangeliích i listech apoštolských (2 Thes. 2, 3). Mnoho věřících ustoupí také z vlastního zalíbení mravům pohanským (Zj. 11, 2; Mt. 24, 12).

¹³⁾ Srv. 11, 9, ale i 5, 9 a 7, 9! Nejen hřích a nevěra, nýbrž i víra a spása bude domovem ve všech zemích i národech. Ovšem třeba připustiti, že zlí, sjednocení pod Antikristem, budou mnohem silnější proti dobrým, než bývalo v dobách, kdy každý stát provozoval svou vlastní náboženskou politiku.

¹⁴⁾ Všichni v právě vyloženém smyslu (viz minulou poznámku!) a protože to Bůh dopustí (čtyřikrát se opakuje ve v. 5. 7. slovo »edothé«, bylo dáno!). Přes to nebudou všichni, na něž bude Antikrist míti moc, patřiti k zavrženým a zpečetovati to modloslužbou. Řecký text má zřetelně: »a budou se mu klaněti«, protože všechno toto jest předpověď budoucího, i když se tu užívá větlinou časů minulých. Také je zřejmo z tohoto »jemu« (auton), že nejde o skutečnou šelmu, nýbrž o démona v přijaté viditelné podobě.

¹⁵⁾ Doslova: v Beránkově »knize života« (srv. Zj. 3, 5; Dan. 12, 1; Ž. 68, 29!). V řeckém textu stojí místo »jména« číslo jednotné.

¹⁶⁾ Výraz »tú esfagmenú« ukazuje na důvod, proč kniha vykoupených patří Beránkovi (srv. 21, 27!). Patří mu proto, že byl zabit jako oběť na vykoupení mnohých (Mt. 20, 28 a j.).

¹⁷⁾ Srv. Mt. 13, 9 atd.; Zj. 2, 7 atd.!

¹⁸⁾ Je-li toto čtení původní, mělo by tentýž smysl útěchy pro pronásledované křesťany jako Mt. 26, 52. Jest však prav-

děpodobno (také vzhledem k podobnému místu v Jer. 15, 2!) a hodí se výborně do souvislosti to čtení, které má Alexandrijský kodex (eitis en machairé apoktanthénai, dei auton en machairé apoktanthénai: má-li kdo býti usmrčen mečem, jest třeba, aby byl usmrčen mečem). Pravděpodobnost tohoto učení se sesiluje obecným čtením věty předchozí: Ei tis eis aichmalósian, eis aichmalósian hypagei: Má-li kdo (jít) do zajetí, půjde do zajetí! — Možná, že i kodex Alexandrijský doplňuje první »apoktanthénai«¹⁰ dodatečně, tak jako doplňují dodatečně jiné rukopisy »apoktenci«¹¹ nebo »apokteinci«¹². Dle první věty by totiž mohlo znít jako předvětí druhé věty pouhé: »Ei tis en machairé«¹³ (má-li kdo pod meč), před závětlm »dei auton en machairé apoktanthénai«. Obě věty takto rekonstruované vyblízejí »svaté«¹⁴ či věřící poslední doby, aby se podrobili vžzení i smrti raději, než aby se od obojího osvobodili zapřením Krista (srv. Zj. 2, 10—13). V tomto kontextu přiléhá poslední věta tohoto verše (10 c) mnohem lépe, než při versi, kterou představuje Vulgáta.

¹⁰) Smysl (dle řeckého): Zde jest třeba nezbytně vytrvalosti (hypomoné) i víry věřících. Jest to pouhá obměna slova Ježíšova: »Kdo vytrvá až do konce, bude spasen«¹⁵ (Mk. 13, 13).

Šelma vystupující ze země (13, 11—18)

11. Pak jsem spatřil jinou¹⁶) šelmu, která vystupovala ze země¹⁷); měla (jen) dva rohy jako nějaký beránek, ale mluvila jako Drak¹⁸).

12. Ta provozovala veškeru moc první Šelmy pod jejím dohledem¹⁹), a měla zemi i její obyvatele k tomu, aby se klaněli první Šelmě, již se zahojila ona smrtelná rána²⁰).

13. (Druhá šelma) činila též veliké divy²¹); dokonce i oheň²²) dovedla přivolávat i s nebe na zem před očima lidí.

14. Sváděla tudíž obyvatele země oněmi divy, které jí bylo dáno činiti pod dohledem Šelmy, poroučejíc obyvatelům země, aby Šelmě, která (znovu) ožila přes onu ránu od meče, postavili sochu⁹⁾.

15. Bylo jí také dáno dáti soše té Šelmy ducha, i aby socha Šelmy mluvila a působila, aby byli pobiti všichni, kdo by se soše Šelmy neklaněli¹⁰⁾.

16. (Druhá šelma) bude též nutiti všechny malé i velké, bohaté i chudé, svobodné i otroky, aby měli znamení na pravé ruce nebo na čele¹⁰⁾,

17. a aby nikdo nemohl kupovati ani prodávati¹¹⁾, leč kdo má (takové) znamení: buď jméno Šelmy, nebo číslo jejího jména¹²⁾.

18. Zde jest potřebí moudrosti¹³⁾. Kdo má důvtip, ať to číslo Šelmy vypočte¹⁴⁾! Jest to totiž číslo člověka¹⁴⁾; a (toto) jeho číslo je šest set šedesát šest¹⁵⁾.

Poznámky k 13, 11—18

⁹⁾ Jiná šelma, která vedle Antikrista a jako jeho věrný společník bude řádití jednou na tomto světě, bude rovněž mocný démon v lidské podobě, ale nebude mítí té fyzické síly jako Antikrist, nýbrž bude obluzovati a zotročovati lidi (rovněž až k provozování nejhorší a přímo ďábelské modloslužby) mocí svého slova, a podobně jako Antikrist též mocí svých (nepravých) divů. Bude hráti úlohu onoho falešného proroka, jací byli předpovědění od Krista vedle falešných Kristů (Mt. 24, 24 atd.). Bude spolu s Antikristem napodobovati dva veliké svědky posledních dnů (Zj. 11, 1—14), tak jako Satan napodobuje ve všem Boha, a bude spolu se Satanem a Antikristem tvořiti protějšek božské Trojice, jakožto trojice vpravdě ďábelská, v níž prvé místo má Drak, druhé Prvá Šelma, třetí Druhá Šelma. Všichni tři budou také vyžadovati tak neúprosnou nábožen-

skou službu od všech lidí, že to bude největší hanba pro ty, kteří Bohu a Kristu sloužiti nechtěli a ani potom ještě nebudou chtít. Pro věřící to bude doba nejtěžších zkoušek, protože koho nepřemůže násilí Antikristovo, toho přesvědčí nepravá výmluvnost jeho falešného svědka. Smrt nebo vyloučení ze slušného a spokojeného života bude takofka jediný úděl těch, kdo se nebudou chtít připojit ke kultu Lžiboha, Lžimesiáše a Lžiproroka. Teprve v dalších kapitolách prokmitají zase světelka útěch a posil pro vyznavače náboženství Ježíšova.

⁷⁾ Nejen moře (srv. Mt. 8, 32), nýbrž i země skrývá demony (srv. Zj. 9, 1; 20, 3).

⁸⁾ Dvěma rohy napodobuje Lžiprorok (srv. 16, 3; 19, 20; 20, 10) skutečného Beránka Božího, který rovněž nepoužíval na světě násilí; ale jako Kristus mluvil mocně a neodolatelně pravdu Boží (Mk 1, 22), tak Lžiprorok bude takofka neodolatelně mluvit lež. Ježíš varuje v evangeliích před tímto svůdcem (Mk. 13, 22—23); pozná se po tom, že jeho řeč bude míti, když ne satanský obsah, tedy jistě satanský cíl (srv. Mt. 7, 15 o vlčích v rouše ovčím!)

⁹⁾ Rozuměj onu moc, o níž mluví 2 Thes. 2, 9 a Zj. 13, 2!

¹⁰⁾ Nejen Satan chce býti ctěn jako Bůh a místo Boha (zatím co se Michael táže celou svou bytostí: »kdo jako Bůh?«), nýbrž i Lžimesiáš chce býti ctěn jako jediný a pravý Mesiáš (2 Thes. 2, 4). Proto bo Lžiprorok nejen poslouchá, nýbrž mu i skutečně dopomáhá k splnění jeho chorobně pyšné choutky. Aby lidi přiměl k této ohavné modloslužbě, dovolává se jako důvodu neodčinitelného, že Antikrist ožil, byv mrtev (v. 3. 12. 14.); že jest tudíž zranitelný, ale přes to že nemůže býti opravdu zničen. I tímto způsobem napodobuje Antikrist zmrtvýchvstání Kristovo před lidmi a káže v tomto smyslu mluvit svému Lžiproroku.

¹¹⁾ Srv. Mt. 24, 24; 2 Thes. 2, 9!

¹²⁾ Srv. 3 Král. 18, 38! Takto napodobuje Lžiprorok Eliáše, ano chce říci, že předstihuje Krista, který Zidům znamení s nebe přinese nechť (Mt. 16, 1).

¹³⁾ To dělávali všichni králové, kteří předobrazovali Antikrista (na př. Nabuchodonosor v Dan. 3).

¹⁴⁾ Řecky místo: »i aby... a« stojí: »aby i...«. Také an-

tické modly mluvívaly, protože z nich mluvil některý zlý duch, stejně jako z nečíslných posedlých lidí pohanské éry. Nepůjde tedy o žádný zázrak, který by p.:vyšoval stvořenou přirozenost (srv. 1 Kor. 10, 20; Zj. 9, 20), nýbrž Antikrist sám bude mluvit ze své sochy (2 Thes. 2, 4), a on to bude, který nařídí hlasem sochy, aby byli popraveni, kdo by se neklaněli soše (srv. Dan. 3, 6. 15!). Ze Zj. 14, 1; 20, 9 plyne však, že křesťanství přes mnohé ztráty potrvá dále.

¹⁰⁾ Zde má Vulgáta čas budoucí, řecký text pokračuje v líčení důsledně v čase přítomném. Lžiprorok bude tedy obnovovat zřízení otrocké, neboť otroci musili mít na ruce nebo na čele vytetované znamení příslušnosti k pánovi. Tím bude zjevně imitováno ono tajné znamení služebníků Božích, o nichž jest řeč v 7, 3; 14, 1.

¹¹⁾ Věrní křesťané tedy budou, pokud to bude záležeti na veřejné moci, prakticky odsouzeni k smrti hladem.

¹²⁾ Řecky: »leč kdo má za (takové) znamení jméno neb číslo Šelmy«. — Dle názorů starých byla známost »čísla« některé osoby hlubší a důležitější než pouhá vnější známost »jména«. Písmena v řeckých neb hebrejských jmenech bylo totiž lze považovati za číselné znaky (= číslice), a čísla označená těmito číslicemi se sčítávala, aby se poznala povaha neb váha určitého jména čili »číslo« určité osoby. Umění vykládati tyto součty čísel v něčím jméně se nazývalo »gematrie«, a srovnávání pojmů o stejném »číslu« či součtu »isopsefie« (od isos a pséfizó).

¹³⁾ Zde, při tak vysokém umění klamati, jaké prokazuje Lžiprorok, jest potřebí nejen vytrvalosti a víry, jaké stačily i při nejhrubším násilí Antikristově (13, 10), nýbrž třeba i opatrnosti, všímavosti a prohlédavosti k činům Lžiprorokovým. Kdo se nedá zmásti a nebude nositi čísla Antikristova, bude patřiti podle Zj. 15, 2 mezi vítěze nad ním.

¹⁴⁾ Řecky: Pséfizató ton arithmon tú thériú! — Jan tedy vyzývá k pěstování schopnosti, odhadnouti správně dobrotu nebo zlobu člověka, protože na tom záleží dar a výsada nepodlehnutí svodům. Kdo však má víru a odvahu věrnosti, ten uhodne včas a důkladně věci nejnesnadnější.

¹⁵⁾ Srv. Zj. 21, 17; Antikrist, ona přední Šelma, bude vy-

stupovati jako démon vtělený v člověka. Napodobí tak vtělení Kristovo, a bude jako jeden z velkých králů, jak se o nich čte v Zj. 17, 9—11. To jest první pomoc pro důvtip věřících osudné doby, aby odhadli, kde a kdo jest Antikrist.

¹⁰⁾ Druhá pomůcka k odhalení Antikrista jest poznání jeho jména. To se sice neudává, ale udává se jeho »číslo«, t. j. součet čísel v jeho jméně. Tento součet čísel, daných jednotlivými písmenkami jména Antikristova, jest 666. Číslo 6 jest číslo nešťastné, protože vzniká půlením čísla dokonalého a úplného (12), nebo zmenšením čísla posvátného (7). Také každý násobek šesti, nebo vůbec počet, kde se vyskytuje číslo šest, jest číslo neblahé, o čemž svědčí dosti četné příklady míst Písma, kde se uvádí pod číslem šest něco nedobrého, úchylného, špatného a osudného. Antikrist bude tedy ten lidský zjev, o jehož dokonalé špatnosti nebude pro věřícího a pozorného člověka pochybnosti. Vždyť to bude po výtce »člověk hříšný« (ho anthrópos tés hamartias), »syn ztracení« (ho hyios tés apóleias, 2 Thes. 2, 3). Takových jmen, kde součet písmen jako číselných značek dává podle řeckého či hebrejského počítání číslo 666, může býti mnoho; avšak ne každý z těch lidí bude míti všechny znaky Antikristovy, jak je známe z Písma. Čtení »hexakosioi hexékonta hex« (666) je spolehlivé, a druhé, nepatrně doložené čtení »hexakosioi deka hex (616) není pravděpodobné. Při sčítávání čísel ve jménech pověstných osob bude však třeba hleděti na ostatní jejich vlastnosti, nestačí-li vůbec rovnice 666 = ho anthrópos tés hamartias.

Beránek s vybraným vojskem (14, 1—5)

1. Tu jsem viděl: hle, Beránek¹⁾ stál na hoře Sionu²⁾, a s ním sto čtyřicet čtyři tisíce těch, kdo mají napsáno na čele jeho jméno a jméno jeho Otce³⁾.

2. I uslyšel jsem z nebe hlas jako šum velikých vod a jako hlas silného hromu. Hlas ten, jež jsem uslyšel, zněl jako hlas pěvců, hrajících na harfu⁴⁾.

3. A zpívali jako³⁾ novou píseň před trůnem a před čtyřmi živými podobami i před kmety. Nikdo nemohl opakovati⁴⁾ tu píseň, krom těch sto čtyřiceti čtyř tisíců, kteří jsou vykoupeni ze země⁵⁾.

4. Byli to ti, kteří se neposkvrnili se ženami, neboť jsou panici⁶⁾. Oni následují Beránka, kamkoli jde⁷⁾. Oni byli vykoupeni z lidí, jako prvotiny⁸⁾ pro Boha a pro Beránka,

5. a v jejich ústech nebyla shledána lež⁹⁾, neboť jsou bez úhony před trůnem Božím¹⁰⁾.

Poznámky k 14, 1—5

¹⁾ Proti dvěma divokým šelmám ďábelským půjde bojovati Ježíš Kristus jako Beránek.

²⁾ Srv. Ž. 2, 6; Joel 2, 32! Sion jest symbol, zastupující svatyni křesťanstva či církve, jako v kapitole 11. Ani Jan, ani Beránek nevystupují tentokrát v nebi, nýbrž na zemi. Ježíš se objevuje tam, kde býti nepřestává, uprostřed svých věrných bojovníků (Mt. 18, 20; 28, 20; Jn. 14, 18; Sk. 7, 55).

³⁾ Srv. Ez. 9, 4! Tyto sto čtyřicet čtyři tisíce jsou vybrané vojsko Beránkovo, připravené v plném a dokonalém počtu (srv. 7, 4 nn) k bojům nejtěžších časů a vyzdobené znamením příslušnosti k Otci i Synu jako protiváha ctitelů Antikristových, ozdobených znamením Šelmy. Stojí tu tedy vybraný tábor dobra proti vybranému táboru zla.

⁴⁾ Hlas tento pochází od andělů, shromážděných v nebi kolem Božího trůnu (14, 3; srv. 5, 11!). Jest silný jako hukot vod a jako burácení hromu (1, 15; 6, 1), a při tom sladký jako zvuk harfy (5, 8; 15, 2).

⁵⁾ Dosti řeckých textů vynechává toto »jako« (hós).

⁶⁾ Řecky: naučiti se (mathein). Latinské správné »discere« bylo omylem přepsáno na »dicere«.

⁷⁾ Tedy ani Jan si píseň nezapamatoval, protože to byla válečná hymna gardových bojovníků. Byla to asi jásavá píseň

díků za vyvolení, píseň zvláštních pozemšťanů, kteří vypadali, jakoby ani nebyli z této země (srv. Jn. 17, 15—16!). Měli jít do boje jako zvláště schopní, pod praporem Beránka, jenž byl kdysi zabit pro jejich vykoupení a jehož čin oni zvláště dovedli oceniti.

⁹⁾ Trojí chvála se vyslovuje o tomto vybraném vojsku Beránkově (v. 4—5). První jest, že netoliko nepáchají smilstvo a cizoložství, které jest běžné u nevěřících (srv. Zj. 9, 21) a nikoli neznámé i mezi křesťany (1 Kor. 5, 1; Sk. 15, 29; Zj. 2, 14, 20); nýbrž oni se zdržují mravních poskvrn z velké dálky, vyvolivše to, co jen málo lidí chápe jako možné (Mt. 19, 10—12). Zachovávají takto nejen obecné desatero (Mt. 19, 17—20), nýbrž i to, co jest vyhrazeno dokonalosti vyšší Mt. 19, 20—21).

¹⁰⁾ Řecky: Oni to jsou, kteří následují Beránka, kamkoli jde (Hútoi hoi akolúthúntes tó arnió, hopú an hypagé). I tato chvála se týká evangelních rad, zachovávaných vybranou armádou Boží. Jen člověk, který se zbavil rázně světských péčí na nejnižší míru a vzdal se co nejvíc své vlastní vůle (Mt. 19, 21, 27), může jít pod Kristem vůdcem za všemi duchovními výboji, jichž žádá Boží čest a spása lidu (srv. Soud 7, 1—7!)

¹¹⁾ Takoví lidé jsou jako výkvět lidstva, protože jsou obětováni Bohu jako nejprzednější a nejzdravější dorost (srv. Ex. 13, 1—2; Jak. 1, 18).

¹²⁾ Srv. Sof. 3, 13! I tato věta ukazuje na vyšší dokonalost osobní strážce Beránkovy. Lež se považuje u pohanů za nejmenší hřích, i když těžce škodí bližnímu. Křesťané se stěží varují těžké lži (Sk. 5, 1 nn; Efes. 4, 25; Zj. 21, 8; 22, 15), a ti z nich patří k dokonalejším, kteří si dávají pozor na řeč (Jak. 3, 2 nn), aby se uvarovali množství všedních hříchů jazyka.

¹³⁾ Smysl tohoto zakončení 5. verše jest: Jestliže tyto vybrané čtyři jsou bez výtky před tváří Boží, jsou jistě prosty lži, která buď jak buď člověka poskvrňuje, ačkoli jest nesmírně těžko ujíti každé lži (Jak. 3, 2). Ale snaha o dokonalost dopomáhá i k této čistotě a neposkvrněnosti. Řecky zní konec kratěji (a i některé latinské rukopisy se s tím shodují): anómoi eisin (jsou bez poskvrny). Některé texty sice vkládají »kar« (zajisté), ale spíše je tu smysl stupňovací: »nýbrž vůbec«.

Takto se pomocníci Beránkovi zřetelně odlišují od heresiarchů či šířitelů kacířství, kteří právě lží (nečistotou duchovní) a smilstvím (nečistotou tělesnou a mravní) svádějí nejvíc věřících s cesty pravé. Vzhledem k tomu, že členů vybrané stráže Beránkovy a jádra Církve bojující: kněžstva, duchovních řádů obého pohlaví, i civilních křesťanů, stojících horlivostí života i činnosti ve zvláštní službě Církve a křesťanského náboženství, jest počet veliký a dokonalý (>144.000<), lze míti za to, že počet všech ostatních obyčejných křesťanů i v dobách nejposlednějších bude tisíckrátě větší.

O z n á m e n í s o u d u a n d ě l y (14, 6—13)

6. I spatřil jsem jiného¹⁾ anděla letícího²⁾ prostředkem nebe, který nesl věčně radostné poselství³⁾, aby je zvěštoval (všem)⁴⁾ obyvatelům země, to jest každému národu, i kmeni, i jazyku, i lidu.

7. Volal silným hlasem:

*Bojte se Boha
a vzdávejte mu čest!
Neboť nadešla hodina
jeho soudu⁵⁾.
Klanějte se Tomu,
jenž učinil nebe,
i zemi, i moře,
i prameny vod⁶⁾!*

8. A jiný anděl následoval za ním a volal:

*Padl, (již) padl⁷⁾
ten Babylon velký,
jenž rozhořčujícím vínem
svého smilství⁸⁾
všecky národy opil⁹⁾.*

9. Za nimi následoval třetí anděl¹⁰⁾, jenž mocným hlasem provolával:

*Bude-li se kdo klaněti
Šelmě neb její soše,
nebo kdo přijme znamení
na čelo neb na ruku:*

10. *také on¹¹⁾ bude píti
z vína rozhořčenosti Boží,
nesmíšeného,
ale kořeněného¹²⁾
v poháru jeho hněvu.
A bude mučen
ohněm a sírou¹³⁾
před tváří svatých andělů
i tváří Beránkovou¹⁴⁾!*

11. *Dým¹⁵⁾ jejich muk bude stoupati
do věků věčných.
Neodpočívají
ve dne ani v noci
ti, kdo se klaněli
Šelmě neb její soše,
nebo kdo přijali
znamení jejího jména¹⁶⁾! —*

12. Zde jest (výhodná) trpělivost svatých, kteří zachovávají Boží přikázání a víru v Ježíše¹⁷⁾.

13. Neboť jsem slyšel z nebe hlas¹⁸⁾, který mi pravil: »Napiš: Blažení (ti) mrtví, kteří umírají v Pánu¹⁹⁾ od tohoto času²⁰⁾!« — »Aby již²¹⁾«, praví Duch, »odpočinuli od svých lopot²²⁾! Vždyť jejich skutky jdou za nimi²³⁾!« —

¹⁾ Jiného, který dotud nevystoupil. Srv. 10, 1 a 8, 13!

²⁾ Také ten anděl, který zvěstoval v 8, 13 trojí »běda«, tedy opak zprávy dobré, letěl (podoben orlu s roztaženými křídly) prostředkem či vrcholem nebe.

³⁾ Doslova »euangelion aiónion« (evangelium věčné). Nejde zde o evangelium bezprostředního učení Kristova, které ovšem bylo též blahou a osvobozující zvěstí pro lidstvo, cítící tšhu svého prokletí, a které ovšem stačí samo o sobě i k posílení křesťanů dob nejposlednějších, nýbrž o novou blaženou zvěst prorockou, jejíž obsah se ihned uvádí (ve v. 7). Poselství to jest věčné či věčně radostné, protože oznamuje změny, které budou mít trvání bez konce.

⁴⁾ Míní se všichni obyvatelé země (hoi kathéménoui epi tés gés). Srv. 13, 7 atd.!

⁵⁾ Anděl vyzývá lidstvo — v poslední chvíli před soudem —, aby se rychle vrátili, chtějí-li se zachrániti, k prvnímu přikázání Božímu (srv. Ex. 20, 1—6; Deut. 5, 6—10!).

⁶⁾ Srv. Zj. 8, 7—12!

⁷⁾ I druhý anděl letěl jako první a v letu ohlašoval radostnou zprávu (srv. 18, 2). Dvakrát »padl« znamená »opravdu a skutečně padl«. Prorok uvádí jako věc odbytou, co se co nejdříve stane (srv. Is. 21, 9; Jer. 51, 7 nn). Neboť nejdříve bude souzen mystický Babylon, střed nebo hlavní město budoucí říše Antikristovy, takofka trůn Satanův (Zj. 2, 13), odkud velkera nevěra a nemravnost vchází do světa.

⁸⁾ Oinos tú thymú tés porneias (vino smilství, vyzývajícího k hněvu) stojí proti »oinos tú thymú tú theú« (vino prchlivosti Boží ve v. 10.). Pohár hněvu Božího se tam však jmenuje »to potérion tés orgés auté«).

⁹⁾ Řecky: pepotiken (od potizó). Babylon tedy přivodil stav trvalé duševní opilosti u příslušníků všech národů.

¹⁰⁾ I tento třetí anděl se objevuje na zenitu a oznamuje radostnou zprávu, že nejen Antikrist a jeho služebníci, nýbrž i ti, kdož ze zisku nebo zbabělosti poslouchají jeho nebo lži proroka (viz hl. 13!), budou souzeni a odsouzeni.

¹¹⁾ Srv. 16, 19, kde vedle veleměsta antikristova, Babylona,

také provinční města pohanská dostávají svou odplatu. Srv. Z. 74, 9; Jer. 25, 15!

¹³⁾ Řekové nepili obyčejně víno čisté; bylo jim příliš silné. Proto je rozředovali vodou. Naproti tomu kořenili zase jindy čisté víno, aby ještě více zvýšili jeho opojnost. Sloveso »kerannymi« (mísím) naznačuje obojí tuto činnost. Oinos akratos (v. 10) jest víno nesmíšené (lat. merum); kdežto oinos kekerasmenos (v témž verši) jest víno míchané s nějakým kořením.

¹⁴⁾ Srv. Gen. 19, 24; Zj. 9, 17—18; 21, 8; Ez. 38, 22!

¹⁵⁾ Všecko lidské dění se takto odehrává (Lk. 15, 7. 10; 1 Kor. 4, 9), a ani andělé, ani Kristus nepomohou pak již nikomu, protože ti tři andělé, letící pod oblohou, varují lidstvo naposledy.

¹⁶⁾ Srv. Zj. 19, 3; Is. 34, 10! Dýmem (srv. Is. 66, 24) možno rozuměti i marné výkřiky zoufalství, které se budou ztráceti do věčnosti. Trvání muk bude věčné, a nebude míti nikdy přestávky nebo úlevy (srv. Lk. 16, 24).

¹⁷⁾ Peklo jest zasloužený trest za uctívání ďábla a jeho podob. Třetí anděl tím začíná a tím končí.

¹⁸⁾ Místo trpělivosti stojí v řeckém: »vytrvalosti« (srv. Lk. 8, 15; Zj. 13, 10!). Vskutku jest třeba opětné výzvy k vytrvalosti, protože jen tak lze ujíti osudu zbabělců. Jest nezbytně třeba přijmouti jakýkoli los na zemi a nehledati uniknutí zradou spáchanou na křesťanství (13, 10 b); jest třeba až do smrti zachovávat mravní přikázání Boží i zjevené náboženství Ježíšovo (12, 7).

¹⁹⁾ Hlas, který z rozkazu Božího potvrzuje, co bylo právě řečeno, a dokonce káže tuto okolnost vepsati do proroctví (srv. 19, 9!).

²⁰⁾ To nejsou pouze mučedníci, nýbrž i vyznavači, kteří umírají ve spojení s Kristem (srv. Řím. 14, 8; 1 Kor. 15, 18!), ve víře a lásce Kristově.

²¹⁾ Toto »apartí« (amodo) nepatří k následující větě, nýbrž má upozorniti na to, že každý člověk má v svém vlastním životě umřít v Pánu, aby si zajistil blaženost, aniž má neb musí čekati na druhý příchod Kristův. Nebo spíše: že ti, kdo umrou v Pánu od začátku velikého soužení poslední doby (7, 14), budou ovšem rychleji, t. j. bez dlouhého očistce, přijati do nebe,

protože vytrvati v dobrém za podmínek obzvláště krutých bude možno jen s přinesením velkých sebezapření.

²¹⁾ Místo »iam« (již) má řecký text správně »nai« (ano). Zní tedy věta jasněji takto: »Ano!«, praví Duch, »aby odpočinuli« atd. Duch svatý tedy potvrzuje znova to, co řekl právě anděl z jeho příkazu (srv. Mt. 11, 9; Zj. 2, 7 atd.); ale přidává vysvětlení, v čem blaženost bude záležeti.

²²⁾ Lopoty (»kopoi«) jsou všechna utrpení, přemáhání, práce a snažení (srv. 1 Kor. 15, 58!). Blažení nebudou už nikdy prožívat nic nepřijemného, zejména pak to nemilé, co prožili jednou na světě (srv. Žid. 4, 10; 1 Petr 5, 10). Stojí to tedy opravdu za to, aby lidé vytrvali ve všem plahočení pro Boha až do konce (Mk. 13, 13).

²³⁾ Zde připomíná Duch svatý druhou vlastnost života blaženého: radost a slávu z dobrých skutků, vykonaných na zemi. Svatý Jakub naznačil, že skutky z víry přetrvávají víru (2, 14—26), a Kristus zvláště důrazně upozornil na slávu i věčnou účinnost dobrých skutků (Mt. 6, 20; 25, 35 nn). Ty tedy činy, které byly v Bohu vykonány, jsou slávou člověkovou, když se objeví před tváří Boží a když se ukáže jejich podobnost se skutky Božími (srv. Jn. 3, 21!).

Vykonání soudu anděly (14, 14—20)

14. V tom jsem — hle! — viděl¹⁾ bílý oblak, a na tom oblaku seděl kdosi, jenž se podobal synu člověkovu. Měl na hlavě zlatou korunu a v ruce ostrý srp²⁾).

15. A jiný anděl³⁾ vyšel z chrámu a volal silným hlasem na toho, jenž seděl na oblaku: Spust srp a žni⁴⁾! Neboť čas žni již přišel⁵⁾), poněvadž žeň země dozrála⁶⁾!

16. Tu máchl ten, jenž seděl na oblaku, svým srpem po zemi, a zem byla požata⁷⁾).

17. I vyšel z toho chrámu, který jest v nebi⁸⁾, jiný anděl, který měl rovněž ostrý srp⁹⁾.

18. Pak vyšel od oltáře (ještě) jiný anděl, ten, který měl moc nad ohněm¹⁰⁾, a volal silným hlasem na toho, jenž držel ten ostrý srp: Spusť svůj ostrý srp a ober hrozny z révy země, protože bobule její dozrály!

19. I máchl ten anděl svým srpem po zemi, obral révu země a naházal ji do velkého lisu¹¹⁾ rozhorlenosti Boží.

20. Lis ten pak byl šlapán mimo Město¹²⁾; ale krev, která z toho lisu tekla¹³⁾, sahala až po uzdy koní, na vzdálenost tisíce a šesti set honů¹⁴⁾.

Poznámky k 14, 14—20

¹⁾ Ve dvojím vidění (14, 14—16; 14, 17—20) spatřuje prorok, kterak naloží Bůh se všemi lidmi, kteří »neumrou v Pánu«. Jedno vidění se děje pod obrazem žní obilních, druhé pod obrazem vinobraní.

²⁾ Mesiáš čili Syn člověka provádí v prvním obraze soud Boží osobně. Znamení jeho hodnosti jsou: sedí na oblaku (srv. Dan. 7, 13; Mt. 17, 5; Mk. 13, 26); má dávnou podobu Syna člověčkova (Dan. 7, 13; Mt. 8, 20 atd.; Jn. 1, 51); má na hlavě věnec nejvyššího soudce (srv. Ž. 20, 4; Mt. 27, 29!) a ostrý srp, který rovněž náleží k odznakům soudce nad celým světem (Joel 4, 13).

³⁾ I Mesiáš jest anděl (Mal. 3, 1), protož jest posel nové Boží smlouvy; a všichni andělé zde vystupující jsou Bohem vysláni, aby vyřizovali Boží vzkazy.

⁴⁾ Joel 3, 13a!

⁵⁾ Mt. 13, 30; Mk. 4, 29.

⁶⁾ »Therismos« jest žatva, i to, co se má kositi. Když jest obilí suché (exéranthé), nelze již čekati, protože by zrní vy-padalo.

7) Syn člověka čekal na tento vzkaz Otcův, jako na smluvný okamžik. A v okamžiku jest žatva u konce. Ostatek zakončují andělé podle Mt. 13, 30 a 13, 39—42. Neboť vskutku jde o soud nad lidmi zlými, kteří dozráli před Bohem v své nepravosti.

⁸⁾ Srv. Zj. 11, 19!

⁹⁾ Tento anděl opakuje jiným způsobem předvedený již soud Syna člověka. Přináší si však k tomuto zastupování rozkaz a zmocnění z Boží velesvatyně.

¹⁰⁾ Tento třetí anděl přichází od zápalného oltáře Božího (6, 9; 8, 3—5; 9, 13), tedy od místa, které je co do hodnoty hned po velesvatyni. Má moc nad ohněm, který spaluje oběti, ale i nad vším jiným ohněm (srv. 16, 5). Ten oznamuje z vůle Boží andělu, vykonávajícímu soud, okamžik, kdy bobule špatného vína jsou zralé k obrátění. I toto prorokoval Joel v 4, 13, a i tento rozkaz Boží jest proveden rychle, ale s obtížností, jaké vyžaduje andělská služba, proti oné jednoduchosti, která jest nápadná v 16. verši.

¹¹⁾ Srv. Is. 63, 2 násl. Lisem rozhorlenosti sluje tento lis pro svůj trestní úkol: má mačkat těla hříšníků, až z nich poteče krev jako z hroznů šťáva. Je to lis ohromně veliký, jeden pro celé hříšné lidské pokolení.

¹²⁾ Narážka na Joele 4, 12, kde se Jahve káže národům odebrati k soudu do údolí Josafat v blízkosti Jerusalema. Také zde jest řečeno, že Město, t. j. sídlo veškerého křesťanstva, bude ušetřeno (srv. 11, 1—13!).

¹³⁾ Šťáva neschůdných hroznů se proměňuje v krev (srv. Is. 63, 3), která znamená dílo úplné zkázy, z níž není žádného užitku.

¹⁴⁾ »Stadion« (hon) bylo asi 200 m, 1600 honů skoro 300 km. Přičteme-li k tomu výšku krve, jest obraz popravky nevěstky Babylonské se všemi jejími milenci ohromující. Dříve však, nežli se provede tento soud i trest, nežli se provedou všechny ony poslední soudy a rozsudky nad nepolepžitelnými, užije Bůh ve své shovívavosti ještě posledních prostředků k obrácení špatného lidstva. Bude na ně poslati tresty časné, aby je odstrašil od trestů věčných. Soudy předběžnými budou vždy znatelněji poučování o soudu konečném a nezměnitelném.

Misky hněvu Božího (15, 1—8)

1. Tu jsem spatřil na nebi jiné veliké a podivuhodné znamení: sedm andělů, majících (v ruce) sedm posledních ran, jimiž má býti dovršeno rozhořčení Boží¹⁾).

2. Uzřel jsem²⁾ též cosi jako skleněné moře, prosycené ohněm³⁾. Ti, kdo zvítězili nad⁴⁾ Šelmou, stáli na tom skleněném moři⁵⁾, držíce harfy Boží⁶⁾,

3. a zpívali píseň Mojžíše⁷⁾, služebníka Božího, a (zároveň) píseň Beránkovu⁸⁾:

*Veliké a úžasné jsou tvé skutky⁹⁾,
Pane, Bože Všemohoucí¹⁰⁾!
Správné a věrné jsou tvé cesty¹¹⁾,
Králi věků¹²⁾!*

4. Kdo by se tě nebál, Pane,
a neoslavoval tvé jméno¹³⁾?
Vždyť ty jediný jsi svatý¹⁴⁾!
Vždyť všechny národy budou přicházeti
a na tvář padati před tvou tvář¹⁵⁾!
Vždyť tvé úradky se ukázaly spravedlivé¹⁶⁾!

5. Teprve potom¹⁸⁾ jsem viděl, kterak, hle: otevřen byl chrám stánku svědectví¹⁹⁾ v nebi,

6. a z chrámu¹⁹⁾ vyšlo sedm andělů, kteří mají (zpusobiti) těch sedm ran. Byli oděni v čisté skvoucí lněné roucho a (vysoko) na prsou byli přepásáni zlatými pásy¹⁷⁾).

7. Tu jedna ze čtyř živoucích podob dala těm sedmi andělům po zlaté misce¹⁸⁾, plné rozhorlenosti¹⁹⁾ toho Boha, jenž²⁰⁾ žije na věky věkův.

8. I naplnil se chrám dýmem¹⁾) od Boží velebnosti a od jeho moci, a nikdo nemohl²⁾) vstoupiti do chrámu, dokud se nedovršilo oněch sedm ran sedmi andělů.

Poznámky k 15, 1—8

¹⁾ Tento první verš jest jako nápis celého vidění o vylévání sedmi misek Boží rozhorlenosti před konečným soudem nad Babylonem, který jest předmětem líčení kapitoly 17, 1—19, 10. Těch sedm andělů, kteří mají uvrhnouti na lidstvo poslední časné tresty Boží, jest rozdílno od andělů troubících na pozouny (archandělů); ale i v trestání Božím jest zachováno posvátné číslo sedm, jímž se vždycky naplňovala a bude naplňovati (ctelesthé) spravedlivá prchlivost Boží (srv. Lev 26, 18. 21. 24. 28; 2. 79, 121). Výslovně se však poznamenává, že to jsou rány poslední, takže pak už zbývá jen rána věčná. Těch sedm obrovitých andělů s miskami jest opravdu znamení veliké (srv. 12, 1. 3), jedno z největších v celé Apokalypse.

²⁾ Co následuje v 2.—4. verši, jest radostný pohled na věci potěšitelné, dříve než začne líčení ran od v. 5. Podobně předcházelo líčení stavu blažených před rozlomením sedmé pečeti v kapitole 7.

³⁾ O skleném moři byla řeč již v 4, 6. Tam bylo podobno křesťálu, zde je »smíšeno« (memigmené) s ohněm, patrně ohněm Božského hněvu.

⁴⁾ Opět jest řeč o vítězích jako v 2, 7 atd. Zde jde o vítěze zvláště slovutné, protože nepodlehli v bitvě nejstrašnější ze všech (viz kap. 13!). Proto se nespokojuje svatopisec pouhým »nikan tina«, nýbrž klade předložkový pád s »ek«, aby zdůraznil vítězství nad krajním nebezpečím, jež hrozilo se strany antikristovy každému trojím způsobem (ek tú thériú, ek tés eikonos autú, ek tú arithmú tú onomatos autú). Toto poslední, vítězství nad nebezpečím, pocházejícím z neznalosti podstatné špatnosti antikristovy (viz 13. 17—18!), lze považovati za největší, poněvadž jinak má Antikrist tisíce možností připoutati každého k sobě nějakým zdáním dobra.

⁵⁾ Vítězové stojí před Bohem jako onen dvůr nebeský ve 4. kapitole, na nesmírné podlaze («epi» se čtvrtým pádem!) průhledné oblohy (srv. Gen. 1, 7), tentokrát rudě prosvícené ohněm, padajícím s nebe na zemi (srv. 8, 7—12; 13, 13; 14, 18; 20, 9).

⁶⁾ Právě s takovými harfami, určenými k oslavě Boží, stálo čtyřicet kmetů v 5, 8, aby tam jako zde zvuk nástroje doprovázel slova hymnu. Z toho plyne, že postavení vítězů z období Antikristova bude zvlášť vynikající.

⁷⁾ Jako si Israelité oddechli po překročení Rudého moře a zapěli s Mojžíšem slavnou píseň díky (Ex. 15, 1—18), tak i zde vítězové nad Antikristem, jenž byl zpředobrazem faraonem, zpívají po zázračném uniknutí z nástrah Lžimesiášových pod vůdcovstvím Beránkovým píseň radosti a vděčnosti, zcela podobnou písni Mojžíšově, ale zpívanou v novém duchu a významu.

⁸⁾ Z. 110, 2 n; 138, 14, 145. 4—6.

⁹⁾ Řecké »pantokrátör« znamená »Všemocný Vládce«. »Král věků« (ho basileus tón aiónón) jest lepší čtení než »Král národů« (ho b. tón ethnón«). Srv. Ex. 15, 18 a Jer. 10, 7!

¹⁰⁾ Z. 144, 17; Zj. 16, 7; 19, 2; Deut. 32, 4.

¹¹⁾ Jer. 10, 7; Z. 85, 9. Právě k tomu vyzýval anděl v 14, 7, a k obnovení víry v Boha a úcty k němu po celém světě směřují všechna opatření, která učiní Bůh v posledním čase.

¹²⁾ Srv. Ex. 20, 3; Mt. 19, 17 a j. Jediný Bůh, a nikdo jiný, nejméně pak nějaký démon zasluhuje úcty jako Nejsvětější, Nejlepší atd.

¹³⁾ Srv. Z. 85, 9; Mich. 7, 16 n!

¹⁴⁾ Bůh ukáže, že nebývá posmíván beztrestně (Gal. 6, 7) ani v malých věcech. Čím víc, až potrestá zlé ranami, kterým nebude nikdy podobných? — Tyto tři věci (tři důvody k rozlišení pravého náboženství po celém světě): svatost, síla a spravedlnost Boží, jak se projeví opět před koncem časů, způsobí, že se nikdo nebude musiti schovávat s vírou, protože se pak ani pohané neodváží pokračovati v službě modlám.

¹⁵⁾ Kai meta tauta. Tato formule uvádí grandiosní vidění trestů po předchozích pohnutkách k naději, jakou mají mít služebníci Kristovi v konec všech pronásledování. Teď vystoupí andělé trestů a obdrží plné moci k provedení svého poslání.

¹⁶⁾ Je to stále tentýž chrám v nebi, jediná velesvatyně v místě blažených, kde Bůh prodlévá zvláště viditelně a přijímá pocity svých milovníků. Stánek svědectví byl předobrazem tohoto »chrámu v nebi« (srv. Ex. 25, 9. 40; Žid. 8, 5). Zde tedy, na místě nejsvětějším, dostávají andělé od Boha rozkazy i plné moci.

¹⁷⁾ Andělé ti patří k nejvyšším (Srv. Ez. 9, 3; Zj. 1, 13; 19, 8. 14). Jsou oblečeni jako sám Syn člověkův, v roucha osob knížecích.

¹⁸⁾ Srv. 8, 2! Jedna ze čtyř bytostí, nejbližších Božímu trůnu, odevzdává andělům misky, symboly svěžené moci trestní.

¹⁹⁾ Misky jsou naplněny tekutinou, znázorňující spravedlivé a v čin přecházející rozhořčení Boží. Tato pouhá hnutí vůle Boží jsou mocnější než všechna moc Antikristova i Satanova (srv. 2 Thes. 2, 8f).

²⁰⁾ Krátká, ale výrazná doxologie v tomto napjatém spěchu.

²¹⁾ Srv. Ex. 40, 32. 33; Is. 6, 4!

²²⁾ Pro vonný dým nesmírné Boží slávy. Právě tím dal Bůh najevo, že v té chvíli již nenajde nikdo cesty k němu, aby ho mohl uprositi, a mohl tak zmařiti, dovolávaje se Božího milosrdenství, rozhodnutí jeho spravedlnosti.

Vylití čtyř misek (16, 1—9)

1. Tu jsem uslyšel z chrámu¹⁾ mocný hlas, který pravil těm sedmi andělům: Jděte²⁾ a vylijte sedm misek rozhorlení Božího na zem!

2. I odešel první, a vylil svou misku na zem³⁾. A udělaly se škaredé a obtížné vředy⁴⁾ na lidech, kteří měli znamení Šelmy, i na těch, kteří se klaněli její soše.

3. I vylil druhý anděl svou misku na moře. A proměnilo se v krev⁵⁾, ale jako jest krev mrtvol, a všechna živá bytost v moři zhynula⁶⁾.

4. Když třetí anděl vylil svou misku na řeky a vodní zřídla, povstala krev^{a)}).

5. I uslyšel jsem anděla vod'), jak praví:

*Spravedlivý jsi, Pane,
který jsi a kterýs byl,
Nedotknutelný,
že jsi vynesl tento soud!*

6. Protože vylili krev
svatých i proroků^{b)}):
dals také jim píti krev,
jak zasluhují! —

7. A od oltáře jsem zaslechl (kohosi) jiného, jak odpovídá^{c)}):

*Ano, Pane,
Bože Všemohoucí^{d)}!
Pravá a poctivá
jsou tvá rozsouzení! —*

8. Když čtvrtý anděl vylil svou misku na slunce, bylo mu dáno trápiti lidi vedrem a ohněm^{e)}).

9. Lidé byli rozpáleni strašlivým horkem a rouhali se jménu Boha, který má moc nad takovými ranami^{f)}; ale neobrátili^{g)} se, aby mu vzdali čest.

Poznámky k 16, 1—9

¹⁾ Z toho chrámu těch sedm andělů vyšlo (15, 6), a od jedné ze čtyř živoucích podob obdrželo misky rozborlení (15, 7). Teď teprv vychází z chrámu, zahaleného dýmem, výslovný povel od Boha, prostředkovaný mocným hlasem anděla, aby se začalo s vyléváním misek.

7) Andělé musí jít tam, odkud je možno a je třeba misky vyliší. Všecky misky se nevytékají na zem, ale všechny mají zasáhnouti království bezbožníků.

8) Po zatroubení prvního pozounu byla rovněž raněna země (8, 7) a těžce poškozena různým způsobem.

9) Vždy dostali lidé také v šesté egyptské ráně (Ex. 9, 10 nn). Zde se však, po vyliší první misky jako návesti prvního trestu, ukázaly jen na těch, kteří měli znamení Šelmy (13, 16), nebo kteří se klaněli její soše (13, 15). Nic prozatím není řečeno o těch, kteří se klaněli Draku a Šelmě (13, 4), ani o těch, kteří místo znamení Šelmy měli jen její jméno neb číslo (13, 17). Vždy byly na pohled odklivé (kakon), co do účinku bolestivé (ponéron). I to odpovídá odpuzujícímu »znamenku« Šelmy a mrzkému »úkonu« klanění.

10) Srv. Ex. 7, 20! Jako však ve Zj. 8, 8—11 jest voda slaná (8, 8—9) oddělena od sladké (8, 10—11), tak i zde při vyliší druhé a třetí misky.

11) Myslí se živá bytost mořská, všecko »to, co žije v moři« (pasa psyché zóēs, ta en té thalassé). Smrt tobo všeho jest zaviněna krví mrtvolnou, t. j. rozkládající se a plnou hnilobné otravy.

12) Srv. Zj. 7, 1—2; 14, 18! Tento anděl vod je zvláště oprávněn mluvit o vodních pramenech, i o spravedlnosti, kterou Bůh provozuje tím, že trestá lidi jejich vlastními hříchy; v tomto případě trestá Bůh lidi nuceným pitím krve (pitím vody proměněné v krev), za dřívější prolévání krve nevinné (srv. 14, 8. 10!)

13) Srv. 11, 18! »Proroci« jsou Církev učící, »svatí« církev věřící.

14) Většina řeckých rukopisů čte: »A zaslechl jsem, jak oltář praví« (srv. Zj. 8, 3 násl.; 9, 13!). Apoštolu připadá, že hlas vychází od nebeského obětního oltáře (srv. 8, 3; 14, 18!); může to však býti hlas duší mučedníků (6, 9 nn), které jsou právě nejvíc povolány k tomu, aby svědčily o Boží spravedlnosti, již se prudce dovolávaly (srv. 2. 18, 10!)

15) Řecky: »Vševládny«.

16) Slunce se obsahem misky rozpálilo mnohonásobně, zatím co po čtvrtém zatroubení na pozoun nebeská tělesa ochladla

(Zj. 8, 12). Místo »trápiti lidi vedrem a ohněm« stojí v řeckém: »spalovati lidi ohněm«.

¹²⁾ Tedy to, co má lidi upozorniti na jejich provinění a povzbuditi k lítosti, jest příčinou jejich dalších rouhání a vzpírání. V té chvíli — ku podivu! — znají přece i Boží moc, a přece se mu rouhají!

¹³⁾ Srv. Zj. 9, 20—21!

Vylití dalších tří misek (16, 10—21)

10. Když pátý anděl vylil svou misku na trůn Šelmy¹⁾, zatmělo se její království²⁾.

11. I hryzli si jazyky mukou, a rouhali se Bohu nebeskému pro své muky a rány³⁾; ale ze svých skutků se neobrátili⁴⁾.

12. Když šestý anděl vylil svou misku na onu velikou řeku Eufrat⁵⁾, vysušil⁶⁾ její vodu, takže se připravila cesta králům od východu slunce.

13. I spatřil jsem, kterak z tlamy Drakovy, z tlamy Šelmy i z tlamy Lžiprorokovy⁷⁾ vycházejí tři nečistí duchové na způsob žab.

14. Jsou to totiž duchové běsů⁸⁾, kteří činí divy a kteří vycházejí ke králům celé země, aby je shromáždili k bitvě onoho velikého dne Všemocného Boha.

15. Nuže, přicházím jako zloděj⁹⁾. Blažen, kdo bdí a hlídá svůj šat, aby nemusil jíti nahý a nebylo viděti jeho hanbu!

16. I shromáždí¹⁰⁾ je na místo, které se jmenuje židovsky Har Magedon¹¹⁾.

17. Když sedmý¹⁾) anděl vylil svou misku na vzduch, ozval se z chrámu od trůnu²⁾) mocný hlas, jenž pravil: »Stalo se!³⁾).

18. Pak nastalo blýskání, hlasy i hromy, a povstalo strašné zemětřesení, jakého nebylo nikdy, co lidé žijí na zemi, tak veliké zemětřesení a tak strašné.

19. Tu se veliké Město⁴⁾) roztrhlo na tři části, a města pohanská se řítila⁵⁾). Tak⁶⁾) ten velký Babylon přišel Bohu na pamět, aby mu podal pohár vína svého rozhořčeného hněvu⁷⁾).

20. Kde jaký ostrov zmizel, a hor nebylo možno nalézt⁸⁾).

21. A kroupy veliké skoro jako cent⁹⁾) padaly s nebe na lidi; lidé se však rouhali Bohu pro tu ránu krup, poněvadž byla náramně veliká¹⁰⁾).

Poznámky k 16, 10—21

¹⁾ Vylití misky pátého anděla, nepředpokládáme-li, že »tma« jest míněna doslova jako v Ex. 10, 21, znamená ránu podstatně horší než byly všechny předcházející. Ty se týkaly věcí přírodních, jež jsou svou povahou určeny k tomu, aby člověku sloužily, a jen z důvodů trestních mohou se vzbouřiti z rozkazu Božího proti králi přírody, člověku. Pátá miska však zasahuje přímo střed, základ a srdce moci Antikristovy, to jest sám »trůn« Šelmy. Je-li trůnem Božím nebe (Mt. 5, 34), může býti peklo nazváno trůnem Satanovým. Trůnem Antikristovým jest však místo na zemi, buď hlavní město jeho veleříše, které bude třeba určití podle 13, 1—2, nebo soubor všech jeho zřízení k vládě zla na tomto světě, soustředěný do jeho hlavního města. Ježto světu nelze vládnouti bez povolování jeho žádostem, totiž žádosti těla, žádosti očí a pýše života (1 Jn. 2, 15—16), a ježto právě rozdmýchávání těchto žádostí jest nejjistějším

prostředkem k rozmnožování hříchů na světě a k přivádění lidí do pekla, jest míti za to, že pravá oblast působení Lžimesiášova, jeho opravdový trůn a stolice, na níž může nejbezpečněji seděti na lidech a vládnouti jim bez překážky, jest sama nejvyšší a ústřední organisace pro rozněcování trojí žádosti světa. Jako totiž není žádná věc tak velice »ze světa«, jako jmenovaná trojí žádost (tt), tak nemůže Antikrist, nazvaný od skutečného Mesiáše »knížetem tohoto světa« (Jn. 14, 30; 16, 11), naléztí lepší trůn pro své působení než ústředí všech zřízení, jež tuto trojí žádost rozjitřují. Praví-li se o Pergamu (2, 12—17), slyoucím požívačností, nemravností, mrzkou ziskuchtivostí, modloslužbou, pohanským kejklřstvím, shonem po tajném vyšším poznání, pronásledováním věřících a kacířskými naukami, že je v něm »trůn Satanův«, a čteme-li v Apokalypse v 13. kapitole 2. verši (v řeckém textu), že Drak či Satan propůjčil na zemi »svůj trůn« prvé či mořské šelmě (na rozdíl od druhé šelmy, již uložil organisovati vládu nad veškerým slovem i myšlením světa), můžeme se domýšleti, jak asi vypadá a v čem záleží střed a soustava tohoto dvojího panství, panství Lžikristova i jemu podřízeného panství Lžiproroka. Jako jest jádrem vojsk Beránkových sbor těch, kdož zachováváním tří evangelních rad a cnosti bezelstnosti čelí přímo trojí zlé žádostivosti a jí pomáhající lži (Zj. 14, 1—5), tak sbor těch, kteří všemi lidskými prostředky štvou trojí žádost a utvrzují přesvědčení o její naprosté a neobmezené oprávněnosti, tvoří nejhlavnější oporu a nejlepší prostředek obou šelem.

*) Prorok chce říci, že se skvělá královská vláda antikristova (»basileia«) promění v temnou, to jest neveselou (srv. Přís. 20, 20; Is. 9, 11), a to právě pro nejbližší Antikristovy přísluhovatele. Ze se království Antikristovo budejeviti světu skvělé, plyne z toho, že jím Satan pokoušel k modloslužbě samého Krista, jak čteme u sv. Lukáše 4, 5—8. Teď se však království to zatmí (basileia eskotómené či eskotismené), protože na trůn Antikristův vylije pátý anděl tajemný obsah své misky.

*) Zatemnění království Lžimesiášova věští jeho blízký konec. Ale i účinky páté rány na »trůn« šelmy jsou drásající. Ti, kdo stojí Antikristovi nejbližce, budou podrobeni záhadným

»mukám« i »ranám«, které je budou jednak doháněti k šílenství, jednak je ještě více, působením Lžíprorokovým, budou utvrzovati v odboji proti Bohu. Ačkoli budou trpěti zřejmě proto, že se odvraceli od Boha a Krista k ďáblu a antikristu, a ačkoli nebudou Boha a Krista uznávati, bude podle jejich řeči jediné tento Bůh příčinou jejich muk i jejich ran. Budou ho tedy uznávati po zlém, když ho nechtěli uznati po dobrém. Jsou různé způsoby, jak vyložiti onu trýzeň (ek tó ponú), pro kterou se budou předáci antikristovi kousati do jazyků, ony muky a rány (ek tón ponón kai ek tón helkón), pro něž si budou chtěj nechtěj vzpomínati na Stvořitele pravého a jediného. Mimo bolesti, zaviněné křiklavým přestoupením příkázání, lze mysleti, nedáváme-li přednost doslovnému výkladu sedmi ran, vzatých v celku, na muka (ponoi) zoufalství, věčného brzký konec, na šílený hlad neukojených a zvířecích pudů, na zuřivost poznání, že dobro ještě nevymřelo, na závist, která není nikdy nasycena a vždy hladová po cizím, na rány (helké), způsobené příčinami vnějšími, na vředy (helké), způsobené příčinami vnitřními, možná hříšnými výčitkami, kterých nebude lze ničím potlačiti.

*) Lidé zatvrzelí se neobráti, ani když utrpení dosáhne rozměrů nebo stupňů nesnesitelných. Vina těch lidí ovšem poroste, jelikož časný trest je vždy ještě milostí, vyzývající k polepšení. Neviděti své viny a nelitovati jí ani po novém a novém trestu, jest nové a nové odpírání milosti, hřích proti Duchu, vyvrcholení nenapravitelné zloby, která pak již nebude moci býti potrestána jinak než trestem věčným.

*) V Zj. 9, 14 jest řeč o andělu, jenž po zatroubení na šestý pozoun odpoutal u Eufratu čtyři démonické velitele nesčetných temných vojsk východně od tohoto veletoku; také zde šestý anděl, jiný než tenkrát, upravuje cestu národům od východu, těm totiž, kteří jsou vedeni démony, aby vstoupily na západě do říše Antikristovy a posílily jeho vládu.

*) Srv. Is. 11, 15; Jer. 50, 36!

*) Viz Zj. 13, 11! Záby připomínají druhou egyptskou ránu (Ex. 8, 1—15), a už svou přirozeností naznačují duchy nečisté (srv. Mt. 10, 1. 8 atd.).

*) »Duchové běsů« jsou duchové padlých andělů. Zde jde

o běsy, kteří jsou vybaveni mocí činiti divy (Zj. 13, 13) a kteří mají úkol štváti krále i národy celé obydlené země (této oikúmenés holés) do bitvy proti Všemohoucímu (srv. Zj. 17, 4; 19, 19—21!), do bitvy, která se uskuteční v den nejposlednější.

⁹⁾ Srv. 3, 3; Mt. 24, 23; 1 Thes. 5, 21 Vložka tato chce upozorniti, že ten veliký den se blíží, i když se neví přesně, kdy nastane. I zloděj se blíží, ale tajně. Kdo nebdí, bude přepaden od spojených vojsk a obrán o šat posvěcující milosti. Když se pak objeví Pán, nebude kdy na shánění šatu. Neboť jakmile začne soud, roucho svatební kupovati se již nepovolí.

¹⁰⁾ Možno rozuměti: Bůh, který je chce zničiti pohromadě, ačkoli ti králové myslí, že se ze svého vlastního podnětu jdou spojit s Antikristem proti Církvi. Řecký text jest nepochybný: Střední podmět (pneumata daimonión) má přísudek »synégagen« nebo »synégagon« (shromáždili). Jsou to ti »duchové běštů«, o nichž jest řeč v 16, 14. Srv. též 20, 7!

¹¹⁾ »Har« jest hora. Magedon (srv. Soud 5, 19: 31; 4 Král. 9, 27; 23, 29; Zach. 12, 11!) jest místo porážky nepřátel Božích. Na tuto horu se postaví spojení králové, jako zase Beránek na horu Sion (14, 1). Tím samým jest podle předobrazu bitva rozhodnuta v neprospěch bezbožných králů.

¹²⁾ Srv. závěr rány, uvedené zatroubením sedmého pozounu (Zj. 11, 19). Zde se však vyzdvihuje obzvláštní prudkost dočasně trestajících zemětřesení i krupobití, jakých vskutku nikdy nebylo a více nebude, neboť touto poslední ranou jsou skončeny všechny pokusy Božího milosrdenství (15, 8).

¹³⁾ Srv. 19, 5! Boží trůn jest totiž od 15, 8 v nebeském chrámu, do něhož přenesl Bůh z ostatního nebe svou zvláštní přítomnost.

¹⁴⁾ Jest konec všemu: i časným trestům, i posledním projevům slitovnosti.

¹⁵⁾ V 11, 8 se tak jmenuje Jerusalems, ale podle 11, 13 není už Jerusalems znamením města bezbožného. Veliké Město této kapitoly je tedy hlavní město Antikristovy říše, Babylon, jenž jest jmenován výslovně v 17, 18.

¹⁶⁾ Drtivá katastrofa v hlavním městě a těžké pohromy mnohých měst provinčních jsou předzvěstí jejich brzkého úplného zániku (řecký výraz »epesan« může znamenati právě tak

»padla« jako »padala«, t. j. »božila se« nebo »začala se božiti neb rozpadávati«).

¹⁷⁾ Doslova »kai« (a); ale smysl »tak« nebo »A tak« jest nepochybuý.

¹⁸⁾ Srv. 18, 5 a 14, 10!

¹⁹⁾ Dvě známky, že zemětřesení bylo téměř všeobecné, na moři i na souši. Vše, co vyčnívá nad rovinu, bude smeteno, a na rovnou poušť přijde rána krup, jaké rovněž svět ještě nezažil.

²⁰⁾ »Chalaza megalé hós talantiaia« jsou »kroupy veliké jako talentové«. Talent (talanton) byla tehdy váha asi 40 našich kilogramů, kdežto náš cent (= centnýř) měl 100 liber a vážil posléze polovici metrického centu.

²¹⁾ Řecky: »poněvadž veliká jest ta jejich rána náramně«. — Velikost rány si třeba představiti: dovedou-li malé kroupy za letní bouře rozsekati obilí na padrt, co asi způsobí ona bouře neslýchaná, která i co do prudkosti bude úměrná strašlivé váze a velikosti krup zde předpovídaných? Účinek ovšem bude právě opačný než by měl býti: nesrazí lidi na kolena, nýbrž novým rouháním budou vyzývati Boha o trest konečný a nezměnitelný. Však již také hned přikročí Bůh k podvrácení trůnu Antikristova čili vyvrácení jeho hlavního města Babylona (17, 1—19, 10), za nímž bude následovati po řadě vítězství Božího Slova nad oběma Šelmami i jejich stoupenci (19, 11—21), tisícileté období míru a pokoje před vzkříšením (20, 1—6), opětné vystoupení a odsouzení Satanovo (20, 7—10), poslední soud (20, 11—15) a nové, lepší zřízení světa (21, 1—22, 5).

Vidění Nevěstky Babylonské (17, 1—6)

1. I přišel jeden se sedmi andělů, kteří měli těch sedm misek, a promluvil ke mně. »Pojď,« pravil; »ukáži ti¹⁾ odsouzení oné veliké Nevěstky²⁾, která sedí na mnohých vodách³⁾,

2. se kterou smilnili králové⁴⁾ země a jejímž nevěstčím vínem se opíjeli obyvatelé země⁵⁾.

3. I odnesl mne u vytržení na poušť⁶⁾. Tu jsem spatřil ženu, sedící⁷⁾ na (jakési) šarlatové šelmě, plné rouhavých jmen a mající sedm hlav a deset rohů⁸⁾.

4. Žena pak byla oděna nachem a šarlatem⁹⁾, vyšperkována zlatem, drahým kamením a perlami¹⁰⁾, a držela v ruce zlatý¹¹⁾ pohár, plný ohavností i nečistot svého smilstva¹²⁾.

5. Kolem čela měla napsáno jméno tajného významu¹³⁾: BABYLON VELIKÝ, jako matka všech smilstev a ohavností země¹⁴⁾.

6. A viděl jsem tu ženu opilou krví svatých¹⁵⁾ a krví svědků Ježíšových. I žasl¹⁶⁾ jsem, když jsem ji viděl, úžasem velikým¹⁷⁾.

Poznámky k 17, 1—6

¹⁾ Celá tato věta až sem se opakuje v tónu ještě slavnostnějším v 21, 9, kde jeden ze sedmi andělů misek ohlašuje prorokovi, že mu ukáže Nevěstu Beránkovu, tak jako teď chce jiný z těch sedmi andělů ukázati témuž proroku Nevěstku Babylonskou čili ženu Antikristovu.

²⁾ Nevěstka znamená největší světskou moc, viditelnou i utajenou, v níž se soustřeďuje všechna služba všem modlám či nepravým božstvům, ať jsou jakéhokoli druhu, i všechna nemravnost porušující jak božský zákon zjevený, tak přirozený.

³⁾ I Jeremiáš vidí Babylon na vodách a věští mu konec (51, 13); též Jan vidí vody (Zj. 17, 15), třeba znamenají cosi jiného.

⁴⁾ Isaiáš mluví (23, 17) o všech královstvích světa, která obchodovala s Tyrem. Tento styk, plný nemorálnosti, jest, jak plyne z další věty, nazýván obrazně smilněním, a to je zase výstižné, třeba stručné vyjádření nepravého poměru lidstva k světu a jeho nevěrnosti k Bohu.

⁵⁾ Obraz poháru, z něhož pije celá zem a jehož vínem se opíjejí všechny národy, jest Babylon již proroku Jeremiášovi (51, 7); zde se však ono víno jmenuje přímo »nevěstčí« t. j.

»vino řemeslného smilstva« (vinum prostitutionis), jak správně překládá Vulgáta řecké »oinos tés porneias«. Tímto vínem se opíjejí, jak jest řečeno s nadsázkou, všechny země, všichni vladaři i všichni obyvatelé těchto zemí (17, 2; 18, 3. 9. 11. 15. 17). Prorok znovu upozorňuje důrazně na nemravnost a nepoctivost obyvatelů země v době rozkvětu mystického Babylonu (srv. Zj. 14, 8; 18, 3c; srv. též, co praví prorok Nahum o Ninive v 3, 4f).

*) Prorok měl nejen přistoupiti blíže (srv. 4, 1), nýbrž musil býti uveden v jiný způsob vytržení (srv. 4, 2) a přenesen do prostředí, kde by mu byl obraz chystané zkázy zřetelnější. Ostatně Isaiáš mluví, předpovídaje pád Babylonu (čímž rozumí příznačně pád celé říše babylonské), rovněž o »mořské poušti«, rozuměje tím samu onu nesmírnou Babylonskou říši (Is. 21, 1—10).

7) Seděti na trůně patří k majestátu královny. Zde však jest nosítka a ložem smilné královny mořská Šelma, o níž byla řeč v 13, 1. Neuvádí se sice se členem, ale prorok poznává brzy, všímaje si podrobností, že je to vskutku ona.

8) Hlavy, i rohy, i jejich počet potvrzují nejprve totožnost Šelmy s démonem, jehož si Satan udělal Lžimesiášem (13, 2b, 4). Proti 13, 1 má však Antikrist rouhavá jména (pyšné tituly, jimiž si osobuje božská práva) netoliko na sedmi hlavách (epitafas kefalas autú), nýbrž všude (thérion, gemon onomata blasfémias); vystrkuje je tedy vhod i nevhod, neskrývá se se svou totální ješitností, aby rozmnožil své bezbožné úspěchy. Proti Draku-Satanovi (12, 3), jenž užívá barvy ohnivě rudé, užívá Šelma-Antikrist barvy šarlatové.

9) Pro vědoucí křesťany jsou obě ty barvy živé a hrůzné barvy pekla; pro milence Nevěstky jsou to barvy vznešenosti, nádhery a svůdné krásy.

10) Srv. 18, 16! Krása a bohatství říše Antikristovy se líčí proto, aby vynikla jejich budoucí zkáza (srv. Ez. 27, 3—4 o Tyru a Lk. 4, 5—7 o spojených královstvích světa!). Drahotné památky kulturní, jimiž se chlubí ti, kdo jsou nesení a podporováni Šelmou (gyné kechrysómené), přispívají jen k tomu, že svádějí mnohé, a že jsou i po svém zničení jediným předmětem srdečné lítosti lidí tohoto světa (18, 9—19).

¹¹⁾ Nejen Nevěstka sama, nýbrž i nádoby, z nichž dává pít svým milencům, jsou vzácné a vážené. Teprve obsah tohoto poháru poučí o tom, že všechna tato krása jest zákeřná a jedovatá a že přináší smrt (Srv. Mt. 23, 25!).

¹²⁾ Pohár Nevěstčin oplývá dvojím jedem: ohavným a odpuzujícím kultem nejrůznějších model (gemon bdelygmatón, srv. Mk. 13, 14!), a nečistotou mravního chování (gemon ta akatharta téš porneias autés), vyjádřenou příkladem nejčastějším a nejnáznornějším.

¹³⁾ Slovo »mystérion«, položené zde jako přístavek (srv. totéž slovo ve v. 7), značí tajemství nebo vůbec jakoukoli tajnou věc, tedy také symbol. »To mystérion téš anomias« (tajnost nepravosti = tajná nepravost), o němž čteme v 2 Thes. 2, 7, nemá nic společného s naším místem, kromě holého slova »mystérion«. Svatopisec tedy upozorňuje, že »veliký Babylon« tohoto verše, není naprosto Babylon historický, nazvaný takto u Dan. 4, 27, nýbrž Babylon ve smyslu obrazném či duchovním (pneumatikós v 11, 8).

¹⁴⁾ Jméno Nevěstky tvořily dvě slova, ostatek jest připojené odůvodnění prorokovo. Místo latinského fornicationum, smilstev (= porneión) možno čísti skutečný řecký text jako »pornón« (smilníků), nebo jako »pornón« (nevěstek). Naznačuje se tedy bezpříkladná svůdnost Antikristovy říše. (Srv. Mt. 24, 23—25!).

¹⁵⁾ Rozuměj »věřících«. Neboť nejenom ti, kteří vydávají výslovné neb mimořádné svědectví o Ježíšovi (církve učící v nejširším smyslu), jakožto Synu člověkovu a Synu Božím (Lk. 24, 46—49; Lk. 1, 8—11; Zj. 2, 13; 11, 3), nýbrž i každý obyčejný věrný křesťan (srv. Mt. 25, 21, 23; Lk. 6, 10; Lk. 10, 45; 1 Kor. 7, 13; 14, 22; 2 Kor. 6, 15; 1 Tim. 4, 10; 4, 12; 5, 16; 6, 21) bude v době Antikristově trnem v oku všem jeho služebníkům.

¹⁶⁾ Bylo nad čím žasnouti, protože se má za to, že gevěstky nejsou ukrutné. Babylonská Nevěstka však bude zrovna tak opilá krví svatých, jako bude opíjetí vínem svého smilství všechny národy (17, 2, Srv. Mk. 6, 17—28!).

¹⁷⁾ Prorok procítil pravdivost svého vlastního popisu. Na-

zval říši Antikristovu »velikou Nevěstkou« (porné hé megalé, 17, 1), a »velikým Babylonem« (Babylón hé megalé); Zenu nebeskou (Církev) nazval 12, 1 »velikým znamením« (sémeion mega), svůj úžas nad Proticírkví »úžasem velikým« (thauma mega).

V ý k l a d p ř e d e š l é h o v i d ě n í (17, 7—18)

7. Ten anděl mi však řekl: Proč žasneš ¹⁾? Já ti řeknu tajný význam té ženy, i šelmy, která ji nese²⁾ a která má sedm hlav a deset rohů³⁾.

8. Šelma, kterou jsi viděl, byla, a není, a má vystoupiti z Propasti, a půjde do záhuby⁴⁾. Budou žasnouti obyvatelé země⁵⁾, jejichž jména nejsou od založení světa zapsána v knize života, když budou⁶⁾ viděti tu šelmu, která byla, a není⁷⁾. A teď jest (potřebí) rozumu, který má moudrost⁸⁾.

9. Sedm hlav jest sedm vrcholů, na nichž ta žena sedí⁹⁾. Také králů je to sedm¹⁰⁾:

10. pět jich padlo¹¹⁾, jeden jest, a druhý ještě nepřišel. A když přijde, smí pobýti jen malou chvílí¹²⁾.

11. A šelma, která byla a není, jest také sama (král) osmý¹³⁾; ale je z těch sedmi¹⁴⁾ a půjde do záhuby¹⁵⁾.

12. A deset rohů¹⁶⁾, jež jsi viděl, jest deset králů, kteří královskou hodnost neobdrželi, ale obdrží moc jako králové na hodinu spolu s Šelmou¹⁷⁾.

13. Ti všichni jednají svorně a svou sílu a moc dávají Šelmě¹⁸⁾.

14. Ti budou válčiti s Beránkem, ale Beránek nad nimi zvítězí, neboť On jest Pán pánů a Král králů,

a ti, kdo jsou s ním, jsou Povolání, Vyvolení a Věrní¹⁾).

15. Také mi řekl (anděl): Vody, které jsi viděl, na nichž Nevěstka sedí, jsou davy lidstva, a národy, i jazyky²⁾).

16. A těch deset rohů, které jsi viděl na Šelmě³⁾, ti budou nenáviděti onu Smilnici, a způsobí, že bude opuštěna, a svlekou ji do naha, a budou jísti její maso a ji samu spálí ohněm⁴⁾).

17. Neboť Bůh jim vložil do srdce, aby vykonali jeho soudní výrok⁵⁾ a dali svou královskou moc Šelmě, dokud se nevyplní slova Boží⁶⁾).

18. Žena totiž, kterou jsi viděl, jest ono Město veliké, které má královskou moc nad⁷⁾ králi země!

Poznámky k 17, 7—18

¹⁾ Řecky: »Proč jsi užasl?«. Srv. 7, 13, kde jeden z kmetů dává Janovi rovněž otázku, na niž by mohl odpovědět sám.

²⁾ Anděl začíná výklad s Šelmou, protože ta jest hlavní vinník, a teprv potom (v. 15—18) mluví o smilné ženě. Avšak způsob, jakým se obojí tento výklad proplétá, ukazuje, že jde o jedno a totéž ukrutně nevlídné tajemství.

³⁾ Srv. 13, 1! Základní znaky mořské šelmy se opakují, protože mají poskytnout podnět k hlavnímu výkladu.

⁴⁾ Jako se Bůh představuje jako Jsoucí, v minulosti, přítomnosti i budoucnosti (1, 4, 8; 11, 17), tak i Antikrist jest ironicky uváděn v třech obdobích působnosti (srv. 8 b!). Byl veřejně činný v minulosti, ačkoli ne osobně (Dan. 7); není veřejně činný v přítomné chvíli (srv. 2 Thes. 2, 3—12; Zj. 13, 3); bude však ještě jednou veřejně činný v budoucnosti. Posléze bude působiti osobně, a to až do své náhlé záhuby (tt; Zj. 11, 7; 13, 1 nn; 17, 3; 19, 20). Řecký text předjímá výsledek, kte-

rý se arci dostaví až v daleké budoucnosti, slovy: »a jde do záhuby«.

⁵⁾ Tento úžas jest trestuhodný a končí modlářstvím (srv. 13, 3 n). Opírá se o nepravý zázrak, a jest k němu potřebí špatného sklonu, zatím co pravé zázraky nečiní žádného dojmu na lidi zkažené (Srv. Lk. 16, 27—31!). Proto, jak se ihned dodává, vyvolení nebudou podléhati tomu falešnému úžasu (srv. Zj. 13, 8; Mt. 24, 24).

⁶⁾ Nejvíce však jest hodno pozoru, že seznam těchto vyvolených či předurčených je tak starý jako sám svět, ba že dokonce předchází stvoření světa (srv Mt. 25, 34!). V době sepsání Apokalypsy tedy Šelma »nebyla« veřejně v činnosti, protože přes všecko pronásledování křesťanů vítězil zmrtvýchvstalý Kristus a jeho evangelium (srv. 2 Thes. 2, 6!). Toliko malí antikristové: (králové, filosofové a kacíři) popírali Boha nebo Krista, a jednali podle toho s křesťany, každý podle svého vlivu a své moci (srv. 1 Jn. 2, 18—26). Nemůže tedy míti platnost žádný výklad, který chce Řím císařský nebo Římskou říši pokládati za Nevěstku Babylonskou, a některého z císařů za vlastního Antikrista.

⁷⁾ Vulgáta vypouští na tomto místě nedopatřením třetí článek Antikristova titulu (srv. v. 8a), kdežto řecký text přidává »kai parestai« (a přijde). Slova »není« (úk estin) a »přijde« (parestai) jsou přizpůsobena příslicímu proroku; ti, kdo budou žasnouti na konci času, budou žasnouti nad Šelmou, »která byla, a nebyla, a opět je zde«.

⁸⁾ Řecký text nemá počátečního »A«. V celku jde o vzbuzení pozornosti (srv. 13, 8. 18!), poukazem na nutnost moudrého uvažování a přemýšlení.

⁹⁾ Vskutku jest otázka, co znamená sedm hlav Šelmy, otázkou nejdůležitější. Anděl vykladač však pomáhá našim neshodám. Především znamená sedm hlav Šelmy sedm vrchů, na nichž Nevěstka Babylonská sedí. I když jest na snadě myšlenka, že tímto Babylonem jest Řím, jednak pro sedm pahorků, na nichž se rozkládal a jež tvořily jeho význačnou vlastnost u básníků i historiků, jednak proto, že se jmenoval mezi věščími prvního století skutečně Babylonem (1 Petr 5, 13), přece ani tento druhý historický »Babylon« není myšlen jinak než

jako jinotaj (viz 11, 8; 17, 15), jako obraz velikosti, síly a domnělé nepřemožitelnosti budoucího, dotud neznámého království, které ke konci časů založí a bude udržovati Antikrist, aby se posléze ujal sám osobně nad ním vlády. Není arci vyloučeno, že Jan nepotřeboval vůbec Říma jako podpory symbolu. Jmenuje-li se u Jer. 51, 25 Babylon historický »horou zkázy«, co bylo snazší než zesedminásobiti tuto věštbu u říše Antikristovy, který i tímto posvátným číslem, obráceným ve zlé, napodobuje Církev? Je-li i ona společností viditelnou přes svůj čistě duchovní cíl, má-li viditelnou vládu i správu, viditelný učitelský úřad, viditelných sedm svátostí jako prostředků milosti, čím viditelnější bude Proticírkev, čím více prostředků moci světské bude míti, čím velikolepější síť institucí technických, politických i kulturních, čím svehpější vládu, čím neúprosnější dozor, čím jednotnější veřejné mínění řízené shora, čím rafinovanější zařízení na potření každého svobodného projevu? To vše bude patřiti k povaze i úplnosti Antikristova státu, k sedmi horám zkázy ve světě, k temné charakteristice mystického Babylonu!

10) Latinské »Et reges septem sunt« lze přeložiti též: »Také je to sedm králů«, čímž by dvojitosť symbolu (hlava — vrch — král) byla dokonalá. Ale řecké »Kai basileis hepta eisin« lze přeložiti buď: »Králů však jest sedm«, nebo: »Také králů je to sedm«. Tímto druhým překladem se dvojitosť symbolu v slově »hlava« nevylučuje. Nad jednou říší, označenou sedmivrchým Městem, čekali bychom arci jednoho krále; ale sedm hlav Šelmy znamená sedm králů, ovšem za sebou jdoucích, kteří mají nad říší Antikristovou panovati »z milosti Antikristovy«.

11) Prorok nevidí Šelmu ve chvíli, kdy říši založila, nýbrž v tom období, kdy už pět králů této říše je svrženo (epesan), a kdy šestý král právě vládne. Události vylíčené v apokalypse od začátku snímání pečeti byly zajisté pro svatopisce vesměs události budoucí, o jejichž časovém určení ani on nebyl nikdy přesně poučen. Jest se tedy možno tázati, zda na příklad v naší době patří těch »pět« králů, o nichž jest právě řeč, již minulosti, či zda teprve přijdou, zda se nenalezáme v čte šestého krále, která bude pořád ještě v rozkvětu bezbožnosti, či zda se blížíme již konci této éry.

¹²⁾ Podle úradku Božího nemá t.vati panství sedmého krále dobu obvyklou, jako u králů předcházejících, nýbrž jen krátce.

¹³⁾ Viz pozn. k 17, 8! Antikrist tedy bude, podle tohoto jasného výkladu anděla trestů, také sám králem (netoliko jako až dotud zakladatelem a udržovatelem své říše). Bude pak v pořadí těchto králů osmý; to jest obsaženo v slovech »kai autos ogdoos estin«, kde podmět věty je »to thérion« (srv. Vulg. Et bestia ... et ipsa octava est!). Jak se démon stane lidským králem, o tom se nemluví. Patrně přijetím lidského těla (srv. Tob. 55, 12, 11—15!), napodobením Vtělení Božího Slova.

¹⁴⁾ Je co do zloby výkvět toho, co se nahromadilo za sedmi králů předchozích. Neboť i zde sedm fází zlého povýší zlobu na nejvyšší stupeň síly, množství, výše, hloubky i šíře.

¹⁵⁾ Řecky »hypagei« (jde), jako ve v. 8.

¹⁶⁾ Předloha pro tento obraz moci a působnosti Šelmy jest v Dan. 7. Světové říše Danielovy jsou tedy předobrazem světové říše Antikristovy. Růžek, vyrostlý u Daniele mezi desíti rohy čtvrté bestie a srazivší tři prvé její rohy (t. j. sesadivší tři krále), jest jakožto osmý roh přímý náznak Antikristův právě tímto svým rysem i dobou svého panování (čas a dva časy a půl času, v. 25).

¹⁷⁾ Tito králové (rozdílní od oněch v 17, 2; 18, 3. 9) budou králi jenom podle jména. Době, o níž má prorok vidění, jsou ještě neznámi, nemají ani v zárodku žádný nárok na příchů nastoupení. »Basileia« (regnum) má tu plný význam, podobně jako dále ve v. 18; znamená královskou důstojnost a absolutní moc. O těch desíti králích se však praví, že obdrží (řízením Božím, jako tolik nehodných israelských králů!) moc podobnou královské, a to právě v době, kdy po sedmi skutečných panovnících nastoupí jako osmý Antikrist. Vulgáta čte »meta tú thériu« (spolu s Šelmou): post bestiam (za Šelmou). Tato naprostá podřízenost desíti vladařů světa skutečnému králi Antikristovi jest však dostatečně naznačena jak v tomto verši, tak v dalším líčení, zvl. ve v. 18. Nastoupí zároveň s Šelmou, ale budou králi jen zdánlivě. Potrvají jen s Antikristem, to jest krátkou lhůtu. Budou mysliti, mluviti, činiti a chtěti, co on jim předpíše.

¹⁸⁾ Doslova: mají totéž smýšlení, tytéž cíle a záměry (mian

gnómen echúsin, unum consilium habent). Právě za tímto účelem (poraziti Církev) dávají stínoví králové všlecku sílu svých zemí k službám hlavnímu králi světa.

19) Stínoví králové se dají také svěsti od Antikrista k tomu, aby pronásledovali krutě křesťany ve svých královstvích. Ale církev věřících nebude od nich přemožena, protože Beránek jest nejenom Král skutečný a silný, (tedy více než oni), nýbrž i Král božský, silnější než sám Satan (srv. titul Beránkův Zj. 19, 16; Deut. 10, 17; 2. 135, 3; Dan. 2, 47; 2 Mak. 13, 4; 1 Tim. 6, 15). Také vybrané vojsko Beránkovo, to, o němž byla řeč v 14, 1—5, bude bojovati po boku Beránkové; a poněvadž svět na nich nemá nic (srv. Jn. 14, 30) a oni nemají nic ze světa (1 Jn. 2, 16), nebudou je moci pomocníci Antikristovi ani svěsti, ani přemoci.

20) Lat. »populi« stojí místo řeckého »laoi kai ochloi« (lidé a davy). Toto »ochloi« stojí (srv. 5, 9 atd.) místo obvyklého »fylai« (kmeny, rozuměj israelské). Voda pak jako náznak lidstva objevuje se u Is. 8, 7 a Jer. 47, 2.

21) Místo »na Šelmě« má řecký text »a Šelma«. Tedy nejenom poddaní králové, nýbrž k vůli nim i sama Šelma obrátí své smýšlení proti »Babylonu«. Je to jedna z velikých Apokalyptických záhad, ale takové obraty se v dějinách zla přiházejí.

22) Podřízení králové začnou najednou, z tajemných příčin pyšné žárlivosti (srv. v. 17), nenáviděti Nevěstku Babylonskou, ženu svého svrchovaného pána a tím i svou vlastní velitelku. Antikrist pak, nechť je pro jejich vrtochy (jejich nevypočitatelné zvraty vůle) ztratí jejich spojenectví v boji proti Církvi, nechá je činiti, co se jim líbí. Výrazy, kterými líčí svatopisec zkázu Babylona pomoci desíti vasalů Antikristových, týkají se buď obrazu Nevěstky, nebo obrazu nepřátelského hlavního Města velečíše. Prvé bude, že se jí přestanou kofiti, přinášeti jí dary, všlmati si jí vůbec. »Erémoó« (desolo) znamená však nejen opouštění a nechávám samotnu, nýbrž i plení a vyprazdňuji, čili činím pustou a prázdnou. Druhé bude největší hanba, kterou jí způsobí: obnaží ji násilně (srv. Ez. 23, 29), a budou pojídati, jako z krmného dobytka, lepší kusy jejího masa (srv. Mich. 3, 3). Třetí bude, aby se dovršila hrůza

těchto obrazů a aby nezbyla ani žádná lidská relikvie té bývalé honosnosti a svůdnosti, že vasalové její zbytky, to, co už nelze k ničemu upotřebiti, dají spáliti.

²⁹⁾ Řecký text vkládá ještě další slova: »Kai poiésai mian gnómén« (a prokázali svornost). Je to krutě ironická narážka na v. 13a a spolu znamenitá hříčka slovní v řeckém jazyku: poiésai tén gnómén autú (Vulg. ut faciant quod placitum est illi), kai poiésai mian gnómén kai dúnai tén basileian auton tó thérió. — Bůh totiž dosahuje lehce toho, že zlo a zlí lidé bývají trestáni jinými zlými lidmi, a že lidé, provádějící záměry své, vykonávají záměry Boží, k nimž by se jakožto nepřátelé Boží ani nechtěli vědomě propůjčiti. Srv. Jn. 11, 51—2!

³⁰⁾ Srv. Zj. 10, 7; Jn. 19, 28 n!

³¹⁾ Velikost mystického Babylonu byla vyzdvižena již vícekrát (14, 8; 16, 19; 17, 5 atd.). Zde je zdůrazněno — po proctví o zradě nad ním — že byl veliký nejen sám v sobě, nýbrž i vůči svým sousedům. Vykonával vpravdě královský vliv jak na skutečné krále země (pomoci pletek, které nazývá prorok jedním slovem »smilnění«, 17, 2), tak na deset tak zvaných králů (17, 12), kteří byli pouhými vykonavateli vůle Antikristovy.

Pád velkého Babylonu (18, 1—8)

1. Potom¹⁾ jsem zase uzřel sestupovati s nebe jiného anděla, který měl obrovskou moc a jehož slávou byla země²⁾ ozářena.

2. Ten volal ze všech sil³⁾:

*Padl již, padl,
ten Babylon velký⁴⁾,
a stal se příbytkem běsů,
a místem vyhnanství
kde jakého
ducha nečistého,*

*a skryší kde jakého
ptáka nečistého
a opovrženého⁹)!*

3. Protože vášní
jeho smilného vína
se všechny národy
opíjely;
protože králové země
s ním smilně obcovali;
protože kupci země
z přemíry jeho hýření
se obohacovali¹⁰)! —

4. I uslyšel jsem s nebe jiný hlas, jak volá:

*Vyjděte z něho, můj lide!
Abyste nebyli účastni jeho vin
a nedostali něco z jeho ran⁷)!*

5. Neboť hříchy jeho dostoupily až k nebi,
a Pán se rozpomněl na jeho nepravost⁸).

6. Dejte mu totéž, co on vám dával,
splatte mu dvojnásob za jeho skutky,
čís, kterou nalil, nalijte mu dvakrát⁹)!

7. Kolik se chvástal a kolik hýřil,
tolik mu dejte trýzně a smutku¹⁰)!
Poněvadž říká v srdci svém:
»Jako královna sídlím;
ještě jsem neovdověla;
a žalu nezakusím¹¹)!:

8. tedy v den jeden¹²) přijdou jeho rány:
mor, zármutek, hlad¹³),

*a upálení¹¹⁾;
protože mocný jest Bůh,
jenž nad ním vykonal soud¹²⁾!*

Poznámky k 18, 1—8

¹⁾ Et post haec. Řecky: Meta tauta (Potom). Formule tato uvádívá, jak již bylo řečeno, více hlavní.

²⁾ Anděl ten byl rozdílný od andělů misek; nicméně i on patřil k zvláště skvělým duchům nebeským, jak co do moci, tak co do krásy. Země, již ozařoval, byla ta (hé gé), na které se nacházel prorok. Srv. Ez. 43, 2!

³⁾ In fortitudine (řecky: en ischyra fóné, hlasem přemocně znějícím).

⁴⁾ Anděl opakuje Boží ortel nad Babylonem z 14, 8 (Is. 21, 9), a sice tak, jako by už byl proveden, protože úradek Boží je nezměnitelný a jeho provedení je přede dveřmi. Anděl však popisuje úplnost blízkého zničení Města slovy obšírnými.

⁵⁾ Babylon bude od té chvíle (srv. Zj. 9, 14; Tob. 2, 3; Mt. 12, 43!) bydlištěm a více méně nedobrovolným útočištěm démonů (mezi demony a nečistými duchy není rozdílu, Zj. 16, 13), a také nouzovým pelechem (fylaké, custodia) nečistých ptáků, které každý zahání a jimiž každý opovrhne (proto orneon memistémenon, volucris odibilis). Již Isaiáš (13, 20n) a Jeremiáš (50, 39) předpověděli takové věci o historickém Babylonu.

⁶⁾ Při hlášení provedeného ortele opakuje anděl také hlášení viny (srv. 14, 8; 17, 2!). Vina Babylonu se týká trojho svádků: 1. obyčejných lidí všech národů; 2. těch, kteří mají politickou moc; 3. těch, kteří mají mimo to moc peněžní. Všechny tyto třídy lidí kazil a svádkem Babylon svou smílností, což jest obraz pro odvrácení od Boha pravého k dobrům nepravým (proti 1. příkazání), od života ukázněného k životu divokému, nemravnému a lakotnému (proti 5., 6. a 7. příkazání). Srv. 9, 20—21! Zvláště druhá a třetí skupina lidí a jejich nejbližší pomocníci jsou největším důkazem viny Nevěstky Babylonské, protože ostatní lidé byli na nich závislí a pro-

tože hlavně skrze ně šla zkáza mezi ty, kteří nemají ani moci, ani peněz.

7) Jiný hlas andělský se obrací ke křesťanům, žijícím v Babyloně. Vyřizuje takto pilnou Boží výzvu k jeho lidu. Mají použití poslední chvíle před zničením Babylona k útěku a zachráně (srv. Jer. 51, 6. 45; Is. 48, 20; 52, 11!), protože prodlévati dále v městě i po této výzvě by znamenalo míti podíl v hříších i trestech bezbožné metropole (srv. Gen. 19, 26; Mt. 24, 15—20!).

8) Místo »dostoupily« (pervenerunt) má řecký text: »ekoléthésan« (nakupily se). Hříchy Babylonu jsou tedy jako kopec hnoje, který Pán Bůh vidí stále před nebesy. Nemůže se na to ani dívat, ani na to zapomenout (srv. Jer. 51, 9; Zj. 16, 19 b!).

9) Verš 6. a 7. obsahují nebeský povel těm, kdo mají provést Boží ortel (17, 16 n), a možná i k andělům trestů. Dávati totéž (Jer. 50, 15), co Babylon dával, jest trestání mírné (»oko za oko, zub za zub« znamená první zmírnění proti požadavku přirozenosti!); spláceti dvakrát (Jer. 16, 18) jest šlechetné, pokud jde o dobré skutky, přísne a spravedlivé, pokud jde o špatné skutky (zlý musí odčinit křivdu, a krom toho musí býti potrestán za křivdu!). Nalíti dvojí číš jedu tomu, kdo jednou číš otravoval, ale nemohl otrávití druhé, znamená přivoditi jeho smrt na jisto. Jest to totéž jako nalíti víno trestu nerozředěné (Zj. 14, 10).

10) I zde se vyměřuje trest dvojnásobně, ale spravedlivě. Za halas pýchy (která jest větší hřích než hýření) nestačí přivésti pyšného k tomu, aby se přestal vychloubati cizím peřím; nýbrž musí býti potrestán tak, aby křičel a vyl mukou. Za hýření jest malý trest, odníti někomu prostředky k hýření, nýbrž třeba ho uvrhnouti do takového stavu, aby mu myšlenka na hýření byla nesnesitelnou výčitkou.

11) Anděl uvádí jednu ukázkou nevěstčí chvástivosti, která zasluhuje rány nemilosrdné. Považovala se za královnu, jejíž trůn jest nepohnutelný. Myslíla, že ji neopustí nikdy její manžel Antikrist, ani její milenci, různí králové světa. Také si byla jista a chlubila se, že nebude míti nikdy žalu nad ztrátou těch, které zrodila a kterým kralovala, které prohlašovala i za nesmrtelné. Srv. Is. 47, 7 n!

¹²⁾ Jaká pýcha, takový pád. Tresty se vykonají v jeden den a všechny zároveň, aby se navzájem stupňovaly (Is. 47, 9—14).

¹³⁾ Tyto prvé tři rány se dotýkají Nevěstky tvrdě, ale nepřímě. Prvá rána, mor (srv. 2, 23; 6, 8), zahubí její potomky a zároveň poddané. Druhá bude právě v tom, že zůstane bezdětnou (největší hanba pro ženu, která se považuje za paní a za matku!), a že nebude mít poddaných (největší hanba pro královnou!). Třetí rána bude hlad, který zvětší muku jejího pohledu na syny umírající hladem a morem (rány dopadnou zároveň!) a který samé královně bude výsměchem i trýzní.

¹⁴⁾ Ježto se tresty týkají stejně obrazu ženy i obce, může se výraz »en pyri katakauthésetai« (igne comburetur) přeložiti také: »spálení ohněm«. To bude totiž los Nevěstky samé, hlavního města Antikristovy říše (srv. 17, 16!).

¹⁵⁾ To vše se stane proto, že Babylon hřešil proti Bohu nenapravitelně a zasloužil Božského soudu. Bůh pak jest dosti mocen, aby provedl svůj soud nad Babylonem, když jej dovede provésti právě skrze své nepřátele (17, 12—18).

Naříkání nad Babylonem (18, 9—20)

9. I budou¹⁾ nad ním plakati a tlouci se v prsa králové země, kteří s ním smilnili a hýřili²⁾, až uzří dým jeho požáru³⁾;

10. pro strach z jeho muk budou státi zdaleka a říkati⁴⁾:

*Běda, ó běda,
ty město velké,
Babylone,
ty město mocné;
v jediné chvíli
přišel tvůj soud⁵⁾!*

11. A kupci⁶⁾ země budou plakati a truchliti nad ním,

protože už nikdo nebude moci zboží od nich kupovati⁷⁾):

12. zboží ze zlata a ze stříbra,
z drahokamů a z perel,
z kmentu a z nachu,
z hedvábí a šarlatu⁸⁾;
různé thujové dřevo
a různé výrobky ze slonoviny,
všelike nářadí z drahého kamene,
z mědi, železa a mramoru⁹⁾;

13. také skořici a vonné látky,
masti a kadidlo¹⁰⁾;
vino a olej,
běl a pšenici,
skot a ovce¹¹⁾;
koně a kočáry,
otroky i duše lidské¹²⁾.

14. Též různé ovoce,
v kterém ses kochával,
se z tebe vzdálilo¹³⁾.
A vše co chutnalo
a bylo nádherné¹⁴⁾,
se z tebe ztratilo
a již se nenajde! —

15. Všichni, kdo obchodovali s těmito věcmi, kdo z něho¹⁵⁾ zbohatli, zůstanou daleko pro strach z jeho muk a budou volati s pláčem a hořem¹⁶⁾):

16. Běda, ó běda,
ty město velké,

*oblékající
kment, nach a šarlat,
vyšperkované
zlatými (skvosty),
kamením vzácným
i (zdobami) z perel¹⁷⁾:*

*17. v jediné chvíli
se zpusťovalo
takové bohatství¹⁸⁾!*

A každý kormidelník, i každý, kdo se plaví po vodě,
i lodníci a ti, kteří na moři pracují¹⁹⁾, zastavovali
zdaleka,

18. vidouce jeho spáleniště, a říkali:

*Které město se podobalo
tomuto Městu velikému²⁰⁾?*

*19. A posypávajíce si hlavy popelem²¹⁾, křičeli s plá-
čem a truchlením:*

*»Běda, ó běda,
ty město velké,
z jehož drahých věcí
bohatli všichni,
kdo měli lodi
na širém moři!
V jediné chvíli²²⁾
bylo po něm veta!« —*

*20. Raduj se²³⁾ nad ním, (ó) nebe,
i svatí, (i) apoštolé a proroci²⁴⁾,
poněvadž rozsudek váš²⁵⁾
vykonal nad ním Bůh! —*

¹⁾ Zde, ve v. 9—19, líčí prorok dle svého vidění, co budou dělati a jak své city vyjadřovati přátelé Babylonu po jeho pádu, kdežto ve v. 21—24 popisuje krátce opačnou reakci na smrt Nevěstky u příslušníků tábora Beránkova, na nebi i na zemi. Obsah těchto zpráv pochází od anděla, jmenovaného v 18, 4 (srv. 18, 20 a 19, 91); vzorem pro písemné podání byl Ezechiel v své 27. kapitole. Vystupující chóry truchlících pozůstalých a příbuzných mají lépe ozřejmiti význam převratné události.

²⁾ Jsou to králové sice nepřímě závislí na Babylonu, ale nikoli takoví vasalové Antikristovi, jako oněch deset zmíněných rohů (17, 12. 16), kteří posléze Babylon vyvrátí. Jsou to tedy zlí králové ze 17, 2 a 18, 3, totožní s těmi, které démoni shromáždí na pomoc Antikristovi na horu Magedon (16, 12—16).

³⁾ Srv. 14, 11! Králové tedy, čili ti, kteří by mohli božicému městu jíti na pomoc, vystupují jako první dobrovolní smuteční hosté, přišli na slavnost.

⁴⁾ Srv. Ez. 26, 16 nn! Je to pěkná charakteristika přátel ve zlém. Když by se měli bít za někoho, hasiti požár, odvracetí zkázu, mají strach, dívají se na dílo zhouby, strojí z účasti a přátelství smuteční tryznu.

⁵⁾ Králové tedy pějí první smuteční píseň, která — jako při žádném jiném pohřbu — apostrofuje hynoucí bytost. Toto dvojí »uai« (vae) opakují pak i další truchlíci (v. 16 a 19), stejně jako onen úžas nad náhlostí pádu první moci. »Jedna hodina« jest dokonce méně času než »jeden den«, který stanovil anděl pro udeření a zranění Babylonu v 18, 8. Pozoruhodné jest, že jen tito králové, jakožto lidé vedoucí a znající svět, konstatují v pádu Velcměsta provedení Božího ortele (srv. 18, 5—8!).

⁶⁾ Tato třída lidí, po králích nebo vedle králů nejmocnější (srv. 18, 3. 23), protože mají v rukou peníze, hybnou sílu světa (proto se jmenují ve v. 23 hoí megistanes, velmožil), se liší od těch, kteří světový obchod a kulturní styk jen prostředkují a o nichž jest řeč ve v. 18—19. Obojí truchlí nad Babylonem způsobem podobným, vzpomínajíc jeho materiální velikosti

(v. 11—14 a v. 18) a litujíce jeho hmotné zkázy (v. 16—17 a v. 19).

7) Také Ezechiel 27, 12—24 vypočítává kupce, obchodující s Tyrem (jakožto obrazem mystického Babylonu); ale Jan se omezuje ve svém výčtu obchodních druhů zboží na 29 luxusních článků. Kdežto Vulg. mluví o zboží (*merces*), má řecký text v obojím případě (v. 11 i 12) slovo »gomos«, což znamená »náklady zboží«. Jde tedy vsutku o knížata mezi obchodníky (srv. americké »krále«!).

8) K věcem dosud jmenovaným srovnej, co říká o kmentu Lk. 16, 19 a Zj. 18, 16; 19, 8. 14! Následující obchodní druhy uvádí Vulgata ve 4. pádě (podle »zboží« ve v. 11—12); ale počínajíc vonným kořením (ve v. 13) vrací se zase k druhému pádu. Řecký text pokračuje správně 4. pádem (podle *gomon*) až do konce (vyjma poslední tři slova).

9) Po skvostech a látkách následuje drahý nábytek udělaný buď z nejdražší suroviny, nebo vzácnou prací uměleckou, nebo důmyslným zpracováním za účelem největší trvanlivosti. Místo »vzácného kamene« čte řecký text správně »nejvzácnějšího dřeva«.

10) Též znamenité vonné látky budou předmětem obchodu s Babylonem. Vulgata jich vypočítává čtvero (*cinnamomum*, *odoramenta*, *unguenta*, *thus*), řecký text patero (*kinnamomon*, *amomon*, *thymiamata*, *myron*, *libanos*). »Amomon« jest indický vonný keř, a mnozí vidí ve výrobku masť na vlasy. Řecké rukopisy kolísají při tomto slově, a jest možno připustiti obojí: buď že je opisovatelé vynechali pro stejný zvuk s koncem předchozího »*kinnamomon*«, nebo (což jest méně pravděpodobné) že je vsunuli pro znalost jiné vzácné látky, zvané »amomon«. *Odoramenta* (*thymiamata*) mohou býti právě tak vonná koření, jako vonné látky vůbec (zrnka pryskyřice, vonné masti, vonné směsi, vonné kořínky, vonná kuřidla či kadidla). *Unguenta* (*myron*) jsou vzácné masti neb olejčky (srv. Lk. 7, 37 a Mk. 14, 3; Jn. 12, 3 o nardu!); *thus* (*libanos*) vonná pryskyřice stromu »*libanos*« (srv. Mt. 2, 11). »*Libanos*« stojí zde ve významu »*libanotos*« (kadidlo), jako zase toto slovo stojí ve významu kaditelnice (*thuribulum*) v 8, 3.

11) Následují věci k jídlu. Vínó a olej nepatří sice (Zj. 6, 6)

k potřebám přepychovým, ale zde se myslí vzácná vína i oleje (tuky) dovážené z ciziny (srv. Ez. 27, 18). »Semidalis« (simila) jest nejjemnější pšeničná mouka, a »sitos« (triticum) jest nejjemnější obilnina (pšenice). Skot a brav znamenají různé druhy masa, potřebné k dobré a hojné výživě. Samy o sobě nepatří k luxu; ale jejich množství, jejich vybrané druhy a jejich rozmanitě sestavené použití může býti přepychem.

¹⁵⁾ Pro luxusní práce a sporty jsou nezbytné luxusní potřeby dopravní i závodní, a pak také takové pracovní síly, aby nebylo třeba šetřiti při budování luxusních staveb a zřízení. Koně byli od jakživa buď užitkoví, nebo parádní, jací se dovážejí z daleka. Vozy, o nichž je řeč (redai, rhedae), byly větší vozy o čtyřech kolech, druhdy přepychové, jichž používali jen boháči. »Otroci« a »duše lidské« jest asi totéž. Latinské »mancipia« nemůže míti na tomto místě jiný smysl než »otroci«, kdežto »animae hominum« má tento význam již v Genesi 12, 5. Myslílo se tudíž při posledním výrazu na tak zvané »zaprodance« čili ten druh nevolníků, který vzniká dobrovolným vzdáním svobody za peníze neb jiné výhody. Přihlédneme-li pečlivě k řeckému textu, zdá se, že je třeba čísti místo přizpůsobeného »sómátón« jeho původní tvar »sómata«. Odrhne-li se »sómata« od dalšího článku, nemůže arci znamenati než co znamená i u klasiků (»těla« neb »otroky«), a další »duše lidské« bychom musili zase pokládati za pozdější připojený výklad předchozích »těl«. Čteme-li však »kai sómata kai psychas anthrópón« (a těla i duše lidské), je to snadno srozumitelné a téměř očekávané zakončení výčtu. Nic není lehčího Antikristově říši než obnoviti staré otroctví v poněkud jiné podobě, a kupovati nebo prodávati duše lidské právě tak jako lidská těla (srv. Zj. 13, 16—17!).

¹⁶⁾ Místo »různé ovoce« (poma) stojí v řeckém »hé opóra« (ovoce podzimu).

¹⁷⁾ Doslova »všecko tučné a jasné«. V židovském pojetí byl tuk věc nejchutnější a lesk podmínkou každé cenné věci.

¹⁸⁾ Rozuměj: z Babylonu. Ženský rod měst v řečtině i latině usnadňuje zosobnění města jako »ženy« (hé polis, hé Babylón).

¹⁹⁾ Obchodní velmoži pláčí a truchlí (v. 11 a 15), králové pláčí a tlukou se v prsa (v. 9), protože osud »královny« jest

i pro ně zlověstný. Králové však užívají méně slov, protože válka k mrtvé přestala, a příliš mnoho mluvit je pod čest králů. Kupci si dávají naopak záležeti na výpočtu obchodních škod, protože vše odhadují jen dle peněžní ceny. Ale kupci stejně jako králové jsou dosti opatrní, aby nemuseli patřiti na muka Nevěstky zblázna (v. 9 a 15).

¹⁷⁾ Kupci i v svém smutečním zakončení obchodní lásky posuzují Babylon hlavně jako ženu nádherně a drazce oděnou (srv. 17, 4. 16).

¹⁸⁾ Poslední slovo kupeckého smutku jest bohatství, strašné bohatství (tosutos plútos), ale bohatství zničené v jediné hodině!

¹⁹⁾ Po kupcích přicházejí ti, kdo jen nepřímě měli užitek z bohatství Babylonu (srv. 17, 1. 15!). Jsou to vůdcové či velitelé lodí; cestující, kteří boháčům prostředkují obchod; vyučení námořníci, a prostí námořní dělníci (na př. veslaři). Srv. Ez. 27, 26—34! Vulgata čte »qui in lacum navigat« místo »qui in locum navigat« (ho epi topon pleón). Pak by zněl překlad správně: »kdo se plaví na nějaké místo«.

²⁰⁾ I tito lidé budou konati »nářek pohřební« v opatrné vzdálenosti (srv. v. 10 a 15), a věnovati jako králové nejprve krátkou vzpomínku velikosti Babylonu (srv. Zj. 13, 4).

²¹⁾ Tato třetí třída lidí, jakožto nejvíce postižená, dává svému smutku průchod nejvýrazněji. Asi také dojem z pádu Velkoměsta jest u nich nejhlubší, t. j. dotýká se jich nejvíc.

²²⁾ Ani tito poslední spolupracovníci Babylonu neprohlédají hlouběji než k povrchu věci, protože nemají na to kdy. Pro ně byl Babylon obcí, která dává práci; byli s ním spokojeni, ať byl mravně jakýkoli. Kdo byl majetníkem lodi, měl velký pracovní stroj či nástroj, jistý zdroj výdělku. Ostatní mohli jezdit za obchodem, nebo pomáhati obsluhovati koráb a míti podíl v jeho zisku. I tito lidé vrtí hlavami nad náhlostí osudu, který postihl Babylon (»v jedné hodině«, viz v. 10. 17. 19).

²³⁾ Po předvedení poslední smuteční písničky andělem, který předpovídá, co budou zpívati přátelé Babylonu, vyzývá tentýž anděl k jásotu nad Babylonelem ty, které Babylon vždy jen urážel nebo pronásledoval (srv. Jer. 51, 48).

²⁴⁾ První se mají radovati andělé v nebi (12, 12) i všichni nebeští obyvatelé. Potom však i všichni věrní křesťané (»svatí«

nepatří k následujícímu »apoštolé«). Nade vše však má plesati církev učící, zejména misionáři (= apoštolé, srv. 1 Kor. 12, 28 n), a kazatelé (= proroci) zvláště od Boha poslaní a obdaření jeho slovem i mocí (srv. 11, 3—13!).

²⁰⁾ Srv. 6, 10! Volání mučedníků k Bohu, aby se zastal jejich pře a aby dosvědčil, že jejich svědectví o něm bylo pravé, bude vyslyšeno. Bůh přijme za svůj (úžasné slovo!) rozsudek svých služebníků a provede jej nad bezbožným světem!

Babylon zůstane zpuštěný (18, 21-24)

21. Tu vzal jeden silný^{a)} anděl kámen, veliký jako žernov, a mrštil jím do moře^{b)}, řka:

*Tak prudce musí být
odhozen Babylon,
to město veliké, —
a víc ho nebude^{c)}!)*

22. Již v tobě nebude
slyšet hlas hrajících^{d)},
harfistů, zpěváků,
přístců a trubačů^{e)}!
Mistr už žádný se
u tebe nezjeví,
řemeslo žádné už
pěstovat nebude^{f)};
klapání žernova
už v tobě nezazní^{g)}!)

23. Lampy svít nebude
již v tobě zářiti,
ženich a nevěsta
v tobě se slyšeti^{h)}!)

*Protože kupčící tvoji
bývali pány země,
a tvým kouzelnictvím pobloudili
všichni národové⁹⁾!*

*24. Zde byla shledána krev
proroků, svatých a všech,
kdo byli usmrceni
na (této) zemi¹⁰⁾! —*

Poznámky k 18, 21—24.

¹⁾ Srv. 5, 2; 10, 1! Tento silný anděl má za úkol ještě jednou zobraziti a popsati dokonalé zničení Babylonu, dříve než zazní opravdu vítězný jásot nebežtanů nad provedením Božího soudu v 19, 1—10.

²⁾ Srv. Zj. 8, 8; Mk. 9, 42; Jer. 51, 63!

³⁾ Srv. Jer. 51, 64! Anděl tedy ujišťuje, podobně jako prorok o historickém Babylonu, že Boží soud bude proveden co nejrychleji a tak, aby se Babylon už nikdy nemohl vzkřísiti.

⁴⁾ Srv. Is. 24, 8 o zkáze věcí před posledním soudem! Hudba se pokládá za znamení veselosti, naprostý nedostatek hudby jest důkaz beznadějného smutku. Srv. Ez. 26, 13!

⁵⁾ Čtyři druhy hudebníků, označených jmény kitharódos, mósikos, aulétés (flétnista), salpisté.

⁶⁾ Doslova: kai pas technitēs pasēs technēs ú mé heurethé en soi eti. — Techné znamená umění i řemeslo, technitēs umělec i řemeslník. Zde však po umělcích hudebních jakožto zástupcích umění jest místo pro řemesla.

⁷⁾ Ani to nejnutnější pro denní chléb, mletí obilí, nebude zde provozováno (srv. Jer. 25, 10).

⁸⁾ Srv. Jer. 25, 10; 7, 34; 16, 9! Právě těmito posledními verši se předpovídá, že Babylon už nikdy nebude míti žádné obyvatele a že jeho zničení jest věčné (srv. 18, 2).

⁹⁾ Ještě jednou se připomíná vina Babylonu (srv. 18, 3), při čemž se zdůrazňuje jeho kupecký charakter, protože většina jeho obyvatel bude patřiti k tomuto stavu a ostatní si rovněž

přisvojí jeho praktiky i mravy. Vina tohoto kupeckého lidu jest popsána trojmo: 1. Počínali si jako knížata (principes), jako velmoži (megistanes), jako páni světa do té míry, že panství Boží ani nad světem, ani nad sebou neuznávali (srv. Zj. 17, 18; Is. 23, 8). 2. provozovali činnost, kterou sváděli a kazili všechny národy. Jejich špatnými názory, učením zcela hmotatřským a sobeckým, byl kde kdo otravován i ztravován, jako ten, komu namíchají »kouzelný nápoj« (farmakeia, veneficium). Srv. Nahum 3, 4, který totéž vytýká městu Ninive!

²⁰⁾ Třetí zločin Babylonu jest, že zabíjel učitele křesťanství čili »proroky« (16, 6; 18, 20), a křesťany samy, t. j. »svaté« (tt). Ba všechna krev mučedníků, všech obětovaných (esfagmenón = zabitých jako obět) za kteroukoli nadpřirozenou ctnost, musí se přičítati téměř démonu, který Babylon vytvořil, téměř ústřednímu systému vyhlazování všeho dobrého na světě. Zde (en auté) je vskutku soustředěna vina za nevinnou krev celého světa, jako v Jerusalemě byla soustředěna vina za krev prolitou v staré ekonomii spásy (Mt. 23, 35. 37). Mystický Babylon musí padnouti, protože v něm bylo osnováno neb zaviňováno prolití více krve než v pověstném Babyloně historickém (srv. Jer. 51, 49; Ez. 24, 7!).

Vítězný jásot na nebi (19, 1—10)

1. Potom¹⁾ jsem uslyšel jako hlas četných zástupů²⁾ v nebi, kteří pravili: Aleluja³⁾! Spása, i sláva, i moc přísluší Bohu našemu⁴⁾!

2. Neboť jeho soudy jsou pravdivé a spravedlivé, protože odsoudil tu hroznou Nevěstku — která kazila zemi svým smilstvem! — a pomstil krev svých služebníků, lpějící na jejích rukou⁵⁾.

3. I řekli po druhé: Aleluja! Neb kouř z ní vystupuje na věky věkův⁶⁾!

4. Tu padlo na tvář Čtyřiaadvacet kmetů a Čtyři

živé podoby, a klaněli se Bohu, sedícímu na trůně, slovy: Amen! Aleluja⁷⁾!

5. Pak zazněl od trůnu hlas, který pravil:

*Velebte Boha našeho
všichni, kteří mu sloužíte,
i všichni, kdo se ho bojíte,
malí i velcí⁸⁾!*

6. A slyšel jsem, kterak hlas nesmírného zástupu, podobný hukotu velkých vod a rachotu burácejících hromů, odpovídá⁹⁾:

*Aleluja!
Protože Pán,
Bůh náš Všemohoucí,
ujal se království¹⁰⁾!*

7. Radujme se a veselme se,
a vzdávejme mu čest¹¹⁾:
*protože nadešla
svatba Beránkova,
protože Chot jeho
již se přistrojila¹²⁾.*

8. Bylo jí dáno,
přiodít se
oslňujícím
bělostným kmentem¹³⁾

— jímž jsou spravedlivé skutky svatých¹⁴⁾.

9. I řekl mi (anděl¹⁵⁾): Napiš¹⁶⁾: Blažení¹⁷⁾ ti, kdo jsou pozváni na tuto svatební večeři Beránkova! — A dodal: Tato slova¹⁸⁾ jsou pravdivá slova Boží!

10. Tu jsem mu padl k nohám a chtěl jsem se mu klaněti¹⁾). Ale on mi řekl: »Nedělej to! Jsem spolu-slavebník tvůj a bratří tvých²⁾), kteří (věrně) drží svědectví Ježíšovo³⁾). Bohu⁴⁾ se klaněj!«

Svědectví Ježíšovo totiž jest (totéž, co) proroctví Ducha⁵⁾!

Poznámky k 19, 1—10.

¹⁾ Meta tauta (Post haec) uvozuje, jako vždy, nové hlavní vidění.

²⁾ Řecky »ochlú pollú« (velikého zástupu). Jest to ten zástup a to množství, o němž jest řeč v 12, 12. Hlas tohoto zástupu jest podle řeckého »mocný« (fóné megalé).

³⁾ Radostný výkřik, častý v Zalmeh (Hallelú-jáh), znamená: »Velebte Boha!« (srv. v. 51).

⁴⁾ Přislúší mu proto, že ji neztratil žádným zdáním nedbalosti o spravedlivé potrestání zla. Neboť vskutku zachraňuje (sóteria) své věrné z největší nouze (7, 10) a ukazuje tím slávu (doxa) své bytosti (srv. 1, 6), i sílu (dynamis) své působnosti (srv. 12, 10).

⁵⁾ Právě vlastnosti Božího soudu nad Babylonem (pravdivost, krisis aléthiné, a spravedlivost, krisis dikaia) jsou důkazem, že Bůh zůstává týž a že jest Soudce, na jehož liknavost nelze naříkati (srv. 16, 7). V 17, 1 slíbil Bůh soud, a jeho splnění a uskutečnění už ukázal. Byl to soud nikoli nadržující hříšníci, nýbrž takový, jaký odpovídá vině a provině. Babylon byla nevěstka (14, 8; 17, 2) a spolu vražednice (18, 24 a j.). Pro první ji musil Bůh odsouditi jako svědkyni (Mt. 18, 7) a hubitelku lidských duší, pro druhé jako všecky, kteří kdy nespravedlivě prolili krev bližního (Gen. 9, 6).

⁶⁾ Opakování alleluja vyjadřuje plnou spokojenost, a důvodem plné spokojenosti jest plná spravedlnost Boží. Hřích Babylonu nemůže býti potrestán spravedlivě jinak než trestem nepřestávajícím, než ohněm věčně šířajícím. Srv. Is. 34, 10; Mk. 9, 48; Zj. 18, 9. 18!

7) Bůh, sedící na trůně, i ostatní výjevy, jež se zde popisují, jsou z polovice známy z dřívějška (kap. 4 a kap. 5; srv. 11, 16; 14, 3!). Ale že i zástupci spravedlivců starozákonních a čtyři prostředkovatelé Božích úradků přidávají Amen souhlasu (Zj. 5, 14) a Alleluja díky k Božímu soudu nad Babylonem, patří k obřadnosti Božího ortele i k pevnosti jeho trvání. Volání duší mučedníků v 6, 10 nebylo nadarmo.

8) Hlas od trůnu (srv. 16, 17) jest hlas některého předního anděla, stojícího v blízkosti Boží. Anděl se obrací ke křesťanům na zemi, kteří (srv. 19, 2) jsou praví služebníci Boží (zachovávají přikázání) a mají pravou úctu či bázeň před Bohem (věří v Boha, doufají v něho a milují jej). Mají tedy tito »služebníci« a tito »bohobojní« jiný smysl než v 11, 18. Na jejich světském postavení nezáleží (srv. 11, 18), protože vliční jsou opravdoví druhové andělů (»Velebte Boha našeho!«, srv. 2, 135!).

9) Věřící celé země poslouchají výzvy nebeského hlasu a spojují se v nesmírný chor k zapění této poslední hymny v Apokalypse. Jejich píseň zní, podobně jako nová píseň vybraných ctitelů Beránkových v 14, 2, mohutně a velebně (krom doprovodu harf), a zaznívají v ní tóny známé i nové, právě jak lze očekávat v závěrečném hymnu před zahájením nové éry.

10) Srovnej hymnus kmetů v 11, 17, který rovněž děkuje Bohu za zřízení jeho království.

11) Srv. 2, 118, 24 (chairómen kai agalliómen) a Zj. 11, 13; 14, 7; 16, 9 (dómen tén doxan autó)! Ježto však křesťané vědí jasně to, co Světci staré smlouvy věděli jen mlhavě, totiž že Mesiáš jest dle jedné přirozenosti Bohem, dle druhé přirozenosti člověkem, a ježto i království nad tímto světem musí připadnouti Bohu i Kristu (srv. 11, 15; 2, 2, 2), zpívají křesťané svůj poslední díky stejně Bohu jako Kristu, ale zřízení království Kristova čili »svatba Beránkova« jest pro ně jakožto lidi obzvláštním a novým titulem k jásoťu.

12) Spojení Krista-Krále a jeho blažených poddaných v království mesiášském bylo odedávna zváno manželstvím, a zahájení tohoto manželství sňatkem či svatbou (Os. 2, 18; Is. 54, 6; 62, 4 n; Ez. 16, 7 nn; Mt. 22, 2 n; 25, 1 n; Jn. 3, 29;

2 Kor. 11, 2; Efes. 5, 32). Při této svatbě se Církev pokládá za choť (gyné, uxor), podle židovského mravu, že se zasnoubená (mnésteutheisa Mt. 1, 18; emnésteumené Lk. 2, 5) čili nevěsta (nymfé Zj. 21, 2) považovala již před svatbou (prin é synelthein autós Mt. 1, 18; srv. hé nymfé hé fyné Zj. 21, 9!) za choť, manželku či ženu (mnésteutheisa méter Christú Mt. 1, 18; gyné Mt. 1, 20; emnésteumené úsa egkyos Lk. 2, 5). Připrava k sňatku záležela u židovské ženy (srv. Zj. 21, 2) ve zvýšení přirozené krásy vnějšími prostředky a ozdobami, tak aby se muži líbila, tedy v našem případě podle přání i příkazů Božích (srv. Mt. 22, 2). Ženichem čili choťem pak jest při této svatbě Kristus čili Beránek (srv. 5, 6); proto je to svatba Beránkova (ho gamos tú arniú).

¹²⁾ Poněvadž Babylon byl nevěstou a ženou Antikristovou (srv. 17, 1—3 a 21, 9—11!), musí svatební roucho choti Kristovy překonávati falešnou nádheru Nevěstky (17, 4) jasnosti Boží (21, 11), čili musí býti »lampron katharon«, zářící a čistě bílé. Proto je zhotoveno z drahocenného kmentu (srv. 18, 12, 16; Přisl. 31, 22) a má dokonalou nebeskou barvu (15, 6; 19, 14).

¹⁴⁾ 8 b nepatří už k písni, nýbrž je to vysvětlivka v próze, přidaná svatopiscem. Tohoto vysvětlení symbolu je vsutku třeba, protože na př. v 15, 4 »ta dikaiómata« znamenají: spravedlivé soudy, zde: spravedlivé skutky. Podle téže exege »hé gyné tú arniú« je totéž co »hoi hagioi« (Choť Beránkova jsou věřící čili Církev). Skutky spasitelné jsou tedy pro věřícího jediná platná vstupenka do nebe (srv. Mt. 25, 34—40), opravdové nezbytné svatební roucho (endyma gamú) pro každého jednotlivce podle Mt. 22, 12. Neboť svatba Beránkova s Církví, jejíž líčení je zde předjímáno, jest opravdu totožná se scénou posledního soudu, jak ji líčí Matouš na citovaném místě: »Pojďte, požehnaní Otce mého, a vládněte královstvím vám připraveným od založení světa!« Podrobnější popis »Beránkovy Choti« následuje později, v kapitole 21, 9nn.

¹⁵⁾ Srv. 17, 11

¹⁶⁾ Tento přímý rozkaz dostává Jan vždy jen u věcí nejdůležitějších (1, 11 19; 2, 1 atd.; 14, 13; 21, 5; srv. opak v 1C, 4!) Očekávání svatby Beránkovy jest pro »svaté« (= věřící, jakožto »pozvané na svatbu«) opravdu svrchovaně důležité,

protože je to jejich obzvláštní posilou v pronásledováních pro víru.

¹⁷⁾ Srv. 14, 13; 16, 15; 22, 14! Blahoslavenství vyslovené v 14, 13 jest nepochybně totéž, co blahoslavenství prohlášené zde.

¹⁸⁾ Tato proroctví o pádu Babylona, zprostředkovaná anděly (17, 1—19, 9), jsou proroctví od Boha, protože Bůh mluví k lidem skrze anděly (1, 1; 22, 6).

¹⁹⁾ Janovi se v té chvíli zdál mluvící anděl čímsi božským (snad Synem člověkovým), a chtěl mu proto prokázati patřičnou úctu.

²⁰⁾ Latinské »vide ne feceris« zní v originále »hora mé!« — Anděl se dává poznati Janovi jako anděl, tedy jako tvor, kterému božská úcta nenáleží, nýbrž který musí sloužiti Bohu jako každý jiný tvor.

²¹⁾ »Martyrian echein« (6, 9; 12, 7; srv. 1, 10) znamená držeti učení, které dosvědčili svědkové Božského zjevení, zejména sám Syn Boží (Žid 1, 1).

²²⁾ Bůh jediný smí přijímati klanění a zasluhuje klanění.

²³⁾ Tato poslední věta jest vysvětlení Janovo k slovům andělovým. Protože svědectví Ježíšovo, které drží Jan i ostatní apoštolé, ba i ti, kteří je obdrželi od nich, je svědectví pravé a slovo Boží (Zj. 1, 1—2; Jn. 3, 11; 5, 37 atd.), jest rovno tomu, co oznamují andělé z rozkazu Ducha svatého. Jestliže jest naprosto spolehlivé andělovo ujištění ve v. 9, že proroctví o pádu Babylona jsou venkoncem pravdivá, zasluhuje Bůh klanění jako dík za takovou věc. A to tím více, že tato proroctví, která andělé z rozkazu Ducha svatého Janovi oznámili, jsou v dokonalé shodě s tím, co zjevil Kristus sám o soudu a o konci světa. Lze však říci také naopak, že co zjevuje Ježíš nyní skrze anděly o konci světa (Zj. 1, 1), jest právě tak zjevení Ducha svatého, jemuž se proroctví zvláště přičítá (Zj. 2, 7 atd.; 14, 13; Jn. 14, 17; Sk. 16, 6; Řím. 8, 9; 1 Kor. 2, 12; 2 Kor. 3, 17; 2 Petr 1, 20 n), jako jím bylo to, co Ježíš zjevoval jakožto Syn člověka, prodlévaje ještě na zemi (Jn. 6, 64; srv. Lk. 3, 22; 4, 1. 14. 18; Jn. 14, 26; 16, 13—15).

Soud nad oběma šelmami (19, 11—21)

11. I uviděl jsem nebe otevřené¹¹), a hle: bílý kůň¹²), a ten, jenž na něm¹³) seděl, měl jméno Věrný a Pravdivý¹⁴), protože spravedlivě soudí a válčí¹⁵).

12. Jeho oči jsou jako ohnivý plamen¹⁶), a na jeho hlavě jest mnoho¹⁷) korun. Má (na nich) napsané jméno, jemuž nikdo nerozumí¹⁸) krom něho samého.

13. Byl oděn rouchem¹⁹) zbroceným²⁰) krví, a jeho jméno jest: Slovo²¹) Boží.

14. A vojska, která jsou v nebi, jela za ním na bílých koních, oděná v čistý bílý kment²²).

15. Z jeho úst vychází meč ostrý na obě strany, aby jím pobil pohany²³). Bude je říditi²⁴) prutem železným, a sám bude šlapati vinný lis²⁵) rozhorleného hněvu Boha Všemohoucího.

16. A má na rouchu²⁶), to jest na bedře, napsané jméno Král králů a Pán pánů²⁷).

17. A spatřil jsem jednoho anděla státi v slunci a ten křičel mocným hlasem na všechny ptáky, létající prostředkem nebe: Pojdte²⁸) a shromážděte se k té veliké hostině Boží,

18. abyste jedli maso králů, maso velitelů, maso hrdinů, maso koní i jezdců, maso všech svobodných i otroků, malých i velkých²⁹).

19. A uzřel jsem Šelmu, i ony krále země a jejich vojska, jak jsou shromážděni k válce s Tím, jenž seděl na koni, i s jeho vojskem³⁰).

20. Ale²⁰⁾ Šelma byla zajata, a s ní i onen lživý Prorok, který pod jejím dohledem činil divy, jimiž oklamával ty, kdo přijali znak Šelmy a kdo se klaněli její soše. Ti oba byli živí²¹⁾ vrženi do ohnivého jezera hořícího sírou²²⁾).

21. Ostatní²³⁾ však byli pobiti mečem, vycházejícím z úst Toho, jenž seděl na koni²⁴⁾, a veškero to pactvo se nasýtilo jejich masem.

Poznámky k 19, 11—21.

¹⁾ Jako na počátku všech vidění (4, 1), pro zvláštní důraz.

²⁾ Také v 6, 2 se ukázal bílý kůň, ale tento zde je známým Vítězce konečného.

³⁾ Kristus sedí na vítězném koni, nikoli již jako Beránek, nýbrž jako triumfující jezdec. Jest připraven, aby zahájil svůj dávno slibovaný druhý příchod (2, 5. 16. 25; 3, 11; 14, 16; 15); proto podobně jako na počátku (1, 13—16), i zde se popisují podrobněji jeho svrchované vlastnosti.

⁴⁾ Právě na konci ukáže Kristus svým věrným, věřícím v pravdu jím zjevenou, ony své dvě vlastnosti, jimiž je tělval a povzbuzovával k vytrvalosti: věrnost danému slibu, i péči o splnění slibu (srv. 1, 5; 3, 7. 14; Deut. 7, 9; 32, 4; 1 Král. 2, 35; 3, 20; 22, 14; Ž. 18, 8; 88, 29; 110, 8; 144, 13; 1 Kor. 1, 9; 1 Thes. 5, 24; Žid. 3, 5; 1 Jn. 1, 9).

⁵⁾ Spravedlivý soud jest vůbec vlastnost Mesiášova (Is. 11, 3 n; Ž. 71, 1 n atd.); právě proto »Otec nesoudí nikoho, nýbrž veškeren soud dal Synu, aby všichni ctili Syna jako ctí Otce« (Jn. 5, 22; srv. Zj. 16, 7). Zvláště v nastávajícím soudu (19, 11—21) nad oběma démony či šelmami, které zbudou na světě ještě po vyvrácení Babylonu, ukáže se všelka sláva spravedlnosti Kristovy (2 Thes. 2, 8). Jan přidává k slovům z Isaiáše slova: »a válčí«, protože Ježíš bude souditi své nepřátele jako soudce velkodušný: v rozhodné bitvě! To je vlastnost vpravdě královská. Přijme tím také výzvu, učiněnou v 13, 7, a poskytne Antikristu, jenž přece zvítězil nad svědky (11, 7)

i svatými (13, 7), přiležitost prokázati, je-li v skutku takovým silákem, za jakého se vydává (srv. Mt. 12, 28—29).

⁶⁾ Řecky: »Jeho oči jsou plamen ohně« (flox pyros). Jest vševědoucí, nic mu neuniká (srv. 1, 14; 2, 18).

⁷⁾ Ne pouze sedm (12, 3), nebo deset (13, 1), protože On jest více než Drak nebo Šelma (srv. 19, 16!).

⁸⁾ Je to jméno, vyjadřující nejhlubší podstatu Kristovu; tedy buď jméno Jahve, nebo jméno, uvedené dále ve verši 13. Není divu, že toto »jméno nad všechna jména« (Filip 2, 9) nechápe pozemský tvor, který nanejvýš ve věčnosti, dosáhne-li vítězství, pochopí své vlastní nové jméno (2, 17). Všichni však vítězové budou v slávě ozdobeni tajemným jménem Kristovým (Zj. 3, 12 b; 22, 4; srv. 17, 5!).

⁹⁾ Řecké »to himation« znamená šat, ale zvláště svrchní roucho čili plášť.

¹⁰⁾ Srv. Is. 63, 1 n! Zde i tam jest řeč o vítězství Mesiášově, a krev, kterou jsou postříkány (lepší jest řecké »bebammenon«, prosáklé) šaty Vítězovy, jest Krev Kristova (srv. 5, 6) i náznak krve pobitých nepřátel.

¹¹⁾ Srv. Jn. 1, 1; 1 Jn. 1, 1b! Jelikož Slovo Boží jest druhá božská osoba, jest veškeren boj jakéhokoli stvoření proti Kristu jakožto vtělenému Slovu (Jn. 1, 14) předem odsouzen k nezdaru.

¹²⁾ Vojska nebeská jsou pluky andělů, o nichž mluvil Kristus v Mt 26, 53. Jejich bílé koně i bílé šaty věští rovněž vítězství; ale jako nemohou andělé závoditi s lidmi v přemáhání žádostí tělesných, tak ani nemohou dosáhnouti nikdy koruny mučednické. Jdou však tvořit průvod Vítězi, který porazí své nepřátele zcela sám, protože jest Slovo všemohoucí.

¹³⁾ »Na obě strany« chybí v řeckém. Jinak je tento symbol síly (romfaia) stejný jako v 1, 16; 2, 12. Pohané jsou spojenci Antikristovi, o jejichž porážce jest řeč ve v. 21. Budou zničeni jediným slovem Ježíšovým, čili mečem, vycházejícím z jeho úst (srv. Is. 11, 4; 2 Thes. 2, 8).

¹⁴⁾ Řecky: »bude je pásti« (poimanci). Již když tajemná Žena porodila Mesiáše, ba ještě dříve, bylo stanoveno toto jeho právo (Z. 2, 9; Z. 12, 5). Uskuteční je však plně teprv na konci věků!

¹⁶⁾ Srv. Is. 63, 2n; Zj. 14, 19n! »Šlapání čeřenu« jest vedle »meče slov« a »pasení prutem« třetí obraz trestu Mesiášova na zlé lidi.

¹⁷⁾ Toto třetí jméno bylo již uvedeno jako jméno Vítěze nad desíti králi v 17, 14. Zde se vypovídá, kde má Vítěz jméno napsáno. Má je na místě síly a pevnosti, na pláři sice, ale tam, kde visívá meč. Neboť ono je v skutku jako meč (Ex. 32, 27; Soud 3, 16. 21; Z. 45, 4), a více než co jiné označuje svrchovanost jeho moci (Dan. 7, 14).

¹⁸⁾ Srv. Ez. 39, 17—20, kde rovněž vyzývá prorok masožravé ptáky, aby se přišli nasytit mrtvolami padlých nepřátel Israelových, totiž masem vojska Gogova (srv. 20, 8n). Anděl stojící v slunci jest hlasatel konečného vítězství Kristova (srv. Zj. 1, 16; 10, 1; 12, 1). Místo »Pojďte a« stojí v řeckém »Deute« (= deuro ite), což znamená »Sem!« nebo »Vzhůru«. Člen při slově hostina (to deipnon) znamená, že tuto hostinu chystal Bůh ptákům nebeským od pradávna, protože odjakživa bylo osudem poražených, že je nepochované požírali divocí a draví ptáci (srv. Vulg Gen. 40, 19; Deut 32, 24; 1 Král. 17, 44. 46; 2 Král. 21, 10; 3 Král. 14, 11; 16, 4; 21, 24; 2 Mak. 9, 15).

¹⁹⁾ Vypočítávají se všechny stupně vojska, stojícího proti Bohu a Kristu, které bude pobito a jehož konec bude neslavný. Nebudou v něm toliko velicí tohoto světa, nýbrž i lidé prostřední a docela nízcí, ba i váleční koně této armády táhnoucí proti Bohu (srv. 6, 15; 13, 16).

²⁰⁾ Jan vidí oba konečné válečné tábory státi proti sobě: Šelmu či Antikrista, jeho spojence, i jejich vojska z 16, 12—16 na jedné straně, a Vtělené Slovo Boží i jeho nebeské vojsko z 19, 13—14 na druhé straně. Tábor bezbožných se rváří, jakoby skutečně byl schopen svěsti boj se Slovem Božím a jakoby měl docela dobrou naději na vítězství.

²¹⁾ Troufalost Vůdce bezbožníků jest pokořena nejpříměřejším způsobem: jest zajat bez boje, sám i se svým Lžiprorokem (13, 11). O této druhé šelmě nebylo od 13, 11—17 téměř řeči, ale působila pořád (srv. 16, 13), sváděla lidi vším způsobem (to se znovu připomíná!), a má vinu v podstatě stejně velikou jako šelma první.

²²⁾ Ani nemohli tam býti uvrženi mrtví, t. j. po smrti těles-

né, protože jsou to oba démoni, kteří mají jen tělo nepravé. Jejich zpětné uvržení do pekla, kde již nemohou sváďeti živé lidi, jest jejich největší trest (srv. Mk. 5, 7—13; Lk. 8, 31).

²⁹⁾ Srv. Gen. 19, 24; Is. 30, 33; Mt. 5, 22; Zj. 9, 17; 14, 10; 20, 10. 15! — Mluvnická neshoda řeckého výrazu (eis tén limnén tū pyros tēs kaiomenés en theió) je zřetelnější než v latinském překladě (in stagnum ignis ardentis sulphure). Mnoho rukopisů napravuje chybu tím, že místo »tēs kaiomenés« klade správně »tén kaiomenén«, takže přesný překlad zní: »do propasti ohně, udržované v žáru sírou«. Podobně čteme v 21, 8: en té limné té kaiomené pyri kai theió (v propasti, udržované v žáru ohněm a sírou). Latinské »lacus« (jezero) jest překlad řeckého »limné«, které může znamenati také umělou jámu či nádrž, vykopanou pro zachycování vody. Peklo jest tudíž představováno jako taková jáma či propast, plná síry, která působí, že oheň jednou v propasti zapálený nemůže uhasnouti.

²⁹⁾ Všichni nepřátelé Boží, jmenovaní ve v. 18 a 19, kromě Lžikrista a Lžiproroka.

³⁰⁾ Ani oni nebudou moci uplatniti své zbraně, nýbrž budou usmrceni slovem ortele, který nad nimi vyřkne Kristus, ať tento ortel provede kdokoliv (srv. 2, 16; 2 Thes. 2, 8). Rozdíl tedy mezi oběma démony a jejich stoupenci bude jen ten, že obě šelmy budou svrženy do pekla živé, ctitelé Antikristovi však musí napřed umřít, a sice všichni najednou tělesnou smrtí. Bude to tolik mrtvol, že stačí pro všechny dravé ptáky. To, co chystal kdysi bezbožník vyvolenému lidu (2 Mak. 9, 15), připraví Kristus ctitelům a přátelům Bezbožníkovým. Modloslužebníci budou pochoutkou krkavců a supů, protože obětovali bohům nepravým a jídali z těchto obětí (2, 14. 20). Ale to bude jen počátek jejich trestu. Hlavní pokuta teprve přijde (viz 20, 15; 21, 8), napřed neúplně, a pak úplně; ale dříve musí býti vyřizeny, alespoň předběžně, ještě některé jiné kruté nesrovnalosti, zaviněné vládou Antikristovou a následky jejich strašlivých činů. Proto vidění, jež následuje, jest další líčení Kristova soudu nad jeho nepřáteli. Dotud bylo odpověděno zhruba na otázku, jak skončí Antikristova říše a kdy opravdu začne panství pravého Krista nad světem (srv. Sk. 1, 6—7; Zj. 20, 6!). Ale to vše bude teprve počátek jeho

druhého příchodu, který nemůže skončiti jinak než zrušením starého světa vůbec (1 Jn. 2, 17). Zbývá tedy ještě odpověděti, co bude s Drakem (12, 3—18; 13, 2—4, 11; 16, 13), který je přece vinník nejhlavnější; co s věrnými křesťany, kteří byli jeho nohsledy pronásledováni až k smrti; a co posléze s tímto světem, i s jeho zbylými obyvateli.

Prozatímní soud nad satanem (20, 1—3)

1. I¹⁾ uzřel jsem, jak sestupuje s nebe²⁾ anděl, který má klíč³⁾ od propasti a v⁴⁾ ruce těžký řetěz.

2. Ten chopil⁵⁾ Draka, toho starého Hada, který jest Dábel a Satan⁶⁾, a svázal⁷⁾ ho na tisíc roků⁸⁾.

3. Pak jej svrhl⁹⁾ do Propasti, zamkl a propast za ním¹⁰⁾ zapečetil¹¹⁾, aby již nemohl sváděti¹²⁾ národy, dokud se nenaplní (těch) tisíc let. Po té době musí¹³⁾ býti na krátký čas puštěn.

Poznámky k 20, 1—3.

¹⁾ Jde o nové vidění, ale nikoli hlavní; pokračuje se v soudu.

²⁾ Soud nad Satanem začíná podobně jako soud nad Babilonem (18, 1); sestoupením mocného anděla s nebe na zemi.

³⁾ Srv. 9, 1—21 Tento klíč (kleis) je k zamykání a odmykání. Proto se praví ve v. 3, že anděl Propast zamkl (ekleisen). Andělé mohou tedy z rozkazu Božího zabrániti démonům vyjít z pekla na svět.

⁴⁾ Řecky: »epi tén cheira autú« (na ruce). Anděl tedy držel řetěz volně, takže oba jeho konce visely dolů. Byl to řetěz k spoutání válečného zajatce.

⁵⁾ Řecky: »ekratésen« (chopil mocně; srv. epiasthé v 19, 20: byl »stisknut« nebo »zajat«). Satan totiž pořád ještě dlí na zemi (od 12. kapitoly) a jest hlavním strůjcem odboje proti Bohu (srv. 1 Petr 5, 8. 9).

6) Kníže zlých duchů jest zajímán přes všechny své hrozné a nebezpečné tituly, s nimiž vystoupil v 12, 9.

7) Anděl spoutává Draka symbolicky, protože Drak nemá tělo.

8) Tisíc let je doba neurčitá (delší čas), přes to, že je to trojnásobný počet dokonalosti (10^3). Pro Boha arci, který v této době provede své záměry, nebo nechá splnit lidem i andělům jejich úkoly, je to doba určitá, celá a plná.

9) Jako byl v 12, 9 Satan s konečnou platností navždy vyloučen z nebe a svržen s nebe na zem, tak jest teď svržen s povrchu zemského do jícnu pekla a skrze něj do říše pod světem.

10) Doslova: »nad ním« (epanó autú, super illum). Satan nemůže z pekla vyjít nahoru jinak než touto jedinou branou (touto jamou či studní propasti: 9, 1).

11) Srv. Mt. 27, 66! Proti této božské pečeti jest ďábel bezmocný. Jen Bůh neb anděl z jeho rozkazu ji může sejmuti a uzamčený jícen »klíčem« otevřít.

12) Nebude moci v této době svádět národy přímo, jak mu to bylo dovoleno v každé době (Efes. 6, 12), ale obovlášt v době Antikristově. V tomto pozdním období (po uzavření Satana na »tisíc« roků) bude tedy dobré slovo a dobrý příklad mít nesmírně větší vliv na lidi než před tím, a Církev bude moci daleko lépe působiti mezi národy než teď, kdy Satan obchází světem.

13) Musí, protože Bůh tak ustanovil v svém věčném plánu. I to však směřuje k Boží cti a k rozmnožení křesťanů jeho tvorů. Srv. Is. 24, 21—23!

Tisíc šťastných let (20, 4—6)

4. V tom jsem spatřil (jakési) trůny, na nichž zasedli ti, kterým bylo dáno právo souditi¹⁾. A (viděl jsem) duše²⁾ těch, kteří byli státi pro svědectví Ježíšovo a pro Boží slovo³⁾, kteří se totiž⁴⁾ neklaněli Šelmě ani

její soše, ani nepřijali její znamení na čelo nebo na ruku. Ti ožili⁹⁾ a kralovali s Kristem tisíc roků.

5. Ostatní mrtví¹⁰⁾ neožili, dokud se nedovrší oněch tisíc let. Je totiž řeč o oživenutí prvním⁷⁾.

6. Blažený a svatý, kdo má podíl⁸⁾ v tomto prvním oživenutí! Nad takovými smrt druhá⁹⁾ nemá moci, nýbrž budou kněžstvem Božím i Kristovým¹⁰⁾, a budou kralovati¹¹⁾ s ním po tisíc roků.

Poznámky k 20, 4—6.

¹⁾ Celá věta zní v originálu i ve Vulgátě souřadně (A viděl jsem trůny, a zasedli na nich, a dán jest jim soud). Trůny nemají členu, nebyla tedy dotud o nich řeč v této knize. Soud (krima, opět beze členu) značí právo souditi. Kdo patří k tomuto soudnímu dvoru, není řečeno; ale podobný soud lze spatřiti u Daniele v 7, 9. 22. 26. Kristus mluví v Mt. 19, 28 přímo o nejvyšších přísedících svého hlavního soudu, a Pavel v 1 Kor. 6, 2—3 o účasti všech svatých na soudu posledním.

²⁾ Jan viděl duše, nikoli anděly, ani celé lidi s tělem, jak je bude lze viděti po vzkříšení těl nebo jak by mu je mohl ukázati Bůh v prorockém vidění. Viděl tyto duše nikoli těkati po světě, nýbrž před trůny soudců, kteří mohou právě tak přidělovati odměny, jako ustanovovati tresty.

³⁾ Takové duše a s týmiž zásluhami spatřil Jan již v 6, 9 po rozlomení páté pečeti (tas psychas tón esfagmenón dia ton logon tú Theú kai dia tén martyrian hén eichon). Zásluhu přijetí svědectví Ježíšova či zjevení Božského Ježíšem dosvědčeného (srv. Žid 1, 1) má i Jan sám (Zj. 1, 2. 9; 19, 10), i všichni věřící, kteří se ho nevzdávají (19, 10). Jan i nesčetní věřící všech časů mají dokonce zásluhu, že pro toto svědectví Ježíšovo a Boží slovo trpí pronásledování nebo docela prolévají krev a přicházejí o život (Zj. 1, 9; 6, 9; 12, 17; Mt. 10, 21n; 24, 8—9; atd.; 2 Tim. 3, 12). Odměna všech, kteří až do konce zůstávají věrni své víře v Krista, jest nepochybná (Mt. 10,

22b; 24, 12n; Zj. 2, 10d; 2, 26; 3, 11 atd.; zvl. 6, 11); ale zde jde především o povzbuzení těch, kdo se dočkají doby Antikristovy a zažijí pronásledování, jakého nebylo nikdy v dějinách co do rozsahu a krutosti. Jan tedy viděl ve vidění, o němž jest právě řeč, duše těch, kteří byli usmrceni způsobem nejukrutnějším, totiž sekýrou (pepelekismenoi; srv. 6, 9 esfagmenoi, a Mk. 6, 16, 27 apekefalisa!). Neznamená to, že odpravení jiným nástrojem nepatří do této skupiny; ale poprava sekýrou jest neomylně znak Antikristovy sveřeposti a vzteklosti.

*) Doslova: »a kteří ne« (kai hoitines ú). Tato nápadná změna vazby (tas psychas tón pepelekismenón dia tén martyrian Iésú kai dia ton logon tú Theú, kai hoitines ú) ukazuje, že nejde o další souřadný člen výčtu (na př. o vyznavače, kteří se neklaněli soše Antikristově a přece nějak unikli), nýbrž o vysvětlivku, která má ještě zřetelněji odlišiti duše těchto popravených od mučedníků jiných dob. Vláda Antikristova bude svrchovaně surová. Kdo se nebude klaněti soše Šelmy, nebo vůbec jejímu výsostnému znaku (té eikoni tú thériú), bude usmrcen (Zj. 13, 15).

*) Oni hrdinové budou odměněni za věrnost až k smrti (srv. 12, 12) novým životem, t. j. jakýmsi slavným způsobem života, i když se ještě nejedná o vzkříšení těl, o kterém mluví Pavel v 1 Kor. 15, 1—58. Neboť, kdo ztratí svůj život pro Krista (Mt. 16, 25), nalezne jej (tt), nebo jak říká jiný evangelista (Mk. 8, 35): »zachová je«. — Ještě tedy dříve, než opět nabude těla při vzkříšení, musí žít i ožít člověk, nebo to hlavní, co je v člověku, jeho duše. Ona ovšem, jakožto přirozený životní princip, neumře vůbec, nýbrž »zachová se« na živu. Ale jakožto nositelka života nadpřirozeného nejen že se zachová, když Krista nezradí, nýbrž »nalezne« i nový způsob svého bytí u Boha (srv. Jn. 5, 24), způsob nesmírně krásnější a blaženější (srv. 2 Kor. 5, 1—10!), než měla před tím v smrtelném těle, plném slabosti i pokušení (Řím. 7, 24). Nebude sice hned po třech dnech přioděna znovu tělem, jako duše Kristova a obě duše jeho Svědků (Mk. 15, 37—16, 14; Zj. 11, 7—11), ale vstoupí do nebes, jako do nich vstoupil Ježíš i jeho dva Svědkové (Mk. 16, 19; Lk. 24, 51; Sk. 1, 9—11; Zj. 11, 12). Takovým tedy způsobem i duše starých sekýrou Antikristovou

přijdou přímo do nebe, bez pokut očišcových, protože lázeň krve, kterou podstoupí jejich dokonalá láska ke Kristu, smyje všechny skvrny pozemských chyb. Ožijí, t. j. budou žít životem lepším a šťastnějším (srv. ezéšen v 2, 8 a 13, 14), a budou kralovati (ebasilcusan ve v. 4 = basileusúsin ve v. 6) s Kristem, panujícím po svržení Antikrista v nebi nad lidstvem (11, 15; 17, 14; 19, 16), a to po celou dobu »tisíce let«, která uplyne po pádu Antikristově do začátku rychlého konce, t. j. do posledního zápasu dobra a zla a do všeobecného soudu i vzkříšení (srv. 2, 26; 3, 21).

9) Mínil se ti, kteří ve velkém pronásledování buď pomáhali oběma šelmám nebo nedovedli odolati jejich svodům a odpadli (13, 3c—4; 13, 7b—8; 13, 12b, 14; 13, 16; 19, 18; 19, 21). Ti všichni budou poraženi Slovem Božím, jejich těla nebudou ani pochována (Zj. 19, 21), a jejich duše budou zavrženy (20, 13). Při všeobecném vzkříšení (Zj. 20, 13; Jn. 5, 29) obdrží i tyto duše opět svá těla, aby se všemi jinými nehodnými dušemi, spojenými opětně s tělem, byly znovu a definitivně uvrženy do horoucího pekla (srv. Zj. 13, 8; 20, 15).

7) Srv. Jn. 5, 24! Vzkříšení těl možno nazvati, pokud jde o těla blažených, druhým oživením (doslova: opětným vstáním), kdežto povýšení duše do nebe oživením prvním (Haec est resurrectio prima, hauté hé anastasis hé proté). Při smrti totiž i věrná duše jaksi leží jako mrtvá, nemajíc těla, skrze něž by se uplatňovala a mohla býti činnou. Hned však znovu »vstává«, protože Bůh jí podává ruku, aby vystoupila do nebe.

8) Kdo položil život za Boha a Krista, toho duše ihned »vstane« k životu. Unikla peklu tím, že se neklaněla modlám. Získala místo v nebi, kde vládne blaženost. Je svatá dokonale, protože odešla se světa očištěna lázní krve.

9) »Smrt druhá« jest podle 20, 14 peklo. Kdo zvítězí v boji proti zlému, neutrpí smrti druhé. To bylo již řečeno v 2, 11. Ten totiž, kdo věří a žije, kdo zachovává věrně slovo Páně, »neumře na věky« (Jn. 8, 51; 11, 26).

10) Srv. Is. 61, 6; 1 Petr 2, 9; Zj. 1, 6; 5, 10! »Duše starých« budou tedy jakožto kněží prostředníky mezi Bohem v nebi a svatými (věřícími) na zemi. Budou velebiti Boha i Krista za veškeré lidstvo (Zj. 5, 13; 12, 10).

¹¹⁾ Srv. 1, 6; 5, 10! Kristus bude kralovati konečně nad světem; »duše statých« budou s ním dlíti v slávě a tím i spolu-vládnouti. Církev bojující bude míti v nebi kněze i krále ze svých bratří, na zemi nebude Antikrista ani jeho velkých pomahačů. Budou sice i dále na světě národy, které budou unikati vlivu Církve (Gog a Magog ve v. 8). Budou i dále věřící, kteří budou podléhati trojímu pokušení (1 Jn. 2, 16). Budou ryby všeho druhu, dobré i špatné (Mt. 13, 47—50); zrna, vydávající užitek stonásobný, desátinásobný, třicetinásobný i žádný (Mt. 13, 3—8). Ale přece dobude Církev před koncem světa mnoha duší i národů, protože bude moci svobodně mluvit k lidem. Mnoho lidí dojde spásy a naplní počet svatých, protože nebude tolik svůdců a pronásledování.

Konečný soud nad satanem (20, 7—10)

7. A když se (těch) tisíc let skončí, bude puštěn Satan ze svého žaláře, a vydá se na cestu, aby sváděl národy¹⁾ na čtyřech rozích²⁾ země, Goga a Magoga³⁾, a shromáždil je k bitvě⁴⁾. Jest jich na počet jako mořského písku⁵⁾.

8. I vystoupili na širou pláň země⁶⁾ a obklíčili tábor⁷⁾ svatých i město⁸⁾ milované Bohem.

9. Ale sestoupil od Boha s nebe oheň a pohltil je⁹⁾. A Dábel, který je sváděl¹⁰⁾, uvržen jest do onoho jezera ohně a síry¹¹⁾, kde i Šelma

10. a ten lživý Prorok¹²⁾ budou trápeni ve dne i v noci na věky věkův.

Poznámky k 20, 7—10.

¹⁾ Srv. Zj. 20, 1—3; 16, 13—14! Bude tedy puštěn (v. 3) na krátký čas, ale ten mu stačí, aby zosnoval nové pozdvižení

světa proti Církvi a Kristu. Jestliže on to byl, který dával Antikristovi veškerý prostředky k oklamání světa (Zj. 13, 2. 4; 2 Thes. 2, 9—12), užije na konci ještě více všeho toho sám, aby svedl a zmátl ty, kteří stáli daleko od vlivu Kristova učení.

²⁾ Srv. Is. 11, 12; Zj. 7, 1! Čtyři rohy (úhly, konce) země znamenají (na předpokládané zemské ploše) končiny nejzazší. Národy v těch stranách bydlící jsou vzdáleny od středisek kultury a málo vzdělané. Právě proto neměly ani žádný podíl na bojích Antikristových, ani na slávě mučedníků, a Církvev, pokud měla již nějaké příslušníky v těchto zemích, neměla tu sice veřejný význam, ale nebyla ani pronásledována, protože se v jejím působení nevidělo ještě nic zevně velikého.

³⁾ »Gog a Magog« jest výraz vypůjčený z Ez. 38, 2—39, 16. Nejde o to, jaký původ mají tato jména osob, národů či krajin (srv. Gen. 10, 2; 1 Par. 1, 5; 5, 41); zde znamenají skupiny národů odlehklých, které na okraji zemského okruhu, vyzbrojeny posléze nejlepšími technickými prostředky a početnou převahou, ale bez pravé kultury mravní a pravé statečnosti osobní, půjdou dobývat středů vzdělaného světa. »Gog« u Ezechiele jest kníže země »Magog«, ale obě tato jména znamenají již sama o sobě »tmu« a »zemi tmy« t. j. nejzazší sever. Mosoch a Thubal, jichž jest Gog podle Ez. 38, 3 velikým knížetem, jsou jmenováni rovněž již v Genesi (10, 2) mezi syny Jafetovými vedle Magoga atd. Ezechiel nemá o nich velké mínění: dováželi ze severu otroky a kovové zboží (27, 13), strašili národy svým množstvím, byli všichni »neobřezaní«, jejich hrdinství nebylo pravé. Jihovýchodní pobřeží Černého moře, kde oba národy seděly, není sice pro nás severní země, ale třeba chápati tyto výrazy s hlediska člověka narozeného v Palestině. Obě jména vyjadřují jádro bezbožné moci Gogovy na konci časů, kdy půjde o to, napadnouti mírumilovného Israele, t. j. Církve Boží (Ez. 38, 14).

⁴⁾ Recky místo »k bitvě« stojí: »k válce«. Právě proto učiní Satan a jeho spojenci přípravy dalekosáhlé, aby odpůrce zdolali kus po kuse, i kdyby se nezdařil první nápor. Jen působením Satanovým lze vyložit, že národy barbarské budou msti lepší zbraně než národy vzdělané. Už to však bude hanba Drakova, že se musí uchýliti, když všechno selhalo, k přirozenosti

zhrublé, aby potřel přirozenost zušlechtěnou. V době Antikristov-
vě zkusil naopak své štěstí v prostředí nejkultivovanějším.

⁶⁾ Srv. Gen. 22, 17; 32, 13; Soud 7, 12! Takové označení
charakterisuje povahu tohoto nového a posledního nebezpečí
zřetelně, protože ho nebylo užito ani v líčení válečných pří-
prav Antikristových.

⁷⁾ Církev se tu představuje jako vysočina uprostřed zemské-
ho okrsku, na niž se barbaři mají dostat (anabénai) ze svých
sídlíšť, položených níže.

⁷⁾ Tábor věřících (castra, parembolé) znamená postavení
chráněné, opevněné a uzavřené. Církev je vskutku obrovská
pevnost víry, ducha a rozumu, mravní vůle i dobrého srdce.

⁸⁾ Jako v 14, 1 stojí Beránek na hoře Sionu, zatím co se
nepřátelská vojska formují dole na rovinách, tak i zde je střed
Církve, mystický Jerusalems (Z. 86, 2; Is. 54 nn; Gal. 4, 25 n
atd.), umístěn velmi dobře, aby mohl býti vybudován v jediné
vojenské ležení, postavené na místě těžko přístupném.

⁹⁾ Křesťanstvo, obklíčené desateronásobnou přesilou hmotné
zbraně, mohlo by býti porubáno od bezbožných. Ale Bůh sám
přichází na pomoc a posílá nevyzván oheň jako znamení s nebe
(srv. 13, 13; Mt. 12, 38). Tak jako kdysi spojenci Antikristovi,
po zuby ozbrojení, byli poraženi lehce a rázem (19, 19—21) a
potřeni do kořene, tak i teď nesčetní spojenci Satanovi jsou
rychle zneškodněni (srv. Ez. 28, 22; 29, 6!). Ba možno říci:
jsou odklizeni ze světa způsobem ještě daleko účinnějším než
se to stalo s vojsky Antikristovými.

¹⁰⁾ Srv. v. 7 a v. 3!

¹¹⁾ Tam jest uvržen, kam patřil od založení světa (Mt. 25, 41).

¹²⁾ Viz Zj. 19, 20! Lžimesiáš a Lžiprorok budou tedy v pek-
le již tisíc let, co se tam shledávají se svým mistrem Lžibohem.
Ale pak již se od sebe nikdy neodloučí (srv. Zj. 14, 10 n).
O konečném losu všech pohlcených ohněm (20, 9), nebo pobi-
tých mečem Slova (19, 21), i všech ostatních (20, 13), rozhod-
ne poslední soud (20, 11—15).

Soud nad celým světem (20, 11—15)

11. I uviděl jsem veliký bělostný trůn¹⁾, a Toho, který na něm seděl²⁾. Země i nebe zmizely před jeho pohledem, a (již) se nenašlo pro ně místa³⁾.

12. A spatřil jsem mrtvé, velké i malé, státi před trůnem⁴⁾, a byly otevřeny (jakési) knihy⁵⁾. Byla otevřena ještě jiná kniha, totiž kniha života⁶⁾, a mrtví byli souzeni podle svých skutků⁷⁾, tak jak byly zapsány v těch knihách.

13. Moře totiž⁸⁾ vydalo mrtvé, kteří byli v něm, a Smrt i Hrob vydaly mrtvé, kteří byli v nich⁹⁾, a nad každým byl konán soud podle jeho skutků.

14. Pak Hrob i Smrt¹⁰⁾ byly vrženy do ohnivého jezera. To jest ona druhá smrt¹¹⁾.

15. Kdokoli¹²⁾ nebyl nalezen zapsán v knize života, uvržen jest do jezera ohnivého.

Poznámky k 20, 11—15.

¹⁾ Srv. 4, 2 atd.! Zde se trůn Boží, na rozdíl od 4, 2, kde je scéna jiná, nazývá »veliký«, protože má na něm seděti Bůh při nejvyšším a největším soudě. Je to vsutku nejohromnější soudná stolice času i věčnosti. I bílá záře toho trůnu je znakem Boží svatosti a slávy.

²⁾ Vše nasvědčuje tomu, že sedící na trůně jest Bůh Otec (srv. zvláště 6, 16!). To neodporuje místům, kde vystupuje jako nejvyšší soudce Syn člověka (Mt. 25, 31—34; Jn. 5, 22; atd.), protože Ježíš bude konati soud jménem Otcovým a v přítomnosti Otcově (srv. Sk. 17, 30—31; Řím. 2, 16; atd.). Ale konec konců Syn Boží, který podle Jn. 6, 39—40 vzkřísí mrtvé v den soudu, soudí zcela tak, jak Otec velí (Jn. 5, 30), a po

svém druhém příchodu jakožto Syn člověka odevzdá veškeru vládu Bohu a Otci (1 Kor. 15, 24).

³⁾ Země a nebe se představují zosobněné. Jakmile spatřují tvář Otcovu, utíkají před ním (hú apo tú prosópú cfygen hé gé kai ho úranos, srv. 16, 20). Ale poněvadž není před ním kam utéci (kai topos úch heurethé autois), mizejí v chaosu (21, 1b), z něhož je vyvedl kdysi Tvůrčí kon Boží (Gen. 1, 1). Teď se tedy znovu vznáší trůn Boží nad vodami (srv. 20, 13), jako kdysi před stvořením země a oblohy (Gen. 1, 2), protože moře, které za chvíli také nebude (21, 1b), zaplavilo zemi. I Petr napovídá v 2. epistole tuto obdivuhodnou věc, tento historický konec starého kosmu (2 Petr 3, 10—11; srv. Pavel v 1 Kor. 3, 13!).

⁴⁾ Všecky tyto předměty vidění Janova mají člen (hoi nekroi, hoi megaloi, hoi mikroi). Za těchto okolností není snadno mysliti na to, že »mrtví«, kteří stojí před soudnou stolicí Boží, jsou jen »duchovně mrtví«, čili lidé bez milosti posvěcující, ačkoli bychom to skoro očekávali po všem, co svatopisec viděl a popsal v kapitole 18—20. Jan však dosahuje svého cíle (potrestání všech bezbožných) tím, že před námi rozkládá na okamžik a v míře co nejskrovnější rámec soudu zcela všeobecného a ovšem posledního. Ten popsal již s dostatek jiní svatopisci (Mt. 25, 31—46; Jn. 5, 28n; 2 Kor. 5, 10; atd.); ale Jan si v něm všiml s obzvláštním pozorem i důrazem osudu zlých, protože o dobrých již mluvil a bude o nich ještě obšírně mluvit dále. Všichni tedy, kdo vůbec utrpěli tělesnou smrt jakýmkoli způsobem, z kterékoli příčiny a v kterémkoli čase (viz Žid 9, 27; Gen. 3, 19!), čili všichni lidé vůbec kromě snad malé a poměrně nepatrné vyjimky (pantes men ú koiméthésometha, všichni sice nezemřeme: 1 Kor. 15, 51; srv. 1 Thes. 4, 17), budou státi před Velikým Trůnem, a v té věci nebude rozdílu, který platil po celou dobu pozemské zkoušky, mezi »velikými« a »malými«.

⁵⁾ Srv. Dan. 7, 10! Konec verše udává, že jsou to knihy, obsahující seznam všech skutků mravní jakosti (srv. Jer. 17, 1!).

⁶⁾ Kniha obsahující seznam jmen či osob, o nichž Bůh ví a určil, že budou spaseni pro své skutky dobré a pro své přátelství s Bohem. O této knize mluví Bible dosti často (Ex. 32,

32—34; Ž. 68, 29; Is. 4, 3; Dan. 12, 1; Řím. 9, 3; Filip 4, 3; 2 Petr 1, 10; Zj. 3, 5; 13, 8; 17, 8; 21, 27). Na rozdíl od knih, zaznamenávajících skutky jednotlivců — těchto knih je tolik, kolik je lidí, protože má každý knihu svou! —, jest kniha života jen jedna jediná pro všechny lidi a obsahuje pouze přesně rozlišená jména všech předurčených. To vše jest ovšem řečeno jenom k opisnému vyjádření pojmu Boží vševědournosti, potřebné k soudu spravedlivému, věčnému, a při tom svémocnému (srv. Mt. 25, 34. 42).

⁷⁾ Srv. Ž. 61, 13; Přisl. 24, 12; Sir. 16, 15; 35, 22; Mt. 16, 17; 25, 35—45; Jn. 5, 29; Řím. 2, 6; 1 Kor. 4, 5; 2 Kor. 5, 10; Gal. 6, 3—5; 2 Tim. 4, 14—15; Jak. 2, 24; 1 Petr 1, 17; 2 Petr 1, 10; Zj. 2, 23; 14, 13; 20, 13; 22, 12!

⁸⁾ Doslova »kai« (a). Ale je to »a«, které vysvětluje dodatečně, jak se věci ve v. 12 (všeobecný soud nad lidmi) mohly uskutečniti.

⁹⁾ Jak se uskuteční spojení mrtvého těla s duší oslavenou a žijící již v nebi (srv. 20, 4—6), o tom zde neříká prorok nic. Není pochyby o tom, že i tyto duše obdrží svá těla, která budou vzkříšena k spoluúčasti na blaženém životě duše. Právě Jan praví výslovně v evangeliu (6, 40), že Bůh každého »majícího život věčný« vzkřísí v den poslední (= den posledního soudu), čili že vzkřísí ty, kteří činili dobré, »ku vzkříšení života« (5, 29). I když víme, že každý člověk musí především státi před soudnou stolicí Kristovou při soudu soukromém (2 Kor. 5, 10), přece i dobří budou státi před svrchovaným Soudcem při soudu posledním a veřejném (Mt. 25, 31—33). Jan však neklade zde na tuto věc žádný důraz, protože již jednou předvedl soud nad dobrými (20, 4n), a protože dostatečně naznačil při té příležitosti (20, 5—6), že kdo má účast na »oživnutí prvému« (a prvému osvobozujícím rozsudku), ten se již nemusí báti soudu, který vynese nad mnohými jinými ortel, určující za trest »druhou smrt«, t. j. peklo (20, 14). Soud má zajisté svou hrůzu a velebnost hlavně od odsuzování zlého, protože na tento okamžik spravedlnosti čekají všichni mučedníci. Proto Jan, který si v kapitole 18—20 ustavičně všimá, jak Bůh trestá všechny zlé, věnuje i při posledním soudu tomuto předmětu pozornost nejpřednější. Ve verši 13. se

tedy zabývá otázkou, jak se dostaví k odsuzujícímu soudu a pro svůj rozsudek, čili ke »vzkříšení odsudku« (eis anastasin kriséos: Jn. 5, 29) ti, »kdo činili zlé« (hoi ta faulta praxantes). Za tím účelem poznamenává Jan, kteří činitelé vůbec přispějí ku vzkříšení zlých. »Moře« vydá mrtvá těla, »Smrt a Hrob«, t. j. Podsvětí, vydají »mrtvé« duše. Třeba rozuměti těmto výrazům tak, jak naznačil sám svatopisec v této neb jiné souvislosti své knihy. Protože tvářnost staré země i oblohy zmizela podle v. 11 hned před začátkem soudu a moře přikrylo vodou všechny hroby i všechny lidi nepohřbené, pokud nemají výsadu zmíněnou v 1 Kor. 15, 51 a 1 Thes. 4, 17, musí všechny mrtvoly, i těch, jichž duše jest v nebi, vystoupiti z moře, přes to, že budou volány z hrobů uložených v zemi (Jn. 5, 28—29; Is. 26, 19; srv. Ez. 37, 11—14f). Oživeny budou tyto mrtvoly — aby vystoupili celí živí lidé — buďto dušemi oslavenými v nebi, nebo dušemi lidí zlých, které až do konečného odsouzení do ohně věčného (20, 15) jsou drženy v smutném a zoufalém zajetí dvou černých mocí, Smrti (ho Thanatos) a Zá-hrobí (ho Hadés). Tato dvě slova mohou znamenati buď prostor, říši mrtvých, jako v Zj. 1, 18; nebo dva demony, vládnoucí touto říší, jako pravděpodobně v Zj. 6, 8. V Písmě se častěji vyskytují oba tyto pojmy pohromadě (Ž. 29, 5—6; 48, 15—16, 54, 16; 85, 13; 114, 3; 140, 7; Přisl. 15, 11; 17, 20; Os. 13, 14 atd.), a to ve významu místa trápení (prozatímního pekla duší zlých), nebo místa čekání, z něhož mají duše býti jednou vysvobozeny. Sotva které z těchto míst Písma vylučuje větší neb menší panství démonů nad dušemi mrtvých, které nejsou v nebi, a o samém Ježíšovi praví Písmo obrazně (Sk. 2, 24), že ho Bůh vzkříšením po smrti »zprostil bolesti Podsvětí či Smrti« (lysas tas ódinas tú thanatú). Myšlenka, že je to ďábel, jenž přivádí z vůle Boží neb dopuštění Božího na lidi ztrátu věcí, nemoci i smrt, je v Bibli běžná. Duch zlý od Hospodina (1 Král. 16, 15) působí Saulovi těžkou nemoc tělesnou i duševní. Satan běže Jobovi statek i dítky (Job 1, 7—19), a uvrhuje naň nemoc horší než smrt (Job 2, 1—9); Bůh mu však zvláště zakazuje raniti Joba smrtí. Přišla-li smrt na lidi vůbec závisť ďáblovou, která svedla Evu (Moudr. 2, 24), přišla jistě od ďábla. Hospodin sám oznámil Adamovi, že on i jeho potomci budou

podrobení panství této smrti, odvážli-li se přestoupiti Boží zákaz (Gen. 2, 17). Největšího triumfu se dočkal ďábel v této příčině, ovšem jen z milosrdné vůle Boží a k své největší hanbě, tím že samého Syna člověka přivedl až do náruče smrti. Utkl jej na patě, jak předpověděl Bůh v Gen. 3, 15, poněvadž Syn člověkův přijal bez hříchu tělo hříšníků (Řím 8, 2—3; Žid 4, 15), »aby smrtí zkazil toho, jenž měl moc nad smrtí, to jest Ďábla« (Žid 2, 14—15). Jelikož Hrob i Smrt jsou podle v. 14 trestány uvržením do pekla, nemůže jíti o místo nebo prostor, který by byl nad to spalován v jiném prostoru, nýbrž o bytosti zlé a mocné, které z dopuštění Božího provozovaly jistý způsob vlády nad lidmi a které jsou trestány na konec podobně jako obě Šelmy i jejich mistr Satan (Zj. 19, 20; 20, 10). Smrt tedy čili zloboh smrti, a Hrob čili zloboh podsvětí, kteří stáli dotud v službách Boha, trestajícího svět (srv. Řím. 5, 12. 14. 17. 21), jsou nuceni po skončení své úlohy vydati duše, které nejsou v nebi, aby byly souzeny a odsouzeny se svými těly, po případě (byly-li v očistci za účelem časného pokání), aby byly navždy vysvobozeny.

¹⁰⁾ Srv. Is. 25, 8; Řím. 5, 21; 1 Kor. 15, 26. 55! Hrob jest vržen do pekla první, Smrt druhá. Potrestáním smrti jest přemožen poslední nepřítel lidí, kterého strpěl Bůh nejdéle, protože chtěl nechtěl sloužil jeho časné spravedlnosti (Gen. 2, 17; 3, 19). Teď tedy již zbývá rozhodnouti jen o lidech, kteří se vlastními činy dávali v područí démonům a v tomto stavu odešli ze světa.

¹¹⁾ Srv. Zj. 2, 11; 20, 6; 21, 8! Řecký text přidává k slovům »druhá smrt« slova: »ohnivé jezero«.

¹²⁾ Věta jest pronesena obecně a platí obecně. Ale Jan má především na zřeteli ty, o nichž mluví ve v. 13 a při nichž se jejich chybění v knize života odůvodňuje veřejně z knih skutků. Takovýchto lidí bude nepochybně počet nezměřitelně veliký, protože jest také nesmírný počet těch, kteří nevěří, nebo těch, kteří věří, ale skutků spásitelných nečiní.

Nový svět i Jerusalem (21, 1—8)

1. I shlédli¹⁾ jsem nové nebe a novou zemi²⁾, poněvadž prvé nebe i prvá země pominuly, a moře už není³⁾).

2. Také jsem já, Jan⁴⁾, spatřil, kterak svaté město, nový Jerusalem⁵⁾, sestupuje od Boha s nebe, přistrojené⁶⁾ jako nevěsta, která se vykrášlila pro svého muže.

3. I uslyšel jsem od trůnu mocný hlas⁷⁾: Hle⁸⁾, stan Boží mezi lidmi! Neboť bude bydliti s nimi, a oni budou jeho lidem⁹⁾, a On, Bůh, bude s nimi jejich Bohem¹⁰⁾).

4. A setře¹¹⁾ jim Bůh¹²⁾ s očí každou slzu; neboť nebude více smrti¹³⁾, ani smutku, ani nářku¹⁴⁾, ani bolesti nebude více, protože co bylo dříve¹⁵⁾, pominulo.

5. I řekl Ten, jenž seděl na trůně: Hle, všechno činím nové¹⁶⁾! — A pravil ke mně¹⁷⁾: Napiš, že slova ta jsou zcela spolehlivá a pravdivá¹⁸⁾!

6. A řekl mi: »Stalo se¹⁹⁾! Já jsem Alfa i Omega, počátek i konec²⁰⁾! Já žíznícímu²¹⁾ dám z pramene vody živé²²⁾!

7. Kdo zvítězí, dostane tyto věci v dědictví, a budu mu Bohem, a on mi bude synem²³⁾!

8. Zbabělcům však, nevěrcům a lidem ohavným, na příklad vrahům, smilníkům, čarodějům, modlářům a všelikým lhářům, se dostane jejich údělu v jezeře, které hoří ohněm a sírou²⁴⁾!« To jest ona druhá smrt!

¹⁾ Toto jest poslední vidění v Apokalypse a má dvě části: stvoření nového světa a Jerusalema (21, 1—8), a popis nového Jerusalema blažených (21, 9—22, 5).

²⁾ Tak se vyplní proroctví Isaiášovo v 65, 17; 66, 22; a Petrovo v 2, 3, 13.

³⁾ Kterak pomínulo prvé nebe i prvá země, bylo řečeno již v 20, 11. Zde se přidává další novinka, že i moře pomine a zbude zcela prázdný prostor. V tomto prázdném prostoru vidí prorok novou oblohu a novou zemi jako nově utvořený základ nového světa.

⁴⁾ Slova »já Jan« chybějí v řeckém textu.

⁵⁾ Protože nová země potřebuje nové obyvatele, vidí Jan nové svaté město (srv. 11, 2), které nazývá novým Jerusalemem, snášeti se hotové na zem, aby zde již navždy zůstalo (Zj. 3, 12; srv. Gal. 4, 26; Zid 12, 22).

⁶⁾ Jako se hlavní město Lžimesiášovo, Babylon, přirovnávalo k nevěstce, opatřené vši nádherou světa (Zj. 17, 1—6), tak se nové město Boží, Jerusalema, přirovnává k mystické nevěstě, jež se právě chystá k věčné svatbě. Jan se omezuje na pouhé náznaky, protože Ezechiel v 16, 11 nn vylíčil výstroj nevěsty — Jerusalema — s náležitou obšírností (srv. 19, 7—8; 21, 9).

⁷⁾ Je to hlas andělův, jako v 16, 17; 19, 5.

⁸⁾ Anděl ukazuje na celé město Boží, které bude dosti širokým stanem pro Boha i pro lidi (Lev 26, 11; Ez. 37, 27; 48, 35; Mt. 28, 20; Zach. 8, 8).

⁹⁾ Místo »laos« čtou lepší texty »laoi« (národy). Tak se i zde, právě pro velikost Božího stanu s lidmi, bude lišiti nový Jerusalema od starého Jerusalema, který byl městem pouze jednoho národa.

¹⁰⁾ Slova »jejich Bohem« chybí v řeckém textu. Jsou přijata do Vulgáty asi z Jer. 31, 33.

¹¹⁾ Srv. Is. 25, 8; Zj. 7, 17!

¹²⁾ Slovo »Bůh« přidává Vulgáta a některé řecké rukopisy.

¹³⁾ Srv. Is. 25, 8! Svatopisec užívá budoucích časů, protože si je vědom proroctví, které se teprve splní. V 20, 14 naopak převládalo vidění věci botové a neodčinitelné.

¹⁴⁾ Srv. Is. 35, 10; 65, 19! I Kristus sliboval plačícím a truchlícím věčné potěšení v Mt. 5, 4; Lk. 6, 21. Jan pak již v Zj. 7, 15—17 a zde opět zdůrazňuje opak toho, co se stane a co bude na věky v Babyloně (18, 8; 18, 21—24).

¹⁵⁾ Nejen pronásledování od lidí zlých a mocí pekelných, nýbrž i sténání světa pod tíhou dědičné Adamovy viny (Řím. 8, 22).

¹⁶⁾ Srv. Is. 43, 19; 2 Kor. 5, 17! Vše, co předchází, nejen 21, 1—4, nýbrž i 18, 1—20, 15 jest úžasné a pro věrného pronásledovaného učedníka Kristova příliš krásné a nadějně. Aby však nemyslel, on sám nebo jeho čtenáři, že podléhá klamu, nebo že si vykládá svá pravá vidění způsobem nepravým — prorok činí co chvíle poznámky vykládající! —, přistupují všechna nezvratná svědectví pravosti vidění i pravdivosti výkladů. 21, 5—8 mluví Bůh, 21, 9—22, 6 mluví Anděl misky, ten, jenž ukázal Janovi nový Jerusálém v 22, 1; 22, 7—8a mluví Jan, dokládaje se slovy Kristovými a svými zdravými smysly. Svědectví Boží jest velkolepé, mnohonásobné, rozhodné pro obě strany, dobrých i zlých. Bůh si nejprve vede jako ten starý Bůh, který kdysi stvořil svět. Sedí na trůně všemohoucnosti, užívá slov stvořitelských, ale tvoří teď — budoucnost jest proň tak blízká jako přítomnost! — po zrušení světa starého v 20, 11, svět nový. Tvoří jej tak pouhým slovem, tentokrát oznamovacím (srv. 21, 6a!), jako tvořil starý svět slovem rozkazovacím. Srv. Gen. 1!

¹⁷⁾ Bůh mluví dále. Je to druhé slovo, pronesené k Janovi bezprostředně od Boha, a to zvláště a jmenovitě za účelem svědeckým. Slova Boží nemají přesvědčiti pouze vidce, nýbrž mají býti napsána, aby byla na svědectví všem lidem. I sám rozkaz k zapsání slov Božích jest vyřčen tentokrát přímo od Boha, nikoli od anděla jako v 14, 3; 19, 9; 22, 6.

¹⁸⁾ »Slovy těmi« se míní především 21, 3—5a, protože co předcházelo, jest v nich zahrnuto, a ona jsou jako výsledkem, dokonáním a vyvrcholením všeho. Latinské »fidelissima« jest v řeckém podáno prostě, nikoli v 3. stupni (pistoí = věrná a spolehlivá). Bůh sám osobně dosvědčuje skutečnost svých výroků i jejich nezměnitelné splnění, kdežto v 19, 9b to dosvědčoval o »Božích slovech« anděl. Srovnej podobné svědectví Ježíšovo a Janovo o Synu Božím v 3, 14; 19, 11!

¹⁹⁾ Začínají třetí slova Boží k Janovi (v. 6—8); a první z nich odpovídá tomu, co v Mojžíšově zprávě o stvoření prvního světa říká zpravodaj Mojžíš na každé Boží »Budiž«. Je nomže zde Bůh sám sobě odpovídá slovem »Gegonan« a tuto svou odpověď říká či diktuje svatopisci. Vulgáta překládá »factum est« (stalo se); řecké »Gegonan« se vztahuje nejen co do smyslu, jako překlad Vulgáty, nýbrž přesně mluvnicky k »slovům Božím« (hútoi hoi logoi), která »se stala« skutkem (srv. »gegonen« v 16, 17!). Řecké různoctení »Gegona« (Stal jsem se), které bychom musili spojit s následujícím »egó to alfa kai to ó«, není pravděpodobné.

²⁰⁾ Srv. Is. 44, 6; Řím. 11, 36! Bůh jest absolutní pán všeho, co stvořil. Stvořil první svět a zruší jej brzy. Stvoří nový svět (to ustanovil rovněž nezměnitelně!), a mohl by jej opět zrušiti. Dal však mnohokrát slovo o věčném trvání věcí po nové úpravě světa.

²¹⁾ Žítzniti po spravedlnosti (Mt. 5, 6; Jn. 7, 37) jest první podmínka skvostného daru Božského, věčné blaženosti.

²²⁾ Milost Boží a v určitém smyslu (srv. Mt. 25, 35—45) i život věčný jsou každému přístupny a nekupují se za peníze jako dobra pozemská. Také rozmnožení milosti zde a ukojení každé spravedlivé žádosti na onom světě nepodléhá zákonu koupě a odměnění, nýbrž poskytuje se žízničimu zdarma a vždycky (srv. Is. 55, 1; Zj. 22, 17). Ale neobmezenost i velkodušnost Boží, které se rozplývají štědrostí (Mt. 10, 8; Řím. 3, 24), vyžadují na druhé straně jednak žízň duchovní (žádosti i prosby, srv. 22, 17!), jednak spolupůsobení s milostí až do konce (Mt. 24, 11—13; 24, 22; Mk. 13, 13, 22; Lk. 21, 19; srv. 2 Tim. 2, 5; Zj. 22, 17!). »Živá voda« pak, kterou Bůh slibuje zde (srv. 22, 17!) a Kristus nabízí neb udílí jinde (Jn. 4, 14; 7, 37n; 7, 17), jest princip života nadpřirozeného, který v době zkoušky dává nárok na život věčně blažený, v době po zkoušce tento život blaženosti umožňuje a vytváří.

²³⁾ Zvítěziti v každé době, zvláště v té, kdy ďábel vynaloží vše, aby svedl kde koho po dobrém nebo po zlém, jest podmínkou vstupu do slávy, kterou nám Bůh poskytne »zdarma« (srv. Zj. 2—3!). Kdo »zvítězí«, obdrží světlo slávy i živou vodu druhého světa v dědictví trvalé (kléronómésci). To samo

napovídá, že člověk bude napřed v těsném příbuzenském poměru k Bohu, neboť jen takový může dostati něco od Boha v dědictví. Křesťané jsou před vším ostatním »dětí Boží«, které smějí Bohu říkati »Otče« (Řím. 8, 14—23; Gal. 3, 29—4, 19); pak jsou i dědici Boží a spoludědici Kristovi (kléronomoi men Theú, synkléronomoi de Christú). Když posléze věrný křesťan dědictví Boží obdrží (Zj. 21, 7a), nepřestane býti dítětem Božím, ani Bůh nepřestane býti jeho Otcem (21 7b). Tak to, co sliboval Bůh kdysi jen největším světcům Staré Smlouvy (Gen. 17, 7—8; 2 Král. 7, 14; 2. 88, 27), a ovšem větším právem Synu člověkovu (Zid. 1, 5b), tomu, kterému se budou musiti klaněti při druhém příchodu všichni andělé na přímý rozkaz Otcův (Zid. 1, 6), to, pravím, bude věčným právem, majetkem i titulem všech »spoludědiců Kristových«!

²⁴⁾ Zde se končí Boží slova, a co následuje do konce 8. v., jest poznámka svatopiscova, podobně jako v 20, 14. Proti šťastnému losu »vítězů« ve v. 6—7 staví Bůh los opačný: jezero hořící ohněm a sírou (srv. 19, 20; 20, 10; 20, 14. 15). Přijdou do něho ti, kdo »nezvítězí« v krutých bojích proti Dáblu a Antikristu; a tím více ti, kdo nezvítězí v lehčích bojích proti vlastní ctižádostivosti a proti malým antikristům (1 Jn. 2, 12—22; Zj. 2, 7. 11. 17. 26; 3, 5. 12. 21; atd). Bůh sám vypočítává hlavní druhy těchto hříšníků, kteří nebudou moci dostávat od něho »vodu života« ve věčnosti, kteří nemohou býti jeho dědici, kterým On nemůže býti Otcem, protože oni nechťeli býti jeho dětmi. První jsou — ku podivu! — »zbabělci«. Jsou to lidé, kteří chtějí míti svatý pokoj se světem buď jak buď (pravý opak »vítězů«); a i když znají pravdu Kristovu, nechťi bojovati za Krista s obětí a nebezpečím (srv. Lk. 8, 13). Řecké »deilioi« vyjadřuje tuto ničemnou neochotu lépe než latinské »timidi«. Kristus káže přemáhati tuto bázlivost v Mt. 10, 28; Lk. 12, 4—8; Zj. 2, 10, a i Pavel varuje v 2 Tim. 1, 7 před zbabělostí (deilia): »Neboť nedal nám Bůh ducha zbabělosti, nýbrž ducha síly, lásky a moudrosti«. — Druzí jsou »nevěrci« (apistoi). Slovo »apistos« může znamenati i »nevěrný«, »nehodnověrný«, »podezřívavý«, »neposlušný«; ale ten, kdo nemá víry a důvěry (a — pistos) v radostné poselství (evangelium) Boží, ověřené více než kterákoli jiná zvěst,

nezasluguje, aby došel věčných statků víry, jimiž pohrdal v své pýše a povýšenosti. »Kdo neuvěří, bude zavržen«, jest jedno z posledních slov Kristových před nanebevstoupením (Mk. 16, 16). »Kdo věří v něho, nebývá souzen; kdo však nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno Jednorozeného Syna Božího (Jn. 3, 18). — Třetí jsou »ohavníci« (ebdelygmenoi, execrati). Jsou to lidé nedbající mravního zákona, kteří i nevěřícím jsou často předmětem ošklivosti (bdelygma). Nevěstka Babylonská (17, 4. 5) představuje souhrn všech takových ošklivých věcí, a nebylo by ani potřebí uváděti jménem zástupce hříšníků tohoto druhu. Přes to vytýká Bůh zvláště tři skupiny provinilců, kteří jsou před Bohem ohavností a nezaslужují jiného než hořící propast. Jsou to ti, kteří zabíjejí skutkem nebo nenávistí (Mt. 5, 22; 1 Jn. 3, 14—15). Ti, kteří pěstují smilstva a čary (tyto dva hříchy se uvádějí vždy pospolu a v blízkosti modloslužby: Zj. 9, 21; 18, 23; 20, 8; 22, 15; srv. Gal. 5, 20!). Ti, kteří pěstují jakýkoli nepravý kult náboženský, ať v oblasti pouhého rozumu (Zj. 9, 20; 14, 12n; 22, 15. Gal. 5, 20n; 1 Petr 3, 3—5), či zároveň vůle. Patří k nim i mamonáři a služebníci břicha (Ef. 5, 5; Filip 3, 19), nebo lidé, kteří lživými výmysly, klamnými zázraky a bludnými řečmi (Zj. 2, 2; 2, 9; 2, 13—15; 2, 20; 3, 9) napomáhají všemu modlářství, jako onen Lžiprorok v 13, 17. Lháři tohoto druhu (pseudeis), všichni nepraví učitelé a proroci, kteří popírají, že Ježíš jest Mesiáš, jsou mezi všemi pachateli těžkých hříchů lháři největší (1 Jn. 2, 22), a zrovna antikristové (tt 4, 3). Zvláště oni pocházejí od ďábla, otce lži (Jn. 8, 44), a jejich místo bude tam, kam přijde Satan (Zj. 20, 9—10; 21, 8. 27; 22, 15). Takto pronášel svrchovaný Bůh osmero rozsudků nad osmerým zločinem lidí hodných zavržení, jako pronesl Kristus v kázání na Hoře osmerý příslib blaženosti lidem hodným věčného králování (Mt. 5, 3—12).

Popis nového Jerusalema (21, 9—27)

9. I přišel jeden ze sedmi andělů, majících sedm misek, naplněných sedmi posledními ranami⁴⁾, a pravil

ke mně: Pojd', ukáži ti Nevěstu, Choť Beránkovu⁹).

10. I vynesl mne u vytržení na mohutnou a vysokou horu a ukázal mi (odtud) svaté město Jerusalema, kterak sestupuje z nebe od Boha¹⁰),

11. záříc Boží slávou¹¹). Svítilo jako nějaký dráho-
kam, asi jako křišťálově průhledný jaspis¹²),

12. a mělo tlustou a vysokou hradbu o dvanácti branách¹³). Nad branami bylo dvanáct andělů, a (na branách) napsaná jména, totiž (jména) dvanácti kmenů synů Israelových.

13. Tři brány (byly) od východu a tři brány od severu, tři brány od jihu a tři brány od západu.

14. Ta městská hradba měla dvanáct základních kamenů a na nich dvanáct jmen dvanácti apoštolů Beránkových¹⁴).

15. A ten, jenž mluvil se mnou, měl zlatou měřickou třtinu, aby změřil¹⁵) město, i jeho brány, i hradbu.

16. Město totiž leží ve čtyřúhelníku, a jeho délka jest (právě) tak veliká jako jeho šířka. Když změřil město tou zlatou¹⁶) třtinou, napočítal, že (obvod města) má dvanáct tisíc honů a že jeho délka, šířka i výška jsou stejné¹⁷).

17. Také změřil jeho hradbu a naměřil stočtyřicet loket, počítáno lidskou mírou, které užil i anděl¹⁸).

18. Stavivem pak té městské hradby byl jaspis, ale město samo bylo ryzí zlato, podobné čistému sklu.

19. Základy však městské hradby byly ozdobeny rozmanitými drahými kameny¹⁹). Prvý základní kámen

(byl) jaspis, druhý safír, třetí chalcedon, čtvrtý smaragd;

20. pátý sardonyx, šestý sardis, sedmý chrysolit, osmý beryl; devátý topas, desátý chrysopras, jedenáctý hyacint, dvanáctý ametyst¹⁾).

21. A dvanáct bran bylo z dvanácti perel, ale odděleně; každá brána byla totiž z jedné perly. Náměstí pak toho města bylo čisté zlato, průhledné jako sklo¹⁴⁾).

22. Ale chrámu jsem v něm neviděl; neboť jeho chrámem jest Pán, Bůh všemohoucí, a Beránek¹⁵⁾).

23. A to město nepotřebuje slunce¹⁶⁾), ani měsíce, aby mu svítily; neboť velebnost Boží je ozářila a jeho svítlnou jest Beránek.

24. V světle toho města budou choditi národové, a králové země přinesou do něho svou slávu i čest¹⁷⁾).

25. A jeho brány se nebudou zavíratí přes den¹⁸⁾), neboť noci tam nebude.

26. I (veškeru) slávu a čest (všech) národů do něho přinesou;

27. ale nevejde tam nic poskvrněného¹⁹⁾), to jest²⁰⁾) nikdo, kdo páše ohavnost²¹⁾) nebo klam²²⁾), nýbrž jen ti, kdo jsou zapsáni²³⁾) v Beránkově²⁴⁾) knize života²⁵⁾).

Poznámky k 21, 9—27.

¹⁾ Srv. 15, 1, 7; 1! Tam ukazoval anděl Nevěstku Babylonskou ve vši její svůdné nádheře, zde chce ukázati Janovi krásku pravou.

³⁾ Také zde začíná věta andělova v řeckém textu slovem »Deuro!« (Sem!). Sloveso »deixó« následuje pak beze spojky. Svaté Město (srv. 19, 7n; 21, 2) se nazývá zároveň i Nevěstou i Chotí, ačkoli jest již po svatbě (19, 7—9; 21, 23); je to proto, že je to Choť věčně mladá, tak mladá jako v den svatby. Právě proto neodnáší (v. 10) anděl Jana do pouště (jako v 17, 3), nýbrž na horu, s níž by dobře viděl všechnu krásu Nevěsty.

⁴⁾ Jan popisuje zde obšírněji to, co ve v. 2 pouze nadepsal, Hned následující podrobnost patří k podstatné vlastnosti Božího Města.

⁵⁾ Srv. Is. 60, 1 n; Ez. 43, 2! Tento nový Jerusaleem leží ovšem už na nové zemi podle v. 1 a 5.

⁶⁾ Je to tentýž nejdražší kámen (asi diamant), o němž je zmínka v 4, 3, kde Bůh sám září tímto leskem, a rovněž městské zdi nového Jerusalema, i první z jeho základních kamenů jsou z téhož »jaspisu«. Jaspis tento je zcela průhledný (krystallizón; srv. 4, 6; 22, 11).

⁷⁾ Tloušťka hradební zdi (teichos, murus), její výška i počet bran naznačují bezpečnost, slávu, i lidnatost (= velikost) Města. Dvanáct bran (i následujících dvanáct andělů nad branami a dvanáct jmen patriarchů na branách) znamená veškerenstvo věřících (srv. 7, 4—9; Is. 62, 6). Právě tři brány proti každé hlavní straně světové (v. 13) potvrzují tento význam čísla dvanáct a jsou splněním proroctví Ezechiele (48, 30—35) o univerzálnosti budoucího svatého Města.

⁸⁾ Srv. Efes. 2, 20, kde se rovněž říká o všech věřících, že jsou vystavěni na »apoštolech a prorocích«. — Církev Univerzální má tedy za základ nikoli patriarchy, nýbrž učící sbor vyslanců Kristových v Zákoně Novém. Oni vzdělali Církev, jejich přímlyvy ji nejvíc podporují, jejich nástupci ji udržují a rozšiřují. I Jan sám patří k sboru prvních privilegovaných (Mt. 19, 27—28), a tento přednostní poměr základů k stavbě, poměr Církve učící k církvi věřící, potrvá i na věčnosti, protože zde jest řeč už o Církvi vítězné.

⁹⁾ Srv. Ez. 40, 3 n; Zach. 2, 2; Zj. 11, 1 n!

¹⁰⁾ Chybí v řeckém.

¹¹⁾ Rozměry svatého Města budou obrovské. 12.000 honů jest více než 2200 km (= 18.000 loket u Ezechiele 48, 16 n),

takže plocha čtverce, na němž Město bude stát, bude více než 300.000 km². Bude stát na vysoké hoře (srv. Mt. 5, 14; Zj. 17, 9), takže bude kde komu viditelné, a nesmírně převyší Babylon, sedící na sedmi vrších (Starý Babylon měl v obvodu 480 stadií čili honů!).

¹¹⁾ Srv. Zj. 13, 18b! Poznámka je přidána, aby nikdo nemyslel, že míra andělská jest menší než běžná úřední míra. Stočtyřiatřicet loket jest asi 70 m; je to dosti na město, stojící tak vysoko, tak hustě zalidněné a tak pevně stavěné. Všecko, co se uvádí z podrobností svatého Města, jest nebeské; materiál nejvzácnější, čísla dokonalá, tvary nejprůměřenější, barvy nejkrásnější, světlo vše prozařující a zprůhledňující.

¹²⁾ Srv. Is. 54, 11—12! Těch základních kamenů jest podle v. 14 dvanáct, a jmen apoštolů také dvanáct. Každý ze základů jest ozdobně obložen (kekosmémenos) jedním druhem drahého kamení, které rovněž symbolisuje apoštola.

¹³⁾ Srv. Ex. 28, 17—20; 39, 10—13! Možná, že kameny, uvedené v Exodu, jsou totožny s apokalyptickými, protože dvě třetiny se jich shoduje na první ráz, totožnost zbývající třetiny pak jest pravděpodobná.

¹⁴⁾ Drahocennost všeho, co se v Městě spatřuje, bije do očí. Hradební zdi z jaspisu (v. 18) jsou vystřídávány či přerývány branami z obrovských perel (v. 21a). Proto jmenuje Isaiáš tyto zdi »spásou«, tyto brány »vzácností« (60, 18). Město nemá ulic, jako měl starý Jerusalems (Zj. 11, 8), nýbrž má jen jedno jediné náměstí (plateia). Dlažba toho náměstí je z ryzího průhledného zlata, protože toto náměstí (Římské forum, řecké agora) představuje jediné shromaždiště blažených.

¹⁵⁾ Ježto dle v. 3 Bůh i Beránek bydlejí v Městě a v každé části Města a vyplňují takto Město svou přítomností, není zde třeba ani chrámu, ani velesvatyně, ani trůnu Božského. Bůh sám jest chrám; a stánek i trůn je teď v Městě všude, protože Bůh je tam všude (srv. Zj. 7, 15; 11, 19; 15, 3. 8!).

¹⁶⁾ Srv. Is. 60, 19—20! O tomto vyzařování slávy Boží na město byla již řeč ve v. 11 a bude znova v 22, 5.

¹⁷⁾ Slova »i čest« chybějí ve většině řeckých textů a dodávají se sem z 26. verše. Lesku záře Boží a patření na Boha a Beránka dostane se pravým citelům Božím ze všech národů

(srv. Is. 60, 3). Všechny stačí Bůh oblažiti, odevšad (Mt. 8, 11) přijdou synové Boží, a všeku slávu svých osobních ctností (Mt 6, 20; Lk. 12, 33) přinesou s sebou jako vzácný příspěvek k okrášlení společné vlasti všech. Jelikož se ve v. 26 mluví o výkvětu všech národů, jsou králové země ve v. 24 zejména a před všemi ostatními svatými obyvateli nebeského Jerusalema ti (srv. Is. 60, 11; Dan. 12, 3; Mt. 5, 3, 4, 9, 10, 19), kteří byli druhým lidem obzvláště mocným příkladem života v Bohu. Ale i jiní křesťané (srv. Is. 60, 5, 9) budou kralovati podle 22, 5 (srv. 21, 26!) v nově stvořené zemi, protože i nejmenší ze všech spasených tam bude »králem«.

¹⁸⁾ Srv. Is. 60, 11! Tomu nepřekáží, že se v 4, 8 a 7, 15 mluví o noci, protože výraz »ve dne v noci« jest pouhý opis slova »bez ustání«.

¹⁹⁾ Srv. Is. 35, 8; 52, 1!

²⁰⁾ Spojka »kai«, jejíž vysvětlovací smysl nevylučuje ani latinské »aut«, určuje blíže, kdo jsou ti »poskvrnění«, kteří nesmějí vkročiti do Věčného Města (srv. 17, 4 n; 21, 8). »Ebdelygmenoi« a »pseudeis« zahrnují v sobě opravdu všechny poskvrněné.

²¹⁾ Ohavné jest sice i to, co jest klamné; ale zde se myslí hříchy těžké, plně rozvážené a zbavující slitování a milosrdenství Božího.

²²⁾ »Ho poiôn pseudos« jest ten, kdo jedná vědomě podle klamných nebo libovolných zásad, nestaraje se o pravdu, i když se jedná o věci důležité.

²³⁾ Srv. 13, 8; 20, 12, 15!

²⁴⁾ Srv. 13, 8! Beránek jest tedy Prostředník nepominutelný, protože jest majitel knihy Živých. Nikdo ho nemůže přezírat, nikdo se nemůže bez něho obejít!

²⁵⁾ »Kniha života« jest uskutečnění zdánlivě nepochopitelného výroku Kristova v Mt. 16, 25: »Kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne, nalezne jej!«

Věčné kralování svatých (22, 1—5)

1. A (anděl) mi ukázal křišťálově jasný proud¹⁾ vody života²⁾, plynoucí od trůnu Božího a Beránkova³⁾.
2. Prostředkem náměstí a s obou stran té řeky¹⁾ rostl strom¹⁾ života²⁾, přinášející dvanáctero ovoce; každého měsíce totiž vydává své plody, a listy toho stromu jsou pro zdraví⁴⁾ národů.
3. A kletby už žádné nebude více⁵⁾; ale⁶⁾ v Městě bude trůn Boží a Beránkův⁷⁾, a jeho služebníci mu budou konati službu⁸⁾,
4. a budou patřiti na jeho tvář⁹⁾, a budou nositi na čele jeho jméno¹⁰⁾.
5. A noc již (žádná) nebude¹¹⁾. Nebudou tedy potřebovati světla svítilny. Avšak ani ne světla slunečního, protože Pán Bůh bude na ně svítiti¹²⁾. A (tak) budou kralovati po (všechny) věky (všech) věků¹³⁾!

Poznámky k 22, 1—5.

¹⁾ Nápoj a pokrm (obojí nejpříjemnější, nejčistší a nejsvětější, srv. 4, 6; 21, 11; 22, 2), jež budou udržovati tělesný život v novém ráji (srv. 7, 17; 21, 6; Gen. 3, 22 n), nebudou pro tak ohromné město omezeny na jednu studnu (srv. 2. 35, 10; Pís. 4, 12, 15; Zach. 13, 1; Jn. 4, 6, 12, 14), ani toliko na jeden strom (Gen. 2, 9; 3, 22), nýbrž budou rozprostřeny po celé délce náměstí (od jednoho konce k druhému) jako řeka a jako stromořadí (strom = stromoví), které poroste po obou stranách řeky (srv. 2. 1, 3; 35, 9; Joel 3, 18).

²⁾ »Kniha života« dá právo na »vodu života« i na »strom života«. Bude to právo neobmezené a bezplatné, ne jako to, kterého požívali jako výsady ctitelé Šelmy v 13, 16—17.

*) Představíme-li si, že trůn Boží a Beránkův (Beránek sedí po pravici na trůně Otcově!) jsou v novém ráji nejvýše, až tam, kde se nová země stýká s novým nebem, pak třeba poznamenati, že řeka života vytéká plným proudem zpod trůnu Toho, který — Jediný a Trojí — jest život bytostný, věčný a nevyhnutelný (Jn. 14. 6). Již Ezechiel popsal v svém vědění cosi podobného (47, 1—12), nejen pokud se týče vody a stromů, nýbrž i ovoce a listí. O to se tedy opírá Jan v popisu svého vlastního vidění.

4) »Ad sanitatem gentium«. — Tento výraz Vulgáty se dobře snese s tím, že v novém ráji (kde budou všechny podmínky k udržení plného života a kde, jak se praví hned v následujícím verši, nebude »žádné kletby,«) nebude také žádných nemocí (srv. též 21, 4!). Řecký výraz »eis therapeian« (k léčení, vyléčení, hojení nebo zhojení) připíná se těsně k Isaiášovu »za lék« (47, 12) a znamená v tomto spojení, že příchodem do nového ráje všechny neduhy, bolesti, vady i potřeby budou rázem a navždy zhojeny, zapomenuty, rozetřeny a utišeny (srv. místo o usušení slz v 7, 17; 21, 4!).

5) Srv. Zach. 14, 11! Všecko zajisté, co bylo pod kletbou, musilo zůstatí venku (21, 27).

6) Zde latinské »Sed« dobře překládá řecké »kai«, protože se proti záporné stránce rajského života (nedostatku kletby) vzápětí vyzdvihují čtyři nesmírné přednosti Města blažených.

7) Viz 21, 3; 22, 1! Bůh a Beránek (jediný Bůh na jediném trůně!) budou tedy bydleti v novém ráji, tak jako obcoval Hospodin s lidmi důvěrně v prvním ráji (Gen. 3, 8).

8) Řecké »latreuein« má vedle významu »sloužiti« nebo »konati službu« také zvláštní význam theologický (i v literatuře pohanské), totiž: »konati službu Boží«. Řecký text tedy svým »latreusúsin« (lépe než Vulgáta pouhým »servient«) chce vyjádřiti cosi více než pouhou službu Vyššímu (srv. 1 Thes. 1, 9!), která je samozřejmá v tomto i v budoucím životě. Jan se ještě jednou vrací k myšlence, že v Městě Božím budou všichni patřiti k nejvybranějším, nejvyvolenějším a Bohu nejbližším (srv. 20, 6), tak jako k nim patřil na zemi kněží a králové (Zj. 1, 6; 5, 10; 20, 6, srv. 1 Petr 2, 9). Nikdo nebude tudíž v ráji nutně potřebovati prostředníka, aby s přítomným Bohem a

Kristem mohl mluvit, protože nikdo nebude hříšný; a nikdo nebude potřebovat krále, protože všichni budou dokonale poslušni jediného Krále Boha a Krista. Zároveň se naznačuje, stejně jako už jednou v 7, 15, že nepřetržité obcování blažených s Bohem a Beránkem budou stálou bohoslužbou úcty, lásky, klanění, oddanosti a díkůčinění (kult latreutický, služba duší tělem).

⁹⁾ Srv. Ž. 41, 3; Mt. 5, 8; 1 Kor. 3, 12! Právě toto patření na Boha, a sice patření přímé, celé, nezakryté, tváří v tvář, skutečné nazírání blažených (na rozdíl od částečného patření svatých a proroků na zemi, na př. Mojžíše v Ex. 33, 18—23), je znamení a důkaz spásy věčné, osvětlení pravého, štěstí nekonečného.

¹⁰⁾ Jméno Boží na čele znamená, že člověk patří Bohu zcela a Bůh člověku. Tento poměr jest věčný a nezměnitelný (srv. 3, 12; 14, 1!).

¹¹⁾ Není zbytečno opakovati tuto věc z 21, 25, aby opět jako na počátku verše 3. bylo zdůrazněno, že vše nemilé a temné a nevlídné je z Města vzdáleno.

¹²⁾ V 21, 23 se praví, že Město nepotřebuje slunce ani měsíce, protože sláva Boží a Světlo Beránkovo je ozařují nad pomyslení lépe. Toto zdůraznění prozařujícího světla Božského naznačuje účast blažených na neporovnatelně vznešeném životě Božím, na jasnosti bytostné, na »světle nepřístupném« (1 Tim. 6, 16).

¹³⁾ O věčném kralování Svatých prorokoval už Daniel v 7, 18. 27. Zde v Apokalypse (22, 5) jest toto kralování míněno doslova a definitivně, s naprostou časovou určitostí (eis tús aiónas tón aiónón), s vyloučením každého obratu. Království nebeské, které Mesiáš blásl, jest přeneseno do ráje; »maličké stádce« (Lk. 12, 32) se rozmnožilo, a Otcí se zalíbilo konečně »dát jim království«. Kristus dal krev za to, aby nás učinil kněžími a králi (Zj. 1, 5—6; atd.; zvl. 20, 6); proto každý, kdo se dostane do druhého ráje, bude na věky králem, a jest pochopitelné, že nikdy nebude moci za to dosti poděkovati Bohu i Beránkovi. Zde se tedy končí Apokalypsa co do své prorocké části, a nic více příštího, než co bylo předvedeno nebo naznačeno, nebude již zjeveno, přidáno, ani vyloženo.

První závěr Apokalypsy (22, 6—17)

6. A (anděl) mi řekl¹⁾: Co zde bylo řečeno, je zcela spolehlivé a pravdivé²⁾. Neboť Pán, Bůh darů Ducha proroků³⁾, vyslal svého anděla, aby ukázal svým služebníkům, co se vbrzku nutně začne dít⁴⁾.

7. A⁵⁾: »Hle, jdu rychle! Blažen, kde se bude řídit slovy proroctví této knihy!«

8. A já, Jan, jsem ten, jenž jsem slyšel a viděl⁶⁾ tyto věci. A když jsem je vyslechl a spatřil, padl jsem k nohám toho anděla, jenž mi je ukazoval, abych se mu poklonil⁷⁾.

9. Ale on mi pravil: Hleď, nedělej to! I já jsem služebník jako ty a tvoji bratři proroci, nebo jako ti, kdož se řídí slovy této knihy⁸⁾. Pokloň se Bohu⁹⁾!

10. I řekl (Bůh) ke mně: »Nezapečetuj prorocká slova této knihy, neboť čas (jejich splnění) jest blízko¹⁰⁾».

11. *Kdo páše křivdu, ať ji ještě páše!
Kdo žije v špíně, ať v ní ještě žije!
Spravedlivý konej ještě spravedlnost,
a kdo je svatý, posvěcuj se ještě¹¹⁾!*

12. Hle, jdu rychle¹²⁾, a má odplata (jde) se mnou¹³⁾, abych odplatil každému podle jeho skutků¹⁴⁾.

13. Já jsem Alfa i Omega, První i Poslední, Počátek i Konec¹⁵⁾.

14. Blažení¹⁶⁾, kdo vypírají svá roucha v krvi Beránkově¹⁷⁾, aby obdrželi nárok na strom života a mohli projítí branami do Města.

15. Venku (zůstanou)¹⁾ lidé psi¹⁾, čarodějové, smilníci, vrahové, modláři, a každý, kdo miluje neb činí klam²⁾!

16. Já, Ježíš³⁾, jsem poslal svého anděla, aby vám dosvědčil tyto věci pro církvě²⁾. Já jsem kořen a rod Davidův, (já jsem) ona zářící hvězda jitřní²⁾))!«

17. A Duch i Nevěsta odpovídají: »Přijď²⁾!« I kdo to slyší, ať říká: »Přijď!« — A kdo žízní, ať přijde, kdo chce, ať si vezme vodu života zdarma²⁾!

Poznámky k 22, 6—17.

¹⁾ Je to pořad ježtě anděl misky z 21, 9 a 22, 1. Že je to anděl, plyne jasně z následujícího verše 8b.

²⁾ Zde a v celém dalším textu až do konce běže se zřetel k předchozím líčením, ba i k jednotlivým vynikajícím větám Apokalypsy. Především potvrzuje »anděl misky« skutečnost (pistoi) i pravdivost (aléthinoi) právě učiněného zjevení (hútoi hoi logoi) o šťastném Městu Božím (21, 9—22, 5). Podobně jiný anděl potvrzoval pravdivost proroctví o pádu bezbožného Babylonu v 19, 9, a podobně sám Bůh přísěčně dosvědčoval v 21, 5, že učiní opravdu nové nebe i novou zemi po zničení starého nebe a staré země.

³⁾ Doslova »Bůh duchů proroků« (ho Theos tón pneumatón tón profétón, Deus spirituum prophetarum). Ale »duchové proroků« jsou podle 1 Kor. 14, 32 podřízeni prorokům, což nelze chápati jinak, než že prorok, který nemůže prorokovati lež z daru a působení Ducha Svatého (2 Petr 1, 21), užívá »darů« či »dchnutí« tohoto osobního Ducha podle všech pravidel rozumného počínání.

⁴⁾ Ačkoli svědectví i jen jediného anděla Božského jest neomylné a postačující (Lk. 1, 19—20), vykládá anděl vnitřní příčinu neomylnosti tohoto i ostatních zjevení apokalyptických. Jako nikdy, tak ani zde neprorokovali andělé o věcech, skrytých v Božím úradku, sami ze sebe, protože jednak podléhají Božím

přáním, jednak potřebují sami Božského zjevení o věcech nejtajnějších. Byl to Bůh sám (tedy Otec, Syn a Duch svatý, Otec jako věčný princip věčného Syna i věčného Ducha, Syn jako spoluprincip Ducha, Duch jako třetí věčný princip každého sdělení Božských znalostí tvorům), který zjevil Kristu jako člověku, patřícímu druhé Božské osobě, Věrnému a Pravdivému (19, 11), tajné plány Boží (srv. 22, 16), aby je skrze toho či onoho anděla oznámil svým věrným. To tedy, co se dověděl Jan přesně až po skončení svých vidění, poznamenává pro čtenáře a posluchače Zjevení hned v nadpisu své knihy, do níž zprávu o Zjevení uložil (srv. 1, 1 s 22, 16!).

⁵⁾ K předellému výkladu o božském původu každého prorockého slova andělského připojuje anděl spojku: »A«, aby jí uvedl hlas nebo výrok již odkudsi známý. Verš 7. je totiž slovo Kristovo, čtenářům Apokalypsy již známé aspoň zčásti z 2, 16; 3, 11. Ale i jeho druhá půlka (7b) jest výrok Kristův, podobně jako v 16, 15, kde rovněž mluví Kristus o svém již zahájeném tajném příchodu (idú: erchomai hós kleptés). Právě toto blahořečení všech, kdo budou dbáti proroctví Apokalypsy, postavil Jan již do nápisu knihy (1, 3), jakožto slovo Páně a pečeť i známku jeho původu, pokud se týče obsahu knihy Zjevení. Ježíš (podle 8b) pravděpodobně sám svým hlasem pronesl své slovo, aniž ukázal svou tvář, takže Jan, vida jenom anděla, považoval jej za mluvícího a pokládal ho za Syna člověka, kterému se třeba pokloniti a poděkovati za celé Zjevení (srv. 22, 8b a 22, 9!).

⁶⁾ Jan jakožto Apoštol a Evangelista měl tak velikou autoritu v Církvi, že i jeho pouhé svědectví mělo váhu postačující.

⁷⁾ I v 19, 10 považoval Jan anděla, který ho slavnostně ujišťoval o neodvratném potrestání Babylonu, za Ježíše, Syna člověka. Tam jako zde byl důvod nesmírný pro úkon klanění Nejvyššímu Prostředníku (srv. Lk. 24, 52 a Zj. 1, 11).

⁸⁾ Srv. 19, 10! Zde však pozdvihuje anděl jaksi k důstojnosti proroků, k nimž počítá sebe i apoštoly, také ostatní věřící, kteří se budou řídití učením Apokalypsy. Je to položení svrchovaného důrazu na důležitost této knihy v Církvi Boží.

⁹⁾ Srv. 19, 10! Jako tam se neměl Jan klaněti andělu, kte-

rého viděl, nýbrž Kristu-Bohu, kterého měl ihned spatřiti (19, 11), tak se zde nemá Jan klaněti andělu, kterého vidí, nýbrž Kristu-Bohu, kterého ovšem slyší (22, 7) a který ihned začne mluvit zřetelně pod plným jménem (22, 10. 12. 16).

¹⁰⁾ Tímto veršem se začíná důležitá souvislá řeč Ježíšova na konci Apokalypsy. Opětne se zdůrazňuje, že se její předpovědi brzy začnou plnit, a mimo to, že jest třeba, aby celá Církev a všichni její členové měli o tom vědomost. Prvé jest příčinou, proč i druhé jest nutné (srv. Dn 8, 26; 12, 4—9; Zj. 10, 4 a 1, 31).

¹¹⁾ Srv. Dan. 12, 10! Čtyřverší jest uměle sestaveno na způsob hesel, z nichž první je souběžné s druhým, třetí se čtvrtým, první tvoří slovní protiklad s třetím, druhé se čtvrtým, a obě první věcný protiklad k posledním dvěma. Spojující slovo jest »eti« (lat. adhuc) na konci každého verše. Toto »eti« znamená čas nejistý a krátký. Kristus napomíná a výslovně chce napomínati a varovati celou Apokalypsou; ale svobodnou vůli nebere nikomu ani při tak naléhavém varování (srv. Mt. 13, 24—30). Varuje však nepochybně (srv. Jn. 13, 27) i touto ironií: »Človče, který se nemůžeš zřici života proti Desateru, pospěš si s hřešením, protože máš času málo!« — Ty pak, kteří konají veškeru spravedlnost a zdržují se veškeré nečistoty hříchu, povzbuzuje laskavě: »Rozmnožujte zásluhy konáním dobrého a varováním zlého, protože přijde brzy noc, kdy žádný nemůže dělati (Jn. 9, 4)!«.

¹²⁾ Srv. 22, 7; 2, 16; 3, 11 a 22, 20! Je to Ježíšovo slovo, je to závěr všech výstrah Kristových. Až ukončí tento druhý příchod, který už uskutečňuje, bude ukončen veškeren čas zkoušky.

¹³⁾ Srv. Is. 40, 10!

¹⁴⁾ Řecky: »hós to ergon estin autú« (jak jest jeho skutek). Není možné vypočítávati všechna místa a způsoby, kde Bůh slibuje v Písmě tento spravedlivý soud podle osobní viny a zásluhy (viz na př. Zalm 27, 4; 61, 13; Jer. 17, 10; Mt. 16, 27; Jn. 5, 29; 2 Kor. 5, 10; Zj. 2, 23!). Zde se však Ježíš sám představuje jako odplatitel dobrého i zlého, dárce odměny i určovatel trestu.

¹⁵⁾ Ježíš udává, proč si smí i jako člověk osobovati práva

božského Soudce. Jeho božská osoba a držitelka božské přirozenosti je stejně věčná jako Otec, a Slovo je stejně počátkem, příčinou i pánem všech věcí stvořených jako Otec. Co tedy bylo řečeno o Bohu v 1, 8 a 21, 6, a o Kristu v 1, 17 a 2, 8, to se opakuje o Kristu na tomto místě, které má na zřeteli konec jeho příchodu, jenž všechno rozhodne neodvolatelně.

¹⁶⁾ Verš 22, 14 a verš 22, 15 ukazují výsledky hroziícího Kristova soudu (srv. výsledky Božího soudu v 21, 6—8!). A ani zde ještě není zbytečno poznamenati některé věci, týkající se záležitosti spasení.

¹⁷⁾ Slova »v krvi Beránkově« dodává Vulgáta ze 7, 14, a místo »kdo vypírají svá roucha« (hoi plynontes tas stolas autón) mají některé řecké a jiné rukopisy: »hoi poiúntes tas entolas autú« (kdo zachovávají jeho příkazy). Opisovačům se patrně zdálo místo nedosti jasné; proto jeden je podle svého rozumu doplnil ze 7, 14, druhý je nahradil příliš srozumitelně, ale bez pochopení věci. Ježíš, budoucí Soudce, ten, který již kráčí k soudu, dává poslední radu těm, kdo ze slabosti klesávají. Poslechnou-li této rady, jsou blahoslavení, projdou do věčného Města (21, 12), budou mít právo (exúsia jako v Jn. 1, 12) na strom života (2, 7; 22, 2). Ta rada jest, aby »vypírali svá roucha«. Od čeho? Od skvrn. V čem? Kristus neřká v čem, ale jisto jest, že míní především řádné způsoby pokání (svátosti), v nichž mohou býti vyprány či smyty i nejtěžší zločiny (srv. 1 Kor. 6, 9—11!), a to jeho jménem a jeho zásluhou. Kdyby tedy v 7, 14 smysl krve a bělosti byl jiný, na př. přestálé utrpení a vítězství dosažené krví Beránkovou, zde jde skutečně o včasné a dostatečné poslední pokání člověkovu před soudem.

¹⁸⁾ Srv. ostatní katalogy těžkých hříchů: Řím. 1, 28—31; 1 Kor. 6, 9—10; Gal. 5, 19—21; Ef. 5, 5; Zj. 8, 27!

¹⁹⁾ Doslova »psi«. Pokud se týče slova »pes« ve smyslu hříšníka, čteme je v Novém zákoně u Mt. 7, 6 (v paralelismu k »svině«) a v listě k Filipským, třetí kapitola, druhý verš. Znamená lidi zvířecího smýšlení, kterým svaté věci nechutnají, nebo kteří jich používají jenom k dosažení věcí mrzkých.

²⁰⁾ Také zde, podobně jako v 21, 8, 27, poslední zločin zahrnuje všechno zlé, jež není výslovně udáno v seznamu. Tam to

byli »pantes hoi pæudeis« a »ho poiôn bdelygma kai pæudos«, zde je to »pas filón kai poiôn pseudos« (každý přítel a pěstitel lživého učení neb konání).

²¹⁾ Teď se teprve představuje pravým lidským jménem Ten, který tu mluví od 10. verše se svrchovanou autoritou nejvyššího Posledního Soudce a Boha. Ježíš je jméno milosrdenství a slitování (Mt. 1, 21). Je to jméno Mesiášovo, toho, jejž čekala staletí (Mt. 1, 16). Obce křesťanské vědí, co učinil pro spásu světa, dokud byl na zemi. Nuže ať vědí, že se stará o spásu světa také tímto posledním ze všech obecných zjevení, a ať se zachovají podle toho. Jan viděl mnoho andělů a slyšel mnoho věcí; ale vlastním zjevovatelem jest Ježíš v své božské osobě, který všechno jako Bůh i člověk obdržel od Otce. Odtud, z konce Apokalypsy, má Jan data, uvedená na počátku v 1, 1.

²²⁾ Jsou to především v 1, 4 jmenované Církve maloasijské. »Epi tais ekklesiáis« střídá se s jinými varianty, ale smysl nemůže býti jiný.

²³⁾ Ježíš připomíná pro větší důraz své lidské doklady. Jest »kořen a rod Davidův« (doslova »hé riza kai to genos Daud«), nikoli pouze z kořene a z rodu Davidova. On si zvolil za prarodce předky Davidovy i jeho samého, On si vytvářel tento rod, a On jest všechna jeho sláva i všechnen jeho odvěký smysl. Srv. Is. 11, 1; Zj. 5, 5! Jest však také jako Spasitel jitřenkou (viz Num. 24, 17; Zj. 2, 28), věstící příchod slavného dne posledního, po němž již nebude žádná noc pro syny Světla (Jn. 12, 36; Efes. 5, 8; 1 Thes. 5, 5).

²⁴⁾ Je to odpověď na Ježíšovo »Idú, erchomai tachy« z v. 12, a je to odpověď Nevěsty Beránkovy, nového Jerusalema, zařizeného a vystavěného pro přijetí vyvolených (Jn. 14, 2; 2 Kor. 5, 1) a čekajícího v nebi na sestoupení s nebe na novou zemi (21, 2). Je to však ještě více odpověď a božsky vroucí přikývnutí Ducha Svatého, který jednak od začátku podporuje veškerou působení Kristovo (Zj. 2, 7. 11. 17. 29; 3, 6. 13. 22; 14, 13), jednak připravuje a působí vše, co se týká budoucnosti dítek Božích (Jn. 14, 16; Řím. 8, 26).

²⁵⁾ Na toto volání Ducha a Nevěsty, slyšené až na zem, ať každý, kdo je na zemi slyší, odpovídá rovněž toužebným »Přijď!« — Neboť čím lépe může křesťanská duše osvědčiti

svou příslušnost ke Kristu, než tímto prodlužovaným a neustávajícím mystickým výkřikem? Třeba však splnit podmínky naplnění takové touhy. Nikdo nemůže toužiti po Kristu a volati »Přijď!«, leč když se napije kouzelného nápoje lásky, vody života. Kdo žízni po té vodě (ho dipsón), kdo si jí žádá opravdu a celou vůlí (ho thelón), ten ať přijde a nabere této vody (milosti posvěcující) zdarma ze zdrojů Spasitelových (Is. 5, 5, 1; Jn. 4, 13). Pak bude moci volati i on beze strachu k svému Pánu: »Pojď!«, a zázračná ona voda Spasitelova (Jn. 4, 13) stane se v něm pramenem vody »tryskající do života věčného« (Jn. 4, 14). Neboť právě tato voda tajemného života v Bohu bude příčinou, že v životě věčném bude utištěna každá žízeň člověka jistě a zdarma (Zj. 21, 6).

Druhý závěr Apokalypsy (22, 18—21)

18. Osvědčuji totiž před každým, kdo slyší prorocká slova této knihy¹⁾: Přidá-li kdo co k tomu²⁾, přidá mu Bůh ran, které jsou vypsány v této knize³⁾!

19. A odejme-li kdo co ze slov této prorocké knihy, odejme Bůh jeho podíl z knihy života i ze svatého Města, z toho totiž, co jest o tom psáno v této knize⁴⁾! —

20. Ten, který svědčí o těchto věcech, praví: »Ano, jdu rychle⁵⁾!« — »Amen⁶⁾! Přijď, Pane Ježíši!«

21. Milost Pána našeho⁷⁾, Ježíše Krista⁸⁾, buď se všemi vámi⁹⁾! Amen¹⁰⁾!

Poznámky k 22, 18—21.

¹⁾ Tento druhý závěr Apokalypsy má znovu utvrditi víru v její nebeský původ i v její nezbytnou potřebu. Výzvy a rozkazy v 22, 17b-c se opírají právě o tyto vlastnosti. Závěr, za-

čínající 18. veršem, jest proto připojen k předchozímu textu odůvodňovací spojkou (»enim«), kterou řecký text nahraňuje ještě důraznějším postavením podmětu za sloveso (Martyrógó).

³⁾ Srv. Deut. 4, 2! Nepřekvapuje nikterak, že Jan vybaven Boží mocí, počíná si proti padělatelům Božích slov jako Mojžíš. Vždyť ani Pavel nedovolil žádnému člověku a andělu padělati svoje evangelium (Gal. 1, 6—9).

⁴⁾ V apokalypse však je také popsána rána nejtěžší, uvržení do ohnivého jezera (20, 15). Kdo tedy včas neodčiní takovou opovážlivost, utrpí i tuto nejtěžší ránu.

⁵⁾ Místo »z knihy« stojí v řeckém: »ze stromu«; takže s následujícím vyloučením »z Města« obsahuje celé toto místo náražku na 22, 14. Tedy ten, kdo by něco odňal z Apokalypsy, ztratí právo na věčný život, ať si je získal jakkoli pracně. Konec 19. verše jest přímý poukaz na 22, 14, ale také na jiná místa (2, 7; 22, 2; 21, 24—25). Výraz Vulgáty »de libro vitae« (místo »de ligno vitae«) je lehce vysvětlitelný přepsáním, zvláště když zapsání do knihy života (Zj. 20, 12; 21, 27) jest rovnocenné se získáním nároku (Zj. 22, 14) na ovoce stromu života a pobyt v Městě, a vymazání z knihy (Zj. 3, 5; srv. 1 Tim. 2, 4) rovnocenné se ztrátou práva na život (Zj. 13, 8; 17, 8; 25, 15).

⁶⁾ Jan se dovolává i zde hlavního Svědka zjevení, toho, jenž se ve v. 16 představil plným jménem. Úvodní »Nai« (ano, etiam), místo »idú« (hle) ve v. 7 a 12, ukazuje k tomu, že Ježíš mluví ve dvojím závěru Apokalypsy celkem třikrát o svém příchodu, kterým zajisté, až se uskuteční ve všech svých předpověděných fásích, potvrdí všechny předpovědi nenávratně.

⁷⁾ Prorok sám, zachovávaje to, k čemu vyzýval druhé (22, 17b), i to, co jest podmínkou vyplnění touhy po příchodu Páně (22, 14), odpovídá toužebně dvojím uctivým pozváním. První jest »Amen« (Ano!), druhé: »Přijď, Pane Ježíši!« — Podobně volal již Pavel: Máraná thá (Pane náš, přijď) v 1 Kor. 16, 22. Je to volání každé duše, která jest Kristova a chce býti již s Kristem neodlučitelně (Filip 1, 23). Ale ať jest život lidský a vzdychání vyšší stránky člověkovy sebe delší, jsou přece jen krátké proti trvání světa a pouhé nic proti věčnosti.

Ježíš přijde vysvobodit každého, kdo po něm touží, dosti brzy! Jan však mluví zároveň za trpící Církev (viz 1, 9) a pro tu se dožaduje onoho zvláštního brzkého příchodu Páně, jehož začátek jest popsán v 19, 11—21. Pak teprv budou postupně následovati věci vylíčené dále, až do posledního Soudu nade všemi a kralování vyvolených úředníků Páně v Novém Jerusalemě.

7) Chybí většinou v řeckých rukopisech.

8) Lepší řecké čtení toto slovo nemá.

9) Řecky většinou »svatými«, t. j. věřícími.

10) Celkem jest zachována i na konci obvyklá forma listu, kterou se začalo v 1, 4 n. Stejně nebo podobné zakončení mají také veškeré apoštolské listy Pavlovy.

DODATEK

Proč považujeme za nepravděpodobný výklad, že duchové (»pneumata«) v Zj 1, 4 (srv 3, 1; 4, 5; 5, 6) znamenají nikoli archanděly, nýbrž třetí božskou osobu v Trojici, svatého Ducha?

1. Původ výkladu o Duchu svatém na těchto místech není přirozený a nevzešel z přirozenosti věci. Vznikl nouzově jako výpomoc pro vysvětlení, proč těch sedm duchů jest umístěno mezi Boha (Otce) a Krista, a proč jsou duchové uváděni jako ti, kteří spolu s Otcem a Kristem dávají milost. Toto umístění však jest, jak jsme vyložili, přirozené a nepotřebuje žádného vysvětlení. Andělé jako neodlučitelný znak Božího majestátu nejsou v Písmě nic zvláště nápadného, když i v Novém Zákoně o něm čteme častěji (Mt 10, 32; Lk 12, 8; Zj 3, 5); o milosti pak neříká text 1, 4 nějak důrazně, že ji někdo dává, nýbrž svatopisec ji prostě přeje. Přeje ji od Otce a Syna jako původce, od archandělů jako prostředníků. Vždyť i sám Kristus jakožto člověk jest jen prostředníkem Boží milosti!

2. Výraz »Pneumata« ve smyslu »duchové« (stvoření duchové) jest buď jak buď podmětem výroku Písma v Žid 1, 7 a vysvětlením podstaty andělské tam i v Žid 1, 14. Pneuma vyjadřuje na obou místech zásadně andělskou přirozenost, i když jde jen o při-

rozenost stvořenou; kdežto angelos nebo pneuma leitúrgikon vyjadřuje pouhou funkci, třebaš obecnou, kterou Bůh stvořeným duchům svěřuje. I k těm sedmi pochodním v Zj 4, 5 můžeme viděti protějšek v Žid 1, 7. Že se archandělé jmenují »pneumata« jen zpočátku a nikoli později, to má důvod v tom, že bylo na počátku třeba ukázati na jejich duchovou podstatu či přirozenost, která jest vyšší než lidská, která však nebrání Bohu, aby jich nepoužíval za svou čestnou stráž a k službám Kristu člověku, ba i k službám jiných, obyčejných lidí.

3. Jestliže přímo v Apokalypse (8, 2) spatřujeme státi před obličejem Božím (enópion tú Theú) sedm andělů, aby ohlašovali pozouny rány Božího soudu, co jest více na snadě, než že oněch sedm duchů v 1, 4 a 4, 5, kteří rovněž stojí před obličejem Božím (enópion), jsou právě tito přední andělé, zvláště když samo slovo »enópion« v tom i onom případě znamená službu a nejvyšší pohotovost k vykonání Božích rozkazů? Pak jest pochopitelné, proč se o těchto andělech, jejichž úkol hlasatelský se týká trestů Božích, praví pro věrné křesťany na počátku, že jsou to duchové nejlepší a Bohu nejbližší, že tudíž i těmi tresty, jež lidstvu zvěstují, zamýšlejí, stejně jako Bůh sám, přivést lidi na lepší cestu a býti tak prostředníky jejich spasení.

4. Ačkoli není jisto, že sedm andělů v Zj 15, 1, pověřených vykonáním sedmi posledních ran, je totožno se sedmi anděly s pozouny v 8, 2, přece není zhořla vyloučeno ani to. Sedm duchů Božích v 3, 1 a v 5, 6 je zcela jistě schopno jíti a trestati lidi na celém světě,

jednak pro Boží čest, jednak pro jejich vlastní spasení, zvláště pokud jde o vlašné nebo duchovně mrtvé křestany. Avšak i v případě, že těchto sedm duchů Božích nemá na starosti provádění, nýbrž jen ohlašování Božích trestů a ran, jest jejich vztah k celému světu a zejména k sedmi církvím, určený touto povinností hlasatelskou, dostatečně zdůvodněn a přiměřeně objasněn.

5. K Zj 3, 1 (ho echón ta hepta pneumata tú Theú a kai tús hepta asteras) se hodí lépe bráti pneumata (duchy) a asteres (hvězdy) souřadně nejen mluvnicky, nýbrž i bytoslovně. Protože »asteres« jsou andělé »církví« (Zj 1, 16. 20), jsou i »pneumata« andělé »Boží«. Jedni z těchto andělů mají udržovati vztah církví k Bohu, druhí vztah Boha k církvím. Při tom třeba podržeti na paměti, že slovo anděl znamená (dle svého úkolu) buď všechny stvořené duchy vůbec (sr. Žid 1, 14), nebo zvláště jednu (a to nejnižší) kategorii v stupnici či hierarchii všech duchů stvořených. Právě-li se v Zj 3, 1, že Kristus má k službě sedm duchů Božích (t. j. sedm archandělů) a sedm hvězd (t. j. sedm strážných andělů církví), a říká-li Kristus na konci listu (3, 5), že vyzná toho, kdo zvítězí v boji, před Otcem svým i před jeho anděly, kdo by chtěl pochybovati, že jsou to právě především oni duchové Boží z 1, 4; 3, 1; 4, 5; 5, 6; oni andělé stojící před tváří Boží z 8, 2?

6. Nauka o Duchu svatém jako Bohu a božské osobě jest jasně vyjádřena v Apokalypse slovy apodiktickými a bez jinotajů. Proč by bylo třeba, aby se dobývala těžce a s pochybnostmi ze symbolů, které

opravdu mohou znamenati něco jiného než Ducha nestvořeného a podstatně božského? Přidejme k tomu, že učení o Duchu jest hotovo v evangelích synoptických a v listech apoštolských, jež byly napsány dávno před Apokalypsou. Jako nezatemňuje Apokalypsa jasné učení synoptiků a apoštolských listů o Otci a Synu nejasnými a nebývalými symboly, tak lze očekávati, že to nebude činiti ani s osobou Ducha svatého.

7. Duch svatý vystupuje v Apokalypse jako svrchovaný Bůh v 2, 7: Vítězi dám jísti se stromu života, jenž jest v ráji Božím. — »Dám« jest výraz osoby, »Božím« výraz přirozenosti, kterou mají ještě jiné osoby. Jestliže tato slova Ducha svatého vyřizuje církvím Ježíš jako člověk, není tím řečeno, že to nejsou opravdu slova Ducha svatého, který jakožto Bůh jest více než božský člověk. Podobně Zj 2, 11: Kdo zvítězí, neutrpí věru smrti druhé. — Jen Bůh může dáti takové ujištění, právě tak jako Ježíš, který bezprostředně před tím mluví rovněž jako Bůh (jako První a Poslední). V 2, 17 vyřizuje Jan jakožto svatopisec, nebo Ježíš jako ten, jenž diktuje svatopisci list, tento vzkaz Ducha svatého: Vítězi dám skrytou mannu, a dám mu bílý kamének, a na kaménku napsané nové jméno. — Duch svatý zde vystupuje jako absolutní Bůh Odplatitel, jako ten, jenž dílo posvěcení v lidstvu dovršuje dílem oslavení.

8. Jestliže na konci čtyř dalších listů Apokalypsy (2, 29; 3, 6; 3, 13; 3, 22) Ježíš sám nebo svatopisec káže považovati za autoritativní vzkaz Ducha svatého to, čím On, Mesiáš, hrozí nebo to, co slibuje,

chce tím říci, že každá inspirovaná řeč, kterou pronáší anděl nebo člověk, nebo i Ježíš jako božský Člověk, jest řeč od Boha, a to přímo od třetí božské osoby, která všechno přijala od věčnosti od první a druhé božské osoby. V tomto smyslu se praví i v Zj 19, 10 (srv 22, 6), že svědectví Ježíšovo je poroectví Ducha Božího. Tímto způsobem se Duchu svatému přičítá všechno, co Ježíš skrze anděly zjevuje církvím v celé Apokalypse, tedy i to, co se stane »brzy«, i to, co se stane »potom«.

9. Také všechno to, co vidí v Apokalypse prorok (Jan), jest kus po kuse přičítáno, jak bylo lze očekávat, Duchu svatému, jenž jest Duch, osvěcující proroky (2 Petr 1, 21; Zj 22, 6). Říká-li Jan čtyřikrát průběhem Zjevení, že se octl v duchu nebo že byl přenesen v duchu (1, 10; 4, 2; 17, 3; 21, 10), myslí se tím arci stupně a způsoby prorockého vytržení. Ale spolu naznačuje tento výraz, a nic není vysvětlitelnějšího než tato věc, že osobním původcem každého prorockého vidění, každého věšteckého daru, pokud jde o skutečné a jisté proniknutí za oponu jakéhokoli budoucího tajemství, jest osoba božská, Duch nestvořený, s Otcem i Synem jediný Tvůrce každého ducha konečného.

10. Není tedy nikterak pravda, že bez oněch pochybných textů o Duchu svatém nemá Duch svatý v Apokalypse náležitý podíl v slovu a rozhodování, příslušející (třetí) božské osobě. Naopak: právě v Apokalypse se nejvíce zdůrazňuje, že všechno proroctví jest od něho, a Apokalypsa jest proroctví po výtce. Ostatně mimo to, co jsme již uvedli, vystupuje Duch

svatý v Apokalypse (2, 17) jako Ochránce Církve i Beránka jakožto jejího chotě (tedy Beránka po jeho stránce lidské), a On to jest, který říká poslední »Ano!« (Tak buď!) každému člověku, jenž umřel v Pánu a stojí před Bohem, čekaje na své určení (Zj 14, 13). Právě to jest okamžik, kdy už nečekáme na žádné další božské nebo lidské slovo, na žádnou další odpověď a na žádné další rozhodnutí. Výrok svatého Ducha jest jeden a týž svorný hlas Trojice, v níž On, třetí božská osoba, mluví od věčnosti naposledy!

**Ex cancellaria Sup. Maj. Prov. Prag. CSsR.
Nihil obstat. Prof. P. Josef Vítěk CSsR,
censor deputatus, — Th. Lic. P. Jarolím
Adámek CSsR, censor deputatus.**

Imprimi potest

Pragae die 8. Jan. 1947

Ex Episcopali Consistorio Brunensi

Brunae die 6. Martii 1947 Nrus 2199

Nihil obstat.

Imprimatur.

**Dr Ladislaus Matyáš
censor ex officio**

**Carolus
Episcopus**

Zjevení SVATÉHO JANA APOŠTOLA

Z obecného latinského znění podle řeckého textu
přeložil a poznámkami a výklady opatřil prof. dr.

P. JOSEF KONSTANTIN MIKLÍK
CSsR.

Titulní list (obálku) nakreslil profesor Marko Rašica.
Písmem Garamond vytiskla knihtiskárna Al. Šaška
ve Velkém Meziříčí v nákladu 1000 výtisků.

Cena brož. 96 Kčs.

TASOV
EDICE MARIE ROSY JUNOVÉ
1947